

**1946-1950 YILLARI ARASI YEŞİL ANTALYA
GAZETESİ'NİN BASIN VE YAYIN TARİHİNDEKİ
YERİ VE ÖNEMİ**

Hatice Derya ŞENOL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP
TARİHİ ANABİLİM DALI**

TEZ YÖNETİCİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Asuman DEMİRCİOĞLU

2024

Her Hakkı Saklıdır.

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ**

Hatice Derya ŞENOL

**1946-1950 YILLARI ARASI YEŞİL ANTALYA GAZETESİ'NİN BASIN VE YAYIN
TARİHİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Asuman DEMİRCİOĞLU

Erzurum-2024

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP
TARİHİ ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dr.Öğr.Üyesi Asuman DEMİRCİOĞLU danışmanlığında, Hatice Derya ŞENOL tarafından hazırlanan bu çalışma 23/05/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Dr.Öğr.Üyesi Asuman DEMİRCİOĞLU

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi : Prof.Dr.İsmail EYYUPOĞLU

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi : Dr.Öğr.Üyesi Harun AYDIN

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 23.05.2024

Prof. Dr. S.Esin DAYI

Enstitü Müdürü

Aslı ıslak imzalıdır

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “1946-1950 Yılları Arası Yeşil Antalya Gazetesi’nin Basın ve Yayın Tarihindeki Yeri ve Önemi” adlı çalışmanın tarafından bilimsel, ahlak ve geleneklere aykırı düşecek herhangi bir yönetime başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu bunlara atıf yaparak yararlandığımı belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Adı ve Soyadı: Hatice Derya ŞENOL

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Tarih: 23/05/2024

ÖZET

Antalya'nın basın tarihi, 1920 yılında başlayan ve günümüze kadar süregelen zengin bir yayıncılık faaliyetleriyle dikkat çeker. Antalya ilinde çıkan gazete ve dergiler, bölgenin kültürel ve sosyal yapısını belgelerken, şehrin tarihindeki değişim ve dönüşümleri de yansıtmaktadır. Bu yayınlar arasında "*Anadolu Gazetesi*", "*Antalya Gazetesi*", "*Yeni Türkiye Gazetesi*", "*Resmî Antalya Gazetesi*", ve "*İleri Gazetesi*" gibi gazeteler; "*Doğu Dergisi*", "*Ticaret Dergisi*", ve "*Çağlayan Dergisi*" gibi dergiler bulunmaktadır.

Antalya, Batı Akdeniz'in en büyük şehri olarak, Burdur ve Isparta ile birlikte stratejik bir konumda bulunur. Şehir, iki plato arasında kalan Antalya Körfezi ve Toroslar'dan Göller Bölgesine kadar uzanan geniş bir coğrafyaya sahiptir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde başlatılan reformlarla modernleşme sürecine giren Antalya, Cumhuriyet dönemiyle birlikte daha da gelişmiş ve modern bir yapıya kavuşmuştur. Özellikle "*Yeşil Antalya Gazetesi*", 15 Şubat 1945'te yayın hayatına başlamış ve 1950 yılına kadar Antalya'nın sosyal ve kültürel hayatına ışık tutmuştur. Gazetenin Sahip ve Yayın Müdürü Yusuf Ziya Öner liderliğinde, haftada iki kez yayımlanan bu gazete, savaş sonrası dönemde Türkiye'nin yeniden yapılanma sürecine tanıklık etmiş ve kalkınma, demokratikleşme çabaları ile kentleşme hareketlerini belgelemiştir. Gazete, ayrıca Ali Rıza Bars, Kemal Akalın, Sadi Nayman, Talat Tuğ gibi yazarlar ile Şaban Tüzün ve Mehmet Beşkonak gibi şairlerin eserlerine yer vererek zengin bir içerik sunmuştur.

"*Yeşil Antalya Gazetesi*"nin 1946-1950 yılları arasındaki sayıları, Türkiye'nin toplumsal ve ekonomik dönüşümünü, endüstrileşme çabalarını ve spora olan ilgiyi yansıtarak, dönemin sosyal ve ekonomik yapılanmasına ışık tutmuştur. Bu dönemde ayrıca, savaş sonrası çok partili hayata geçiş süreci ve basın üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması gibi önemli temalar işlenmiştir. Antalya'nın yerel basını, kentin ve Türkiye'nin genel tarih yazımında önemli bir rol oynamıştır. Bu basın yayınları, bölgenin sosyal ve kültürel dinamiklerini anlamak ve geçmişten günümüze değişim süreçlerini izlemek için kritik bir kaynak teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Basın Tarihi, Antalya Basın Tarihi, Yerel Basın, Yeşil Antalya Gazetesi

ABSTRACT

The history of the press in Antalya, which began in 1920 and continues to this day, is characterized by a rich tradition of publishing activities. The newspapers and magazines published in Antalya document the cultural and social structure of the region while reflecting the historical transformations of the city. Among these publications are newspapers such as "*Anadolu Gazetesi*," "*Antalya Gazetesi*," "*Yeni Türkiye Gazetesi*," "*Resmî Antalya Gazetesi*," and "*İleri Gazetesi*," as well as magazines like "*Doğu Dergisi*," "*Ticaret Dergisi*," and "*Çağlayan Dergisi*."

Antalya, as the largest city in the Western Mediterranean region, holds a strategic position together with Burdur and Isparta. The city spans an extensive geography between two plateaus, encompassing the Antalya Gulf and stretching from the Taurus Mountains to the Lakes Region. Initiated during the last periods of the Ottoman Empire, the modernization reforms continued through the Republican era, transforming Antalya into an increasingly developed and modernized city.

Particularly notable is the "*Yeşil Antalya Gazetesi*," which began its publication life on February 15, 1945, and continued until 1950, illuminating Antalya's social and cultural life. Under the leadership of Yusuf Ziya Öner, its Owner and Publishing Director, this bi-weekly newspaper witnessed Turkey's post-war reconstruction period and documented efforts in development, democratization, and urbanization. The newspaper featured a rich content lineup, including works by writers such as Ali Rıza Bars, Kemal Akalın, Sadi Nayman, Talat Tuğ, and poets like Şaban Tüzün and Mehmet Beşkonak.

The issues of "*Yeşil Antalya Gazetesi*" from 1946 to 1950 reflect Turkey's social and economic transformation, highlighting industrialization efforts and interest in sports, and provide insights into the social and economic structuring of the period. This era also saw significant themes such as the transition to a multi-party system post-war and the lifting of press restrictions.

The local press in Antalya has played a significant role in the historical narrative of the city and Turkey at large. These publications serve as critical resources for understanding the social and cultural dynamics of the region and tracking the changes from the past to the present.

Keywords: Turkish Press History, Antalya Press History, Local Press, Green Antalya Newspaper

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL TUTANAĞI	I
YEMİN METNİ	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR	IX
KAYNAKÇA	XI
GİRİŞ	1
A- ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ	1
I- Araştırmanın Yöntemi	1
II- Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi- İlgili Araştırmalar ve Özgün Değeri	2
III- Araştırmanın Yaygın Etkisi ve İlgili Anabilim Dalı'nın Öncelikli Araştırma Alanlarıyla İlişkisi	2
1- Veri Kaynakları ve Veri Toplama Tekniği	3
2- Araştırma Süreci-Uygulama ve Veri Analizi	3

BİRİNCİ BÖLÜM

ANTALYA VE BASIN

A- ANTALYANIN COĞRAFI, İDARİ VE SİYASİ DURUMU	4
B- ANTALYA'DA YAZILI BASININ GELİŞİMİ	12
I- Antalya'da İlk Basımı Yapılan Gazeteler	12
C- YEŞİL ANTALYA GAZETESİ'NİN ÇIKARILMASI	15

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK BASININ TARİHSEL SÜRECİ

VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİ'NE YANSIMALARI	16
A- TÜRK BASINININ TARİHSEL SÜRECİ VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİ	17
I- Türk Basınında Demokrasiye Geçişin Etkileri	22
II- İkinci Dünya Savaşı Yılları, Ekonomik Kriz ve Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu: Türk Siyasetinde Muhalefetin Doğuşu	24
B- TÜRKİYE'DE BASININ SİYASET KARŞISINDAKİ DURUMU	29
I- “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nde Siyasi Haberler (1946-1948)	31

II- Çok Partili Döneme Geçişte Basın Hürriyeti ve Matbuat Kanunu'nda Yapılan Reformlar (1946-1950)	35
III- Halk, Demokrasi ve Siyaset: Ahmet Emin Yalman ve İsmet İnönü Perspektifleri ..	37
IV- Türkiye'de Demokratikleşme Çabaları: Antalya'da 1946 ve 1950 Seçimleri	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAĞLIK-SPOR-EKONOMİ-EĞİTİM-DEMOGRAFİK VE SOSYAL ALANDA YAŞANAN GELİŞMELERİN YEŞİL ANTALYA GAZETESİNE YANSIMALARI

A- SAĞLIK ALANINDA YAŞANAN GELİŞMELER VE ANTALYA BASININA YANSIYANLAR	45
I- Uygulanan Sağlık Politikaları ve Birinci On Yıllık Milli Sağlık Planı	45
II- Salgın Hastalıklarla İlgili Yapılan Çalışmalar	47
B- SPOR ALANINDA YAŞANAN GELİŞMELER VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİNE YANSIYANLAR	53
C- EKONOMİ VE SOSYAL ALANDA YAŞANAN GELİŞMELER VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİNE YANSIYANLAR	58
D- EĞİTİM VE DEMOGRAFİK ALANDAKİ GELİŞMELER VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİNE YANSIYANLAR	71
I- Kentsel Planlama	75
E- ÖNEMLİ GÜNLERİN KUTLAMALARI VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİNE YANSIMALARI	76
I- 23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı Kutlamaları	78
II- 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı	82
III- 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları	84
IV- 30 Ağustos Zafer Bayramı Kutlamaları	86
SONUÇ	90
EKLER	96

ÖNSÖZ

Yaşanan güncel olaylar hakkında günü gününe bilgi alma konusunda gazetelerin insan hayatında büyük bir önemi vardır. Gazeteler sadece günlük güncel olayları yansıtmaz, bir dönemin ekonomik, siyasi, kültürel meseller başta olmak üzere bir dönemin zihniyetini bizlere aktaran önemli belgelerdir. Bir başka ifadeyle gazeteler bir devrin hafızasıdır. Kimi zaman gazeteler siyasi ve şahsi çıkarlar için siyasal propaganda malzemesi olarak kullanılmıştır. Kimi zaman toplumları kanalize etmek amacıyla gazetelerin kitler üzerindeki etkisinden faydalanılmıştır. Bazı dönemlerde gazete haberleri sansürlenmiş, bazı dönemlerde ise gazetelerin yayın hayatına son vermeye kadar gitmiştir.

Çalışmamıza konu olan “*Yeşil Antalya Gazetesi*” 1946-1950 yılları arasında 4 yıllık bir yayın hayatı olmuştur. Bahsi geçen süreç Türkiye ve Dünya açısından yeni ve farklı bir sürecin başlangıcıdır. Dünya genelinde etkisi olan ve büyük can ve mal kayıplarına sebep olan, İkinci Dünya Savaşı sonrası yeni sınırları çizildiği, yenedünya düzenin oluşturulmaya başladığı bir dönemdir. Türkiye açısından ise, Türk siyasal hayatında yeni siyasi partilerin ortaya çıktığı bir dönemdir. Ayrıca bahse konu olan dönem CHP’nin tek parti olarak son iktidar olduğu süreçtir.

Çalışmamızın giriş kısmında, araştırma sürecinde takip edilen yöntem ve metotlar hakkında bilgi verilmiştir. Birinci Bölümde; Antalya’nın coğrafi, idari ve siyasi durumu ve yerel basının gelişimi konularına değinildi. İkinci Bölümde; 1950 Genel seçimleri öncesindeki süreçte basın ve iktidar ilişkilerine yer verildi. Türk siyasal hayatında çok Partili siyasi hayata geçilmesiyle birlikte, basın politikalarında değişikliğe gidilen hususlar incelendi. Çok partili siyasi hayata geçişte toplum içinde bulunduğu durum hakkında bilgilere yer verildi. 1946-1950 Yılları arasındaki dönemde Antalya’daki mevcut siyasi durum değerlendirildi. Ayrıca Antalya Basın hayatında yer alan diğer gazeteler hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü Bölümde; sağlık, spor, ekonomi, eğitim, demografik ve sosyal alanda yaşanan gelişmeler ile Antalya’da özel günlerin kutlanmasına yönelik yapılan faaliyetlerin “*Yeşil Antalya Gazetesi*”ne yansımaları incelendi.

Çalışma konumuz olan “*Yeşil Antalya Gazetesi*”ne yansıyan sağlık haberleri, spor haberleri ve Türkiye’nin İktisadi durumu ve Sosyal Hayatta yaşanan gelişmeler gazetede ki haberleri merkeze alınarak; arşiv kayıtları, resmi yayın ve tutanaklar, dönemin süreli yayınları, araştırma ve inceleme türündeki eserler ışığında incelenmiştir.

Bu çalışmanın başarılı bir şekilde tamamlanmasında bilimsel yönlendirme ve değerli bilgileriyle katkıda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Asuman Demircioğlu’na derin şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca Atatürk İlke Ve İnkılâp Tarihi Enstitü Müdürü Prof. Dr. Sinever Esin Dayı ve Prof. Dr. İsmail Eyyupoğlu’na ve katkılarından dolayı kıymetli jüri üyesi Dr. Öğr. Üyesi

Harun Aydın başta olmak üzere tüm enstitünün kıymetli idari ve akademik personeline de teşekkürü borç bilirim.

Hatice Derya ŞENOL
Erzurum-2024

KISALTMALAR

BYY	: Basım yılı yok
BCA	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
BTGM	: Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DP	: Demokrat Parti
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TCDS	: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi
Y.D.T	: Yayınlanmamış Doktora Tezi
Y.Y.L.T	: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

KAYNAKÇA

A- ARŞİVLER

Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA)

B- RESMÎ YAYIN VE TUTANAKLAR

T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı, İstanbul, 1961.

T.C. Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü. Düünden Bugüne Antalya.

TBMM Albümü-I (1920-2010), TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Ankara, 2010.

TBMM Kanunlar Dergisi, XXVIII/7 28.12.1945.

TBMM Kanunlar Dergisi, XXXI/8, 25.02.1949.

TBMM Kanunlar Dergisi, XXXII/8, 20.02.1950.

TBMM Tutanak Dergisi, 1950 Yılı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Bütçesi, XXIV/8, 17.02.1950.

TBMM, Kanunlar Dergisi, XXIX/8, 11.12.1946.

TBMM, Kanunlar Dergisi, XXX/8, 25.12.1947

TC. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Muvakkat Neticeler-I (Mıntıkalar İtibariyle Türkiye Nüfusu), Ankara, 1928.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi (1926-1927), BYY

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi (1925-1926), İstanbul 1926.

C- SÜRELİ YAYINLAR

Akis

Akşam

Alanya Posta Gazetesi

Cumhuriyet

İleri

Şelale

Tan

Ulus

Ülke

Vatan

Yeni Türkiye Gazetesi

“Yeşil Antalya Gazetesi”

Zafer

D- ARAŞTIRMA ESERLER

AHMED, Feroz, **Demokrasi Sürecinde Türkiye**. (Çev. Ahmet Fethiust), İstanbul. 1996.

AHMED, Feroz, **Modern Türkiye’nin Oluşumu**. (Çev. Yavuz Alogan), İstanbul, 1995.

ALBAYRAK, Mustafa, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Ankara, 2004.

ARIKAN, Rauf, **Araştırma Yöntem Ve Teknikleri**, Ankara, 2011.

ARIKAN, Zeki, **Mütareke Ve İşgal Dönemi İzmir Basını (30 Ekim 1918- 8 Eylül 1922)**, Ankara, 1989.

AYDIN, Elif Özlem, **Cumhuriyetin Kentteki Etkileri. Cumhuriyet Dönemi Antalya III. Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları**, Antalya, 2010.

Bülbül, R. **Genel Gazetecilik Bilgileri**, Ankara, 2000.

CEMALİ, Sarı, **Dünden Bugüne Antalya**, Antalya, 2012.

ÇİMRİN, Hüseyin, **Bir Zamanlar Antalya Tarih, Gözlem Ve Anılar**, Antalya, 2007.

DUMAN, Hasan, **Osmanlı Türk Süreli Yayınları Ve Gazeteleri (1828–1928)**, Ankara, 2000.

FERSOY, Orhan Cemal, **Bir Devre Adını Veren Başbakan Adnan Menderes**, İstanbul, 1978

GÖNÜLLÜ, Ali, **Alanya Hayata Hanım İlköğretim Okulu Müdürü, Dünden Bugüne Antalya**, Antalya, 2012.

GÜÇLÜ, Muhammed, **XX. Yüzyılın İlk Yarısında Antalya**, B.y,1996

KABACALI, Alpay, **Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Basın Sansürü**, İstanbul,1990

KARPAT, Kemal, **Kısa Türkiye Tarihi 1800- 2012**, İstanbul, 2012.

KOÇAK, Cemil, **CHP Ve Taşra 1930-1950 Akdeniz Bölgesi**, İstanbul, 2019.

NAİR, Günay, **1878-1999 Sivas Basını**, Sivas, 1999

NALCIOĞLU, Belkıs, **Türk Basın Tarihi**, İstanbul, 2010

ÖZKAYA, Yücel, **Milli Mücadele’de Atatürk Ve Basın**, Ankara, 1989.

PEHLİVANLI, Selim, 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesinin Yerel Basındaki Yansımaları, **Türk Basın Tarihi**, III (Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu 19-21 Ekim 2016 / Elazığ), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 2018.

REZZAN, Yüceer, **Cumhuriyet Gazetesi'nin Bakışıyla Türkiye'de Demokrasiye Geçişte Dönüm Noktası: 14 Mayıs 1950 Seçimleri**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Y.Y.L.T, (Danışman, Yrd.Doc.Dr. Mustafa Arıkan),Konya, 2016

SALİHPAŞAOĞLU, Yaşar, **Türkiye'de Basın Özgürlüğü**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Y.D.T, (Danışman, Prof Dr. Maksut Mumcuoğlu), Ankara,2007.

SANDER, Oral, **Siyasi Tarih 1918- 1994**, Ankara, 2003.

ŞEYHANLIOĞLU, Hüseyin, **Türk Siyasal Muhafazakarlığının Kurumsallaşması Ve Demokrat Parti**, Ankara, 2011.

TEZEL, Sezai, **Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi**, Ankara, 1986.

TİMUR, Taner, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş**, Ankara, 2003.

TOKER, Metin, **Tek Partiden Çok Partiye 1944-1950**, Ankara, 1990.

TOPUZ, Hıfzı, **II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, İstanbul, 2003.

TOPUZ, Hıfzı, **Yüz Soruda Türk Basın Tarihi**, İstanbul, 1973.

TURAN, İlhan, **İsmet İnönü: Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj Ve Söyleşiler 1944-1950**, 2003.

YAZICI, Ömer Faruk, **Ülke Gazetesinin Yayın Faaliyetleri, Habercilik Anlayışı Ve Politikaları (1945-1950)**. Yüksek Lisans Tezi,Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya, 2021.

ZÜRCHER, Erik Jan, **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi**, İstanbul, 2010.

E- MAKALELER

ACAR, Ayla, “*Basında 'Tan Olayı' - 4 Aralık 1945*”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, 43, (Mayıs-2013), s.1-22

AKANDERE, Osman, “*Bir Demokrasi Beyannamesi Olarak Dörtlü Takrir'in Amacı Ve Mahiyeti*”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 9, (2003), s.5-28.

AKŞİN, Sina, “*Demokrat Parti'nin Kurulması*”, **Tarih Ve Toplum**, IX/53, (1988), s. 13-15.

ATLI, Cengiz, & Kahraman Fuat, “İkinci Dünya Savaşı Akabinde Türkiye’de Sağlık Durumu Ve Salgın Hastalıklarla Mücadele (1946-1950)”, **Turkish Studies**, XV/4, (2020). s. 39-55.

AY, İsmail, “İkinci Dünya Savaşı Ulusal Planlama Faaliyetleri: 1946 İvedilili Sanayi Planı Ve 1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planının Karşılaştırmalı Analizi”. **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, LXII/1, (2012), s.147-172.

AYDEMİR, Burak, “İkinci Dünya Savaşı Sonrasında (1945-1950) Türkiye’nin İktisadi Durumu Ve Sosyal Hayatta Yaşanan Gelişmeler”, **İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi**, V/1, (2021), s.73-89.

AYDIN, Harun, “Türk Kültür Hayatında Halkevleri Kütüphaneleri Ve Basına Yansıması (1932-1951)”, **Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi**, XII/38, (Mart-2024), s.451-472.

BAKACAK, Alper, “1950 Seçimleri Sonrası Ulus Gazetesi’nin Muhalefete Geçiş”, **Atatürk Yolu Dergisi**, 51, (Bahar-2013), s.541-561.

ÇAVMAK, Şeyda & ÇAVMAK Doğançan, “Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi Ve Sağlıkta Dönüşüm Programı”, **Sağlık Yönetimi Dergisi**, I/1, (2017), s. 48-57.

ÇINAR, Yusuf, “Modernleşme Ve Bağımlılık Teorisi Ekseninde Marshall Yardımı Ve Türkiye”, **Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, XVI/2, (2018), s.325-350.

DEĞİRMENCİ, Serkan, “İkinci Dünya Savaşında Türkiye Ekonomisi: Politikalar, Yaklaşımlar ve Sonuçlar”, **Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, XII/2, (Eylül-2023), s.181-204.

DİNÇ, Güven, “Cumhuriyet’in İlk Nüfus Sayımına Göre Antalya’nın Demografik Yapısı”, **Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları**,12, (2012) s.65-87: <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/9850>

DUMAN, Olcay Özkaya, & HAKTAN, Birsal, “Demokrat Parti Dönemi Türk Dış Politikası Ve Bupolitikanın Dinamiklerine Etki Eden Dış Gelişmeler”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Araştırma Uygulama Merkezi Atatürk Dergisi**, I/1, (2012), s.299-318.

EBUZZİYA, Ziyad, “Ceride-İ Havadis”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (TDV)**, İstanbul: Türkiye Diyanet Yayınları, VII/7, (1993), s. 406-407.

- ERTEM, Barış, “*Türkiye- ABD İlişkilerinde Truman Doktrini Ve Marshall Planı*”. **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, XII/21, (2009), s.377-397.
- EŞİYOK, Ali, “*Sanayi Planlarından 1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planına: Bir Dönüşümün Kısa Bir Öyküsü*”, **Memleket Siyaset Yönetim Dergisi**, IV/11, (2009) ,s.86-131
- GÜÇLÜ, Muhammed, “*Antalya’da Mahalli Basının İlk Yirmi Yılı (1920-1940)*”, **Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Düşünceler Dergisi**, IX/177, (İzmir, 1997), s.323-346
- GÜZ, Nurettin, “*Osmanlı Basını*”, **Selçuk İletişim**, I/3, (2010), s. 40-57.
- HAYKIR, Yavuz, “*Cumhuriyet Dönemi Taşra Basınından Bir Örnek: Midyat Gazetesi*”. **Uluslararası Midyat Sempozyumu** (7-9 Ekim 2011), Mardin, 2012, s.197-214.
- KARAKAŞ, Ömer, “*1946 Milletvekili Genel Seçimleri: Manisa Örneği*”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, XXIX/86, (2013), s.103-134.
- KARAMAN, Oktay, “*Milli Mücadele Ve Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun’da Basın Hayatı: Işık Gazetesi*”, **Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, VII/11, (2020), s.429-446.
- KESKİN, Ö. Ali, “*Türk Siyasi Tarihinde “Dörtlü Takrir ve Takrire Kaynaklık Etmesi Bakımından Serbest Cumhuriyet Fırkası ”*”, **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, VII/2, (Temmuz 2021), s.718-737)
- KIRIŞ, Özlem Y., “*Türk Siyasi Tarihinde 1950 Seçimleri Sürecinde Söylem Ve Tartışmalar*”, **BELGİ**, 22, (Hazirana-2021), s.399-424.
- MALKOÇ, Eminalp, “*Türk Basınında Truman Doktrini Ve Türkiye’ye Amerikan Yardımları (1947-1950)*”, **Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları**,9, (2006), s.89-127.
- NAİR, Güney, “*Türk Basın Tarihinde Taşrada Yayınlanan Bir Merkez Gazetesi: Ülke*”, **Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi**, II/4, (2017), s. 80-93.
- OLGUN, Kenan, “*Türkiye’de Cumhuriyet’in İlanından 1950’ye Genel Seçim Uygulamaları*”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, XVII/79, (2011), s.21-22.
- ÖZER, Sevilay, “*1950 Ve 1954 Genel Seçimlerinde Antalya*”, **Akademik Bakış**, XV/29, (2021), s.263-290.
- ÖZSOY, Selami, “*Türk Basınında 1948 Londra Olimpiyatları*”, **Sportif Bakış: Spor Ve Eğitim Bilimleri Dergisi**, IV/2, (2017), s.78-100.

- ŞEKER, Kadir, “*İnönü Dönemi Basın Hayatı Ve 1948-1950 Arasında CHP İle Muhalefet Arasında Basın Alanında Yaşanan Tartışmalarda Merzifon Örneği*”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 13, (2011), s.39-54.
- UZUNKAYA, S. Şenel, “*İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Türkiye Ekonomisi Ve Marshall Planının Ekonomiye Etkileri*”, **Ekonomi, İşletme ve Maliye Ekonomileri Dergisi**, I/3, 2019, s.176-185.
- VURGUN, Şanser, “*1950-1960 Dönemi Seçim Sistemlerinin Meclise Yansıması*”, **ABMYO Dergisi**, 37, (2015), s.1-14.
- YAZICI, Ömer Faruk & İLERİ, Turgut, “*Ulusal Boyutlu Sağlık Ve Spor Haberlerin Sivas’ta Yayınlanan Ülke Gazetesine Yansımaları (1945-1950)*”, **Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 11, (2022), s.101-136.
- YEŞİLÇAYIR, Neşe, “*Çok Partili Döneme Geçiş Sürecinde Türk Basını*”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, 27, (2011), s.131-192.
- YILDIZ, Nuran, “*Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) Ve Basın*”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, CLI/1, (1996), s.482.
- YURTOĞLU, Nadir, “*İnönü Döneminde Türkiye’de Spor: İkinci Dünya Savaşı Sonrası Bir Araştırma (1946-1950)*”, **Journal Of History School**, 61, (2022), s.4313-4351.
- YÜZBAŞI, Esin, “*1927-1950 Yılları Arasında Antalya’nın Nüfusu Ve Demografik Yapısı*”. **Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi**, IV/2, (2020), s.123-150

GİRİŞ

A- ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Siyasi literatürde yasama, yürütme ve yargıdan sonra gelen basın gücünden mümkün olduğu kadar yararlanılmış, etki alanı bugün olduğu gibi, geçmişte de görülmüştür. Günümüzde medya olarak adlandırılan basın gücü insanların haber alma hürriyetinin vazgeçilmez bir unsurudur. En önemli etik kural olan “doğru haber verme” ilkesine rağmen bu kuraldan zaman zaman sapıldığı ve bazen de kişisel amaçlar doğrultusunda yorumlama yapıldığı görülmüştür. İdareciler basını görmezden gelememekte ve mümkün olduğunca da bu gücü kendi taraflarına çekmek için çalışmışlardır. Bu genel durum Türkiye’de de değişmemiştir.

1920 yılında Haydar Rüştü (Öktem) Bey tarafından çıkartılan “*Antalya’da Anadolu*” isimli gazete ile Antalya’da basın faaliyeti başlamıştır. Bu gazete, Milli Mücadele süresince önemli görevler yerine getirmiştir. Gelişen ve ilerleyen teknoloji ile birlikte demokratikleşme sürecinde Antalya’da “*Yeni Türkiye Gazetesi, Akdeniz Gazetesi, Anadolu Gazetesi, , Zümrütova Gazetesi, Antalya Gazetesi, Resmî Antalya Gazetesi, Alanya Postası Gazetesi, Yeşil Antalya Gazetesi, , Şelale Gazetesi*” ve “*İleri Gazetesi*” ile “*Doğu Dergisi, Ticaret Dergisi, Yeni Hayat Dergisi, Çağlayan Dergisi*” ve “*Türk Akdeniz*” dergisi yer almıştır. Bu gazete ve dergiler gerek yerel bazda gerekse de ulusal bazda olayları haberleştirerek insanlar bilgilendirmiştir.

Bu çalışmada, “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin İkinci Dünya Savaşından sonra siyaset, sağlık,spor, kültür haberlerinin yansımalarını ve ne ölçüde kamuoyuna aktarıldığı değerlendirilmiştir. Çalışmamızda sadece iç politika, sağlık ve spor haberleri değerlendirilip haricindeki konular ile ilgilenilmemiştir. Bu tez çalışması ile 1946-1950 yılları arasında “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin Türk tarihindeki yeri ve önemi gözler önüne serilmeye çalışılarak bugüne ışık tutacağı düşünülmektedir.

I- Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma nitel araştırma yöntemine uyularak hazırlanmıştır. Bu yönteme bağlı kalınarak doküman ve arşiv incelemesi de yapılmıştır. Sistemde yer alan belgeler ve kaynakların araştırıp incelenmesiyle konular ele alınıp değerlendirilmiştir. Sosyal bilimlerde bir yargıya varabilmemiz için arşiv araştırma ve incelemesi son derece hayatidir. Doküman incelemesi yaparken izlenebilecek bazı aşamalar vardır. Araştırmacı

konunun içeriğine bağılı olarak bu aşamaları olduğı gibi takip edebilir ya da esnetebilir.

Bu aşamalar şunlardır:

1. Kaynaklara ulaşma
2. Kaynağın orijinalliğinin belirlenmesi
3. Kaynakların anlaşılması
4. Elde edilen verilerin değeriendirilmesi
5. Elde edilen verinin kullanılması

II- Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi- İlgili Araştırmalar ve Özgün Değeri

Alanyazın incelendiğinde 1946-1950 yılları arasında dönemin basınıni inceleyen çalışmaların olduğı görülmüştür. Hatta dönemin basını bazı yerel gazeteler incelenerek irdelenmiştir. Yani problematik ve araştırma süreci sonucunda konumuzla ilgili çok sayıda eser, bilimsel makale ve elektronik kaynak bulunmaktadır. Literatür taramasında yapılan çalışmaya benzer çalışmaların olduğı ancak Antalya ilindeki yerel basının incelenmediğı görülmüştür. Araştırma konusu yukarıdaki süreçler kapsamında alanında önemli bir boşluğu dolduracaktır. Kaynakçanın geniş tutulması benzer konularda araştırma yapacak bilim insanlarına yardımcı olacaktır. Bu da araştırmanın özgün değeriini göstermektedir.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nde elektronik ortamda "Basın" anahtar ifadesi yazıldığında çalışmaların olduğı görülmüştür. Ancak 1946-1950 yılları arasında basın anahtar ifadesi yazıldığında hiçbir tez çalışmasının olmadığı tespit edilmiştir. Bu konu hakkında çalışılmamış olması bize akademik olarak bir "açık alan" bırakmıştır. Yaptığımız 1946-1950 yılları arasında "*Yeşil Antalya Gazetesi*"nin Türk tarihindeki yeri ve önemi adlı çalışmamızda bu alandaki açığı dolduracağı düşünülmektedir.

III- Araştırmanın Yaygın Etkisi ve İlgili Anabilim Dalı'nın Öncelikli Araştırma Alanlarıyla İlişkisi

Araştırma konusu gerek ulusal basında gerekse de yerel basındaki siyasi, sosyal, kamu, spor ve sağık haberlerinin izlediğı süreci ortaya koyması açısından dikkate değerdir. Özellikle basın ve dönemin siyasi yapısı birlikte irdelenmesi; kamuoyu ve zihniyet oluşturmak için yapılan yayımların etkisi açısından bu araştırmayı anlamlı kılmaktadır. Bu da beraberinde bilimsel bir özveriye getirmektedir. Akademik camianın bu metne yönelik eleştirisi ve tavsiyesi araştırmanın katkı seviyesinin belirleyicisi

olacaktır. Araştırmaya, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı'nın belirlediği öncelikli alanlardan 15. Maddesinde geçen “Sosyal bilimlerde ve özelinde tarih bilimi alanında metodolojik çalışmalarda bulunmak.” ve 19. Maddede geçen “Küresel ve bölgesel gelişmelerin tarihsel boyutu ile ilgili araştırmalara öğrencilerimizi yönlendirmek” ifadeleri konu ile doğrudan ilişkilidir.

1- Veri Kaynakları ve Veri Toplama Tekniği

Araştırmayla ilgili belirlediğimiz konu başlıkları belirlenmiş ve bu konu başlıklarıyla ilgili yapılmış makale ile tezlerden yararlanılmıştır. Ayrıca yazılı kaynak kapsamına giren konu resmi yayınlar, arşiv belgeleri, dergiler, araştırma eserler, elektronik kaynaklar kullanıldı. Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Arşivi (BA) bu kurum kapsamında olan Cumhuriyet Arşivi (BCA)’nden faydalanılmıştır. Çalışmamız konusu olan “*Yeşil Antalya Gazetesi*” nüshalarına ise Milli Kütüphane arşivinden ulaşılmıştır. Araştırmada süreli yayımlar diğer kaynaklarla desteklenerek kullanılarak olaylar, neden-sonuç ilişkisi içerisinde kronolojik olarak değerlendirilmiştir.

2- Araştırma Süreci-Uygulama ve Veri Analizi

Araştırma süreci oldukça yoğun ve yorucu geçti. Literatür kapsamında yapılması gerekenler planlandı. Ancak dönemin gazetesi olan “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin vesikalarına ulaşmak bir hayli zordu. Milli Kütüphane ’den fotoğraf çekerek elde ettim. Okumalar yapılarak hangi konuda akademik boşluk olduğu belirlendi ve problematik oluşturuldu. Daha sonra araştırmanın sorunsuz gitmesi sonuçlandırılması için literatür taraması tekrar gözden geçirildi. Araştırma konusu açıklayacak şekilde konu başlıkları belirlendi ve bunlar bir düzen içerisinde sıralandı. Araştırma sonuçları metne dönüştürülürken doküman inceleme yöntemi uygulandı. Elde edilen bilgiler içerik analizinden geçirildi. Çalışma tarih biliminin gerektirdiği metot kapsamında metne dönüştürüldü.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANTALYA VE BASIN

A- ANTALYANIN COĞRAFI, İDARİ VE SİYASİ DURUMU

Akdeniz Bölgesi, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden biridir ve Anadolu yarımadasının güneybatısında yer almaktadır. Genişliği 120–180 km arasında değişmektedir. Batı ve kuzeybatısında Ege Bölgesi, kuzeyinde İç Anadolu Bölgesi, doğusunda Güneydoğu Anadolu Bölgesi, güneyinde ise Akdeniz bulunmaktadır. Aynı zamanda güneydoğudan Suriye ile komşudur. Bölgenin kıyı uzunluğu doğuda Suriye sınırından batıda Marmaris'e kadar 1542 kilometredir. Akdeniz Bölgesi, Türkiye'nin önemli şehirlerini içermektedir: Antalya, Adana, Mersin ve Muğla gibi. Günümüzde 20.723 km² dir.¹

Eski çağlarda Antalya'nın içinde bulunduğu bölgeye Pamfilya adı verilmiştir. Pamfilya, Anadolu'nun güneyinde Aksu çayının doğusundan başlayarak Antalya ilinin doğusuna kapsayan antik Likya Birliği ve Kilikya arasında kalan bölgedir. Bu bölge, büyük ölçüde Hititler döneminde Tarhuntaşşa adıyla bilinen bölgeye denk düşmektedir. M.Ö. 158 yılında Bergama Hükümdarı II. Attalos Fladelfs tarafından bölgede bir liman şehrinin lüzumu düşünülerek Antalya kurulmuştur.²

Antik çağlarda “*Attalcia*” ya da “*Olbia*” adıyla bilinen şehir Avrupa dillerinde “*Adalia*” ya da “*Satalieb*” Türkçe eserlerde ise “*Adalya*” olarak geçmektedir. Antalya, jeostratejik öneminden dolayı Doğu Akdeniz'e hâkim olmak isteyen güçlerin ilgisini çekmiştir. Bu yüzden tarih boyunca Antalya ve çevresi birçok devletin egemenliğine girmiştir. Şehirde, Türklerin hâkimiyetinden önce Bergama Krallığı, Roma, Doğu Roma hâkimiyet kurmuştur.³

Türklerin Antalya'ya ilgisi, Anadolu Selçuklu Devleti hükümdarı I. Mesut döneminde (1116-1155) başlamıştır. 1181 yılında Sultan II. Kılıç Arslan döneminde şehir kuşatılmış, ancak ele geçirilememiştir. Ancak, I. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde, Latin Krallığı yönetiminden memnun olmayan yerel Rumların desteğiyle, şehir 7 Mart 1207'de fethedilmiştir. Fethin ardından ticaret merkezi olan şehre vali olarak Mübarizüddin Er-Tokuş atanmıştır. Bu vali, İznik Krallığı'na karşı yapılan sefer sırasında

¹ Kenan Arıbaş, “*Antalya Kentinin Nüfus Coğrafyası*”, 20. Yüzyılda Antalya Sempozyumu, (22-24 Kasım 2007), Antalya, s. 302

² **Türk Ansiklopedisi**, III, İstanbul, 1971, s. 96

³ **Türk Ansiklopedisi**, s.96-97.

şehit düşmüş (1211), ve Antalya halkı otorite boşluğu sebebiyle Kıbrıs Latin Krallığı valisi Gautier Montbeliard'ın teşvikiyle isyan etmiştir. Bu esnada tahta geçen Sultan I. Keykavus, Antalya'yı kuşatarak 1216 yılında şehri yeniden Selçuklu topraklarına katmıştır. Fetih sonrasında Türkler, bölgede Bizans halkından farklı etnik gruplar ve dinlere mensup yerli halkla karşılaşmışlardır.⁴ Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasının ardından, bölge önce 1301 yılında Hamitoğulları'nın, ardından 1390 yılında Yıldırım Bayezid döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nun kontrolüne geçmiştir. Bu dönemde Antalya'ya sancak beyi olarak Firuz Bey atanmıştır.⁵

1402 yılında yapılan Ankara Savaşı'nda Osmanlı Devleti mağlup olunca, Anadolu'da beylikler yeniden kurulmuş ve Antalya ile çevresi tekrar Hamitoğulları'nın kontrolüne geçmiştir. Osmanlı Devleti, 1423 yılında yeniden birlik sağlayarak bölgede gücünü yeniden tesis etmiştir. Bu tarihten itibaren, Teke Eli olarak bilinen bölge bir sancak haline getirilmiş ve Teke Sancağı olarak anılmaya başlanmıştır.⁶ Antalya, bu sancağın merkez kazasıdır. Doğusunda Serik, kuzeyinde Bucak ve batısında Kızılkaya, Istanos (Korkuteli) ve Elmalı kazaları yer almaktadır. Ayrıca güneybatısında Andifli (Kaş), Kalkan, Finike ve Iğdır bulunmaktadır. Antalya, Konya'ya bağlıdır ve vilayete 240 km uzaklıktadır.⁷

Osmanlı Devleti'nin 1813 yılında eyalet sistemine geçmesiyle merkezi Kütahya'da bulunan Anadolu Eyaleti'nin on dört sancağından biri Antalya'dır. 1841 tarihinde yapılan bir düzenlemeyle Antalya, Konya'ya bağlı bir liva (sancak) haline getirilmiş ve bu konumunu 1914 yılına kadar korumuştur. 1914 yılında ise Antalya müstakil bir liva (sancak) haline dönüştürülmüştür. Bu dönemde yönetimi kolaylaştırmak amacıyla Antalya'ya; Alanya, Elmalı, Akseki, Kaş kazalarına ek olarak Korkuteli, Finike ve Manavgat adlarıyla üç yeni kaza daha eklenmiştir.⁸

Cumhuriyet Dönemi'nde ise sancaklara "Vilayet" adı verilmiş ve Antalya vilayeti ortaya çıkmıştır. Antalya'nın idari, sosyal ve ekonomik yapısı ile ilgili en doyurucu

⁴ Yılmaz Öztuna, **Büyük Türkiye Tarihi**, II, İstanbul, 1983, s. 9; İ. Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, I, Ankara, 1982, s.265.

⁵ Y. Öztuna, **Büyük Türkiye Tarihi**, s.265-266.

⁶ Fahrettin, Tızlak, "*Tekeli'nde Sosyal Karışıklıklar*", Son Bin Yılda Antalya Sempozyumu, Antalya, 2006, s.28

⁷ F. Tızlak, "*Tekeli'nde Sosyal Karışıklıklar*", s.29.

⁸ Kemal H. Karpat, **Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikleri**, İstanbul, 2010, s.384-385; Muhammet Güçlü, "*Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kemer ve Çevresi*", 20. Yüzyılda Antalya Sempozyumu, Antalya, 2008, s.682.

bilgileri Konya vilayet salnameleri sunmaktadır. 1900 tarihli Konya vilayet salnamesine göre, o dönemde Antalya'ya bağlı 7 nahiye ve 45 köy bulunmaktadır.⁹

1906 tarihli salnameye göre Antalya'ya bağlı Bucak, Melli, Beşkonak, Serik, Kızılkaya, Istanos ve İğdir nahiyeleri bulunmaktadır. Toplamda 289 köy vardır. Ayrıca Antalya halkını dini açıdan Müslüman ve Gayrimüslim olarak tasnif etmek uygun görülmüştür.¹⁰ Antalya'da Müslümanlar ve Gayrimüslimler bir arada yaşamakta olup, Müslüman nüfus çoğunluktadır. Evliya Çelebi, 1671-1672 yıllarında ziyaret ettiği Antalya'nın dinî ve etnik yapısına dair önemli bilgiler sunmaktadır. Çelebi'nin aktardığına göre, o dönemde Antalya 28 mahalleden oluşmakta ve bu mahallelerin 4'ü kale içinde, 24'ü ise kale dışında yer almaktadır. Kale dışındaki mahallelerin 4'ü Rum mahallesidir. Antalya'da 190 Rum hanesi bulunmakta ve bu Rumlar Türkçe konuşmaktadır. Antalya Rumları üç gruptan oluşmaktadır: Birinci grup, yerli Rumlardır ve Antalya'daki Rum nüfusunun büyük çoğunluğunu oluştururlar. Gelenekleri ve dilleri, Antalya'da yaşayan Müslüman Türklerle büyük ölçüde aynıdır. Türkçeden başka dil bilmeyen bu Rumlar, inançları dışında Türklere farklı değildir ve Müslüman köylülerle bir arada yaşamaktadırlar. İkinci grup, Kıbrıs ve diğer adalardan Antalya'ya gelen Rumlardır.¹¹ Bu nedenle, bu grup "*Yunanlılık*" hissiyatı taşıyıp doğrudan Yunan düşüncesine sahiptir. Üçüncü grup Rumlar ise yine adalardan ve Yunanistan'dan gelen varlıklı Rumlardan oluşmaktadır. Bu grup da Yunan terbiyesini ve dilini muhafaza etmektedir.¹²

Avrupa'da milli birliklerini tamamladıktan sonra yeni bir güç olarak yükselen İtalya, diğer Avrupa devletleri gibi sömürgecilik politikasını benimseyerek Osmanlı Devleti'nin zayıflayan yapısından faydalanmaya yönelmiştir.¹³ Bu politikanın ilk adımı olarak, 1911-1912 yıllarında Trablusgarp'a saldırarak Osmanlı Devleti ile Trablusgarp Savaşı'na girişmiş ve bu savaş, Osmanlı'nın askeri zafiyetini açıkça göstermiştir.¹⁴

⁹ Orhan Çeltikçi, *İtalyan İşgalinde Antalya (1919-1921)*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Güven Dinç), Antalya, 2014, s.3-4.

¹⁰ Naci Şahin, "*Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Antalya'da Yer Adları*", Son Bin Yılda Antalya Sempozyumu, (18-19 Aralık 2003), s.122; Kamil Erdeha, *Milli Mücadelede Vilayetler ve Valiler*, İstanbul, 1993, s.42.

¹¹ Aylin Doğan, *19. Yüzyılda Teke Sancağı Antalya Merkez Kazası'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Gülfettin Çelik), İstanbul, 2012, s.264.

¹² İsrail Kurtcephe, *Türk İtalyan İlişkileri (1911-1916)*, Ankara, 1995, s.9.

¹³ İ. Kurtcephe, *Türk İtalyan İlişkileri (1911-1916)*, s.9-10; Mevlüt Çelebi, "*İtalyan Sömürgeciliğinin Hedef Kenti Antalya*", Son Bin Yılda Antalya Sempozyumu, Antalya, (18-19 Aralık 2003), s. 170.

¹⁴ Mevrure Değer, "*Doktor Hüseyin Hüsnü Beyin Not Defterinden İtalya Savaşı*", III. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20-23 Eylül 1993), İstanbul, s.7.

İtalya'nın Osmanlı topraklarına olan ilgisi, 1913 yılında Antalya'da konsolosluk açarak bölgeyi daha yakından inceleme ve etkisini artırma çabalarıyla devam etmiştir.¹⁵

Osmanlı toprakları büyük güçlerin stratejik hedefleri arasına girmiş, Rusya Balkanlar ve Kafkasya'da Türk egemenliğine karşı direnişi teşvik etmiş, Fransa 1881'de Tunus'u işgal ederek Suriye'de nüfuz alanı kurmuş, İngiltere ise 1882'de Mısır'ı ele geçirmiştir. İtalya da bu süreçte Akdeniz'deki konumunu kullanarak Anadolu'ya yönelmiş ve Birinci Dünya Savaşı sırasında İtilaf Devletleri tarafından yapılan gizli antlaşmalarla İtalya'ya Anadolu'daki toprakların paylaşımı konusunda vaatlerde bulunulmuştur. Bu vaatler, İtalya'nın savaş sırasında İtilaf Devletleri safında yer almasını sağlamak amacıyla yapılmıştır.¹⁶

Birinci Dünya Savaşı sırasında Fransa, İngiltere, İtalya ve Rusya arasında yapılan gizli antlaşmalar büyük önem arz etmektedir. Nitekim gizli antlaşmalar ile İtalya'ya Anadolu'nun Güneybatı taraflarındaki toprakların verileceği vaat edilmiştir. İtalya Anadolu'daki yayılmacı politikasını uygulamaya geçirmek amacıyla Birinci Dünya Savaşı'nda Antalya'dan İzmir'e kadar olan bölgeleri -Anadolu'nun Güneybatı kıyı kesimleri- işgale başlamıştır. İtalya'nın savaşa girmesinin başat nedenlerinden biri de Anadolu'yu ekonomik kazanç sağlama yeri olarak görmesiydi. Bu da ona amacını gerçekleştirme fırsatı veriyordu. Böylece İtalya savaşa İtilaf Devletleri safında katılarak savaş sonunda kendisine vaat edilen yerler verilmeyince de Anadolu'da müttefiklerinden bağımsız bir politika izlemeye başlamıştır.¹⁷

14 Aralık 1918'de İtilaf Devletleri donanması İzmir Limanı'na geldi. Bu donanmanın içinde bir İtalyan torpidosu da bulunmaktaydı. Bu sırada İzmir'deki St. Etien Avusturya Kilisesi'ne Avusturyalı memurların muvafakatiyle Fransız bayrağı çekilmişti. İtalyanlar bu teşebbüsü kendi “*emellerine ve prestijlerine vurulan bir darbe*” olarak gördüklerinden Fransız bayrağı yerine kendi bayraklarını çekmek için karaya bir müfreze çıkarmışlardı. Fransız bayrağının yanına da kendi bayraklarını çekerek konuyu kapatmışlardı. Bu da İtalyanların İzmir ve çevresini sahiplenmiş olduklarının bir göstergesi idi. İtalya, “*St. Jean De Maurienne Antlaşması*”na dayanarak İzmir'in kendisine verilmesi gerektiğini iddia etti. ABD ise İtilaf Devletleri'nin aralarında imzalanmış olan gizli antlaşmaları tanımadığını açıklamıştı. Ayrıca “*St. Jean De*

¹⁵ Romano Damiani, *Türkiye'de Yabancı Bir Gazetecinin Araştırmaları*, Ankara, 1998, s.123; Mevlüt Çelebi, *Milli Mücadele Döneminde Türk- İtalyan İlişkileri*, Ankara, 2002, s. 2.

¹⁶ Nuri Köstüklü, *Milli Mücadele'de Denizli, Burdur, Isparta Sancakları*, Ankara, 1999, s. 10.

¹⁷ N. Köstüklü, *Milli Mücadele'de Denizli Burdur, Isparta Sancakları*, s.10-11.

Maurienne Antlaşması” Rusya tarafından tasdik edilmemişti. Bunun sonucu olarak İngiltere ve Fransa bu antlaşmanın “*yok hükmünde*” olduğunu kabul ve ilan etmişti. İtalya da Paris Barış Konferansı’nda bu antlaşmaya dayanarak İzmir’in kendisine verilmesi isteğinde bulunmuştu. İngiltere, ABD ve Fransa’nın İzmir’i Yunanistan’a verme kararına İtalya sert tepki göstermiş ve karşı tavır içine girmişti. İtalya’nın Birinci Dünya Savaşına girmesinin temel nedenlerinden biri kendisine gizli antlaşmalarda vaat edilen bölgelerdir.¹⁸

Paris Barış Konferansı (18 Ocak 1919) Birinci Dünya Savaşı sona erince galip devletler, mağlup devletlerin topraklarını nasıl paylaşacakları ile ilgili olarak barış konferansı düzenlemeye bu konferansın da Paris’te toplanmasına karar vermişlerdir. Bu doğrultuda barış konferansı otuz iki devlet temsilcisinin katılımı ile “*Dünya haritasının yeniden düzenlenmesi ve küçük devletlerin pay edilerek sömürülmesi*” amacı ile toplanmıştır. Yenilen devletlerin durumunun görüşüleceği konferansta karar alıcı devletler, İngiltere, Fransa, İtalya, ABD ve Japonya olmuştur. Konferansta bu ülkelerin cumhurbaşkanları ve başbakanları düzeyinde bir kurul oluşturulmuş oluşturulan bu kurula “*Onlar Meclisi*” denilmiştir. Görüşmelerde Almanya, Avusturya, Bulgaristan ve Macaristan’la yapılacak antlaşma şartları belirlendikten sonra pay edilecek mirasın büyüklüğü nedeniyle Osmanlı Devleti konusu ve topraklarının paylaşımı en sona bırakılmıştır.¹⁹

18 Ocak 1919’da Paris Barış Konferansı’nda Anadolu’nun geleceği hakkında görüşmeler başlamıştır. Görüşmelerde İtalya kendisine gizli antlaşmalarla vaat edilen yerlerin verilmesi talebinde bulununca üç İtilaf Devleti de İtalya’ya karşı tavır takınmışlardır. Bunun temel sebebi İtilaf Devletleri’nin Batı Anadolu topraklarını Yunanlılara vermek istemeleridir. Bu yüzden İtalya’nın konferansta “*üvey evlat*” muamelesi gördüğünü söylemek doğru olur.²⁰

Konferansta ABD Başkan Wilson 1915 Londra Antlaşması’nı tanımadığını ilan etmişti. 1917 Saint Jean De Maurenne Antlaşması ise Rusya tasdik etmediği için yürürlüğe koyulmamıştır. Bu yüzden savaşta İtalyanların gösterdiği fedakârlıkların,

¹⁸ A. M. Şamsutdinov, **Mondros’tan Lozan’a Türk Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi (1918-1923)**, (Çev: Ataol Behramoğlu), İstanbul, 1999, s. 43.

¹⁹ **İstiklal Harbi Gazetesi**, 15 Mayıs 1919, (Haz: Ö. Sami Çoşar), Milliyet Yay., İstanbul, s.5

²⁰ **İstiklal Harbi Gazetesi**, 15 Mayıs 1919, (Haz: Ö. Sami Çoşar), s.5-6; Semih Yalçın, **Atatürk’ün Milli Dış Siyaseti**, Ankara, 2010. s.20.

verdiği zayıfların getirisinin olmaması İtalya'nın beklenmedik bir şekilde ümidinin yıkılmasına neden olmuştur.²¹

İtalya'nın Paris Barış Konferansı'nın ilk günlerinden itibaren hayal kırıklıklarını zafer meyvesi olarak toplamak zorunda kaldığını söylemek doğru olur. Aslında konferansta İtilaf Devletlerinin tutumunun sebebini anlamak zor değildir. Zira bilindiği gibi İngiltere ve Fransa birer okyanus devleti, İtalya ise bir Akdeniz devletidir. Bununla birlikte İngiltere ve Fransa Doğu Akdeniz bölgesinin önemli stratejik noktalarına hâkim durumdayken İtalya sadece Libya ve Oniki Ada'ya hâkimdir. Anadolu'da İzmir'den İskenderun'a kadar olan bölgede İtalyan haklarının tanınması, İtalya lehine bölgede dengeyi sağlayacaktır. Bu yüzden İtalya, konferansta politika olarak bu kazanımın çabası ve gayreti içinde olmuştur. Bu paylaşım ve uygulamaya konulan politikalar İngiltere ve Fransa'yı İtalya'ya karşı farklı politika izlemeye itmiştir.²²

İtalya'nın İzmir ve çevresi üzerinde hâkimiyet kurmak için kendisine verilmesi ısrarı sürerken Yunan heyeti başkanı Venizelos konferansta, önce İzmir'in kendilerine verilmesi gerektiği ile ilgili olarak İngiliz temsilcisine bir muhtıra vermiştir.²³ Muhtıradaki: *“Anadolu'da Yunanlıların genişlemesine en büyük engel İtalya'dan gelmektedir. İtalya'ya 1915 Londra Antlaşması ile Antalya ve kıyıları verilmiştir. Akabinde İtalya'nın bu antlaşmadan tatmin olmadığı haberleri duyulunca 2 yıl sonra yapılan Saint Jean De Maurienne Antlaşması ile İtalyanlara İzmir bölgesinin de verilmesi kararlaştırılmıştır. Fakat Birinci Dünya Savaşı'nda yapılan antlaşmalarda Ruslara da bazı yerlerin verilmesi kararlaştırılmıştı. Ancak, bu durum gerçekleşmemiştir. İzmir'in İtalya'ya verilmesi yönündeki vaadin yerine getirilmemesi, Yunanistan'ın bölgesel dengeyi sağlama hedefi ile bağlantılı olarak değerlendirilmiştir. Yunanistan, özellikle İzmir'de, Wilson İlkeleri'ne dayanarak kendilerine verilmesi gerektiğini savunduğu topraklar hakkında İtalya'ya yapılan gizli antlaşmaları gündeme getirmiştir. Yunan iddiaları, İzmir'de Rum nüfusunun çoğunlukta olduğu ve bölgenin etnik yapısının bu vaadi desteklediği argümanına dayanmaktadır.*

Eleutherios Venizelos, Batı Anadolu'da 1.7 milyon Rum'un yaşadığını ve bölgenin güvenlik sorunlarına işaret ederek, bu demografik ve güvenlik durumunun Yunan idaresini meşru kıldığını öne sürmüştür. Bu iddialar üzerine yapılan diplomatik

²¹Fahir Armaoğlu, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)**, I, Alkım Yayınevi, İstanbul, 1998. s.171.

²² O. Çeltikçi, *İtalyan İşgalinde Antalya (1919-1921)*, s.16.

²³ Mehmet Günlübol, Cem Sar, *“1919-1939 Yılları Arasında Türk Dış Politikası”*, **Olaylarla Türk Dış Politikası**, Ankara, 1969, s.6.

toplantılarda, bölgenin etnik yapısını incelemek üzere bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyonun Amerikalı üyesi, coğrafya profesörü Westerman, bölgenin etnik dağılımını %63 Türk ve %32 Rum olarak raporlamıştır.

Westerman'ın raporu, Amerika Birleşik Devletleri'nin İzmir ve çevresinin Yunanistan'a verilmesine muhtemelen karşı çıkacağı beklentisini doğurmuşken, Amerika'nın Fransa ve İngiltere ile birlikte İtalya'ya karşı tutum alması dikkat çekici olmuştur. Yunan talepleri İtalya'da ciddi rahatsızlık yaratmış, İtalyan temsilci Orlando, İzmir'in Yunanlara değil, Londra Antlaşması gereği İtalyanlara verilmesi gerektiğini savunmuştur.

Bu diplomatik süreç, İstanbul'daki İtalya Yüksek Komiseri Comte Carlo Sforza'nın Paris'teki İtalyan Dışişleri Bakanı Sannino'ya çektiği telgrafla daha da netleşmiştir. Sforza, Asya Türkiye'sinde artık toprak ilhaklarının gündemde olmadığını, bölgesel idare ve yardım bölgeleri üzerine odaklanılması gerektiğini belirtmiştir. Bu, Fransa ve İngiltere'nin Wilson İlkeleri'ne dayanarak kendi taleplerini meşrulaştırma çabalarıyla uyumlu bir yaklaşımdır.²⁴

İtalyan Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri De Martino, Batı Anadolu hakkında Yunanistan Başkanı Venizelos ile Paris'te görüşmüş, görüşmesinin ardından 7 Şubat 1919'da bakanlığına gönderdiği mektupta; İtalya'nın İzmir'den vazgeçmesi halinde bunun yerine İtalya'ya verilecek Anadolu'daki hiçbir bölgenin Yunanistan'ın elinde bulunmadığına dikkat çekmiştir. 11 Şubat'ta İtalyan İstanbul Yüksek Komiseri Comte Carlo Sforza Ege'deki İtalyan İşgal Kuvvetleri Komutanı Elia'ya gönderdiği mektupta; *"ABD'nin harbe girmesi ile Akdeniz büyük devletlerinin Anadolu Türkiye'sindeki menfaatlerinde değişiklik olmuştur. Artık idare veya ilhak bölgeleri değil, bir toprak taksimatı mucibince ilgili büyük devletlerin milli hükümetlerini seçmekte serbest olmaları, gereken yerli halkın yararına yardımları söz konusudur"*.²⁵

İtalyanlar 21 Mart 1919 tarihinde İngiliz ve Fransız temsilcilerden Antalya'nın işgali için kendilerine izin verilmesini talep etmişlerdir. Ancak, bu istek Fransa ve İngiltere'den destek bulmamıştır. Bunun üzerine İtalya ile İtilaf Devletleri arasında soğuk bir dönem başlamış İtalyanlar Anadolu üzerindeki politikalarını kendi stratejisine göre müttefiklerinden bağımsız uygulamaya koymuşlardır.²⁶

²⁴ Laurance Evans, **Türkiye'nin Paylaşılması (1914-1922)**, (Çev: T. Alanay), İstanbul, 1972, s. 161

²⁵ Nurdoğan Taçalan, **Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken**, İstanbul, 1971, s.214.

²⁶ Margaret Macmillan, **Paris Barış Konferansı, 1919**, (Çev: Belkıs Dişbudak), Ankara, 2004, s.341-342.

İtalya 23 Mart 1919'da bir karar alarak 16 Mart 1919'dan itibaren Oniki Ada bölgesi ile Kuşadası'ndan, Antalya'ya kadar Güney Batı Anadolu'ya sahip olmak üzere “*Deniz İstasyonu Kumandanlığı*” kurmuş, bu bölgedeki sularda tüm hakları kendi üzerine almıştır. Bu gelişmelerin sonucu olarak, konferansta İzmir'i elde edemeyeceğine kanaat getiren İtalya, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesini kendilerine dayanak alıp çeşitli bahaneler de ileri sürerek Antalya'yı işgal etmiştir. Ayrıca İtalya bununla da yetinmeyip müttefiklerine tepki göstererek 24 Nisan 1919 tarihinde konferansı da terk etmiştir. İtalya'nın tavır alarak konferansı terk etmesi İngiltere, Fransa ve ABD'yi, İtalya'nın İzmir ve çevresini işgal edebileceği endişesine sevk etmiştir. Bunun sonucu olarak İzmir'in Yunanistan tarafından işgal edilmesi kararını almışlardır. Paris Barış Konferansı'nda İtalya ve Yunanistan arasında İzmir'e sahip olmak için büyük bir mücadele yaşanmıştır. Bu mücadelede İngiltere güçlü bir İtalya'ya karşı güçsüz ve Akdeniz'de yönetmesi kolay olabilecek Yunanistan'ı desteklemiştir.²⁷

Konferansta, İtalya ile Yunanistan arasında Kuzey Arnavutluk, Oniki Ada ve İzmir konularında antlaşmazlık çıkmıştır. Muhtıradan, hiçbir emperyalist amaç İtalya'nın programına yön veremeyeceği dile getirilmiştir. Fakat İtalyan hükümeti bir Akdeniz devleti olarak hayati menfaatlerini koruma bakımından içinde bulunduğu mutlak zarureti göz önüne almıştır. Akdeniz, İtalyanlar için çok büyük bir önem arz etmektedir. Eğer, Doğu Akdeniz'de savaşı müteakip diğer devletlerin edindiği üstünlükler dolayısı ile İtalya için küçük düşürme ve dışlanma anlamına gelen bir düzen kurulursa hayatı, ticarî, ekonomik ve güç menfaatleri zarar görecektir. Bu yüzden İtalya, İngiltere ve Fransa'ya, Anadolu'dan hiçbir bölge tahsis etmez ise kendisi de hiçbir talepte bulunmayacağını, ancak başka büyük devletler özel faaliyet sahasının tahsisini elde ederlerse müttefikleri için kararlaştırılacak olan aynı ve hiçbir farklılık arz etmeyecek şartlarda İtalya'ya da görev bölgesi verilmesi gerektiğini öne sürmüş ve savunmuştur Böylece İtalya müttefiklerine gerekirse hayat sahası saydığı Akdeniz'de mücadeleye girişmekten çekinmeyeceği mesajını vermiştir.²⁸

Birinci Dünya Savaşı sonrası İtalya'nın Akdeniz'deki etki alanını genişletme çabaları, Paris Barış Konferansı'nda özellikle Anadolu üzerindeki hak iddialarıyla belirginleşmiştir. İtalya'nın Antalya'yı işgal etmesi ve konferanstan çekilmesi, bölgesel güç dengelerini etkilemiş ve İzmir'in Yunanistan tarafından işgaline yol açmıştır.

²⁷ M. Macmillan, **Paris Barış Konferansı**, s.342.

²⁸ Margaret Macmillan, **Paris Barış Konferansı**, 343-247,

İtalya'nın Akdeniz'deki stratejik çıkarlarını koruma konusundaki ısrarı, dönemin güç politikalarını ve büyük devletlerin küçük devletler üzerindeki etkisini yansıtmaktadır.

B- ANTALYA'DA YAZILI BASININ GELİŞİMİ

Antalya'nın yerel basını hakkında, bugüne kadar kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Yapılan çalışmaya göre Antalya'da 1920 yılında başlayan basın hayatı, günümüzde de yoğun bir şekilde devam etmektedir. Antalya'da çıkan gazete ve dergiler Antalya ilindeki dönemin basın hayatını bizlere göstermektedir. Bu bağlamda, Antalya'da mevcut olan matbaalar da, çalışma içerisindedir.²⁹

I- Antalya'da İlk Basımı Yapılan Gazeteler

1- Antalya'da Anadolu Gazetesi

Mondros Mütarekesi'nden (30 Ekim 1918) beri Ege'nin ve İzmir'in Türklüğünü savunan, Rumların ve İtilafçıların bütün saldırılarını tek başına göğüsleyen Anadolu ve Duygu gazeteleri sahibi Haydar Rüştü (Öktem) Bey de, Yunanlılar tarafından hedef alınan kişiler arasındaydı. Haydar Rüştü Bey, Yunanlıların baskısı sonucu İzmir'den ayrılarak Antalya'ya geldi. Antalya'ya gelen, Haydar Rüştü Bey tarafın dan 19 Aralık 1920 tarihinde, Antalya'nın ilk gazetesi "*Antalya'da Anadolu*" adı ile yayınlandı. Gazetede; 6 Mart 1922 tarihinden itibaren, Haydar Rüştü, "*sahip ve sermuharrire*" olarak gösterilmekte ve sorumlu müdürlüğünde Hafız Zühtü'nün üzerinde olduğu belirtilmektedir. Antalya'da Anadolu Gazetesi, 1922 yılının Haziran ayından itibaren, 4 sayfa olarak yayınlanmaya başlamış ve ayrıca gazetenin fiyatı da 100 paradan 5 kuruşa çıkmıştır.³⁰

Cumartesi hariç her gün iki sayfa olarak yayınlanan gazetenin idarehanesi, Kışla (günümüzde Debboy) karşısında idi. Antalya'da Anadolu Gazetesi, 10 Eylül 1922 tarihli ve 533. nüsha ile yayınına son vermiştir.³¹ Antalya halkı Haydar Rüştü'nün hizmetlerini unutmamış ve Cumhuriyet Halk Fırkası Antalya Heyeti Merkeziyesi onu ve Mustafa Necati'yi 25 Aralık 1925'te "*fahri hemşeriliğe*" kabul ederek onurlandırmıştır. Bunun yanında Antalya Vilâyeti Belediye Dairesi de, 7 Kasım 1925 tarih ve 878 sayılı karar uyarınca, Haydar Rüştü ve Mustafa Necati'yi fahrî hemşeriliğe kaydetmiştir.³²

²⁹ Ali Rıza Gönüllü, *Alanya Hayate Hanım İlköğretim Okulu Müdürü, Dünden bugüne Antalya, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları*, Antalya, 2012, s.29

³⁰ Rauf Arıkan, *Araştırma Yöntem Ve Teknikleri*, Nobel Yayınları, Ankara, 2011, s.45

³¹ Muhammet Güçlü, *XX. Yüzyılın İlk Yarısında Antalya*, Antalya, 1997, s.91-92.

³² M. Güçlü, *XX. Yüzyılın İlk Yarısında Antalya*, s.92.

2- Antalya Gazetesi

Antalya Gazetesi, 8 Eylül 1338/1922 tarihinden itibaren, günlük yayınlanmaya başlanmıştır. Antalya Gazetesinin İmtiyaz Sahibi; Mehmet Emin Efendi'dir. Yazı İşleri Müdürü de; Mehmet Enver Bey'dir. Zeki, Mustafa ve Şefik Beyler ise, gazetenin muharrirleridir. Antalya Gazetesi, kendi matbaasında basılmaktadır. 1925-1926 tarihlerine ait bilgilere göre, gazetenin günlük baskı adeti 500 ile 750'dir. Antalya Gazetesi'nin 24 Ocak 1924 ile 16 Ocak 1925 tarihleri arasında çıkmış olan 100 civarındaki nüshası; Sun-İnan Kırâç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü'nde bulunmaktadır. Antalya Gazetesi'nin 4 Mart 1340/1924 tarihli nüshasında sahibinin; Mehmet Emin Bey, İdarehanesinin; kendi matbaasında olduğu ve gazetenin, Antalya'nın Şarampol semtinde hususî dairesinin bulunduğu yazılmaktadır.³³

Ayrıca, gazetenin başlığı yanında; *“Halka faydalı, memlekete yararlı, mesleğimize uygun yazılara gazetemiz açıktır. Gazeteye girmeyen yazılar geri verilmez. Gönderilecek yazılar ile yazı işleri için imtiyaz sahibine müracaat olunur”* ibaresi bulunmaktadır. Yine gazetenin ismi olan *“Antalya”* yazısının altında da *“Cumartesi den başka her gün çıkar. Halkçı gazetedir”* denilmektedir. Adı geçen, enstitüde bulunan gazete nüshalarının fiyatının, 5 kuruş olduğunu görmekteyiz. Bunun yanında, Antalya Gazetesinin; 4 sayfadan müteşekkil olduğunu ve ayrıca her sayfada 5 sütun yazı bulunduğunu tespit etmekteyiz. Antalya Gazetesi, günümüzde de yayınlanmakta olup, bazı sayıları Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi'nde ve Milli Kütüphane'de bulunmaktadır.³⁴

3- Yeni Türkiye Gazetesi

1 Ocak 1926'da yayın hayatına başlamıştır. Yeni Türkiye Gazetesi haftada iki defa yayınlanmaktadır. Yeni Türkiye Gazetesi'nin İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Müdürü, Sabri Mağmumi Bey'dir. Gazetenin Baş Muharriri Azmi Bey ve Muharrirleri de, Doktor Cemil Süleyman ve Ziya Beylerdir. Yeni Türkiye Gazetesi'nin 1926-1927 yıllarında ki günlük baskı sayısı; 300-400 arasındadır. Yeni Türkiye Gazetesi'nin 10 Mayıs 1928 tarihli sayısında, gazetenin, Sahip ve Sorumlu Müdürü'nün, Eczacı Nuri Ahmet Bey olduğu görülmektedir. Gazetenin idare yerinin de, Antalya'nın Yeni Kapıda Kale içerisinde

³³ Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi (1925-1926), İstanbul, 1926, s.355-356.

³⁴ Özkan Duman-Birsel Haktan, *“Demokrat Parti dönemi Türk dış politikası ve bu politikanın dinamiklerine etki eden dış gelişmeler”*, Mustafa Kemal Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma Uygulama Merkezi Atatürk Dergisi, I/1, (2012), s.299.

mevcut olan, kendi dairesi idi. Gazetenin bir sayısının fiyatı 100 paradır. Gazetenin başlığı altında, “*şimdilik haftada iki defa, Pazartesi ve Perşembe yayınlanır. Cumhuriyetçi Türk gazetesidir*” ibaresi bulunmaktadır. Yeni Türkiye Gazetesi, iki sayfa olarak yayınlanmakta ve her sayfada dört sütun bulunmaktadır. Boyutları ise, 35 x 23.5’dir. Gazete, Yeni Türkiye Matbaasında basılmıştır. Yeni Türkiye Gazetesi’nin bir nüshası, Milli Kütüphanede mevcuttur.³⁵

4- Resmî Antalya Gazetesi

Resmi Antalya Gazetesi, 29 Ekim 1927’den 1937’ye kadar yayınlanmıştır. Antalya Vilâyetin resmî gazetesi olup, haftada bir defa neşir olunmaktadır. Kendi matbaası mevcuttur.³⁶

5- Zümrütova Gazetesi

Zümrütova Gazetesi, Antalya’da, 31 Aralık 1927 tarihinde yayınlanmaya başlanmıştır. Gazete, haftalık bir gazetedir. Zümrütova Gazetesi’nin, İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Müdürü Enver Mazlum Bey’dir.³⁷

6- Alanya Postası Gazetesi

Antalya’nın Alanya Kazası’nda çıkan ilk gazete Alanya Postası’dır. 1948-1958 yılları arasında yayınlanmış olan Alanya Postası Gazetesi, İstanbul’da yaşayan ve daha sonra Alanya’ya yerleşmeye karar veren, Alanyalı Cemaleddin Sarıkadıoğlu tarafından çıkarılmıştır. Cemaleddin Sarıkadıoğlu, Alanya Postası’nın ilk sayısında; “*Niçin Çıkıyoruz*” başlığı altında şunları söylemektedir: *Her yenilik ve terakki müspet iş başarmakla kabildir. Şüphesiz ki bu da ileri kültürle olur. Çok şükür kozmopolitleşmemiş olan halkımızın temiz zekâsı, Alanya’ımızda ve diğer ilçelerde okuma kabiliyetini son yıllarda inkişaf ettirmiştir. Böyle bir münevver kütleye de, muhakkak bir kültür organı lâzımdır. İşte, biz bu organın nâçiz bir hizmetkârı olarak ve hiçbir yabancı fikre hizmet etmeden, Büyük Türk Milleti’nin menfa’ati için çalışmayı, bu essiz güney şehirlerimizden olan Antalya, Alanya, Manavgat ve Gazipaşa’ya delice âşık olduğumuz için üzerimize almış bulunuyoruz.*” Alanya Postası Gazetesi; başlangıçta haftalık olarak çıkmaya

³⁵ Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi (1926-1927), (b.t.y.y.), s.556; Yeni Türkiye Gazetesi, 10 Mayıs 1928, s.1.

³⁶ M. Güçlü, XX. Yüzyılın İlk Yarısında Antalya, s.92.

³⁷ Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi (1926-1927), s.556

başlamıştır. Gazetenin bu dönemde sayfa sayısı dördtür. Yine, gazetenin ismi olan Alanya Postası yazısının altında, “*haftalık siyasi memleket gazetesi*” ibaresi bulunmakta idi.³⁸

7- Şelale Gazetesi

8 Ocak 1947’de Antalya’da yayınlanmaya başlamıştır. Gazetenin sahibi Sadri Tunca, yazı işlerini fiilen idare eden Yazı İşleri Müdürü Sıtkı Tekeli’dir. Turan Basımevi’nde basılan Şelale Gazetesi’nin idare yeri, belediye civarındaki 7 numaralı işyeridir. Gazetenin bir yıllık abone bedeli 480 kuruş, sayısı ise, 5 kuruştur. Şelale başlığının altında; “*Cumartesi ve Çarşamba günleri çıkar, tarafsız memleket gazetesidir*” ibaresi bulunmaktadır. Daha sonra bu ibare, “*tarafsız, siyasî memleket gazetesi*” halini almıştır. Şelale Gazetesi, 41 x 29 boyutundadır. Şelale Gazetesi’nin daha sonraki yıllarda genel yayın yönetmeni ve başyazarı, Kemal İşsezer, Yazı İşleri Müdürü, Hasan Gülel olmuştur. Şelale Gazetesi, yayınlanmaya başladığı tarihten itibaren, 4 sayfa olarak çıkmıştır. Ayrıca, başlangıçta gazetenin her sayfasında 4 sütun yazı varken, bilahare ilk sayfadaki sütun sayısı 8, diğer sayfalardaki sütun sayısı değişik olmuştur.³⁹

8- İleri Gazetesi

İleri Gazetesi, 21 Şubat 1949 tarihinde, Antalya’da çıkmaya başlamıştır. Sahibi, Mustafa Tüzün, Yazı İşleri fiilen idare eden, Suphi Neş’et Türel’dir. İleri Gazetesi, İki Kapılı Han civarındaki 23 numaralı işyerinde faaliyet göstermektedir. Gazetede “*İleri*” başlığının altında, “*günlük siyasi demokrat gazete*” ibaresi bulunmaktadır. İleri Gazetesi’nin 1951 yılında bir yıllık abone bedeli 18 lira, sayısı ise, 5 kuruştur. Gazete İleri Mürettiphanesi’nde dizilmekte ve Işık Basımevi’nde basılmaktadır. İleri Gazetesi, 4 sayfa olarak yayınlanmakta ve her sayfada 5 sütun bulunmaktadır. Gazete 42 x 29.5 boyutundadır. Daha sonraki yıllarda, İleri Gazetesi’nin sahibi, Serçin İnci Türel, Yazı İşleri Müdürü, A. Berrin Türel ve Başyazarı, Resiye Aslan olmuştur. Ayrıca, gazete kendi matbaasında dizilip basılmaya başlanmıştır.⁴⁰

C- YEŞİL ANTALYA GAZETESİ’NİN ÇIKARILMASI

Antalya’da, 15 Şubat 1946’da yayın hayatına başlayan “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin Sahip ve Yayın Müdürü Yusuf Ziya Öner’dir. Gazete başlığının altında,

³⁸ Alanya Posta Gazetesi, 2 Kasım 1948, s.1,3.

³⁹ Şelale Gazetesi, 8 Ocak 1947, S.1, s.4.

⁴⁰ İleri Gazetesi, 2 Ocak 1951, S.222, s.1-4.

“Salı, Cuma günleri çıkar. Memleket gazetesi” ibaresi bulunmaktadır. “Yeşil Antalya Gazetesi”, Antalya Matbaası’nda basılmıştır. Gazete 2 sayfa olmakla birlikte fiyatı 5 kuruştur. Yine “Yeşil Antalya Gazetesi”nin bir yıllık abone bedeli 500 ve altı aylık abone bedeli ise 300 kuruştur. Gazete 41.5 x 29 boyutundadır. Bir müddet sonra “Yeşil Antalya Gazetesi”nin sahip ve yazı işlerini fiilen idare eden Murat Güler olmuştur. Gazetenin başlığı altında da “çarşamba ve cumartesi günleri çıkar. Memleket gazetesi” cümlesi vardır. Gazete bu dönemde 4 sayfa olarak çıkarılmış boyutu ise, 20 x 30’dur. “Yeşil Antalya Gazetesi”nin yazarları şu kişilerdi; Ali Rıza Bars, Kemal Akalın, Sadi Nayman, Talat Tuğ. Bunun yanında “Yeşil Antalya Gazetesi”nde Şaban Tüzün ve Mehmet Beşkonak’ın şiirleri de mevcuttu. 1950’e kadar yayın alanında kalan “Yeşil Antalya Gazetesi”nin bütün sayıları Milli Kütüphane ’de bulunmaktadır.⁴¹ Gazetenin ilk sayısında “Hayırlı Bir Teşebbüs” başlıklı haber okuyucu ile şöyle paylaşılmıştır: “Gazetenin ilk sayısı hayırlı bir teşebbüs haberiyle çıkmaktadır. Bu Antalya için hayırlıdır. Memleketin tanınmış simaları bir araya gelip dernek kurmuşlar. Bunun adı ‘Yayla Suyu Derneği’dir. Antalya’mızı yayla suyuna kavuşturma azmiyle çırpınan, başta kıymetli vali ve halkımızın yüksek gayretiyle emellerine ulaşacaklardır. Dernek faaliyete geçmiştir. Kimseye yük olmadan birer kuruluşluk makbuzlardan ibaret kaçanlar yapılmış. Bunlar esnaf ve tüccarlara dağıtılmış. Derneğin propagandası; ‘Bir kuruluşluk makbuz mu aldın?’ En büyük husus toplanan paranın o suda başka bir maksatla kullanmayacağız. Yıllardır susuzluk hasreti çeken halkımız bu uğurda bağış ve makbuz toplamak faydalı olacaktır. Yeşil yurdumuz Yayla suyuna kavuştuğu gün en büyük bayram olacaktır. Bu vesile ile tüm vatandaşı insanlık ödevine çağırmayı gazete borç bilmiştir”.⁴²

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK BASININ TARİHSEL SÜRECİ

VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİ’NE YANSIMALARI

⁴¹ Yeşil Antalya Gazetesi, 15 Şubat 1946, s.1

⁴² Yeşil Antalya Gazetesi, 15 Şubat 1946, s.1

A- TÜRK BASINININ TARİHSEL SÜRECİ VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİ

Gazete kelimesi İtalyanca “*Gazette*” kelimesinden gelmektedir. Gazetecilik Fransa’da 1631’de Theophraste Renaudot tarafından yayınlanan “*La Gazette*” ile başlamıştır. Zamanla etki alanını büyütürken önemli toplumsal iletişim araçlarından biri olmuştur.⁴³ Sosyal, siyasi ve ekonomik olayların kamuoyuna ulaştırılmasını sağlayan gazeteler toplumu bu konularda bilinçlendirmiştir. Aynı zamanda da yine bu konularda toplumu manipüle etmek için kullanılmıştır. Gazeteciler de toplumun her ferdi gibi ortaya çıkan gelişmelerden ve dönemin politik ikliminden etkilenmiş, tavrını ona göre belirlemekten geri durmamışlardır. Bu durum basın ile hükümetler arasında zaman zaman gerilim yaratmıştır. Her dönemde mevcut iktidara karşı, taraf ya da tarafsız politikalar izleyen gazeteler olmuştur. Bu ilişkinin nasıl kurulacağı ise ekonomik, ideolojik ve konjonktürel sebeplerle kurulmuştur.⁴⁴

1828’de Mısırda Kavalalı Mehmet Ali Paşa’nın girişimiyle “*Vekâyi-i Mısriyye*” adıyla çıkarılan gazete yayınlanan ilk Türkçe gazetedir. Gazete Mısır’da yayınlandığı için sayfanın yarısı Arapça olarak basılmıştır. Bunu 1830’da Girit’te yayınlanan “*Vakayi-i Giridiye*” gazetesi takip etmiştir. Bu gazetenin de yarısı Türkçe yarısı Yunanca olarak yayınlanmıştır.⁴⁵

Osmanlı Devleti’nde yayınlanan tam Türkçe ve ilk resmi gazete olan “*Takvim-i Vekayi*” 1 Kasım 1831’de yayın hayatına başlamıştır. İkinci olarak da “*Ceride-i Havadis*” gazetesi yayınlanmıştır.⁴⁶ 1 Ağustos 1840 yayınlanan gazete ilk yarı özel gazetedir. Gazetenin sahibi 1815 yılında İzmir’e gelip yerleşen, daha sonra İstanbul’a giderek ticaretle uğraşan İngiliz William Churchill’dır.⁴⁷ Bu gazeteleri 21 Ekim 1860’ta yayınlanan Agâh Efendi’nin “*Tercüman-ı Ahval*”, aynı yıl yayınlanan Alfred Churchill’in “*Ceride-i Havadis*” ve 27 Haziran 1862’de yayınlanan Şinasi’nin “*Tasvîr-i Efkâr*” takip etmiştir. Yayınlanan bu ilk gazeteler Türk basınının ilk örneklerini oluşturmuştur.⁴⁸

⁴³ Rıdvan Bülbül, **Genel Gazetecilik Bilgileri**, Ankara, 2000, Nobel Yayınları, s.50

⁴⁴ Hamit Pehlivanlı, “27 Mayıs 1960 Askeri Darbesinin Yerel Basındaki Yansımaları”, III, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu (19-21 Ekim 2016 / Elazığ), s.1565-1598.

⁴⁵ Hıfzı Topuz, **Yüz Soruda Türk Basın Tarihi**, İstanbul, 1973, s.172.

⁴⁶ Yavuz Haykır, “Cumhuriyet Dönemi Taşra Basınından Bir Örnek: Midyat Gazetesi”, Uluslararası Midyat Sempozyumu (7- 9 Ekim 2011), Mardin, s. 197-214.

⁴⁷ Ziyad Ebuzziya, “*Ceride-i Havadis*”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi** (TDV), Türkiye Diyanet Yayınları, VII, İstanbul, 1993, s. 406-407.

⁴⁸ Y. Haykır, “Cumhuriyet Dönemi Taşra Basınından Bir Örnek: Midyat Gazetesi”, s.30

Bundan sonraki süreçte Türk basın ve yayın hayatında dikkate değer bir canlanma görülmektedir. Meşrutiyet Döneminde, 1875'te yayınlanan “*Vakit*”, 1876'da Papadapulos tarafından yayınlan “*Sabah*”, Ahmet Mithat Efendi tarafından 1878'de yayınlanan “*Tercüman-ı Hakikat*”, 1894'te Ahmet Cevdet tarafından çıkarılan “*İkdam*” ve Mehmet Nuri Bey ile oğlu Fethi'nin yayınladıkları tarafsız bir politika izleyen “*Saadet Gazetesi*” sayılabilir.⁴⁹

Meşrutiyet'in ikinci kez ilanını sağlamada etkili Jön Türkler tarafından yayınlanan gazeteler de Türk Basın hayatına önemli katkılar sunmuştur. Bu gazetelerin en önemlileri; Ahmet Rıza tarafından 1895'te Paris'te yayınlanan “*Meşveret*”, Mizancı Murat'ın 1886'da haftalık yayınlanan “*Mizan*”, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ilk kurucularından olan İshak Sükûti, Abdullah Cevdet ve Tunalı Hilmi tarafından 1897'de Cenevre'de yayınlanan “*Osmanlı*”, Ali Kemal yönetiminde “*İkdam*” ve daha birçok gazete sayılabilir.⁵⁰

Anadolu dışında Kahire'de Şeyh Alizade Hoca Muhyiddin imzasıyla çıkarılan “*Kanuni Esasi*”, Ali Fahri'nin Tunalı Hilmi ile birlikte Kahire'de neşrettiği “*Hak*”, Ahmet Rıza tarafından 1902-1908 yılları arasında Paris'te ve sonrasında Kahire'de çıkarılan “*Şura-yı Ümmet Gazetesi*” bu dönemin diğer gazeteleridir.⁵¹

Milli Mücadele döneminde de basın hayatı oldukça canlılık göstermiştir. Dönemin gazetelerini Milli Mücadeleyi destekleyen ve mücadeleye cephe alan gazeteler olarak ikiye ayırmak gerekir. Merkezi Ankara'da olan Milli Mücadele hareketini destekleyenler; “*Akşam, Vakit, İleri, Yeni Gün, Tercüman-ı Hakikat, Dergâh, Tasvir-i Efkâr, İkdam*” gazeteleriyle Anadolu ve Trakya'da yayınlanan çeşitli gazete ve dergiler sayılabilir. Ankara hükümetine cephe alanlar ise “*Peyam-ı Sabah, İstanbul, Aydede, Alemdar, Ümit, Aydınlık, Zincirbent, Cumhuriyet, İrşad, Tan, Yeni Dünya, Şarkın Sesi, Ferda, Zafer, Hatif*” gibi gazetelerdir.⁵²

Cumhuriyetin ilanından sonraki dönemde basın ve yayın yasası hemen değiştirilememiş, Osmanlı döneminden kalan yasa bir müddet yürürlükte kalmıştır. 7 Ekim 1923'te basınla ilgili olarak, sıkıyönetim ve sansürün kaldırılmasını öngören TBMM Bakanlar Kurulu Kararnamesi yürürlüğe konmuştur. Bundan sonraki süreçte basın araçları üzerinde denetim yapılmış, bizzat Atatürk tarafından konuya gerekli

⁴⁹ Belkıs Nalcıoğlu, **Türk Basın Tarihi**, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayını, İstanbul, 2010, s.55

⁵⁰ Nurettin Güz, “*Osmanlı Basını*”, **Selçuk İletişim**, I/3, (2000),s.40-57.

⁵¹ B. Nalcıoğlu, **Türk Basın Tarihi**, s.33

⁵² B. Nalcıoğlu, **Türk Basın Tarihi**, s.34; N. Güz, “*Osmanlı Basını*”, s.58

hassasiyet gösterilmiştir. Ankara’da “*Hâkimiyet-i Milliye*” ve “*Yeni Gün*” gazeteleri, İstanbul’da “*Vakit, Akşam, İkdam, Tanin, Tevhid-i Efkâr*” ve “*İleri*” yayınlanmakta olan önemli gazetelerdir. Daha sonra Ahmet Emin Yalman “*Vatan*” gazetesini, Yunus Nadi “*Yeni Gün*” gazetelerini kapatarak “*Cumhuriyet*” gazetesini çıkarmışlardır. Ayrıca bu dönemde “*Sebilürreşad*” ve “*Aydınlık*” başta olmak üzere birçok dergi de çıkarılmıştır.⁵³

Örneklerini verdiğimiz ulusal nitelikteki gazetelerin yanında zamanla yerel gazeteler de yer almaya başlamıştır. Yerel gazeteler, yayınlandıkları şehirler için son derece öneme sahip olmuşlardır. Şehrin tarihini öğrenmede ve şehirlerin geçmişteki yaşantılarını anlamada, halkı aydınlatmada ve bilgilendirmede büyük katkıları olmuştur. Ayrıca bölgenin sosyal, kültürel, siyasi ve iktisadi durumu hakkında verdikleri bilgilerle Sosyal Bilimlerde araştırma yapanlara kaynak oluşturmuşlardır.⁵⁴ Yayınlandıkları dönemde ulusal ve yeri geldiğinde uluslararası haberlere yer verilerek kamuoyunun gelişmelerden haberdar edilmesine çalışılmıştır. Yerel gazeteler önemli olmalarına rağmen, bazılarının tüm nüshaları günümüze kadar ulaşamamıştır. Ancak bu gazetelere ilgi duyan ve gelecek için önemini bilen kimselerin gayretleriyle bazılarının nüshaları günümüze ulaşmıştır.⁵⁵

Hem ülke içerisindeki gelişmeler hem de yurt dışındaki gelişmeler 1945’ten sonra Türkiye’de demokratikleşme süreci ivme kazanmış ve bu doğrultuda basın özgürlüğü ülke gündeminde yer almış. Ayrıca İktidar ve muhalif basın arasındaki sorunlar tekrar gündeme gelmiş ve 1931 tarihli Matbuat Kanunu’nda değişiklik yapılması ön görülmüş ve bu durum “*Yeşil Antalya Gazetesi*”’ne yansımıştır.

“*Yeşil Antalya Gazetesi*”’nin 24 Eylül 1946 tarihli nüshasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin o günkü oturumunda Matbuat Kanunu ve ceza kanunu tasarıları üzerinde yapılan ikinci müzakereler ve bu müzakereler sonucunda gerçekleştirilen değişiklikler hakkında bilgi verilmiştir. Oturum, saat 10.00’da Kazım Karabekir’in başkanlığında başlamış ve tasarılar, metinlerin yazımı ve anlaşılabilirliği açısından daha fazla açıklık sağlayacak şekilde bazı küçük değişikliklerle kabul edilmiştir. Matbuat Kanunu tasarısının 27. maddesi üzerinde yapılan tartışmalar sırasında, Ali Rıza Türel, basın suçları kapsamında muhabir, muharrir ve yazı işleri müdürlerinin yanı sıra diğer suçluların da ceza kanunu hükümlerine göre cezalandırılmasını öngören yeni bir fıkranın

⁵³ B. Nalcıoğlu, *Türk Basın Tarihi*, s.36

⁵⁴ Y. Haykır, “*Cumhuriyet Dönemi Taşra Basınından Bir Örnek: Midyat Gazetesi*”, s.210

⁵⁵ Oktay Karaman, “*Milli Mücadele Ve Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun’da Basın Hayatı: Işık Gazetesi*”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, VI/11, s.429-446.

eklenmesini önermiştir. Ancak, komisyon sözcüsü Hasan Şükrü Adalı, bu önerinin maddeye eklenmesine gerek olmadığını belirtmiş ve öneri reddedilmiştir. Ayrıca, 34. madde üzerinde yapılan müzakereler sırasında Adnan Adıvar, halkın huzurunu kasıtlı olarak bozan haberlerde “*bilerek*” kelimesinin eklenmesini önermiş, Kemal Turan ise “*bozacak*” yerine “*sarsacak*” kelimesinin kullanılmasını teklif etmiştir. Turan’ın önerisi kabul edilmiş ve kanun bu şekilde onaylanarak yasalaşmıştır. Bu oturumun ardından TBMM, 1 Kasım’a kadar tatile girmiştir.⁵⁶

Birinci Dünya Savaşı’nın ardından başlayan dönemde Türk basını da ilginç dönemlerden birini yaşamıştır. Bu yıllarda İstanbul’da yayınlanan ve çeşitli eğilimleri yansıtan gazeteler arasında bir grup Milli Mücadele’yi desteklerken, diğer bir grup karşı çıkmış, bunların dışında kalanlar ise; zaman zaman taraf değiştirmekle birlikte genel olarak Anadolu’daki direniş eylemlerine sempati duymuşlardır. Atatürk, Anadolu’daki ilk örgütlenme çabalarından itibaren basına ilgi duymuş, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’nin fikirlerini yaymak için “*Hakimiyet-i Milliye*” gazetesini Ankara’da 10 Ocak 1920’den itibaren çıkarmaya başlamış ve ilk baş yazısını da kendisi yazmıştır. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’nin yarı resmi yayın organı durumundaki gazete, cumhuriyet rejimi döneminde Cumhuriyet Halk Fırkası’nın sözcüsü olmuş, 16 Ekim 1935’ten itibaren “*Ulus*” adını almış ve yayın hayatını 1971’e kadar sürdürmüştür. Aynı yıl kurulan Anadolu Ajansı ile basın ve haber alma işlerini düzenlemek amacıyla kurulan Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğü basına verilen önemin göstergeleridir.⁵⁷

17 Kasım 1924’te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (TCF) kuruldu. Bu, Cumhuriyet Dönemi’nin ilk çok partili rejime geçiş denemesiydi. TCF verilen destek nedeniyle İstanbul basını ve hükümet arasında oluşan gerginlik 1925’te kopma noktasına gelmiştir. Hükümetle olağanüstü kısıtlamalar için iki yıl süreyle geniş yetkiler tanıyan “*Takrir-i Sükûn Kanunu*” 4 Mart 1925 tarihinde kabul edilmiştir. Takrir-i Sükun Dönemi beş yıl sürmüştür. Bu kanunun uygulanmasıyla özgür basın ortadan kalkmıştır. Ayrıca, 1928 yılındaki harf inkılâbı da gazetelerin zaten düşük olan baskı sayılarını da olumsuz etkilemiştir. 1930’da Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF)’nin kurulmasından sonra basınla hükümet ilişkilerinin seyrinde yeni gelişmeler olmuştur. SCF üç buçuk ay sonra kurucusu Fethi Bey (Okyar) tarafından kapatılmıştır. Basının eleştirileri SCF’nin kapatılmasından

⁵⁶ Yeşil Antalya Gazetesi, 24 Eylül 1946, s.1.

⁵⁷ Yücel Özkaya, *Milli Mücadele’de Atatürk Ve Basın*, Ankara, 1989, s.25

sonra da devam etmiş ve yeni bir basın kanununun hazırlıkları başlamıştır. Matbuat Kanunu 1931 yılında çıkmıştır.⁵⁸

Matbuat Kanunu'ndan sonraki gelişmeleri şöyle özetleyebiliriz: Dışişleri Bakanlığı'na bağlıyken 1931'de kaldırılan Matbuat Müdürlüğü için 22 Mayıs 1934'te “*Matbuat Umum Müdürlüğü Teşkilatına ve Vazifelerine Dair Kanun*” yayımlandı. 1936'da, Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılırken “*Devletin Şahsiyeti Aleyhinde Cürümler Kısmı*”, baştanbaşa ve 1930 “*İtalyan Ceza Kanunu*” örnek alınmak suretiyle yeniden yazılmıştır. 27 Haziran 1938'de Matbuat Kanunu'nun sekiz maddesi değiştirilerek basın üzerindeki baskı iyice arttırıldı. Aynı gün “*Basın Birliği Kanunu*” kabul edildi. Türkiye'de çıkan gazete ve dergilerin sahiplerinin, bu gazete ve dergilerle, Türk haber ajanslarının yazı, haber, resim, fotoğraf ve tashih işlerinde ücretle, sürekli ve düzenli çalışarak bu işi meslek edinenleri kapsayan Basın Birliği'ne girmek zorunluydu; girmeyenler, kayıtlarını yaptııncaya kadar mesleklerini yerine getirmekten yasaklanabilirlerdi. Böylece yirmi yıllık bir geçmişı olan Türk Matbuat Cemiyeti kendini feshedip birliğe katıldı. 22 Kasım 1940'ta bazı illerde bir ay geçerli olmak üzere sıkıyönetim ilân edildi. Daha sonra üçer aylık dönemler için uzatılarak 1947 Kasımına kadar tam yedi yıl devam etmiştir.⁵⁹

1939-1945 yılları arasında kapanan gazete ve dergiler ve kapanma süresi ile kapanma sayısı şu şekildedir: “*Cumhuriyet*” gazetesi toplam 5 ay 9 gün olmak üzere 5 kez kapatılmıştır. “*Tan*” gazetesi toplam 2 ay 13 gün olmak üzere 7 kez kapanmıştır. 12.8.1944 tarihinden itibaren ise süresiz kapanmıştır. “*Vatan*” gazetesi toplam 7,5 ay ve 9 gün olmak üzere 9 kez, 30.9.1944'den itibaren de süresiz kapanmıştır. “*Tasvir-i Efkâr*” toplam 3 ay süre ile 8 kez, 30.9.1944'ten itibaren ise süresiz kapanmıştır. “*Vakit*”, toplam 12 gün olmak üzere 2 kez kapanmıştır. “*Yeni Sabah*”, toplam 6 gün olmak üzere 3 kez, “*Akbaba*”, toplam 47 gün olmak üzere 4 kez kapanmıştır. “*Son Posta*”, toplam 11 gün olmak üzere 4 kez kapanmıştır. “*Haber*”, toplam 10 gün olmak üzere 2 kez kapanmıştır. 12 Mart 1941, basın tarihimize on gazetenin birden kapatıldığı kara bir gün olarak geçer.⁶⁰

⁵⁸ Neşe Yeşilçayır, “*Çok Partili Döneme Geçiş Sürecinde Türk Basını*”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, 27, (2011), s.79,92-131.

⁵⁹ N. Yeşilçayır, “*Çok Partili Döneme Geçiş Sürecinde Türk Basını*”, s.95

⁶⁰ Alpay Kabacalı, **Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Basın Sansürü**, İstanbul, 1990, s.40

I- Türk Basınında Demokrasiye Geçişin Etkileri

1946-1950 döneminde demokrasiye geçişte basın adına son derece canlı gelişmeler yaşanmıştır. Çok partili bir hayata geçişi benimseyen ve taraf olan gazetelerin yanında, tek parti zihniyetinin takipçisi ve koruyucusu olan gazeteler de fikirleriyle bu dönemde hükümlerini sürmüşlerdir. Basın hürriyetini kısıtlayıcı antidemokratik yaklaşımların beraberinde getirdiği baskıcı uygulamalar bu dönemde dikkati çekmektedir.

“Vatan” gazetesi ve “Millet Mecmuası” DP’nin sözcülüğünü yaparken, CHP propagandasını “Son Telgraf, Tanin, Vakit” ve “Akşam” gazeteleri yapmaktadır. Halk Partisi yayın organı olarak “Ulus” gazetesini de görmekteyiz. “Ulus” gazetesinde 1946 yıllarında daha çok dış politika haberlerinin ağırlık kazanması, muhalefet partisinin kuruluşunu dikkate almadıklarına delil teşkil edebilir. Çünkü DP kurulduğu ilk günlerde parti içindeki muhalefeti sağlayan Müstakil Grup gibi telâkki edilmiştir.⁶¹

Demokrasiye geçişin ilk yıllarında, DP’nin kuruluş safhasına bu gazetenin çok fazla haberlerinde yer vermemesi “Ulus”un DP’yi önemsemediği izlenimini vermektedir. CHP ortaya çıkacak muhalefet partisinin sınırlı ve kontrollü bir parti olması gerektiği inancındaydı. CHP yanlısı basın da yeni kurulacak, partiyi muhalefette kalacak ama iktidara talip olmayıp, iktidarın gidişatını kontrol edecek bir parti olarak değerlendiriyordu.⁶²

CHP’nin yayın organı olan haftalık gazeteler arasında Ankara’da çıkan “Bayrak” da bulunmaktaydı. Basında DP’nin ateşli savunuculuğunu Ahmet Emin Yalman⁶³, Mümtaz Faik Fenik, Sadun G. Savcı, Fuat Köprülü’nün yaptığı görülmektedir. CHP’nin ise, Hüseyin Cahit Yalçın, Necmettin Sadak, Nadir Nadi, Falih Rıfkı Atay, Nihat Erim, Cihat Baban gibi yazarlar tarafından desteklendiği dikkatleri çekmektedir. Bu yazarların çoğu zaman zaman aktif siyasetin içerisinde roller üstlenmişlerdir.⁶⁴

⁶¹Feroz Ahmed, **Demokrasi Sürecinde Türkiye**, (Çev: Ahmet Fethi), Hij Yayın, İstanbul, 1996, s.33

⁶² Ayşe Nur Menekşe, **Türk Basınında 1946-1950 Dönemi Demokrat Parti’nin Demokrasi Konusundaki Muhalefeti**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, YYLT, (Danışman: Prof. Dr. Cezmi Eraslan), İstanbul, 2000, s.50

⁶³Ahmet Emin Yalman; Türk liberal gazeteci ve yazardır. 14 Mayıs 1888’de Selânik’te doğdu. Babası, Askeri Rüştiye’de Atatürk’ün öğretmenliğini yapanlardan biri olan Osman Tevfik Bey’dir. Beyoğlu Alman Mektebi mezunudur. Yaptığı görevler şunlardır: Gazetecilik (Vakit, Vatan, Tan, Hür Vatan), harp muhabirliği, Hür Fikirleri Yayma Cemiyeti kurucusu, Avukatlık, Demokrat Parti Milletvekilliği. 19 Aralık 1972’de öldü. (Şaduman Halıcı, “Ahmet Emin Yalman”; <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ahmet-emini-yalman-1888-1972/>Erişim Tarihi: 10 Mart 2024)

⁶⁴ A. N. Menekşe, **Türk Basınında 1946-1950 Dönemi Demokrat Parti’nin Demokrasi Konusundaki Muhalefeti**, s.55

DP'nin kurulmasından önceki dönemlerde CHP içinde bulunan kurucuların zaman zaman CHP'nin yanlış tutumlarını basın organlarında eleştirdikleri görülmüştür. Vatan'da DP yöneticilerinin sık sık yazılarının yayınlandığı, Yalman'ın, DP liderlerinin bir çok konularda akıl hocası olduğu, en atlatma muhalefet haberlerinin de Vatan'da çıktığı ifade edilmektedir.⁶⁵ Bu durum da Yalman ve DP'nin o dönemlerde demokrasinin önde gelen sözcüsü olduğu görüşünü teyit etmektedir.

Bu dönem basınının söz ve yazı hürriyeti açısından çok da rahat olmadığı söylenebilir. Bunun en önemli delillerinden bir tanesi dönemin Sıkıyönetim Komutanı Asım Tınaztepe'nin 1946 seçimleri sonrasında yaptığı ilginç açıklamadır. Seçim rezaletlerini örtmek için basının susturulmaya çalışıldığı, basında yer alan haberler ve yazıların iktidarın telaşlanmasına sebep olduğu dikkatleri çekmektedir.⁶⁶ Gazetelerin seçim öncesi ağır neşriyatları yüzünden tedbir alınmadığını ifade eden Tınaztepe, bir tebliğ yayınlarak memleketin huzurunu bozacak yayınların kısıtlanacağı belirtmiştir: *"Millet iradesinin tam bir şekilde tecellisini güçleştirir endişesile İstanbul gazetelerinde seçime tekaddüm eden günlerde yapılmış olan çeşitli ağır neşriyata karşı hiçbir tedbire başvurulmamıştı. Fakat seçim büyük bir sükunet ve emniyet havası içinde bitmiş olduğundan halkımızın artık karşılıklı sevgi ve saygı hisleri içinde yaşamaları ve her hangi bir tahrike maruz bırakılmamaları icap eder. Bu böyle iken de bazı gazetelerin bilhassa seçim sonuçları hakkında, vatandaşları şüpheye düşürücü ve bu yüzden memleketin huzurunu sarsıcı ağır neşriyata devam ettiği görülmektedir. Sıkıyönetim bölgesinde bu gibi tahriklerin devamına müsaade edilmeyeceği ve bu kabil yazılara karşı Sıkıyönetim Komutanlığının harekete geçeceği tebliğ olunur."*⁶⁷

Bu tebliğin sonuçları kısa zamanda kendini göstermiştir. *"Sıkıyönetimin, Türkiye Sosyalist ve Emekçi ve Köylü Partisi ve Türkiye Sosyalist Partisini, komünist fikirler yayan Sendika, Ses, Nor-Or, Gün, Yığın, Dost Gazete ve dergilerini kapatması, Büyük Doğu Gazetesi"ni 4 ay tatil etmesi"*⁶⁸demokrasiyle bağdaşmayan bir tutumun ürünüdür. Vatan Gazetesi'nde yer alan bu haber, iktidarın kendi aleyhinde tavır sergileyen gazetelere müsamahakâr davranmadığı hissini vermektedir. İstanbul basınının sıkıyönetim baskısı altında olması ile basında gerçek bir terör devrinin yaşandığı da görülmektedir.⁶⁹

⁶⁵ Hıfzı Topuz, **Yüz Soruda Türk Basın Tarihi**, İstanbul, 1973, s.172.

⁶⁶ Orhan C. Fersoy, **Bir Devre Adını Veren Başbakan Adnan Menderes**, İstanbul, 1978, s.145

⁶⁷ **Ulus**, 10 Kasım 1946, s.2.

⁶⁸ **Vatan**, 11 Kasım 1946, s.1

⁶⁹ Orhan C. Fersoy, **Bir Devre Adını Veren Başbakan Adnan Menderes**, s.147

Yeşil Antalya Gazetesinin yazarı olan, Sadun Tanju⁷⁰, 1946-1950 döneminin Türk basınındaki manzarasını şu sözleriyle dile getirmiştir: *“Zaman ilerledikçe muhalefeti destekleyen gazetelerin sayısı gittikçe artıyordu. Artmamasına da sebep yoktu. Zira muhalefet, düşüncede ve eylemde her şeyin en mükemmelini öne sürüyordu. Genellikle aydınlar demokrasinin bütün nimetlerinin elde edileceği hayali ile etkilenmişlerdi. Halk ise, adalet ve eşitlik çılgınlıkları arasında, sigaranın beş kuruşa içileceği, şekerin ucuza yeneceği günleri düşünmeye başlamıştı. Basın, muhalefetin hayallerini kamçılayan bütün propagandalara kollarını açarken biraz da kendisine güveniyordu. Teminatlı bir özgürlük düzeni içinde, hür basının halk adına en mükemmel kontrolü kuracağına inanılıyordu. Onun için muhalefete çok geniş bir kredi açılmıştı. İktidara ise o ölçüde hasis davranılıyordu. Basın halkı coşturmaya, düşünmeye değil, bilmeğe, habere önem veriyordu.”*⁷¹

1946-1950 arasındaki basının yaklaşımlarını değerlendiren, Yeşil Antalya Gazete’sin diğer yazarı, Bedii Faik ise, 1946 basınının korkusuz bir ateş topu olduğundan, cesaretli tutumundan, basının demokrasi taraftarlığından söz edilmektedir. İktidarın yaklaşımı ile ilgili olarak da, her tarafı mühürlü, Basın yayın umum müdürünün kapatmasıyla muma çevrilebilecek, susturulmuş bir basının varlığına temas edilmektedir. İktidarın bu baskıcı, dayatmacı zihniyetinin kanunların sınırlandırılmasıyla artarak devam etmesi, söz ve yazıya hürriyet hakkının tanınmaması duygularına yenik düşmüş bir iktidarın aciz tavırları olarak değerlendirilmektedir.⁷²

II- İkinci Dünya Savaşı Yılları, Ekonomik Kriz ve Çiftçiye Topraklandırma Kanunu: Türk Siyasetinde Muhalefetin Doğuşu

İkinci Dünya Savaşı’nın(1939-1945) Türkiye üzerinde de önemli etkileri oldu. Türkiye fiili olarak savaşa dahil olmasa da izlenilen politika dolayısıyla sosyo-ekonomik durumdan etkilendi. Türkiye’nin İzlediği tarafsızlık politikası savaşı kazanan ülkeler tarafından eleştirildi. Bu durum Sovyet yayılcılığı karşısın da Türkiye’nin siyasi arenada yalnız kalabileceği düşüncesine neden oldu. Türkiye Sovyet tehdidine karşı Batı

⁷⁰ Sadun Tanju; 1950’de Vatan’da gazeteciliğe başladı. “Ulus, Demokrat İzmir, Kim, Cumhuriyet, Demokrat” dergi ve gazetelerinde çalıştı. 1960’ta Londra’da Basın Ataşeliği Yaptı. Cumhuriyet gazetesinde “Olaylar Ve Görüşler” ve “Haftanın Raporu” başlıklarıyla fıkralar yazdı. Biyografik kitaplar kaleme aldı. (<https://yasamoykusu.com/biyografi/saduntanju/> Erişim Tarihi 15 Nisan 2024)

⁷¹ H.Topuz, **Yüz Soruda Türk Basın Tarihi**, s.173

⁷² A. N. Menekşe, **Türk Basınında 1946-1950 Dönemi Demokrat Parti’nin Demokrasi Konusundaki Muhalefeti**, s.56

ile uyum sağlayacak adımlar atmaya başladı. Türkiye çok partili siyasal sisteme geçişi hızlandırdı.

İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığının ilk yılları aynı zamanda İkinci Dünya Savaşı yılları olduğu için tüm ekonomik ve siyasi girişimler, Türkiye'yi bu savaşın olumsuz etkilerinden uzak tutmak adına gerçekleştirilmiştir. Ne zaman sonuçlanacağı bilinmeyen savaş nedeniyle çok sayıda gencin askere alınması ve temel ürünlerle ilgili olarak devlet stoklarının geniş tutulması nedeniyle iç piyasada büyük darlık yaşanmış, ürünlerin fiyatları olağanüstü artmıştır. Aynı dönemde hükümet stokçu, karaborsacı ve fırsatçı kişilerle yoğun bir şekilde mücadele etmişse de bu mücadelede toplumun geniş katmanlarını tatmin edebilecek bir başarı elde edilememiştir. Türkiye savaş süresince savaşıma hazır bir orduyu muhafaza etmiş, bu ordunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere halktan yeni vergiler talep etmiştir. Örneğin; Varlık Vergisi, Milli Korunma Yasası ve Toprak Mahsulleri Vergisi gibi halktan istenilen yeni vergiler Cumhuriyet Halk Partisi hükümetine karşı halkta bir hoşnutsuzluğun oluşmasına neden olmuştur.⁷³

Muhalefetin ortaya çıkmasına sebep olan asıl konu “Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu” olmuştur.⁷⁴ Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nda hükümet teorik olarak güzel bir yasa hazırlamıştır ama uygulamada tam bir fiyasko ile karşı karşıya kalmıştır. Bu durumda Cumhuriyet Halk Partisi hem halktan tepki görmüş hem de yasanın bazı maddelerinin değiştirilmesi ya da kaldırılmasını uygun gören milletvekilleri tarafından ağır bir şekilde eleştirilere maruz kalmıştır. Tam olarak adı “*Topraksız Köylüye Toprak*

⁷³ Mustafa Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2004, s.22.

⁷⁴ Toprak reformu, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarından itibaren gündeme gelmiş ve tarımsal, sosyal ve ekonomik kalkınmayı amaçlayan önemli bir politika olarak ele alınmıştır. Reformun temel hedefi, topraksız köylülerin arazi sahibi olmalarını sağlamak, tarımsal üretimi artırmak ve köyden kente göçü azaltmaktır. Reform süreci, 1923'teki nüfus mübadelesi sonrası bazı arazi dağıtımlarıyla başlamış, ancak geniş çaplı uygulamalar için ilk adımlar 1929 ve 1934 yıllarında atılmıştır. Bu dönemde, özellikle Doğu Anadolu'dan Batı'ya yapılan zorunlu iskânlar sırasında devlet tarafından toprak dağıtımı gerçekleştirilmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası, özellikle 1945 yılında kabul edilen Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile reform daha somut bir şekil almıştır. Bu kanun, çiftçilere devlet tarafından arazi dağıtılmasını, kamulaştırma yoluyla büyük çiftliklerin küçük parçalara bölünmesini ve çiftçilerin bu arazilerde kalıcı olarak yerleşmelerini öngörmüştür. Ancak bu süreç, siyasi tartışmalara ve muhalefetin sert eleştirilerine sahne olmuştur. 1945'te yasanın Meclis'te görüşülmesi sırasında, Adnan Menderes ve diğer bazı milletvekilleri, özellikle büyük arazilerin kamulaştırılması konusunda endişelerini dile getirmişlerdir. Bu tartışmalar, 1946'da çok partili sisteme geçiş taleplerine ve sonrasında Demokrat Parti'nin kurulmasına zemin hazırlamıştır. Reform süreci, 1950 ve 1955 yıllarında yapılan yasal düzenlemelerle devam etmiş, ancak uygulamada karşılaşılan zorluklar nedeniyle beklenen sonuçları tam anlamıyla verememiştir. Tarım sektöründe yapısal dönüşümler ve toprak dağılımındaki dengesizlikler, reformun uzun vadeli etkileri üzerinde belirleyici olmuştur. Bu süreç, Türkiye'nin tarımsal politikalarında önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilir ve toplumsal, ekonomik yapı üzerinde derin izler bırakmıştır (Feyzullah Ezer, “Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu”, **Atatürk Ansiklopedisi**, (<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ciftciyi-topraklandirma-kanunu/> E.T: 21.05.2024.)

Dağıtılmasına ve Çiftçi Ocaklarının Kurulmasına Dair Kanun Tasarısı” olan çalışmayı, Cumhuriyet Halk Partisi yönetimi, 17 Ocak 1945’te tekrar gündemine alarak TBMM’ye sunmuştur.⁷⁵

Cumhuriyet Halk Partisi’ne göre, çiftçiyi topraklandırma girişiminin amacı, geçim sıkıntısı içerisinde yaşayan küçük toprak sahiplerinin durumlarını biraz olsun iyileştirebilmenin yanı sıra savaş sırasında büyük özverilerde bulunmak zorunda kalan bu kesimin rejime olan tepkilerini de azaltabilmek ve aynı zamanda Mustafa Kemal Atatürk’ün son dönemlerde üstünde durduğu bir vasiyeti yerine getirmektir. Bunun için hazırlanan yasa tasarısı, yalnızca topraksız köylüye toprak dağıtılmasını amaçlamakla kalmayıp, aynı zamanda ihtiyacı olanlara tarım araç gereçlerinin yanı sıra uygun şartlarla kredi verilmesini de teklif ediyordu ki bu durum tarımsal alanda üretimin arttırılmasını sağlayacak önemli bir yenilik getirecektir.⁷⁶

“Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu” ile ilgili tasarı, Karma Komisyon’da yaklaşık beş ay görüşüldükten sonra 14 Mayıs 1945’te TBMM’ye sunulmuştur. Tasarı hakkında meclisteki görüşmeler sırasında, Cumhuriyet Halk Partisi içinde önemli bir muhalefet ortaya çıkmıştır. Bu muhalefetin öncüleri ise ilerde Demokrat Parti’nin kurucu kadrosunu oluşturacak Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü, Refik Koraltan, Emin Sazak, Cavit Oral, Damar Arıkoğlu gibi kişilerdir.⁷⁷

7 Haziran 1945’te Halk Partisi meclis grubuna verilen önerge (Dörtlü Taktir) ile muhalefet daha belirli bir şekil almaya başlamıştır. Eski Başbakanlardan Celal Bayar ile Refik Koraltan, Fuat Köprülü ve Adnan Menderes önergeyi imzalayan kişiler arasındadır. Önergede, Türk Anayasası’nın demokratik niteliği, hükümeti daha demokratik hale getirmek için Mustafa Kemal Atatürk’ün yaptığı teşebbüslerin, gericiliği önlemek amacıyla anayasayı sınırlaması ve savaş zamanı şartlarının bu sınırlamaları devam ettirdiği hususları bariz bir şekilde ifade ediliyordu. Önerge, 12 Haziran 1945’te Meclis’te görüşülmeye başlandı. Ama ülkenin içerisinde bulunduğu sıkıntılı bir dönemde bu önerge “yersiz” bulunduğu için reddedildi. Menderes, Koraltan ve Köprülü partiden ihraç edildi. Aynı gruptan olan Celal Bayar ise önce milletvekilliğinden sonra da Cumhuriyet Halk Partisi’nden istifa etti.⁷⁸ Celal Bayar, 1 Aralık 1945’te parti kuracaklarını açıkladı. İnönü

⁷⁵ M. Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, s.25-26.

⁷⁶ Rezzan Yüceer, Cumhuriyet Gazetesi’nin Bakışıyla Türkiye’de Demokrasiye Geçişte Dönüm Noktası: 14 Mayıs 1950 Seçimleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Arıkan), Konya, 2016, s.15.

⁷⁷ Hüseyin Şeyhanlıoğlu, **Türk Siyasal Muhafazakârlığının Kurumsallaşması Ve Demokrat Parti**, Kadim Yayınları, Ankara, 2011, s.33

⁷⁸ M. Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, s.27

tarafından Çankaya Köşkü'ne çağrılan Bayar, Cumhurbaşkanı'ndan gerekli desteği aldıktan sonra 7 Ocak 1946 günü Cumhuriyet Halk Partisi'nden ayrılan bir grup milletvekili ile beraber Demokrat Parti⁷⁹'yi kurdu.⁸⁰

1946'da yönetimin savaş yıllarında uyguladığı ekonomik politikasının doğurduğu ağır ekonomik ve sosyal sıkıntılar, Türk toplumunun geniş kesimlerinde tek parti yönetimine karşı derin bir tepki ve hoşnutsuzluk yaratmıştır. Savaş süresi boyunca sessiz ve derin bir şekilde oluşan muhalefet, savaşın sonucunda artık kendisini gösterecek düzeye gelmiştir.⁸¹ Bu durumu “Yeşil Antalya Gazetesi” 13 Ağustos 1946 tarihli nüshasına taşıyarak şu şekilde dile getirmiştir:

“Yeni Kabine ve Programı

Yeni kabinede Başbakan Recep Peker⁸² ziyaretinde teşekkür etti. Birçok yeni simayı ihtiva eden yeni hükümet üzerine aldığı vazifenin ağırlığı malumdur. Gelen resmi haberlere göre yeni kabine ilk toplantısını çarşamba günü yapacaktır.

Cumhuriyet Halk Partisi meclis grubu çarşamba günü saat 16.00'da ilk toplantısını Recep Peker'in başkanlığında yapmıştır. Meclis çarşamba günü yapacağı toplantıda komisyon seçimlerini yapacaktır. Yeni kabinenin çarşamba günü meclis huzuruna

⁷⁹ Demokrat Parti (DP), Türkiye'de 7 Ocak 1946'da kurulan ve 1950-1960 yılları arasında iktidarda olan bir siyasi partidir. Parti, 1950, 1954 ve 1957 genel seçimlerini kazanarak, Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) uzun süreli tek parti iktidarına son vermiştir. DP, liberal muhafazakârlık ve ekonomik liberalizm ideolojilerini benimsemiş, özellikle kırsal kesim ve kentli tüccar sınıfından geniş destek toplamıştır. Ekonomik kalkınma ve modernleşme çabalarına rağmen, plansız politikalar ve artan dış borçlar nedeniyle ekonomi zorluklar yaşamıştır. Parti, basın ve muhalefet üzerindeki baskıları artırarak demokratik haklarda gerilemeye yol açmış, bu durum 27 Mayıs 1960 askeri darbesine ve partinin kapatılmasına kadar giden olayların fitilini ateşlemiştir. DP'nin ardılı olarak Adalet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi gibi partiler kurulmuştur. (<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/1946-yilinda-kurulan-siyasi-partiler/E.T: 15 Nisan 2024>)

⁸⁰ M. Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, s.27

⁸¹ Osman Akandere, “Bir Demokrasi Beyannamesi Olarak Dörtlülük Takrir'in Amacı Ve Mahiyeti”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 9, (2003), s.6; Taner Timur, **Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş**, Ankara, 2003, s.42-47.

⁸² Recep Peker, 5 Şubat 1889'da İstanbul'da doğmuş, Kocamustafapaşa İptidai Mektebi, Kocamustafapaşa Askeri Rüştiyesi ve Kuleli Askeri İdadisi'nde eğitim görmüş, ardından Harbiye Mektebi'nde öğrenimine devam etmiştir. Askeri ve siyasi kariyerinde çeşitli önemli görevler üstlenen Peker, Milli Mücadele'de aktif rol almış ve TBMM'nin kurucu üyeleri arasında yer almıştır. Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında çeşitli bakanlık görevlerinde bulunmuş ve 1936'ya kadar CHP Genel Sekreterliği yapmıştır. 1946 yılında, Türkiye'nin çok partili siyasi hayata geçiş döneminde önemli bir role sahip olan Recep Peker, 7 Ağustos 1946'da Başbakan olarak hükümeti kurma görevini üstlenmiştir. Bu dönemde, Türkiye iç politikada ve dış politikada bir dizi zorlukla karşı karşıya kalmıştır. Özellikle, İkinci Dünya Savaşı sonrası ekonomik zorluklar ve Soğuk Savaş'ın başlaması gibi dış faktörler, Peker'in hükümetinin politikalarını şekillendirmiştir. İçeride ise, çok partili hayata geçiş, demokratikleşme süreci ve siyasi çekişmeler, Peker'in yönetimindeki hükümetin en önemli gündem maddeleri arasında yer almıştır. Ancak, sağlık sorunları nedeniyle Peker, 10 Eylül 1947'de Başbakanlık görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Siyasi kariyerini sonlandıran Peker, 1950 yılında vefat etmiştir. Peker'in Başbakanlık dönemi, Türkiye'nin çok partili siyasi sisteme geçişinin ilk adımlarını atmış olması açısından tarihi bir öneme sahiptir. (Şaduman Halıcı, “*Mehmet Recep Peker (1889-1950)*”, **Atatürk Ansiklopedisi**; <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/mehmet-recep-peker-1889-1950/>, Erişim Tarihi, 21.05.2024)

çıkacağı, Başbakan hükümeti programını okuyacağı ve meclisten itimat oyu isteyeceğini bildirmektedir.

Ticari ve iktisadi sahada ne gibi inkişaf ve yenilikler yapılacağı programda anlatılacaktır. Memurların terfi işlerinde, devlet fabrikalarının ihtiyaca cevap verecek hale gelmesinde, devlet idaresinde her türlü haksızlığa cevap verilecek kararların alınması gibi hususiyetler de programda yer alacaktır. Ayrıca kabinenin mühim hususiyetlerinden biride iktisadi ve idari görüşe sahip olacak, her türlü karar ve tedbirler bu prensibe dayanılarak alınacaktır.

Harp yılları içinde bilhassa iktisadi sahada birbiri ardına alınan kararlar, memnuniyetsizliğin ortadan kaldırılması, yeni hükümetin üzerinde duracağı en esaslı meselelerden biri olacaktır. Başbakan Recep Peker ve arkadaşlarını, yeni milletvekillerimizi candan tebrik eder, memleket hesabına feyizli, hayırlı, başarılar dileriz”⁸³

İkinci Dünya Savaşı sonucunda iki kutuplu dünya düzeni oluşmuş ve iki büyük güç ortaya çıkmıştır: Amerika ve Sovyetler Birliği. Dünya bu iki kutup arasında gerçekleşecek ve adına “Soğuk Savaş” denilen sıkı bir rekabete tanıklık edecektir. Dolayısıyla 1946’dan itibaren Batı’da yeni dengeler oluşmuş ve Türkiye de bu süreçten itibaren yeni dünya düzenine ayak uydurmaya çalışmıştır. Bu yeni politik uygulama Türkiye’nin iç siyasetini de değişikliğe uğratmış ve İsmet İnönü’nün tek parti programı gevşemiş, Demokrat Parti’nin ortaya çıkışıyla çok partili siyasi yaşam başlamıştır.⁸⁴

İkinci Dünya Savaşı’nın Türkiye üzerindeki etkileri, hem iç politika hem de uluslararası ilişkiler açısından dönüm noktası olmuştur. Savaşın getirdiği ekonomik ve sosyal zorluklar, hükümetin aldığı önlemler ve bu önlemlerin halk üzerinde yarattığı hoşnutsuzluk, Türkiye’nin çok partili siyasi hayata geçişinde katalizör rolü oynamıştır. İsmet İnönü’nün liderliğindeki CHP hükümeti, savaş koşullarında tarafsızlık politikası izlemiş ve Sovyet tehdidi karşısında Batı ile ilişkilerini güçlendirmeye yönelmiş, bu süreçte de iç siyasette önemli değişikliklere gitmiştir. Özellikle “Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu” gibi reformlar, teoride olumlu görünse de uygulamada başarısız olmuş ve muhalefetin yükselmesine zemin hazırlamıştır. Bu durum, Demokrat Parti’nin kuruluşuna ve Türkiye’nin çok partili siyasi yapısına geçişine önayak olmuştur. Savaş

⁸³ Yeşil Antalya Gazetesi, 13 Ağustos 1946, s.1.

⁸⁴ Olcay Ö. Duman, Birsal Haktan, “Demokrat Parti Dönemi Türk Dış Politikası Ve Bupolitikanın Dinamiklerine Etki Eden Dış Gelişmeler”, Mustafa Kemal Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma Uygulama Merkezi Atatürk Dergisi, I/1, (2012), s.299.

sonrası dönemde, Türkiye'nin iç ve dış politikadaki bu evrimi, Soğuk Savaş'ın başlamasıyla birlikte yeni dünya düzenine uyum sağlama çabasını da göstermektedir.

B- TÜRKİYE'DE BASININ SİYASET KARŞISINDAKİ DURUMU

İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığından bir yıl kadar sonra başlayan yukarıda bahsedildiği gibi İkinci Dünya Savaşı Türkiye'yi çok tedirgin etmiştir. Çünkü Birinci Dünya Savaşı sonrasında çok ağır bir bedel ödenerek kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti, savaş sonrasında özellikle Sovyetler Birliği'nden gelen tehditlerle karşı karşıya kalmıştır. Bu durum 1946 yılına kadar sürecek olan basın-iktidar ilişkisini belirleyen en önemli unsurlardan biri olmuştur. 1946'ya kadar geçen süre içinde iktidar, basının demokratik düzen, çok partili yönetim isteklerinin karşısına yasaklarla çıkmıştır. Muhalif basına uygulanan baskılar yalnız yasal sınırlarla da kalmamış, iktidar yanlılarının saldırgan tavırlarıyla da kendini göstermiştir. 4 Aralık 1945'te "*Tan Olayı*"⁸⁵ yaşanmıştır. Sertellere ait olan ve SSCB yanlısı tutum izleyen "*Tan*" gazetesi on bini aşkın genç tarafından basılarak tahrip edilmiştir.⁸⁶

İkinci Dünya Savaşı'nın olağanüstü şartlarından kaynaklanan ve 1946 yılına kadar süren bu dönemde, otoriter basın rejimini güçlendirecek düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. 1940'da Başbakanlık Matbuat Umum Müdürlüğü Kanunu yürürlüğe girmiş ve Selim Sarper Umum Müdürlüğe getirilmiştir. Daha sonra İstanbul'da Örfi İdare ilan edilmiştir. Radyo yönetimi ve kuruluşu yeni bir kanunla Matbuat Umum Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. 1941 yılında Türk Basın Birliği'nin Birinci Kongresi Ankara'da toplanmıştır. Türk basınında gerçeği arama, haberde doğruluk ve resmi ilanların bu birlik eliyle dağıtılması esasları kararlaştırılmıştır. Ayrıca kağıt dağıtım işi de Matbuat Umum Müdürlüğü'ne verilmiştir. Bu düzenlemeler basın üzerinde var olan sıkı denetimleri ve iktidara bağımlılığı daha da arttırmıştır. Ankara'nın beğenmediği yayınlar

⁸⁵ Tan Olayı, Türkiye'de basın tarihi ve siyasi hayat açısından önemli bir dönüm noktasıdır. 4 Aralık 1945'te, Tan gazetesine yönelik gerçekleştirilen ve gazetenin matbaasının tahrip edildiği saldırı, dönemin siyasi iktidarınca kısıktılan üniversite gençliği tarafından yapılmıştır. Tan gazetesi, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Nazizm'e karşı antifaşist bir yayın politikası izlemiş ve Türkiye'de demokratikleşme sürecinin hızlandırılmasını savunmuştur. Bu duruşu nedeniyle, ırkçılar, gericiler ve onların basındaki temsilcileri tarafından hedef alınmıştır. Saldırı sonucunda gazetenin yayın hayatına son verilmiş ve olay, dönemin diğer gazeteleri tarafından 'gençliğin haklı bir eylemi' olarak nitelendirilmiştir. Tan Olayı, basın özgürlüğüne ve çok sesliliğe yönelik bir saldırı olarak değerlendirilebilir ve dönemin politik atmosferinin bir yansıması olarak görülür. (Ayla Acar, "*Basında 'Tan Olayı' - 4 Aralık 1945*", **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, S.43, (Mayıs-2013), s.1)

⁸⁶ Nuran Yıldız, "*Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) Ve Basın*", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, CLI/1, (1996), s.482.

Basın Yayın Genel Müdürlüğü tarafından yasaklanmış ve gazeteler, yüksek kurumlardan gelen emirlerle kapatılmaya başlanmıştır.⁸⁷

1946 seçimleri 21 Temmuz tarihinde 8. dönem milletvekillerine belirlemek için yapılan genel seçimlerdir. 5 Haziran'da Milletvekili Seçim Yasası değiştirilmiş ve Cumhuriyet tarihinde ilk defa tek dereceli seçim esasında gerçekleştirilmiştir. CHP 397, DP 61 ve Bağımsızlar 7 Milletvekilliği kazandı. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk çok partili genel seçimi olan bu seçim adli denetim dışında açık oy, gizli sayım ve liste usulü çoğunluk sistemi esasına göre yapıldı. (açık oy- gizli tasnif) Bu usulsüzlüklerinden dolayı 'şaiBELİ seçim' şeklinde de anılmıştır. Bu seçim sonuçları 23 Temmuz 1946 tarihli "*Yeşil Antalya Gazetesi*"nde şöyle yer almıştır: "*Yeni milletvekili seçimi Türk politika hayatında en önemli ve yarın için en sevindirici, ferah verici bir çığırda cereyan etmiştir. Halkın seçime olan candan alakası, seçmenin kemal ve olgunluğu takdirle karşılanmıştır. Şuana kadar tek dereceli seçim mevzu edilince daha milli olgunluğa erişilmediğini gördük... Günün sükûneti, seçimin millete has nezaket ve terbiye ile cereyan etmesi herkesi mutlu etmiştir. Hürriyetin fikir ve kanaat belirlenlerin en tabii hakkı olduğunu, millet ve yurdun çocuğu olan herkesin bu hususta mevki ayırmadan seçime katılması sevindirici bir hadisedir. Söz konusu parti olunca herkes bir kargaşa ve kavga ortamı olarak algılamaktadır. 21 Temmuz işte bugün Pazar günü seçimi ise Milli kabiliyetin ve halkçılığın birlikteliğinin en büyük örneğidir. Hiçbir millet bu kadar kısa zamanda medeni bir seçime alışamamışken, tarihte hiçbir yerde rastlanmamış milli olgunluk, vatani birliğin en önemli bir sembolüdür. İşte bu seçim bize yarın için büyük ümitler vermektedir*".⁸⁸

Eleştiriler üzerine, Başbakan Günaltay gazetecilere sert ihtarlarla dolu olan bir konuşma yapmıştır: "*Biz yeni rejime ülkeyi yükseltmek için girmiş bulunuyoruz. Yoksa memleketi çöküşe sürüklemek için değil. Halk hükümetin devletin otoritesinin bir baba şefkati otoritesi olduğunu ve aile içindeki huzursuzluğu yok etmek onun görevi olduğunu ve bu huzursuzluğu aile reisi olan babanın nasıl müdahale ederek durdurması gerekirse devletin de ülke içinde baş gösterebilecek herhangi bir huzursuzluğu bertaraf etmek görevi olduğunu hatırlatmak gerekir. Bazı gazetelerde devlet otoritesini sarsmak devlet ve millet arasındaki güvenliği zaafa düşürmek yolunda bazı yazılar çıktığını görüyoruz.*

⁸⁷ İbrahim Koyuncu, **Türkiye'de Basın-İktidar İlişkisi (1950-1954)**, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Yard. Doç. Dr. Kürşat Gökaya), Çanakkale, 1997, s.114.

⁸⁸ **Yeşil Antalya Gazetesi**, 23 Temmuz 1946, s.1.

Bu yazıları yazanlar bunu eğer basın hürriyetinin genişliğinden faydalanarak bir nevi kahramanlık göstermek gibi küçük ve şuursuz heveslerle yapıyorlarsa kendilerine, memleketin bu uzak sınır bölgesinden görünen intibalarının vardıgı kanaatlerin sonucu olarak hatırlatmak isterim ki, gittikleri yol çok tehlikelidir. Kendilerini karşılayacak sorumluluk çok ağırdır ve bunun çok önemli akıbetleri olabilir. Uyansınlar, hareketlerini ona göre düzenlesinler... ”⁸⁹

13 Nisan günlü Şemsettin Günaltay’ın “*Gazeteler kendi özgürlüklerini kendileri sınırlandırsın*” sözüne dikkat çeken Nadir Nadi, Ş. Günaltay’ın hiçbir demokratik ülkede eşine rastlanılmayan bir teklifte bulunduğunu, bu düşüncenin herkes kendi davasının hakimi olsun demekten farklı bir şey olmadığını, gazetelerin kendi özgürlüklerini kendileri sınırlandırmayı kabul ederse, çok demokratik bir yol izlemiş olmayacaklarını belirtmiştir. Çünkü Nadir Nadi’ye göre; bu takdirde onlar, kanun otoritesini kabul etmeyerek kendi başlarına buyruk hareket etmeyi kabul etmiş olacaklardır. Çünkü Nadir Nadiye göre bu durumda gazeteciler kanun otoritesini kabul etmeyecektir. Bir ülkede basın özgürlüğü sadece anayasaya uygun kanunlar yoluyla sınırlandırılabilir. Gazeteciler de herkes gibi birer vatandaşlardır.⁹⁰

Konu ile ilgili olarak Cumhurbaşkanı İsmet İnönü de basın hakkında şöyle bir değerlendirmede bulunmaktadır: “*Halk iradesinin bir önemli esası da düşünce ve basın serbestliğidir. Vatandaşlar serbestçe düşünür ve düşüncelerini serbestçe yayma imkanını bulurlarsa ülkenin çocuklarının aydınlanmasını sağlarlar, çocukların kabiliyetleri artar. Kötülükler barınamaz ve büyümek imkanını bulurlar. Bunun içindir ki basın hürriyeti birinci esastır... ”.*⁹¹ İsmet İnönü’ye göre basın insanların özgür düşüncelerini aktarmada en önemli araçtır ve basın özgürlüğü gereklidir.

I- “Yeşil Antalya Gazetesi”nde Siyasi Haberler (1946-1948)

Yukarıda kısaca izah etmeye çalıştığımız siyasi durumlar “*Yeşil Antalya Gazetesi*” bünyesinde günlük olarak verilmiş ve halk gelişmelerden haberdar edilmiştir. Demokrat Parti’nin gündemde yarattığı ikilik sebebiyle ortaya çıkan iktidar mücadelesi ve bu husustaki gelişmeler tezin konusunu oluşturan yıllar arasında çoğunluğu oluşturmaktadır.

⁸⁹ **Cumhuriyet**, 11 Nisan 1950, s.1

⁹⁰ **Cumhuriyet**, 13 Nisan 1950, s.1

⁹¹ **Cumhuriyet**, 14 Nisan 1950, s.1.

Konu ile ilgili olarak gazetenin 2 Eylül 1946 tarihli nüshasında “Yeni Seçim ve Milletvekillerimiz” başlığı altında şu bilgiler okuyucu ile paylaşıyordu: “*Hafta içinde yurdumuzun her tarafında yapılan genel Milletvekili seçimlerinden alınan sonuçlara göre Cumhuriyet Halk Partisi 396 Milletvekili ve Demokrat Parti 62 ve 7 bağımsız kiceman 69 Milletvekili olmak üzere genel olarak 465 Milletvekili seçilmiş ve bu suretle haftanın en birinci bahis mevzuu olan hadisede bu suretle ve büyük bir sükûnet ve vakar içinde sona ermiştir.*”⁹²

Dönemin Başbakan’ı Recep Peker’in Hükümet’in İcraat Programı’nı Meclis’e sunması ve güven alması, “*Hükümetin Beyannamesi*” başlığıyla detaylı bir biçimde anlatılmaktaydı.⁹³ Seçim havasının estiği yıllarda halk daimi surette haberdar edilmiştir: “*Gelen haberlere göre birçok il ve ilçede C. H. Partisi Adayları Seçimleri Büyük bir çoğunlukla kazandılar.*”⁹⁴

Konu ile ilgili olarak 1947 yılına ait bazı siyasi haberler ise şöyleydi: “*Birkaç günden beri gazeteler kabinede değişiklik olacağını yazmakta ve birçok ihtimaller yürütmekte idiler. Dün akşam Radyo bu değişiklikleri açıklamıştır. Bu habere göre: Ekonomi Bakanı Tahsin Bekir Balta Çalışma Bakanlığına, Erzurum Milletvekili Münir Hüsrev Görele İçişleri Bakanlığına, İzmir Milletvekili Şevket Adalan Tarım Bakanlığına, İzmir Milletvekili Münir Birsal Millî Savunma Bakanlığına, Diyarbakır Milletvekili Cavit Ekin Ekonomi Bakanlığına getirilmişlerdir. Ticaret Bakanlık Vekilliği Maliye Bakanı Halit Nazmi Kışmır uhdesine verilmiştir.*” Yine başka bir haberde de; “*Recep Peker Başbakanlıktan istifa etti*”, “*Trabzon Milletvekili Hasan Saka*⁹⁵ *Yeni Kabinayı teşkile memur edildi.*” bilgisi okuyucu ile paylaşıyordu.⁹⁶

⁹² Yeşil Antalya Gazetesi, 10 Temmuz 1946, s.1

⁹³ Yeşil Antalya Gazetesi, 5 Ağustos 1946, s.1

⁹⁴ Yeşil Antalya Gazetesi, 2 Eylül 1946, s.1

⁹⁵ Hasan Saka, 1885'te Trabzon'da doğdu ve İstanbul Mercan İdadisinden sonra 1908'de Mülkiye Mektebi'ni bitirdi. Paris'te eğitim gördükten sonra Türkiye'ye dönüp çeşitli kamu görevlerinde bulundu. İstiklal Savaşı sırasında Maliye Vekili olarak görev yaparken, 1922'de İktisat Vekilliği'ne atandı ve Lozan Barış Konferansı'nda Türkiye'yi temsil etti. 1923'te kurulan ilk Cumhuriyet hükümetinde İktisat Vekilliği, ardından Ticaret Vekilliği görevlerini üstlendi ve 1925'te İsmet İnönü kabinesinde Maliye Vekili oldu. 1944'te Dışişleri Bakanlığı'na getirilen Saka, 1945'te BM Antlaşması'nı kabul eden San Francisco Konferansı'nda Türk heyetini yönetti. 1947'de, Türkiye'deki siyasi gerilimler artarken, Recep Peker'den sonra Başbakanlığa getirildi. Bu dönemde liberal politikalar izleyen Saka, demokrasiyi pekiştirmeye çalıştı ancak ekonomik sorunlar nedeniyle 1948'de ve tekrar 1949'da başbakanlık görevinden istifa etti. Siyasi yaşamına 1954'te son veren Hasan Saka, 1960'ta İstanbul'da vefat etti. (Mahmut Bolat, “*Hasan Saka (1885-1960)*”, *Atatürk Ansiklopedisi*; <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/hasan-saka/E.T: 05.21.2024>)

⁹⁶ Yeşil Antalya Gazetesi, 15 Eylül 1947, s.1

Celal Bayar⁹⁷,ın Antalya'ya ziyareti ve ziyareti esnasında yaptığı söylevle birlikte geri dönüş saati hakkında gerekli şu bilgi okuyucu ile paylaşılyordu: “ *Demokrat parti genel başkanı Celal Bayar beraberlerinde gelinleri ve Parti kurucularından Refik Koraltan olduğu halde akşamüstü vapurla şehrimize gelmiş ve kendisini karşılayan Partililer ve kalabalık bir halk kitle ile D. Parti merkezine gelmişlerdir. Kısa bir istirahatten sonra Parti binası karşısındaki arsada hazırlanmış kürsiye gelinerek Celal Bayar, Refik Koraltan ve son olarak Akil Sarioğlu birer söylev vermişlerdir.*”⁹⁸ Diğer bir haber başlığında ise şu bilgi verilmekteydi: “...C. H. P. Meclis Grubu Toplandı”. Bu başlık altında; “ *Şükri Saraçoğlu, Grup Başkan Vekilliğine Seçildi.*” Bilgisi okuyucu ile paylaşılyordu.⁹⁹ Konu ile ilgili olarak verilen “Cumhuriyet halk partisi il kongresi” başlıklı diğer bir haberde de; “*CHP. İl kongresi dün saat 16 da başlamıştır, zaten İlçe delegelerinin hemen hepsi Antalyaya toplanmış bulunuyordu yalnız yolda makineleri arızaya uğrayan Elmalı ve Finike ilçeleri delegeleri bekleniyordu.*” Ayrıntısı veriliyordu.¹⁰⁰

Gazete, kendi özgün içeriğinin yanı sıra, diğer yayın organlarında yer alan önemli haberleri de okuyuculara sunmaktadır. Bu bağlamda, “Ulus” gazetesinden edinilen bilgilere göre, B. Ahmet Oğuz tarafından açılan bir dava kapsamında B. Celal Bayar’a tebligat gönderilmiş, ancak adresinde bulunamadığı için tebligat geri dönmüştür. Bayar’ın şehre varışının ardından, dün itibarıyla her iki alacak davasıyla ilgili tebligatlar kendisine ulaştırılmıştır.¹⁰¹

Öte yandan, Ödemiş’in Kaymakçı mahallesinden Demokrat Parti’ye bağlı 293 vatandaşın topluca istifa ettiği ve Cumhuriyet Halk Partisi’ne geçiş yaptığı diğer bir

⁹⁷ Mahmut Celâl, 16 Mayıs 1883'te Bursa'nın Umurbey köyünde doğdu. Babası, Dağıstan kökenli bir fıkıh bilgini olan Abdullah Fehmi Efendi'dir. Mahmut Celâl, ilk ve orta öğrenimini tamamladıktan sonra çeşitli bankalarda ve devlet dairelerinde görev aldı. 1903'te evlenmiş ve üç çocuk babası olmuştur. İkinci Meşrutiyet'in ilanı ile İttihat ve Terakki Cemiyetine katılan Mahmut Celâl, 1909'da cemiyetin Bursa Sorumlu Saymanı oldu. 1914'te Altay Spor Kulübü'nü kurarak spor ve gençlik faaliyetlerine destek verdi. 1920'de Saruhan Sancağı milletvekili olarak Osmanlı Mebusan Meclisi'ne girdi ve Millî Mücadele'ye aktif olarak katıldı. 1921'de TBMM'de Saruhan Milletvekili olarak görev yapmaya başlayan Mahmut Celâl, İcra Vekilleri Heyeti'nde İktisat Vekili olarak yer aldı. 1924'te İş Bankası Genel Müdürlüğü'ne getirildi ve Türkiye'nin ekonomik politikalarının şekillendirilmesinde önemli rol oynadı. Devlet sosyalizmi ve kapitalizm konularındaki görüşleriyle dönemin ekonomi politikalarına yön verdi. Celâl Bayar, Cumhuriyet'in ilk yıllarında ekonomi ve siyaset alanlarında etkili bir lider olarak Türkiye'nin modernleşme sürecine katkıda bulunmuştur. (Nurşen Mazıcı, “Mahmut Celâl Bayar (1883-1986)” **Atatürk Ansiklopedisi**; <https://atatürkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/mahmut-celal-bayar-1883-1986/> E.T: 21.05.2024)

⁹⁸ Yeşil Antalya Gazetesi, 2 Mart 1947, s.1

⁹⁹ Yeşil Antalya Gazetesi, 7 Aralık 1947, s.1

¹⁰⁰ Yeşil Antalya Gazetesi, 11 Temmuz 1948, s.1

¹⁰¹ Yeşil Antalya Gazetesi, 18 Aralık 1948, s.1

nüşhada verilen bilgiler arasındaydı. Bu olay, Ödemiş bölgesinde geniş yankı uyandırmış ve ilerleyen dönemlerde benzer istifaların yaşanabileceği öngörülmektedir.¹⁰²

9 Ağustos 1946 tarihli basımında, “388 Oyla *Cumhur Başkanlığına İsmet İnönü, 379 Oyla Meclis Reisliğine General Kazım Karabekir Seçildi*” başlığı altında durum halka bildirilmiştir.¹⁰³ Yine, “*Hasan Saka Kabinesi istifa etti*” başlıklı yazısı altında şu ifadeler yer verilmiştir: “Gece Saat 22.45 radyo haberine göre Hasan Saka Kabinesi istifa etmiştir. Londra Radyosunun saat 18’deki Kabinenin istifası ve yeni kabine için *Cumhur Başkanımızın partiler ileri gelenler ile görüşmeler yaptığı söylenmiştir.*”¹⁰⁴

Aynı yıla ait bir başka haberde İsmet İnönü’ye yapılmak istenen suikasta dair haber yer bulur ve zanlıların adalete teslim edildiği ifade edilir. Gazete, haberi radyodan işittiğini belirtirken Türk halkının bu duruma karşı duyduğu derin nefrete dikkat çekmektedir.¹⁰⁵

1949 Ekim ayındaki haberler arasında sık sık yapılan kongreler ve milletvekillerinin gezilerinden günlük olarak gazete bahsetmektedir. 5 Ekim 1949 tarihli gazetede “*CHP. Kongreleri Başladı*” başlığı altında verilen yazı şu şekildedir: “... Sedat Çomralı partililerle yaptığı samimi hasbıhalde, bu günkü iç siyasete temasla ‘Dileklerinizin yerine gelmemesinden yeis duymayın, mücadele edin dava haline getirin... Mücadele sizin, Vatan hepimizindir’ dedi.”¹⁰⁶

Bu dönemde Türkçe okutulan ezan TBMM’de Arapça okunmuştur. Bu haber gazetede şu ifadelerle yer bulmuştur: “*Anadolu ajansının verdiği kısa haberden ve son gelen gazetelerden öğrendik ki iki meczup Büyük Millet Meclisi dinleyiciler salonunda Arapça ezan okumaya yeltenmişler ve polisin demir el ile karşılaşmışlardır... İnkılâp içinde yürümeğe çalışan bir millet olmasaydık iki mecnunun cinnetten doğan hareketleridir der geçerdik. Fakat yarattığımız inkılaptan henüz yarım asrın geçmediği bir devre içinde görülecek bu gibi tezahüratın manası bambaşkadır.*”¹⁰⁷

1950 yılına ait gazete haberlerinin siyasi koluna ilişkin yazılarından bazıları şu şekildedir: “*Mareşal Fevzi Çakmağı Kaybettik*” başlığı ile başlayan haber, “*düinkü Radyo haberleri bize ve bütün memlekete acı bir kaybı bildirdi. Aziz Atanın Anadolu savaşında İstiklal mücadelesinde onun emrinde ve onun beraberliğinde ilk gününden son gününe*

¹⁰² Yeşil Antalya Gazetesi, 5 Mart 1948, s.1

¹⁰³ Yeşil Antalya Gazetesi, 3 Ağustos 1948, s.1

¹⁰⁴ Yeşil Antalya Gazetesi, 1 Ocak 1949, s.1

¹⁰⁵ Yeşil Antalya Gazetesi, 8 Kasım 1949, s.1

¹⁰⁶ Yeşil Antalya Gazetesi, 5 Ekim 1949, s.1

¹⁰⁷ Yeşil Antalya Gazetesi, 7 Şubat 1949, s.1

kadar çalışmış. Zaferde, Millî davada ve inkılap hamlelerimizde unutulmaz hissesi bulunmuş olan Sayın Mareşal Fevzi Çakmağın uzun zamandan beri müptela olduğu hastalıktan kurtulamayarak fani hayata gözlerini yumduğunu teessürle haber vermiştir.”¹⁰⁸ “Celal Bayar Reisicumhurluğa Seçildi” başlıklı yazı ile yeni hükümeti kimlerin teşkil ettiğine ilişkin okuyucu bilgilendirilmekteydi.¹⁰⁹ Yine aynı yıla ait haberlerde Demokrat Parti’nin bünyesindeki sorunlara dikkat çeken yazılar arasında şunlar vardı: “Her tarafta olduğu gibi ilimiz Demokratları arasında da ihtiraslardan doğan ihtilaflar ve ayrılıklar inkâr kabul etmeyecek derecede kendisini göstermektedir.” Diğer bir haberde şu bilgi okuyucu paylaşıyordu: “Adana’da 3000 vatandaş daha CHP.’sine girdi. Her taraftan DP. de çöküntü ve istifa haberleri geliyor”.¹¹⁰ İsmet İnönü’nün Cumhuriyet Halk Partisi’nin başına fiilen geçtiği ve İnönü’nün yayınlanan tebliğinden bahsedilmektedir.¹¹¹

Yukarıda haber özetlerine yer verdiğimiz ölçüde “Yeşil Antalya Gazetesi”nin yerel halkı hem radyo hem diğer haber kanalları aracılığı ile memleketin içerisinde bulunduğu durum ve yaşanan değişikliklerle alakalı yeteri düzeyde bilgilendirdiğini söyleyebiliriz. Bu sayede halk, illerine yapılan ziyaretlerden, gelen ziyaretçilerin konuşmalarından ve mitinglerinden haberdar edilmiştir. Bu sayede yerel halk, gazetenin desteğiyle gündemden uzak kalmamıştır ki gazetenin hedeflediği de budur. Fakat burada yer verdiğimiz ve araştırmalarımız sonucu ulaşıp okuduğumuz siyasi haberler ışığında “Yeşil Antalya Gazetesi”nin haber organı olarak tarafsızlığını muhafaza edemediğini söyleyebiliriz.

II- Çok Partili Döneme Geçişte Basın Hürriyeti ve Matbuat Kanunu’nda Yapılan Reformlar (1946-1950)

7 Ocak 1946’da Demokrat Parti’nin kurulmasıyla Türkiye için yeni bir dönem başlamıştır. Demokrat Parti, Halk Partisi iktidarında özellikle de Halk Partisi’nin sıkıyönetim altındaki yoğun baskıcı döneminde hızla örgütlenmiştir. Demokrat Parti’nin kısa sürede güçlenmesini, örgütlenme yeteneğine ya da birikmiş toplumsal muhalefete dayandırmanın ötesinde daha önce yaşanan başarısız çok partili yaşam deneyiminin bulunmasıyla ilişkilendirmek daha yerinde olacaktır. İnönü, Demokrat Parti’yi hem çok

¹⁰⁸ Yeşil Antalya Gazetesi, 2 Nisan 1950, s.1

¹⁰⁹ Yeşil Antalya Gazetesi, 2 Mayıs 1950, s.1

¹¹⁰ Yeşil Antalya Gazetesi, 5 Mart 1950, s.1

¹¹¹ Yeşil Antalya Gazetesi, 10 Mayıs 1950, s.1

partili sürecin temsilcisi, hem de en azından bir süre denetleyebileceği bir muhalefet partisi olarak desteklemiştir.¹¹²

Demokrat Parti muhalefetteyken vaat ettiği şeyler arasında ileri demokratik ülkelerde mevcut olan basın kanununa benzeyen bir basın hürriyeti de vardır. Çok partili hayat ile basın alanında yaşanan en önemli gelişme, TBMM’de Demokrat Parti milletvekillerinin de girişimleriyle ellinci maddenin kaldırılması olmuştur.¹¹³ Bir yandan siyasi partiler kurulup çok partili hayata geçilirken diğer yandan basını sınırlandıran kanunların kaldırılması ilk defa dile getirilmeye başlanmıştır. Maddenin kaldırılması konusunda meclise ilk önerge veren kişi Celal Bayar’dır. Bu önergeyle yayın organı kapatma yetkisinin Bakanlar Kurulu’ndan alınıp mahkemelere verilmesi amaçlanmıştır.¹¹⁴

Cumhuriyet Halk Partisi eleştiriler karşısında “*Matbuat Kanunu*”nu kapsamlı bir değişikliğe tabi tutmuştur. Matbuat Kanunu’nun 50. Maddesi¹¹⁵ 18 Haziran 1946 tarihli ve 4935 sayılı kanunla değiştirilerek, kanunun ilk halinde yer alan “*memleketin genel siyasetine dokunabilecek yayım*” maddesi kaldırılmış ve onun yerine “*Türk Ceza Kanunu’nun ikinci kitabının birinci babının birinci ve ikinci bölümleri yazılı basımlarının yayım yoluyla işlenmesi halinde gazete ve derginin ancak mahkemeden bir veya iki yıla kadar kapatabileceğine karar verilebileceği*” hükmü konulmuştur. Böylece kanunun ilk halinde yer alan ve basın özgürlüğünü tek başına bile ortadan kaldıracabilecek esnek bir kriter yerine, daha objektif ve somut bir kriter getirilmiştir. Ayrıca bu değişiklik, gazete kapatma yetkisi İcra Vekilleri Heyeti’nden alınarak mahkemelere verilmiştir. Yaklaşık üç ay sonra, 20 Eylül 1946 tarihinde kabul edilen 4955 sayılı kanunla Matbuat Kanunu’nda çok kapsamlı bir değişiklik daha yapılmış ve ruhsatname alınması, teminat mektubu verilmesi ve gazete çıkarmak için aranan eğitim şartı kaldırılmıştır.¹¹⁶

¹¹² Rezzan Yücer, **Cumhuriyet Gazetesi’nin Bakışıyla Türkiye’de Demokrasiye Geçişte Dönüm Noktası:14 Mayıs 1950 Seçimleri**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Arıkan), Konya, 2016, s.33

¹¹³ Kadir Şeker, “*İnönü Dönemi Basın Hayatı Ve 1948-1950 Arasında CHP İle Muhalefet Arasında Basın Alanında Yaşanan Tartışmalarda Merzifon Örneği*”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 13, s.39-54.

¹¹⁴ Y. Rezzan, **Cumhuriyet Gazetesi’nin Bakışıyla Türkiye’de Demokrasiye Geçişte Dönüm Noktası:14 Mayıs 1950 Seçimleri**, s.36

¹¹⁵ 1946 yılında değiştirilen Matbuat Kanunu’nun 50. maddesi, Türk Ceza Kanunu’nun belirli suçlarının yayım yoluyla işlenmesi durumunda, yetkili mahkemenin gazete veya mecmuanın bir aydan iki yıla kadar kapatılmasına karar verebilmesine olanak tanımıştır. (https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc028/kanuntbmmc028/kanuntbmmc02804935.pdf/E.T: 16 Nisan 2024)

¹¹⁶ Yaşar Salihpaşaoğlu, **Türkiye’de Basın Özgürlüğü**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Maksut Mumcuoğlu), s.153-154.

Yapılan değişiklikle ilgili olarak 1 Ekim 1946 tarihli “Yeşil Antalya Gazetesi”nde şu haber okuyucu ile paylaşılıyordu: “*Matbuat Kanunu’nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun; Kanun No: 4955; Kabul Tarihi: 20.09.1946; Madde 1: Matbuat Kanunu’nun 9, 12, 15, 17, 18, 27, 30, 34, 35, 48 ve 55’inci maddeleri aşağıdakiler gibi değiştirilmiştir. Madde 9: Gündelik, haftalık gazete veya mecmua çıkarmak isteyenler, gazetenin en büyük mülki amirine bir beyanname vermeye mecburdur. A) Gazete veya mecmuanın adı, B) Gazete veya mecmua sahibinin adı, soyadı, uyruğu ve ev adresi, C) Yazı işlerini idare edecek olan kişinin adı, soyadı ve ev adresi, D) Nerede basıldığı, matbaacının adı ve soyadı, E) Siyasi olup olmayacağı, F) Hangi dilde çıkacağı, G) Hangi vakitte çıkaracağı, H) Sermaye verenin adı, soyadı, adresi ve memleketi, Madde 12: Gazete ve mecmua sahipleri; A) Türk Vatandaşı olmak, B) Yirmibir yaşını bitirmiş olmak, C) Ecnebi bir devlet idaresinde olmamak, D) Kısıtlı olmamak, E) Devlet memuru, asker, ordu mensubu olmamak, F) Cumhuriyet ve İnkılap aleyhinde bulunmamak, Madde 15: Yargılanma müzakerelerinin neşri yasaktır. Madde 17: Ceza davasıyla ilgili hüküm kesinleşinceye kadar yazı yazamaz. Madde 18: Neşriyat devlet memurunun şahsına yapıldığı takdirde memurun cevap verme hakkı vardır. Madde 27: Kanun yayın tarihinde yürürlüğe girer. Madde 30: Bu kanunu bakanlar kurulu yürütür. Madde 34: Matbuat vasıtasıyla işlenen suçlara ait davaların duruşması, temyiz incelemesi tatilde görülen müstacel işlerden sayılır. Madde 35: Hakaret, sövme iddiasıyla kovuşturma yapılması ceza verilmesine mani değildir. Madde 48: Neşriyat, devlet memurunun şahsına taalluk ettiği takdirde memur cevap verebilir. Madde 55: Gazeteye hakaret edemez”.*¹¹⁷

III- Halk, Demokrasi ve Siyaset: Ahmet Emin Yalman ve İsmet İnönü Perspektifleri

Demokrasi ile idare edilen bütün ülkelerde ve özellikle Türkiye’de idare tarzının temelini halk oluşturur. Halkın varlığı sistemin işlerliği açısından büyük bir öneme sahiptir. Cumhuriyet, hürriyet rejimidir. Yönetimde de halkın hâkimiyeti önemli bir yeri işgal etmektedir. Halkı siyasetin uzağında düşünerek, iş bilmeyen kitle olarak değerlendirme anlayışı, Cumhuriyet’in ilanından sonra değişmiştir. Ferdin inkişafını engellemekten öte, asıl önemli olan halkın fikirlerinin açığa vurulmasına imkan

¹¹⁷ Yeşil Antalya Gazetesi, 1 Ekim 1946, s.1.

vermektir. Hatta halkı yönetimde etkin kılmak, milli gayelerden hiç de uzak olmayan bir uygulamadır.¹¹⁸

Bu konuda Ahmet Emin Yalman: “*Asıl iş, milletin sağlam bünyeli ve anlayışlı olduğunu; lafla değil fiille bütün dünyada isbat etmek, tecavüz emellerini iptidada boğmakta ve kasırğa ihtimallerini önlemektedir.*” diyerek milletin ne ölçüde kıymetli olduğunu vurgulamaya çalışmıştır. Bunu gerçekleştirmenin yolunun, “*milletin olgun ve mukadderatına sahip olduğunun isbatı ile mümkün olacağını*” söyleyen Yalman, “*halkın arasına nifak sokulamayacağını, siyasi ihtiras yüzünden milli gayelerini unutmıyacağını, halkın fani olan şahıslara geçici zümrelere değil, ancak kendi nefesine dayandığını ve güvendiğini*” ispat ettiğini dile getirmiştir. “*Vatandaşın şerefini, hakkını ve hürriyetini çiğneyen kimseler ise şahsi ihtiras ve menfaatlerine o kadar mağlup zavallılar ve gafillerdir ki, bu suretle milletin varlığına arkadan kurşun sıktıkları, milletin olgunluk imtihanında düşkün numara almasına, harice karşı zayıf ve anlayışsız görünmesine sebep olduklarını farketmezler*” demektedir. Ayrıca milletin her türlü tehlike karşısında göstereceği birliğin önemi üzerinde de durmuş ve yumruğa ve polis kuvvetine dayanan bir idarenin körü körüne itaat sayesinde temin ettiği zahiri birliğin bu yüksek maksadı karşılayacak neviden birlik olmadığı” gerçeğini de vurgulamaktan geri durmamıştır.¹¹⁹

Halkın yüklenmesi gereken çok mühim mesuliyetler vardır. Bu sorumluluğu milletçe paylaşmak, öncelikle kendimize yetmeyi öğrenmemiz şarttır. Her şeyden önce vazife şuuruna ve fedakarlık yapmaya millet olarak alışmamız gerekmektedir. Madem ki halkın hürriyeti söz konusudur; o zaman herkesin hakkını bilmesi ve buna sahip olması yapması gereken vazifelerin başında yer alır. Geleceğin idari mekanizmasının tayin edilmesinde de “*milletin vazifesi Çanakkale, İnönü, Sakarya veya Dumlupınar harp meydanlarında vazife gören bir Türk askerinin vazifesi kadar mühimdir.*” diyen Yalman, “*vatandaşın reyini iyi kullanması halinde iktidar mevkiinde bulunanlara fren vazifesini görecektir, Türkiye’de hürriyeti ve hakkı temelleştirecek, devlet mefhumunun bu memlekette kök salmasına, keyfi gidişlerin tasfiye edilmesine imkan hazırlayacaktır*” ifadeleriyle vatandaşın yüklendiği vazifenin ehemmiyetini belirtmiştir. Vatandaşlık vazifesini layıkıyla yapmayanların, “*vicdanının emrine kulaklarını tıkayan, nemelazım, bana mı kaldı? diyen korkak ve zavallıların bu milletin uğradığı musibet ve felaketlerin asıl sorumluları*” olduğunu dile getiren yazar, “*hakkı bir kale gibi koruyanların hakkının da*

¹¹⁸ A. N. Menekşe, **Türk Basınında 1946-1950 Dönemi Demokrat Parti’nin Demokrasi Konusundaki Muhalefeti**, s.62

¹¹⁹ **Vatan**, 1 Ağustos 1946, s.1

*bu gibi korkak ve miskinlerce yenildiğini, keyfi idarelere onların omuz verdiğini, kendi haklarını çiğnettiklerini, kanaatlerine sahip olma cesaretinden yoksun olduklarını, zillet ve meskenet mikroplarının ruhlarını kemirdiğini söyleyerek”, halk olarak suçu kendimizde aramamız konusuna dikkat çekmektedir.*¹²⁰

1 Kasım 1946’da İnönü’nün Meclis’i açış nutkunda iç politikaya dair sözleri son derece anlamlıdır. İsmet İnönü: *“Hükümetçe idare cihazımıza değil, seçimlerde büyük bir siyasi olgunluk gösteren Türk milletine teşekkür etmek doğru olur”* demekle parti ayrılıklarının vatandaşlar arasında düşmanlık yapmadığını bir ölçüde ifade etmiştir. Aynı şekilde DP de İsmet İnönü’nün bu açıklamasından sonra pek çok defa olduğu gibi millet vatanseverliğine işaret etmiştir.¹²¹

*“Halk”, “hürriyet” ve “demokrasi” kelimeleri “Yeşil Antalya Gazetesi”nde şu şekilde yer almıştı: “Halk idaresinin ayırıcı vasfı idare cihazıyla millet arasında karşılıklı güven ve saygıya dayanan daimi bir kontak ve işbirliğinin sağlanmasıdır. Milli bünyemizde bu demokratik şiarın kök salmasına, CHP kongrelerinin büyük hizmeti dokunmuştur. Bu kongreler halkın isteklerini mesul makamlara duyurmakta önemliydi. Son yıllardaki demokratik gelişmemize uygun yeni bir geleneğin kuruluşuna sevinçle şahit olmaktayız. Hürriyet ve demokrasi yolunda geniş adımlarla ilerleyen milletimizin ihtiyaçlarını, dertlerini halkımızın dilinden dinlediler. Düşündüklerini açık gönüllülükle anlattılar... Gerçekten Türkiye için İkinci Dünya Harbi’nin bitmesiyle başlayan yeni demokratik gelişme hayati önemi haiz bir iç ve dış nizam davasıdır. İktidar partisinin muhalefetten önce bu ehemmiyeti takdir edip onun icaplarını yerine getirmek üzere ciddi gayretler sarf etmesi, memleketimizi hür milletler arasında itibarlı, sözüne güvenilir bir mevkiye yükseltmiştir. Siyaset ufkunda beliren yeni tehlikeler karşısında kurtuluş çareleri arayan milletlerin tutacakları tek yol, hürriyet ve demokrasi yoludur. Cumhuriyet Hükümeti, kuruluşundan beri yürüttüğü barış ve güvenlik siyasetin ana prensibine uyan bu yol, normal şartların avdetini beklemeksizin, esaret ve emniyetle yürütmeyi varlığının esas şartı saymıştır.*¹²²

Ahmet Emin Yalman’ın ifadeleri, milletin birliği ve hürriyetinin korunmasının yanı sıra, bireylerin aktif katılımının ve siyasi bilincinin gelişiminin önemini öne çıkarmaktadır. İsmet İnönü’nün Meclis açılışındaki sözleri ise, siyasi ayrılıkların toplumsal düzeyde düşmanlık yaratmadığını ve halkın siyasi olgunluğunu tebrik ettiğini

¹²⁰ Cumhuriyet, 2 Ağustos 1946, s.1

¹²¹ Vatan, 2 Kasım 1946, s.1

¹²² Yeşil Antalya Gazetesi, 3 Kasım 1946,s.1.

göstermektedir. "Yeşil Antalya Gazetesi"nde yer alan ifadeler, halkın yönetimdeki etkinliğini ve demokratik süreçlere katılımını destekleyen bir anlayışı yansıtmaktadır.

IV- Türkiye’de Demokratikleşme Çabaları: Antalya’da 1946 ve 1950 Seçimleri

Türkiye’de çok partili hayata geçiş süreci on yedi yıl aradan sonra işadamları Nuri Demirağ’ın Milli Kalkınma Partisi’ni kurmak için İçişleri Bakanlığı’na başvurmasıyla yeniden başlamıştır. Bu partinin 18 Temmuz’da kurulmasına izin verilse de parti siyasette etkin bir rol üstlenemeyecektir. Siyasette etkin rol alacak Demokrat Parti’nin (DP) kurulmasıyla gerçekleşmiştir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye fiili olarak savaşa girmemişse de her açıdan savaşın olumsuz etkisini yaşamıştır. Özellikle ekonomik etkileri¹²³ halkın büyük çoğunluğunun tepkisine neden olmuştur. Bu süreçte CHP içerisinde de görüş ayrılıkları başlamıştır. Parti için deki muhalefet 1944 yılı bütçe görüşmelerinde kendini göstermiş, Atatürk’ün son başbakanı Celal Bayar sert eleştiriler yöneltmiştir. 1945 yılı bütçe görüşmelerinde eleştiriler daha belirgin hale gelmiştir. Yine aynı yıl 4753 sayılı “Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu”nun görüşmelerinde Adnan Menderes, Emin Sazak ve Refik Koraltan gibi isimler söz konusu yasayı kısıyasıya eleştirmişlerdir. Kanun tasarısının kabul edilmesi sırasında bütçeye olumsuz oy veren yedi milletvekili oy kullanmayarak tepkilerini göstermiş, hatta sonrasında bu kişilerden Bayar, Menderes, Koraltan ve Köprülü “Dörtlü Tahrir”¹²⁴ 7 Haziran 1945’te parti grubuna sunarak eleştirilerinin yalnızca bunlarla sınırlı olmadığını ortaya koymuşlardır.¹²⁵

¹²³ İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye, savaşın ekonomik yükünü hissetmiş, özellikle yatırımların durma noktasına gelmesi ve sanayi üretiminde daralma yaşanması gibi olumsuzluklarla karşılaşmıştır. Savaş koşulları nedeniyle tüketici talebinde artış olurken, üretimdeki azalma ekonomide yüksek enflasyonun yaşanmasına sebep olmuştur. (S. Şenel Uzunkaya, “İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Türkiye Ekonomisi Ve Marshall Planının Ekonomiye Etkileri”, **Ekonomi, İşletme ve Maliye Ekonomileri Dergisi**, I/3, 2019, s.177; Serkan Değirmenci, “İkinci Dünya Savaşında Türkiye Ekonomisi: Politikalar, Yaklaşımlar ve Sonuçlar”, **Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, XII/2, (Eylül-2023), s.183)

¹²⁴ Dörtlü Tahrir, Türk siyasi tarihinde önemli bir belge olarak kabul edilir. Bu belge, Cumhuriyet dönemi siyasi hayatının ve demokrasi mücadelesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Dörtlü Tahrir’in oluşmasına etki eden siyasi geçmiş içinde birçok önemli etken bulunmaktadır. Bu bağlamda, Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF) ayrı bir öneme sahiptir. SCF, 1930 yılında içinde bulunulan siyasi iklim bakımından önemli bir girişim olarak ortaya çıkmış ve yapılması düşünülen değişimin somut hamlesi olmuştur. SCF, Dörtlü Tahrir’in oluşmasında doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağlayan bir anahtar niteliğindedir. Bu çalışmada, Dörtlü Tahrir ve SCF’nin tarihsel arka planını analiz ederek, Türk demokrasi tarihi içindeki önemini vurgulamaktadır. (Ö. Ali Keskin, “Türk Siyasi Tarihinde “Dörtlü Tahrir ve Tahrir Kaynaklık Etmesi Bakımından Serbest Cumhuriyet Fırkası”, **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, VII/2, (Temmuz 2021), s.719)

¹²⁵ M. Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, s.30.

Demokrasinin tam anlamıyla tatbik edilmesinin istendiği önerge ile gerçekte çok partili siyasi hayata geçişin sinyali de verilmiştir. Zira önergede yer verilen taleplerin yerine getirilmesi ancak çok partili siyasa hayata geçiş ile mümkün olabilecektir.⁶ Dörtlül Takrir 12 Haziran'da CHP Meclis Grubu tarafından kapalı oturumda görüşülmüştür. Yedi saat süren bu oturumda önerge ve önergeyi verenler sert bir şekilde eleştirilmiş, yapılan oylama sonucunda takrir reddedilmiştir.¹²⁶ 1945 yılı sonbaharında 21 Eylül'de Menderes ve Köprülü CHP'den çıkarılmış, ardından Refik Koraltan uzaklaştırılmıştır. Parti kurmak için harekete geçen Celal Bayar da 3 Aralık'ta CHP'den istifa etmiştir ve beklenen netice kısa zamanda gerçekleşmiş, 7 Ocak 1946'da DP kurulmuştur.¹²⁷

DP'nin kuruluşunu izleyen süreçte CHP, 1947'de yapılması gereken seçimleri öne çekmiştir. TBMM'nin 10 Haziran 1946 tarihli oturumunda 1947 yılında yapılacak olan milletvekili seçimlerinin 21 Temmuz 1946'da yapılmasına dair sunulan teklif kabul edilmiştir. Demokrat Parti seçimlere katılma konusunda kararsızlık yaşamışsa da nihayetinde katılmaya karar vermiştir.¹²⁸ Seçimlerden kısa bir süre önce 5 Haziran 1946'da seçim kanunu değiştirilerek, tek dereceli seçim sistemine geçilmiştir.¹²⁹ Gereken bilgilendirme gazetesinin 23 Temmuz 1946 tarihli nüshasında "21 Temmuz ve Yeni Seçim" başlıklı haberle okuyucu ile şöyle paylaşıyordu: *"Yeni milletvekili seçimi Türk politika hayatında en önemli ve yarın için en sevindirici, ferah verici bir çığırda cereyan etmiştir. Halkın seçime olan candan alakası, seçmenin kemal ve olgunluğu takdirle karşılanmıştır. Şuana kadar tek dereceli seçim mevzu edilince daha milli olgunluğa erişilmediğini gördük... Günün sükûneti, seçimin millete has nezaket ve terbiye ile cereyan etmesi herkesi mutlu etmiştir. Hürriyetin fikir ve kanaat belirlenlerin en tabii hakkı olduğunu, millet ve yurdun çocuğu olan herkesin bu hususta mevki ayırmadan seçime katılması sevindirici bir hadisedir. Söz konusu parti olunca herkes bir kargaşa ve kavga ortamı olarak algılamaktadır. 21 Temmuz işte bugün Pazar günü seçimi ise Milli kabiliyetin ve halkçılığın birlikteliğinin en büyük örneğidir. Hiçbir millet bu kadar kısa zamanda medeni bir seçime alışmamışken, tarihte hiçbir yerde rastlanmamış milli olgunluk, vatani birliğin en önemli bir sembolüdür. İşte bu seçim bize yarın için büyük ümitler vermektedir".*¹³⁰

¹²⁶ Osman Akandere, "Bir Demokrasi Beyannamesi Olarak Dörtlül Takrir'in Amacı Ve Mahiyeti", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (2003), s.6.

¹²⁷ Sina Akşin, "Demokrat Parti'nin kuruluşu", **Tarih ve Toplum**, X/53, s.15.

¹²⁸ Kenan Olgun, "Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanından 1950'ye genel seçim uygulamaları", **ATAM**, XXVII/79, (Mart-2011), s.21-22.

¹²⁹ Orhan C. Fersoy, **Bir Devre Adını Veren Başbakan Adnan Menderes**, s.150.

¹³⁰ **Yeşil Antalya Gazetesi**, 23 Temmuz 1946, s.1.

Seçim sonucunda 465 milletvekilinin 397'sini CHP, 61'ini DP, 7'sini de bağımsızlar kazandı. Ancak bu seçimlere şaibe karışmıştır. DP'nin iktidara oynayacak gücü kendinde göremediğı bu süreçte yeterli aday sayısına da sahip olmadığı belirtilerek CHP'nin bu seçimi her hâlükârda kazanacağı dile getirilmektedir: “*Bu hilelerle, tesirler yapıldığına göre gerçek şudur ki CHP ve bilhassa idare amirleri ile CHP teşkilatı 1946 seçimlerini boşu boşuna kirlettiğine dair söylemleri gündemde yerini almıştır.*”¹³¹

Çoğunluk sisteminin ve açık oy-gizli sayım esasının uygulandığı 21 Temmuz 1946'da yapılan genel seçimde CHP Antalya'dan yedi milletvekili çıkarır. Seçilen milletvekilleri şunlardı: Rasih Kaplan¹³², Dr. Galip Kahraman, Numan Aksoy, Nurullah Esat Sümer, Tayfur Sökmen, Niyazi Aksu, Mustafa Korkut. Seçim kararının alındığı dönemde DP ancak 34 ilde teşkilatlanmasını tamamlayabilmiştir.¹³³ DP'nin Antalya teşkilatı seçimlerden çok kısa bir süre önce kurulmuştur. 1946 seçimlerinde DP'nin Antalya'dan genel seçimler için aday çıkarmadığı anlaşılmaktadır.¹³⁴

Seçimleri CHP'nin kazanması dolayısıyla seçilen milletvekillerinden Rasih Kaplan, Galip Kahraman ve Mustafa Korkut'un da aralarında bulunduğu parti mensupları için Karaalioğlu parkındaki pergolada CHP tarafından büyük bir ziyafet verilir. Ziyafete Finike, Elmalı, Korkuteli, Serik kaymakamlarıyla, parti ve belediye mensupları da katılır. Rasih Kaplan 31 Temmuz 1946'da İnönü parkında, pergolada bir konuşma yaparak, Antalya halkına kendisini yeniden milletvekili olarak seçtikleri için teşekkür eder. Hatta bu konuşmasında 1946 yılının sonbaharında Konya- Antalya tren yolunun inşasına başlanacağını kuvvetle ümit ettiğini; bir çuval fabrikası ile bir şeker fabrikasının da Antalya'da kurulmasının temini için ilgili bakanlıklarla temasa geçeceğini söyleyerek, yapacağı çalışmalar hakkında bilgi verir. 1946 ile 1950 yılları arasında DP'nin Antalya teşkilatı oldukça iyi çalışmış, sadece Antalya merkezde değil kaza ve köylere kadar giderek halkı kazanmak adına gayret göstermiştir. CHP'nin bu dönemi verimli geçirmemesi ise daha çok DP'nin işine yaramıştır.¹³⁵ Gazetenin 2 Ağustos 1946 tarihli

¹³¹ Metin Toker, **Tek Partiden Çok Partiye 1944-1950**, Bilgi Yayınevi, Ankara, s. 121.

¹³² Rasih Kaplan, 1883 yılında Antalya'nın Akseki ilçesinde doğmuş, hukukçu, din bilgini, sosyolog ve siyasetçi olarak tanınmış bir şahsiyettir. Antalya Rüştüyesi'nden mezun olduktan sonra Konya'daki Ziyaiye ve İrfaniye medreselerinde eğitim almış, Kahire'de Darül Fünun'da sosyoloji ve edebiyat öğrenimi görmüştür. İttihad ve Terakki Fırkası üyesi olarak siyasi hayata atılmış, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Antalya ve daha sonra Maraş milletvekili olarak görev yapmıştır. Ayrıca, Hint Müslümanlarının Kurtuluş Savaşı'na maddi destek sağlamasında önemli bir rol oynamıştır. 13 Kasım 1952'de vefat etmiştir. (**TBMM Albümü-I (1920-2010)**, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Ankara, 2010, s.12)

¹³³ Ömer Karakaş, “1946 milletvekili genel seçimleri: Manisa örneğı”, **ATAM**, XXIX/86, s. 106.

¹³⁴ Cemil Koçak, **CHP Ve Taşra 1930-1950 Akdeniz Bölgesi**, I, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 241-242.

¹³⁵ Sevilay Özer, “1950 ve 1954 Genel seçimlerinde Antalya”, **Akademik Bakış**, XV, (2015), s. 29.

nüşhasında şu propaganda haberine yer verilmekteydi: “*Rasih Kaplan’ın seçmenleriyle hasbihali Çarşamba günü milletvekilimiz Sayın Bay Rasih Kaplan, İnönü Park’ında, konuşma yaparak Antalya’ya yeniden milletvekili seçilmesinin Antalyalıların kendine karşı gösterdikleri candan ilgi ve sevgileri için teşekkür etmiş, devamında bu zamana kadar Antalya’ya demiryolu gelmesine engel olan olayları uzun uzadıya anlatmış, sonbaharda Konya-Antalya şimendifer yolunun inşasına başlanacağını, ülkenin ihtiyacı olan şeker fabrikasının Antalya’da kurulması için Bakanlıkla temasa geçeceğini, sevinçle anlatmıştır. Sözüünün devamında yayla suyunun getirilmesini dile getirmiş. Yayla suyunun bir an evvel getirilmesi için Bakanlar Kurulu ile temasa geçeceğini dile getirmiştir. Ayrıca en yüksek kalitede zeytin yetiştirileceğini, memleketin kalkınması için bilhassa köylülerimizi birer ikişer dönüm zeytin bahçesi yetiştirmesini işaret etmiştir.*”¹³⁶

1946 Genel Seçimleri, 5 Haziran 1946 tarihinde kabul edilen 4918 sayılı “Milletvekili Seçim Kanunu”na göre yapılmıştır. “Açık oy gizli sayım”ın esas alındığı bu kanunda; tarafsız gözlemciliğin olmaması, sonuçların ilanı ile birlikte oy pusulaların imhası seçimi denetleme imkânından yoksun bırakmaktadır.¹³⁷

1950 seçimlerinin hemen öncesinde¹³⁸ 16 Şubat 1950’de yeni seçim kanunu yürürlüğe girdi. 5545 sayılı “Milletvekili Seçim Kanunu” ile “açık oy gizli sayım”ın yerini artık “gizli oy açık sayım” alacaktır. Yeni seçim kanunu her türlü hileyi ve baskıyı şiddetle cezalandıran hükümleri ile seçimlerin güvenilirliğini teminat altına almıştır. DP düzenlediği mitinglerde iktidarı dini siyasete alet etmek, muhalefet üzerinde baskı kurmak ve plansızlıkla suçlamıştır. CHP ise muhalefetin iddialarını çürütmek için uğraş vermiştir. Yeni seçim yasasının kabulü, Af Yasası, Çiftçiyi Topraklandırma Kanununda büyük çiftçilerin lehine yapılan değişiklik, vergi indirimi gibi pek çok uygulama ile halkın desteği alınmaya çalışıldı.¹³⁹

1950 Türkiye genel seçimleri, çok partili siyasi hayata geçişin ve demokrasinin pekişmesinin bir simgesi olarak tarihe geçmiştir. Seçimler, Demokrat Parti’nin (DP) kesin bir zaferi ile sonuçlanmış, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) iktidardan muhalefete

¹³⁶ Yeşil Antalya Gazetesi, 2 Ağustos 1946, s.1.

¹³⁷ E. J. Zürcher, **Modernleşen Türkiye’nin Tarihi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s.50

¹³⁸ 1950’de Antalya’nın; Merkez, Alanya, Akseki, Elmalı, Manavgat, Korkuteli, Kaş, Finike, Gazipaşa, Gündoğmuş ve Serik olmak üzere 11 kazası bulunmaktadır. Şehrin nüfusu ise 311.442’dir. Merkez kazadan sonra nüfusu en kalabalık kazaları sırasıyla şunlardır: Korkuteli, Alanya ve Manavgat. Antalya’nın 1950-1954 arasında Belediye Başkanı Seyit Ali Pamir’dir. (T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, **22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı**, İstanbul, 1961, s. 9-12)

¹³⁹ M. Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, s.35

geçmiştir.¹⁴⁰ Bu dönüşüm, CHP'nin kendi içinde yeniden yapılanma ihtiyacını doğurmuş ve parti, devlet ile olan bağlarını yeniden değerlendirme sürecine girmiştir.¹⁴¹ DP'nin iktidara gelmesiyle birlikte, Türkiye'de ekonomik ve sosyal politikalarda önemli değişiklikler yaşanmış, liberal ekonomik yaklaşımlar benimsenmiş ve bireysel özgürlükler üzerindeki bazı kısıtlamalar hafifletilmiştir. Bu süreç, Türk siyasi tarihinde demokratikleşme adımlarının atıldığı ve siyasi çoğulculuğun güçlendiği bir dönemi işaret etmektedir.¹⁴²

Türkiye'nin çok partili siyasi hayata geçiş süreci, Nuri Demirağ'ın Milli Kalkınma Partisi ile başlamış ve Demokrat Parti'nin (DP) kuruluşuyla devam etmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ekonomik etkileri ve CHP içindeki görüş ayrılıkları, bu dönüşümde önemli rol oynamıştır. Özellikle “Çiftçiye Topraklandırma Kanunu” ve “Dörtlülük Takrir” gibi olaylar, parti içi muhalefetin ve çok partili sisteme geçişin habercisi olmuştur. 1946 seçimlerinin tek dereceli sistemle ve “açık oy gizli sayım” esasıyla yapılması, seçim sürecinin şeffaflığı konusunda soru işaretleri yaratmıştır. 1950'de yürürlüğe giren yeni seçim kanunu ise “gizli oy açık sayım” sistemini getirerek, seçim güvenilirliğini artırmıştır. Bu dönemde DP'nin mitinglerde iktidarı eleştirmesi ve CHP'nin halk desteğini kazanmak için çeşitli reformlar yapması, Türkiye'nin demokratikleşme sürecindeki siyasi rekabetin ve dinamizmin bir göstergesidir. Bu süreç, Türkiye'nin demokratik olgunluğunun artmasına ve siyasi çeşitliliğin gelişmesine katkıda bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAĞLIK-SPOR-EKONOMİ-EĞİTİM-DEMOGRAFİK VE SOSYAL ALANDA YAŞANAN GELİŞMELERİN YEŞİL ANTALYA GAZETESİNE YANSIMALARI

¹⁴⁰ Özlem Y. Kırış, “Türk Siyasi Tarihinde 1950 Seçimleri Sürecinde Söylem Ve Tartışmalar”, **BELGİ**, 22, (Hazirana-2021), s.401.

¹⁴¹ Alper Bakacak, “1950 Seçimleri Sonrası Ulus Gazetesi'nin Muhalefete Geçiş”, **Atatürk Yolu Dergisi**, 51, (Bahar-2013), s.542

¹⁴² Şanser Vurgun, “1950-1960 Dönemi Seçim Sistemlerinin Meclise Yansıması”, **ABMYO Dergisi**, 37, (2015), s.2.

A- SAĞLIK ALANINDA YAŞANAN GELİŞMELER VE ANTALYA BASININA YANSIYANLAR

Gazetenin yayınlanmaya başladığı 15 Şubat 1946'dan 1950'e kadar geçen sürede yayınlanan nüshalarının taranması sonucu sağlık alanı ile ilgili olarak yapılan ulusal boyutlu haberler kendi içinde tasnif edilerek; “*Birinci On Yıllık Sağlık Planı, Salgın Hastalıklarla Mücadele, Verem Hastalığı ile Mücadele, Sıtma Hastalığı ile Mücadele*” ve “*Diğer Bulaşıcı Hastalıklar ile Mücadele*” başlıkları altında aşağıda verilmiştir.¹⁴³

I- Uygulanan Sağlık Politikaları ve Birinci On Yıllık Milli Sağlık Planı

Türkiye İkinci Dünya Savaşı yıllarında sağlık alanında da birtakım sıkıntılar yaşamıştır. Yetersiz beslenme ve barınma konusundaki olumsuz şartlar, başta verem olmak üzere bazı bulaşıcı hastalıkların hızla yayılmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla 1946-1950 yılları arasındaki sağlık politikaları da ağırlıklı olarak salgın hastalıklarla mücadele ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması temeline dayandırılmıştır.¹⁴⁴ Bu amaçla dönemin Sağlık Bakanı Dr. Behçet Uz¹⁴⁵ tarafından “*Birinci On Yıllık Sağlık Planı*” hazırlanmıştır. Planın temelini teşkil eden IX. Milli Tıp Kongresi, 21-23 Ekim 1946 tarihleri arasında yapılmıştır. Sağlık Planı'na göre; vatandaşa verilecek olan sağlık hizmetlerinin tümü merkezi hükümetin görev ve sorumluluğu kapsamına alınmıştır.¹⁴⁶

“*Ülke*” gazetesinin 22 Ekim 1946 tarihli nüshasında konu ile ilgili olarak paylaşılan habere göre; Birinci On Yıllık Sağlık Planı'nda yer alacak konuların görüşülmesi amacıyla yapılan IX. Milli Tıp Kongresi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün katılımıyla, 21 Ekim 1946'da Ankara Üniversitesi'nin konferans salonunda toplandığı ifade edilmekteydi. Kongrenin açılışında konuşan Sağlık Bakanı Dr. Behçet Uz, köylerin birbirinden uzak ve dağınık olmasının halk sağlığını takip etmeyi zorlaştırdığını, bu yüzden uzun vadede 40 köye bir sağlık merkezi düşecek şekilde gruplandırmalar yapmayı

¹⁴³ Ömer Faruk Yazıcı-Turgut İleri, “*Ulusal boyutlu sağlık ve spor haberlerin Sivas'ta yayınlanan Ülke gazetesine yansımaları (1945-1950)*”, *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, (2022), s.210

¹⁴⁴ Cengiz Atlı-Fuat Kahraman, “*II. Dünya Savaşı akabinde Türkiye'de sağlık durumu ve salgın hastalıklarla mücadele (1946-1950)*”, *Turkish Studies*, XV/4, (2020), s.50

¹⁴⁵ Behçet Uz, 1893 yılında Denizli'nin Buldan ilçesinde doğmuş, Türk hekim, siyasetçi ve İzmir'in eski belediye başkanıdır. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olduktan sonra pediatri alanında çalışmalar yapmış ve 1922'de Veremle Mücadele Derneği'ni kurmuştur. 1931-1941 yılları arasında İzmir Belediye Başkanlığı yapmış, bu görevi sırasında şehrin kalkınmasına önemli katkılarda bulunmuştur. Ayrıca, 1942-1943 ve 1946-1948 yılları arasında Ticaret Bakanlığı, 1954-1955 yılları arasında ise Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı görevlerinde bulunmuştur. Behçet Uz, 19 Mayıs 1986'da İstanbul'da vefat etmiştir ve adı, İzmir'de bir çocuk hastanesine verilmiştir. (TBMM Albümü-I (1920-2010), TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Ankara, 2010, s.320)

¹⁴⁶ Doğancan Çavmak, “*Türkiye'de Sağlık Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi Ve Sağlıkta Dönüşüm Programı*”, *Sağlık Yönetimi Dergisi*, I/1, s.5

planladıklarını açıklamıştır. Oluşturulacak sağlık merkezlerinin nitelikli personel ve yeterli ekipmanla takviye edileceğini ifade eden bakan, bunların yanında yurdumuzun coğrafi ve ekonomik durumu, ulaştırma vasıtaları ve nüfusumuzun yayılışı göz önünde tutularak 7 ana bölgede büyük birer sıhhi merkezin açılacağını, hizmetlerin daha iyi yürütülmesi bakımından bunun gerekli belirtmiştir.¹⁴⁷

Kongre sonrası yayınlanan Birinci On Yıllık Milli Sağlık Planına göre; *“Hastanelerin birçoğu büyük şehirlerde toplanmıştır. Meselâ yalnız İstanbul’daki hasta yatağı sayısı 7500’dür. Buna karşılık birçok illerimizde bulunan hastaneler gerek yatak sayısı ve gerek fenni teçhizat bakımından çok yetersiz bir durumdadırlar. Bu hal yurttaşlarımıza büyük ıstıraplar ve mahrumiyetler yüklemektedir. Bunu önlemek için sağlık teşkilatımızı yurdun uygun bölgelerine dağıtarak her yönden ihtiyaca cevap verecek bölge tesisleri vücuda getirmek zorundayız. Bu bakımdan coğrafi durumuna göre memleketimiz yedi ana bölgeye ayrılacaktır”*.¹⁴⁸

Hükümetin halk sağlığını milli kalkınma açısından önemli görerek bir kanun tasarısı üzerinde çalıştığı haberini veren “Ülke” gazetesine göre, hükümet bu şekilde köylere kadar ülkenin her köşesine sağlık hizmeti götürmeyi ele almıştır. Hazırlanan kanun tasarısı yani Birinci On Yıllık Milli Sağlık Planı ana hatları ile şu başlıkları içermekteydi:

1. Köy ve köylülerimizi sağlık teşkilatına kavuşturmak.
2. Mevcut sağlık personelinin ve yenilerini günün ihtiyaçlarına göre yetiştirmek; mevcutta ise 1085 diş tabibi, 4596 sivil hekim, 2197 sağlık memuru, 475 hemşire, 608 köy sağlık memuru, 1635 şehir ve 730 köy ebesi bulunmaktadır.¹⁴⁹
3. Mevcut hastaneleri ve diğer sağlık kurumlarını ilmin ve zamanın icaplarına uygun bir hale getirmek.
4. Bütün illerimizi içine almak üzere yurdumuzun lüzumlu bölgelerinde personel ve teşkilat bakımından tam sağlık kurumları kurmak.
5. Bu işleri en verimli bir tarzda gerçekleştirmek için de bütün garp memleketlerinde olduğu gibi (Sağlık Sigortaları Sendikaları) kurmak ve bunların ana kurumu yoluyla bir (Milli Sağlık Sigortaları Genel Merkez Kurumu) vücuda getirmek.

Tasarıya göre; milli sağlık planının uygulanması sayesinde yurdun her bölgesinde genel sağlık işlerini düzenleyecek tesisler kurulması ve yapılması sağlanacaktı. Ayrıca bu

¹⁴⁷ Ülke, 22 Ekim 1946, s.1

¹⁴⁸ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA) , Fon: 30-10-0-0 Yer: 14-80-13.

¹⁴⁹ Ülke, 10 Ağustos 1947, s.1

tasarı hükümlerine göre sigorta olacakların hastalık, doğum ve ölüm gibi hallerini emniyet altına almak amacıyla Sağlık Sigorta Sandıkları kurulacaktı. Kadın erkek, yaşı ne olursa olsun yurt içinde bir ücret karşılığında sanayi, ulaştırma ve inşaat işlerinde işçi ve hizmetli olarak çalışanlar, genel bütçe, özel idare ve belediye bütçelerinin iştiraki ile kurulmuş kurumlardan ve sermayesi iki milyondan fazla olan bankalardan maaş, ücret, ödenek alarak çalışan her türlü memur ve hizmetliler, Sağlık Sigorta Sandığına kaydolmaya mecbur olacaktı.¹⁵⁰

Sağlık Sigorta Kanunları, sağlık yardımı, sağlık ödeneği, annelik yardım ve ödeneği ile ölüm ödeneği olarak dört çeşit yardımda bulunacaktı. Her sigortalı hastalık halinde parasız muayene ve tedavi olabilecek ve ilâçları da parasız verilecekti. Ayrıca, parasız diş muayenesi ve takma diş yapılacaktı. Sigortalının veya karısının gebelikten ileri gelen sağlık bozukluklarında, hastalıklarında olduğu gibi yardım yapılacak, hastane ve doğum evlerinde tedavileri sağlanacaktı. Ölüm halinde, cenaze sigorta sandığı tarafından kaldırılacak veya masraf ailesine ödenecekti. Ölüm ödeneği sigortalının bir aylık gelirini aşamayacaktı. Sağlık Sigorta Teşkilatı “Sağlık Sigorta Sendikaları, Sağlık Sigortaları Yüksek Teknik Kurulu, Sağlık Sigortalılar, Hakem Kurulu ve Milli Sağlık Sigortaları Genel Merkez Kurulu”ndan ibaret olacaktı.¹⁵¹

II- Salgın Hastalıklarla İlgili Yapılan Çalışmalar

1946’dan itibaren salgın hastalıklarla mücadele etmek için gerekli her türlü önlemler alınmaya çalışılmıştır. Salgınla mücadele edecek mobilize uzman ekipler hastalıkların görüldüğü bölgelerde derhal tarama yaparak anında müdahale etmiş, vatandaş salgın hakkında bilgilendirilerek gerekli görüldüğü takdirde aşılama yapılmıştır. Ayrıca halkı bilinçlendirmek için hazırlanan broşürler dağıtılmıştır.¹⁵²

1- Verem ve Sıtma ile Mücadele

Yaklaşık 20 yıldır devam eden veremle mücadele bu dönemde de devam etmiştir. 1945’te Verem Savaş Dispanser sayısı 5 iken, 1950’e gelindiğinde bu sayı 51’i bulmuştur.

¹⁵⁰ Ö. F. Yazıcı-T. İleri, “Ulusal Boyutlu Sağlık Ve Spor Haberlerin Sivas’ta Yayınlanan Ülke Gazetesine Yansımaları (1945-1950)”, s.211.

¹⁵¹ Ö. F. Yazıcı-T. İleri, “Ulusal Boyutlu Sağlık Ve Spor Haberlerin Sivas’ta Yayınlanan Ülke Gazetesine Yansımaları (1945-1950)”, s.211-212.

¹⁵² C. Atlı-F. Kahraman, “II. Dünya Savaşı Akabinde Türkiye’de Sağlık Durumu Ve Salgın Hastalıklarla Mücadele (1946-1950)”, s.55

Devlet hastanelerinde veremli hastalara ayrılan yatak sayısı 1946’da 546 iken, 1950’de 1938 olmuştur.¹⁵³

İkinci Dünya Savaşı sonrasında sıtma vakalarındaki artış hükümeti tedbir almaya yönlendirmiştir. Bu kapsamda ilk önce 26 Mart 1945’te 4707 Sayılı “*Sıtma ile Olağanüstü Savaş Yapılmasına Dair Kanun*” çıkarılmıştır.¹⁵⁴ Kanun, “*sıtma ile olağanüstü savaşın gerektirdiği çalışma derecesine göre sabit ve gezici kurullar, laboratuvarlar, hastaneler, yataklı, yataksız dispanserler kurmaya ve bu işler için gereken tedbirleri almaya*” Sağlık Bakanlığını yetkili kılmıştır.

2- Diğer Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele ve “Yeşil Antalya Gazetesi”ne Yansıyanlar

“Ülke” gazetesinde bulaşıcı hastalıklarla ilgili halkı bilgilendirici haberlere de yer verilmiştir. Gazetenin 10 Mart 1946 tarihli nüshasında konu ile ilgili olarak şu haber okuyucu ile paylaşılmıştır: *Tifonun memleketimizde yer yer gözükiüp kaybolması bilhassa büyük şehirlerimizde kurulması zaruri olan tesislerin lüzumu kadar, itinalı bulunmamasından ve halkın sıhhi kaidelere gereği gibi itina etmemesinden ileri gelmiştir*”. Her fırsatta bilgilendirme yayınlarının yapılmasının sebebinin “*hastalığın geniş veya yüksek sayıda olmasından değil, vaktinde tedbir alınarak hastalanmayı ve hastalığın yayılmasını önlemek*” olduğuna işaret edilmiştir.¹⁵⁵

Konu ile ilgili olarak 1 Nisan 1946 tarihli “*Yeşil Antalya Gazetesi*”’nde salgın hastalıklarla ilgili haberlere yer verilmiştir. Kadın hastalıkları uzmanı Dr. Nurettin Adıson’un kadın hastalıkları ve çocuk sağlığı ile ilgili “*Çocuk Hastalıkları*” başlıklı köşe yazısında; çocuklarda zuhur eden sağlık sorunları ile nasıl mücadele edilmesi gerektiği hakkında bilgi verilmekteydi. Diğer bir yazısında ise “*Çocuk ne (Düşürülür) ve ne (Aldırılır)*” başlığı ile konu şöyle irdelenmiştir: “*Dünyada Doktorluk ve Ezcalılık âlimleri (çocuk düşürücü ilaçlar) yapmayı hiç bir zaman düşünmemiş ve keşfetmemişlerdir, bu iş için kullanılan ilaçlar, Yalandır. Ve Sahtedir. Fena netice vererek hamilenin hayatına mal olabilir*”.¹⁵⁶

Dr. Nurettin Adıson’un “*Yeni Dünyalarda Yanık Hastalığı*” yazısı da yine “*Yeşil Antalya Gazetesi*”’nin 20 Ekim 1946 tarihli nüshasında okuyucu ile şöyle paylaşılmıştır:

¹⁵³ C. Atılı-F. Kahraman, “*II. Dünya Savaşı Akabinde Türkiye’de Sağlık Durumu Ve Salgın Hastalıklarla Mücadele (1946-1950)*”, s.58

¹⁵⁴ Y. Özkaya, *Milli Mücadele’de Atatürk Ve Basın*, s.30.

¹⁵⁵ *Ülke*, 10 Mart 1946, s.1

¹⁵⁶ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 1 Nisan1946, s.1

“Yeni Dünya Malta Eriği veya Hint Elması dediğimiz bu meyve ağaçlarına fazla zarar verdiren Yanık hastalığını bir mantar yapar. Mantarın adı Ventura inadualis var. Eriobotryae dir. Bu Mantarın kışlık ve yazlık çoğalma tohumları (Sporları) vardır. Bunlar rüzgârlarla bir yerden diğer bir yere uçarlar. Çiçek, meyve ve yapraklara konarlar. Orada istedikleri nemliliği ve sıcaklığı bulurlarsa çimlenirler ve hastalık kısmen yayılmağa başlar.”¹⁵⁷

Dr. Adison’un yazdığı diğer bir yazıda da kızamık hastalığının yaygınlığı ve yanlış algı ile halkın bilinçsiz hareketlerden bahsediliyordu. Yazıda okuyucuyu bilgilendirici tavsiyelerde bulunuluyordu: *“Bizde kızamıklı hastaların odalarına [Kızamık geçirmemiş] çocukları bırakırlar ki Kızamığa tutulsun diye. Buna neden lüzum görürler? Bir insan hayatında muhakkak Kızamık geçirmeli midir, neden sapa sağlam yavrumuzu elimizle tehlikeye atalım? Kızamık hastalığının büyüklerden daha çok çocuklar için tehlikeli ve ölüme kadar gittiğini kaç kişi biliyor?”*¹⁵⁸

Sebzecilik, toprak ve tarımın revaçta olduğu Antalya bölgesinde bazı hastalıkların bitkiler aracılığıyla yayıldığı adı geçen gazetede Dr. Adison tarafından vurgulanmıştır. Konu ile ilgili olarak tarımla uğraşan halkı, *“ Tehdidini Arttıran Korkunç Düşman”* yazısıyla bilgilendirmeye çalışmaktadır.¹⁵⁹

Kolera salgınının seyri hakkında da halkın gazete aracılığıyla güncel tutulduğu görülmektedir. Gazetenin 10 Kasım 1947 tarihli nüshasında, *“Kolera Şiddetini Muhafaza Ediyor”* başlıklı yazıda şu bilgilere yer verilmekteydi: *“Gazetelerin, Radyonun ve Anadolu ajansının verdiği malumata göre Mısır’daki Kolera afeti şiddetini muhafaza etmektedir, günde 3-400 kişi ölmekte 700-800 kişi hastalığa yakalanmaktadır, son altı hafta içinde ölenlerin miktarı 9 Bin kişidir, 4 tarihli A. A. haberine göre yirmi dört saat zarfında 277 kişi ölmüştür. Bambay’dan gelen haberlere göre hastalık bu şehirde de ilerlemektedir bir günde 300-400 kişi ölmekte ve bin kişiden fazla insan hastalığa tutulmakta imiş.”*¹⁶⁰

Dr. Adison’un gazetede yayımlanan *“Yeni sıtma savaş başkanımızla Hekimce Bir Hasbihal”* başlıklı yazısında gazetenin yalnızca gündemdeki olayları işlemediği, gerekli kuruluşlar ve yetkili isimlerle de röportajlar yaparak durumun iyileştirilmesine yönelik bir gayret içerisine girdiği anlaşılmaktadır.¹⁶¹

¹⁵⁷ Yeşil Antalya Gazetesi, 20 Ekim 1946, s.1

¹⁵⁸ Yeşil Antalya Gazetesi, 21 Ekim 1947, s.1

¹⁵⁹ Yeşil Antalya Gazetesi, 22 Ekim 1947, s.1

¹⁶⁰ Yeşil Antalya Gazetesi, 10 Kasım 1947, s.1

¹⁶¹ Yeşil Antalya Gazetesi, 1 Ağustos 1947, s.1

Gazetenin bünyesinde yer verdiği ve bizim de dönem sağlık sorunlarında da değindiğimiz verem hastalığı ile alakalı bir yazı ise şöyledir: “Şehrimizde (Veremle Savaş) derneği kuruldu, ilgili arkadaşlar candan çalışıyor, derneği yararlı bir hale sokmaya uğraşıyorlar, onlara yardım etmek, onlara kolaylık göstermek, her dairenin, her teşekkülün ve her vatandaşın milli bir borcudur... Veremle savaşa başlarken sütü unutmamak lâzım gelir... Verem sirayetinde sütlerin oynadığı rol dünyaca bilinmiştir. Biz bunu da ele alarak (her vilayette hatta birçok ilçelerde olduğu gibi) sütlerin belediyece muayeneden sonra kapalı kaplarda sattırılmasını diledik.”¹⁶²

Gazetenin ele aldığı diğer önemli bulaşıcı hastalık da grip idi. Bu hastalığın bulaşma ve yayılma şekli hakkında gazetede yer alan haberde şu bilgiler okuyucu ile paylaşılmaktaydı: “Bu hastalık şu suretle başlar: Sabahleyin evinden sapa sağlam çıkan bir insan işine başladığında biraz sonra umumî bir kırıklık gelir. Aşikâr bir takatsizlik ve belinde ağrı hâsıl olur. Mütemadiyen gerinir ve burnu kaşınmağa, aksırmağa başlar. Yarım saat içinde bu zavallı artık turşu gibi olduğu yerde kalmıştır. Ne elini, ne ayağını oynatmaya iktidarı yoktur. Türkler bu hastalığa [Paçavra Hastalığı] diyorlar ki hakikaten tam yerinde bir isim demişlerdir.”¹⁶³

Daha önceki yıllarda yüksek oranda nem ve bataklıkın mevcudiyeti sebebiyle yayılan sıtma salgınının 1948’de azaldığını gazete yazıları aracılığıyla öğrenebilmekteyiz. “Yeşil Antalya Gazetesi”nde yayımlanan “Ciddi Çalışmaların verimli Sonuçları” başlıklı yazının içeriği bunu desteklemektedir: “Bataklıklar kurudu sinek yine var. Çelik ziraatı üç seneden beri men olunduğu halde geçen iki sene içinde hem sivrisineğin bolluğunu hem Sıtma afetinin çokluğunu yine görüyor ve ızdırap çekiyorduk. Bu seneye gelince: iş tamamen aksi çıktı ne sivrisinekten eser kaldı ne yeni sıtma vakaları ve bunun neticesi olan ölüm hadiseleri lehülhamt olmadı.”¹⁶⁴

Sıtma ile ilgili dönemin Antalya Belediye Başkanı Seyit Ali Pamir’in gazetede yayımladığı bilinçlendirme yazısı da dikkate değerdir: “Kurulumuzun savaşlarına ilimiz matbuatının gösterdiği alâkaya teşekkür ederken sivrisinek ve sürfe mücadelesi hakkında kısaca bilgi vermeme de müsaadenizi rica ederim. Sıtmayı sadece anofel denilen sivrisineklerin dişileri nakleder. Sivrisineğin her cinside muhtelif hastalıklar naklettiği ve

¹⁶² Yeşil Antalya Gazetesi, 1 Ağustos 1947, s.1

¹⁶³ Yeşil Antalya Gazetesi, 10 Şubat 1947, s.1

¹⁶⁴ Yeşil Antalya Gazetesi, 5 Ağustos 1948, s.1

gece uykularını haram ettiği için halk sağlığındaki durumu mühimdir. Bu haşaratı yo kedince hem sağlığımızı ve hem de huzurumuzu temin etmiş oluruz.”¹⁶⁵

Yine “Yeşil Antalya Gazetesi”nde yayımlanan “ Beşeriyeti tehdit eden en büyük düşman veremdir” başlıklı yazıda hastalık ile ilgili şu bilgilere yer veriliyordu: “Ancak kırk yıl önce ciğer veremi yeryüzündeki her memlekette ölüme sebebiyet vermeye başlamıştır. Bu hastalıkla mücadele etmek bakımından suiistimal edilecek metot bilinmekle beraber zengin olanlar hastanede tedavi edilmeyi tercih ediyorlardı. Böyle bir tedavi çok pahalıya mal olmakla beraber normal hayata dönmek bakımından en avantajlı olanıdır. Hâlbuki evde yapılacak bir tedavi ne kadar etraflı olursa olsun hastaneye nazaran birçok eksiklikleri vardır.”¹⁶⁶

Gazete yalnız hastalıkların tedavi yöntemlerini değil, aynı zamanda bu hastalıklarla ilgili doktorların isim ve tayinleri hakkında da kısa bilgiler vermekteydi: “Antalya sıtma savaş bölgesi Isparta şubesi sıtma savaş tabibi Melih Abidinoğlu İzmir bölgesi Bergama şubesi tabipliğine; Selçuk Belediye tabibi Niyazi Asım Hızır Isparta sıtma savaş şubesi tabipliğine. Tefenni sıtma savaş tabibi Nihat Erses Datça belediye tabipliğine, Açıktan Dr. Rahmi Bamiyecioğlu Tefenni sıtma savaş şubesi tabipliğine tayin edilmişler ve işlerine başlamışlardır.”¹⁶⁷

Konu ile ilgili olarak “Sivrisinek Mücadelesi başlıyor” başlıklı yazıda sıtma ile mücadeleye başlandığı okuyucu ile şöyle paylaşılyordu: “Sıtma savaş ekiplerinin 15 Marttan itibaren şehrimizde sivrisinek mücadelesine başlayacağı Belediye Meclisimizin de bu yıl bütçesine 7 bin liralık bir tahsisat koymak suret ile şehrimiz halkı için hayati bir kıymeti haiz olan bu çalışmalara yardım edeceği memnuniyet haber alınmıştır.”¹⁶⁸

“Yeşil Antalya Gazetesi”nde sadece yerel haber ve köşe yazıları değil, aynı zamanda yabancı gazetelerden alınmış köşe yazılarına da yer verilmekteydi. Gazetenin 10 Haziran 1950 tarihli nüshasında sağlık ve uyku arasındaki ilişki şu haberle paylaşılyordu: “New-York: İstatistiklere göre 25 ile 75 yaş arasında her insan 15 seneyi uyumakla geçirmektedir. Ayrıca iyi uyuyan sıhhatli bir kimsede uyku esnasında tam 35 defa yatakta yer değiştirmektedir. Uyku üzerinde etütler yapmakta olan ilim adamları devamlı olarak sekiz saat uyuyan bir kimsenin bu uyarı bozmamasını tavsiye

¹⁶⁵ Yeşil Antalya Gazetesi, 11 Ağustos 1948, s.1

¹⁶⁶ Yeşil Antalya Gazetesi, 2 Şubat 1948, s.1

¹⁶⁷ Yeşil Antalya Gazetesi, 4 Mayıs 1949, s.1

¹⁶⁸ Yeşil Antalya Gazetesi, 3 Mart 1950, s.1

etmektedirler. Az uyunduğu takdirde ertesi gün daha fazla enerji sarfedilmekte ve bu hal vücudu umulmadık şekilde zayıflatmaktadır.”¹⁶⁹

Şehir halkının uzun zamandır beklediği sağlık kuruluşunun temelinin atıldığı “Antalya Verem Pavyonunun temeli atıldı” başlıklı yazı ile okuyucu bilgilendirildi.¹⁷⁰ Ayrıca halkın refahı için verilen mücadeleler hakkında da bilgi verildi. Açılan doğumevleri ve sağlık kuruluşları halkın bilgisine sunulmuştur.¹⁷¹ 28 Mayıs 1946 tarihli “Yeşil Antalya Gazetesi”ndeki yayımlanan bir yazıda konu ile ilgili şu ayrıntılara yer verilmekteydi: “Çocuklar gerek bebekken, gerekse büyüdükları zaman çeşitli hastalıklarla mücadele etmişlerdir. Bu dönemde 3 konu üzerinde durulmuştur:

A) Hangi zamanda hangi hastalıklara yakalanıyorlar

B) Bunlardan korunma nasıl olur

C) Tedavileri nelerdir

Yeni doğmuş çocuklarda;

1- Ana karnında iken anne-babadan aldığı genetik hastalıklar

2- Vücut noksanlığı

3- Doğumun zor olması, çeşitli sorunlar

4- Göz Hastalıkları

5- Göbek Hastalıkları

6- Deri Hastalıkları

Gazetede anne, baba ve çocuk sağlığıyla ilgili bilgilere de şöyle yer verilmekteydi: “1- Ana karnında iken anne-babadan alınan hastalıklar frengidir. Bu hastalık daha bebek nokta halinde iken başlar ve ömrünce onunla birlikte yaşar. Eğer bebekken ölmemişse büyüdüğünde bu hastalık yüzünden evlenince evlatlarına geçer. Baştan aşağı bu hastalık oluşur. Doğacak çocukları temiz kana kavuşturabilir ancak çocuklarda herhangi bir şekilsizlik gören anne-baba hemen çocuğun kanını değiştirmelidir. Tedavi görürse neslini sağlıklı olarak yaşatabilir. Anne karnında iken veremin alınacağı ihtimali zayıftır. Veremli anneden sağlıklı çocukta olabilir. Anne çocuğa yaklaşmamalı, emzirmemeli,

¹⁶⁹ Yeşil Antalya Gazetesi, 10 Haziran 1950, s.1

¹⁷⁰ Yeşil Antalya Gazetesi, 1 Şubat 1950, s.1; Pavyon tipi hastaneler koğuştaki pis havanın dışarı atılabilmesi için tek katlı ve iki taraftan havalandırılabilir düzende yapılan bir sistemden oluşmaktadır. (Dicle Aydın, Hastane Mimarisi İlkeler Ve Ölçütler, Entegre Matbaacılık, Konya, 2009, s.3)

¹⁷¹ Yeşil Antalya Gazetesi, 5 Nisan 1950, s.1

çevresinden uzak durmalıdır. Kızıl, kızamık, çiçek gibi hastalığı olan anneden çocuk ölü olarak doğar ya da doğsalar bile ömürleri kısa olur.

2- Vücut noksanlığı; evlenmeden önce herkes muayene yapılmalıdır. (Yarık dudak, bitişik parmak, altıparmak) İnsanda doğal uzuvlar ana-babası gibi her azası yerinde ve tam olmalıdır.

3- Doğum sorunu da evde doğum yapanlarda görülür.

4- Göz Hastalıkları; Annede bel soğukluğu varsa göz hastalıklı bir çocuk olabilir. Doğumdan sonra çocuğun gözleri şişer, kızarır, yeşil bir sıvı akar ve bu bir çeşit mikriptur, tedavisi önemlidir.

5- Göbek arızalarına gelince, ehemmiyetli bir hastalıktır. Yeni doğan bir bebeğin göbeği bağlanır, fazlası kesilir. Bazı ebeveynler bu göbeği oldukça uzun keserler güya sesi güzel olur, nefesi dayanıklı kalırmış. Büyük bir hastalıktır çünkü çocuk doğduğu dakikadan göbeğin vazifesi sona erer. Kordon dibinden kopacak ve düşecektir. Bunun kuruması ve hatta kokması lazım. Fazla göbek kordonu bırakmak demek çocuğun vücuduna yapışık fazla mikroplar geçerek çocuğun kanına karışır ve onu öldürebilir”.¹⁷²

Buradan hareketle gazetenin siyaset dışında halk için de faydalı bir haber aracı olduğu anlaşılmaktadır. Halk gündelik yaşamını sekteye uğratacak sağlık sorunları ile nasıl başa çıkacağı konusunda da bilgilendirilmiştir.

B- SPOR ALANINDA YAŞANAN GELİŞMELER VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİNE YANSIYANLAR

1923'te yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, 1924'te Fransa'da düzenlenen Paris Olimpiyatları'nı, uluslararası arenada kendisini tanıtmak ve organizasyonda yer almak için bir fırsat olarak görmüştür. O günün kısıtlı maddi imkânlarıyla Türk sporcuları Paris Olimpiyatlarına gönderilmiştir. 1924 Paris Olimpiyatları, Türkiye Cumhuriyeti'ni temsilen Türk Milli Takımı'nın katıldığı ilk olimpiyat olmuştur. 1928 Amsterdam Olimpiyatları'nda ise elde edilen en önemli başarı güreşçilerimizden Tayyar Yalaz'ın elde ettiği dördüncülük derecesi olmuştur. Türk olimpiyat tarihinde ilk altın madalya 1936'da yapılan Berlin Olimpiyatları'nda grekoromen dalında yarışan güreşçimiz Yaşar Erkan tarafından alınmıştır.

¹⁷² Yeşil Antalya Gazetesi, 28 Mayıs 1946, s.1

Spor kurumlarının gelişmesine yardım etmek, kulüplerinin teşkil edilmesini destekleyerek gençleri örgütlenmeye teşvik etmek ve adı geçen kulüplerin seviyelerini yükselterek federasyona kabul edilmelerini sağlamak amacıyla halkevlerinden yararlanılmıştır. Özetle Halkevleri¹⁷³ bir spor kulübü değilse de spor yapmak isteyen halkın zorunlu ihtiyacını gidererek ona kendisinin sağlamayacağı imkânları hazırlayabilecek bir “yuva” olmuştur.¹⁷⁴

1946’da yapılan Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası’na Türk Milli Takımının katıldığı ve birinci olduğu haberi gazetede haber yapılmıştır. Türk Milli Takımının birinci, İsveç’in ikinci olduğu şampiyonada üçüncülüğü Finlandiya almıştır.¹⁷⁵ Avrupa Güreş Şampiyonası’nda Türk güreşçilerimizin elde ettikleri başarılarından dolayı, Başbakan Recep Peker, Güreş Federasyonu Başkanı Vehbi Emre’ye çektiği telgrafla tebriklerini iletmiştir.¹⁷⁶

1948-1949 yıllarında spor haberleri olarak daha çok Avrupa’da organize edilen ve sonraki yıllarda devam eden Türk takım ve sporcularının katıldıkları uluslararası müsabakalarla ilgili haberlere yer verilmiştir. 1948-1950 yılları arasında gerçekleştirilen ve Türk sporcularının katıldıkları uluslararası spor müsabakaları ile ilgili haberler, tarih ve müsabaka merkezleri dikkate alınarak, 1948 Londra Olimpiyatları, 1949 Avrupa Turnesi, 1949 Avrupa Güreş Şampiyonası ve 1949 Akdeniz Dostluk Kupası başlıkları altında aşağıda verilmiştir.¹⁷⁷

1948 Olimpiyatları, İkinci Dünya Savaşı sırasında spor tesisleri zarar görmeyen Londra’da düzenlenmiştir. Almanya, Japonya ve Sovyet Rusya’nın katılmadığı olimpiyatlara elli dokuz ülke katılmıştır. 29 Temmuz-14 Ağustos 1948 tarihleri arasında düzenlenen Londra Olimpiyatları Türk Spor Tarihinde önemli bir yere sahip olmuştur. 21 futbolcu, 16 güreşçi, 14 atlet, 7 binici, 4 bisikletçi, 6 eskrimci ile 68 sporcudan oluşan

¹⁷³ Halkevleri, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yıllarında halkın eğitim seviyesini yükseltmek, kültürel ve sosyal gelişimini desteklemek amacıyla 1932 yılında kurulan ve 1951 yılına kadar faaliyet gösteren toplum merkezleridir. Bu kurumlar, halkın okuma-yazma öğrenmesi, sanat ve sporla ilgilenmesi, sosyal etkinliklere katılması gibi çeşitli alanlarda hizmet vermiş, aynı zamanda kütüphaneleriyle bilgiye erişimi kolaylaştırmıştır. Halkevleri, Türk kültür hayatına önemli katkılarda bulunmuş ve toplumsal dönüşüm sürecinde aktif bir rol oynamıştır. (Harun Aydın, “*Türk Kültür Hayatında Halkevleri Kütüphaneleri Ve Basına Yansıması (1932-1951)*”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, XII/38, (Mart-2024), s.451)

¹⁷⁴ *Ülke*, 27 Ekim 1946, s.1

¹⁷⁵ *Ülke*, 27 Ekim 1946, s.1

¹⁷⁶ *Ülke*, 27 Ekim 1946, s.1

¹⁷⁷ Ö. F. Yazıcı-T. İleri, “*Ulusal boyutlu sağlık ve spor haberlerin Sivas’ta yayınlanan Ülke gazetesine yansımaları (1945-1950)*”, 211.

Türk Milli Takımı, özellikle güreşte gösterdiği başarı ile olimpiyatlara damgasını vurmuştur.¹⁷⁸

1948 Londra Olimpiyatları'nda; Türk milli takımı 6 altın, 4 gümüş ve 2 bronz madalya kazanmış ve olimpiyata katılan ülkeler arasında 7. sırada yer almıştır.¹⁷⁹ Güreş dalında altın madalya alan güreşçilerimiz; Nasuh Akar, Gazanfer Bilge, Celal Atik, Yaşar Doğu, Mehmet Oktav, Mersinli Ahmet Kireççi olmuş; Halit Balamir, Adil Candemir, Kenan Olcay, Muhlis Tayfur gümüş madalya; Halil Kaya ise bronz madalya almıştır.¹⁸⁰

“Akşam” ve “Ulus” gazeteleri 30 Nisan 1949 tarihli baskılarında, Akdeniz Futbol Turnuvasına Türkiye'nin “*B Milli Takımı*” ile katılacağını duyurmuşlardır. Beden Eğitimi Genel Müdürlüğünden bildirildiğine göre; “*Beden Eğitimi Merkez Danışma Kurulu, 29.4.949 Cuma günü Genel Müdür Vildan Âşir Savaşır'ın daveti üzerine tekrar toplanmış ve 12-25 Mayıs 949 tarihlerinde Atina'da oynanacak dostluk turnuvasına İtalyan federasyonunun (B) Millî Takımı ile iştirak edeceğini bildiren 22.4.949 tarihli ve 55651 sayılı müracaatları üzerine durumu inceleyerek Türk millî takımının da bu müsabakalarda (B) Millî Takımı ile iştirakine karar vermiştir*”¹⁸¹

Türk milli güreş takımı en fazla madalyayı, 3-5 Haziran 1949 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen Avrupa Güreş Şampiyonası'nda almış, 6 altın, 1 gümüş ve 1 bronz madalya kazanarak bir rekora imza atmışlardır. Bu başarı, Güreş Federasyonunun bildirisinde; “*Efsane kadro olarak da bilinen o dönemdeki milli güreşçilerimiz adeta minderde fırtınalar estirmiştir*” ifadesi ile vurgulanmıştır.¹⁸²

Tablo 1. BTGM Bütçesi (1946-1950)

Yıllar	Genel Bütçe (Lira)
1946	1.137.963
1947	922.000
1948	995.006
1949	1.013.004
1950	994.002

Tabloya göre; İkinci Dünya Savaşı sonrasında BTGM'nin genel bütçeden aldığı pay yıldan yıla farklılık arz etmiştir. Buna göre; 1946'da 1.137.963 lira olan genel bütçeden tahsis edilen ödenek 1947'de 215.963 lira düşüşle 922.000 liraya indirilmiştir.

¹⁷⁸ Selami Özsoy, “Türk basınında 1948 Londra Olimpiyatları. Sportif Bakış”, **Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi**, IV/2, (2017), s.80.

¹⁷⁹ S. Özsoy, “Türk basınında 1948 Londra Olimpiyatları. Sportif Bakış”, s.80.

¹⁸⁰ S. Özsoy, “Türk basınında 1948 Londra Olimpiyatları. Sportif Bakış”, s.80.

¹⁸¹ **Akşam**, 30 Nisan 1949, s.1; **Ulus**: 30 Nisan 1949, s.1

¹⁸² <https://www.tgf.gov.tr/tr/Erişim-Tarihi> (E.T: 10.10.2023)

Bu tutarın 73.006 lira artışla 1948’de 995.006 liraya yükseltildiği görülmektedir. 1949 yılına gelindiğinde 1948 bütçesine 17.998 liralık bir tutarın daha ilave edilmesiyle ödeneğin 1.013.004 liraya çıkarıldığı kabul edilmektedir. 1950’de ise BTGM’nin genel bütçeden aldığı pay bir önceki yıla göre 19.002 lira düşüşle 994.002 lira düzeyine indirilmiştir. Savaş sonrası 1946-1950 dönemi arasındaki beş yıllık süreçte, BTGM masrafları için genel bütçeden tahsis edilen toplam ödenek miktarının 5.061.975 lirayı bulduğu gözlemlenmektedir.¹⁸³

1949’dan itibaren spor faaliyetlerine devam edildiği, okullardaki Spor Yuvalarının geliştirilmesi çalışmalarından anlaşılmaktadır. Ayrıca gerek yeni bir yönetmeliğin yürürlüğe konması gerekse Milletlerarası İzcilik Teşkilâtı’na girilmesiyle izcilik hareketlerine de önem verildiği kabul edilmektedir. Aynı yılda ülkenin beş yerinde beden eğitimi kampları açılarak tatillerini iyi değerlendirmek isteyen halkın istifadesine sunulmuştur. Yine 1949’da eğitime başlayan Beden Terbiyesi Enstitüsü ile öğrenci ve idarecilerin yanı sıra liseler için de beden eğitimi öğretmeni yetiştirme amacı güdülmüştür.¹⁸⁴

1950’de bu kampların yurdun Doğu bölgelerine yönelik olmak üzere sayılarının artırılacağı düşünülmüştür. Ülkenin birçok yöresinde inşa edilen spor alanlarının gerçekleştirilen denetimlerle plânlı ve ihtiyaçlara uygun hale getirildiği ve mevcut salon, saha, stadyum ve tenis kordu gibi tesis halde çeşitli kasaba ve şehirlerde Beden Terbiyesi Teşkilâtı’nın 172 parça gayrimenkulü bulunduğu tespit edilmiştir.¹⁸⁵ Konuyla ilgili haber ve değerlendirmeler “*Yeşil Antalya Gazetesi*”ne de yansımıştır. Gazetede; spor haberleri başlığı altında yazılan haberlerden bazıları aşağıda yıllarına göre birkaç örnekle verilmeye çalışılmıştır:

Gazetenin 5 Şubat tarihli nüshasında yayımlanan “*Spor Şûrası Çalışmaları*” başlıklı haber yazısında bölgede yapılan beden eğitimi ve spor şûrası çalışmaları hakkında bilgi verilmiş, okulda, kulüpte beden eğitimi ve spor konuları, öğrenci kadrolarıyla meşgul birinci komisyonda beden eğitimi ve spor teknisyenlerinin açıklamalarına yer verilmiştir.¹⁸⁶

¹⁸³ Nadir Yurtoğlu, “İnönü döneminde Türkiye’de spor: İkinci Dünya Savaşı sonrası bir araştırma (1946-1950)”, *Journal of History School*, 61, (2022), s.33

¹⁸⁴ N. Yurtoğlu, “İnönü döneminde Türkiye’de spor: İkinci Dünya Savaşı sonrası bir araştırma (1946-1950)”, s.40

¹⁸⁵ N. Yurtoğlu, “İnönü döneminde Türkiye’de spor: İkinci Dünya Savaşı sonrası bir araştırma (1946-1950)”, s.40

¹⁸⁶ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 5 Şubat 1946, s.1

Yine 3 Mayıs tarihli gazetede Türk Hava Kurumu'nun Türk milletine duyduğu şükranı ifade mahiyetinde hazırlanmış olan uçaktan paraşütlü atlama etkinliği ve bu etkinlikte bulunan kafilenin geleceği bilgisi “29 Mayıs'ta Paraşüt Atlama Tecrübeleri Yapılacak” başlığı ile paylaşılıyordu.¹⁸⁷

Gazetenin 8 Mayıs tarihli nüshasında yayımlanan “Pehlivan Güreşi” başlıklı yazıda güreş müsabakaları hakkında okuyucu şöyle bilgilendirilmekteydi: “Cumartesi, Pazar günleri Spor alanında, T. H. Kurumu yararına tertip edilen büyük yağlı güreş müsabakaları şehirli ve köylü kalabalık bir halk kitlesi huzurunda icra edilmiştir. Yüze yakın pehlivanın iştirak ettiği bu güreşlerin sonunda Düzceli İsmail Pehlivan başa gelmiştir.”¹⁸⁸

10 Mayıs 1946 tarihli gazetede ise “Pazar Günü Şehrimizde Yapılan At Koşuları” başlıklı yazıda şehrin yayla suyu yararı için at koşularının düzenlendiği okuyucu ile şöyle paylaşılmaktaydı: “Pazar günü şehrimizde Yayla suyu menfaatine yapılan at koşuları umulduğundan fazla bir rağbet görmüş ve çok eğlenceli geçmiştir. Böyle bir koşunun yapılmasına karar verilmiş bulunduğundan koşuya çok hayvan iştirak etmemişse de mevcut atlar arasındaki koşular cidden sürprizli olmuş ve bahsi müşteriye girenler heyecanlı dakikalar yaşamışlardır.”¹⁸⁹

Gazetenin diğer üzerinde durduğu ve okuyucu ile paylaştığı konu ise yerel futbol müsabakaları idi. “Yeşil Antalya Gazetesi”nin 23 Nisan 1947 tarihli nüshasında “Şehrimize gelen Eğridir Futbol takım ile Antalya Işık Kulübü arasında Pazar günü heyecanlı bir maç yapılmıştır, binlerce seyirci karşısında yapılan bu maç neticesinde Işık Kulübü sıfıra karşı bir golle galip gelmiştir. Misafir Futbolcular dün Eğridir’e avdet etmişlerdir”¹⁹⁰

Gazetede yerel müsabakalar dışında uluslararası futbol müsabakalara da yer verilmekteydi. 4 Kasım 1947 tarihli nüshasında İran Milli Takımı ile bir Futbol Maçı yapılacağı, bu amaçla İran’a giden İstanbul Muhtelit Takımı’nın yaptığı iki maçtan ilkinin 10-1, ikincisini de 3-1 yenerek galip geldiği okuyucu ile şöyle paylaşılıyordu: “İran Güreşçileri ile müsabaka yapmak üzere giden güreşçilerimizde tamamen galip gelmişler, karşılarına çıkan rakiplerini çok kısa zamanlar içinde yenmişlerdir.”¹⁹¹ Ayrıca maç özetleri, skor ve sonuç ile ilgili ayrıntılar da gazetede şöyle paylaşılmaktaydı: “14-11-

¹⁸⁷ Yeşil Antalya Gazetesi, 3 Mayıs 1946, s.1

¹⁸⁸ Yeşil Antalya Gazetesi, 8 Mayıs 1947, s.1

¹⁸⁹ Yeşil Antalya Gazetesi, 10 Mayıs 1946, s.1.

¹⁹⁰ Yeşil Antalya Gazetesi, 23 Nisan 1947, s.1

¹⁹¹ Yeşil Antalya Gazetesi, 4 Kasım 1947, s.1

948 Pazar günü yapılan Işık-Esnaflar Futbol karşılaşmasını 2-0 Işık takımı kazanmıştır. Oyuna saat 3'ü 25 geçte Hakem İsmail Çapanın idaresinde rüzgâr altına düşen Işıklıların vuruşu ile başladı. Havanın fazla rüzgârlı olması top kontrolünü güçleştirdiğinden iki takımda beklenen oyunu gösterememekle beraber dakikalar ilerledikçe Işıklıların baskıyı ele aldıkları görünüyor.”¹⁹²

Ali Demirel tarafından yazılan “Spor Kulüplerimize Bir Bakış” başlıklı köşe yazısı bununla ilgiliydi.¹⁹³ Gazetede kupa maçları ve takımların bu maçlara hazırlık süreci, önemli ve kritik halleri, skor ve oyuncu kadrosu da verilen bilgiler arasındaydı.¹⁹⁴ Yine başka bir haberde ise Antalya’da inşa edilecek stadyum hakkında bilgi veriliyordu: “Antalya Stadyumunun Yapılacağı yer kararlaştırılmış, tribün inşa projeleri yapılmıştır. Yakında inşaata başlanıyor” başlıklı yazı Valinin memleket işleri içerisinde spor müessesini de ihmal etmediğini gösteren niteliktedir.”¹⁹⁵ 11 Temmuz 1950 tarihli “Yeşil Antalya Gazetesi”nde konuyla ilgili olarak inşaat çalışmalarının başlatıldığına dair ayrıntılar paylaşılmaktaydı. “Stadyumdaki İnşaat” başlıklı haber yazısında devam eden kapalı tribün inşaatının sona erdiği şu cümlelerle izah edilmekteydi: “Bir müddetten beri devam eden kapalı tribün inşaatının sona ermek üzere olduğu göze çarpmaktadır. Temelini Kıymetli Valimiz İsmail Hakkı Baykal’ın attığı bu kapalı tribün memleket sporu için çok büyük bir kazanç olduğu gibi aynı zamanda Sayın Baykal tarafından gençliğin kalbine dikilmiş muhteşem bir abide gibidir.”¹⁹⁶

C- EKONOMİ VE SOSYAL ALANDA YAŞANAN GELİŞMELER VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİNE YANSIYANLAR

Türkiye savaşa girmemesine rağmen savaş döneminde yaşamış olduğu krizler nedeniyle ekonomik anlamda sıkıntılı zamanlar geçirmiş, çeşitli tedbirler almıştır. Öyle ki savaşın hemen başında 431 lira olarak tespit edilen kişi başı gelir, 1945’te savaş sonrasında 316 liraya gerilemiştir. Savaşa giden süreçte üretim 16 milyar lirayı bulurken, savaşın hemen sonunda miktar 5,9 milyar liraya kadar düşmüştür.¹⁹⁷ Türk ekonomisinin savaşın başlangıcına kıyasla daha kötü durumda olduğu görülmektedir.

¹⁹² Yeşil Antalya Gazetesi, 15 Kasım 1948, s.3

¹⁹³ Yeşil Antalya Gazetesi, 2 Şubat 1948, s.1

¹⁹⁴ Yeşil Antalya Gazetesi, 5 Şubat 1950, s.2

¹⁹⁵ Yeşil Antalya Gazetesi, 5 Şubat 1950, s.2

¹⁹⁶ Yeşil Antalya Gazetesi, 11 Temmuz 1950, s.1

¹⁹⁷ Kemal Karpat, Kısa Türkiye tarihi 1800- 2012, Timaş Yayınları İstanbul, 2012, s.70

Türkiye ekonomisinin yaşamış olduğu sıkıntıların temelini üretimde yaşanan aksaklıklar oluşturmuştur. Ayrıca bu dönemde ürünlerin depolarda saklanması, istiflenmesi ve karaborsacılık faaliyetleri ekonomik krizleri beraberinde getirmiştir. Ayrıca savaşın sonrasında istikrarın sağlanması gereken dönemlerde hükümette yaşanan sürekli değişimler, yaşanan siyasi istikrarsızlıklar ekonomik istikrarsızlıklara da neden olmuştur. 1945–1950 yılları arasında 4 farklı başbakan ve ilgili başbakanların beraberindeki Bakanlar Kurulu görev yapmıştır.¹⁹⁸

Başbakan Şükrü Saraçoğlu hükümeti tarafından iktisadi kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla 1946'da Şevket Süreyya Aydemir ve İsmail Hüsrev Tökin'e "Beş Yıllık Kalkınma Planı" hazırlatılmıştır. "İvedili Sanayi Planı" olarak ifade edilen ve sanayiye dayalı kalkınmayı vurgulayan plan, tahditlerin kaldırıldığı, sermayeye açık yeni dönem iktisadi politikalar ile çeliştiği görülmektedir. İlgili plan savaş öncesi ve savaş yıllarına ait sanayi politikalarının bir uzantısıdır. Plan, kapitalizm ve sosyalizmden farklı olarak dönemin koşullarına göre ülkenin kalkınmasını sağlayacak devletçi politikaları barındırmaktadır. Planda, devletçi politikalar ön planda tutulmuştur. Ülkenin hem zirai hem de sanayi sektörü ile birlikte büyümesini ve bölgesel dengesizliklerin ortadan kaldırılmasını öngörmüştür.¹⁹⁹ Planda kâğıt, selüloz, tekstil ürünleri gibi sanayi sektörlerine ilişkin yatırım programları hazırlanmıştır. İlgili planın, Sovyetler Birliği'nin planlı kalkınma programına benzerlik taşıdığı ve ABD'nin öncülük ettiği yeni dünya düzeni ile aykırılıklar içermesi üzerine 1947'de hazırlayıcısı "Varner Planı" olarak da anılan "Türkiye İktisadi Kalkınma Planı" hazırlanmıştır. Türkiye İktisadi Kalkınma Planı'nda, özel teşebbüs ön planda tutulmuş, sermaye sahiplerinin yatırımlarını rahatlıkla yapacağı bir ortamın oluşturulmasının önemi vurgulanmış, devletin de bu ortamı sağlamasının gerekliliğine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra bu planda Türkiye'nin tarım ülkesi olduğu özellikle vurgulanmış, tarımsal üretimi geliştirmeye yönelik programlar yer almıştır.²⁰⁰

Şükrü Saraçoğlu Hükümeti yerine gelen Recep Peker Hükümeti görevi devralır almaz, 7 Eylül 1946 tarihinde Türk lirasının aşırı değerlenmesini engellemek amacıyla devalüasyon yapmıştır. Dış ticarete aşırı değerli Türk lirası ile yabancı paralar arasındaki

¹⁹⁸ Burak Aydemir, "II. Dünya Savaşı Sonrasında (1945-1950) Türkiye'nin İktisadi Durumu Ve Sosyal Hayatta Yaşanan Gelişmeler", **İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi**, X/1, (2021), s.55

¹⁹⁹ İsmail Ay, "İkinci Dünya Savaşı Ulusal Planlama Faaliyetleri: 1946 İvedilili Sanayi Planı Ve 1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planının Karşılaştırmalı Analizi", **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, LXII /1, (2012), s.201

²⁰⁰ Ali Eşiyok, "Sanayi planlarından 1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planına: Bir Dönüşümün Kısa Bir Öyküsü", **Memleket Siyaset Yönetim Dergisi**, IV/11, s.44

değer farkından doğan sorunların önüne geçmek, ihracat gelirlerini arttırmak ve Türk sanayisini korumak maksadıyla gerçekleştirilen devalüasyon neticesinde 1 dolar=1,3 TL'den, 1 dolar=2,8 TL'ye çıkmıştır.²⁰¹

Recep Peker hükümeti, devalüasyonun ardından ekonomiyi düzenleyecek ikinci tedbirleri vakit kaybetmeden alarak ithalattaki kısıtlamaları kaldırmıştır. İthalattaki kısıtlamaların kaldırılması ile iç piyasadaki ürünlerin artması, buna bağlı olarak fiyatların düşmesi amaçlanmıştır.²⁰²

Türkiye Cumhuriyeti'nin gerçekleştirmiş olduğu bu devalüasyon ve sonrasında alınan tedbirler dünya ekonomisine entegre olma çabası olarak görülmektedir. Türkiye'nin 7 Eylül 1946'da almış olduğu kararların ve akabinde tedbir paketlerinin arka planında IMF'ye üye olma isteği vardır. Bununla birlikte Türkiye, uluslararası iktisadi sisteme entegre olarak ABD başta olmak üzere sağlanacak yardımlardan yararlanmayı amaçlamıştır.²⁰³

1930'dan başlayarak savaşın sonrasına kadar savaşın etkisiyle de devam eden korumacı, içe dönük, kapalı sıkı iktisat politikası 1946 yılı itibariyle gevşetilmiş, özellikle ithalata ilişkin tahditlerin bir kısmı kaldırılmıştır. İç piyasanın yanı sıra dış piyasaya da dönük üretimin gerçekleştirilmesine yönelik politikaların yer aldığı, yabancı sermayeye açık bir ekonomi politikasına dönüşün gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Savaş sonrasında ABD'nin demokratikleşme çağrılarını Türkiye karşılık vermiş, Nuri Demirağ 18 Temmuz 1945'te Milli Kalkınma Partisi'ni kurmuştur. 7 Ocak 1946'da Türkiye bir diğer muhalefet partisi ile tanışmış, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) milletvekilleri Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan liderliğinde iktisatta liberal politikaları savunan Demokrat Parti kurulmuştur.²⁰⁴

Liberal iktisadi politikalara uyum sağlama ve dış ticarete yönelik engellerin kaldırılması yolunda atılan adımlar Türkiye'nin iktisadi kalkınmasında, ürün imalatında, ürün tedarikinde ve devamında ürün ihracatında önemli katkı sağlamıştır. Ayrıca Truman Doktrini ile Marshall Planı kapsamında yer alması noktasında da değerlendirmelerde bir kapı açtığı gerçektir.²⁰⁵

²⁰¹ Yahya Tezel, **Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi**, II, Yurt Yayınları, Ankara, 1986, s.88

²⁰² Necmeddin Sadak, "Milli Ekonomi Sahasında İlk Ehemmiyetli Adımlar", **Akşam**, 8 Eylül 1949, s.1

²⁰³ E. J. Zürcher, **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s.88

²⁰⁴ G. Kazgan, **Türkiye Ekonomisinde Krizler (1929- 2009)**, İstanbul Bilgi Üniversitesi. İstanbul, 2013, s.83.

²⁰⁵ B. Aydemir, "II. Dünya Savaşı Sonrasında (1945-1950) Türkiye'nin İktisadi Durumu Ve Sosyal Hayatta Yaşanan Gelişmeler", s.60

“Yeşil Antalya Gazetesi”²⁰⁶’nde de bu gelişmeler ile ilgili haberlere yer veriliyordu. Gazetenin 9 Nisan 1946 tarihli nüshasında Marshall Planı hakkında şu değerlendirmede bulunuyordu: “Marshall Planı malzemesinin Türkiye’ye bol miktarda sevki hususunda çok önemli bir başlangıç olan ve Aralık 1948’den beri yaklaşık 10,075 dolar tutan bu mubayaan münasebeti iktisadi iş birliği idaresinin tasdikine sunulan projeler muvacehesinde zannımca gölgede kalmaktadır. Takriben 41.000.000 dolar tutan bu talep Zonguldak kömür madenlerini modernleşmiş bir hale koyak istihsal edilen kömürün miktarını arttırmak amacıyla yıkama havuzları yapmak, limandan yüklenmesi gerekir. Marshall fonundan 11.000.000 dolar tahsisini istemektedir. Gemiler, hava şartlarından dolayı yüklenememiş, son zamanlarda gecikmesi yüzünden kapanma tehlikesi geçirmiştir. Marshall Planı tahsisatı marifet ile sağlanması istenilen modernleşme, istihsali takriben yüz ile kırk nispetinde arttıracak ve yapılan tahminlere göre masrafları ton başına asgari üç lira kadar indirilebilecektir. Öyle sanıyorum ki projenin mahiyetini açıklamak bile Marshall Planı’nın Türkiye’nin hayatında ne muazzam bir değişiklik yapabileceğinin ikna edici bir delildir. Zonguldak maden ocaklarının istihsalini desteklemek üzere memleketin batısındaki linyit ocaklarının inkişafına tahsis için hükümet iktisadi iş birliği idaresi tahsisatından asgari 2 buçuk milyon dolar talep etmektedir. Sadece istihsal masraflarını düşünmekle kalmayıp, yakıtı arttırıp en üst kalite Zonguldak kömürlerinin Türkiye’nin muhtaç olduğu diğer mallarla mübadelesini mümkün kılmaktadır.”²⁰⁶

“Amerikan Hükümeti çiftçilere yardım ediyor” başlıklı diğer bir haberde ise ABD’li çiftçilere ait arazilerin azami derecede mahsul vermesini sağlamak amacıyla hükümet çiftlik ajanlarının olduğu, bunların aldıkları toprak tahlillerini laboratuvara gönderdikleri ve tahlil yapıldıktan sonra toprağın nasıl “inkişaf” edileceği konusunda tavsiyelerde bulunulmaktaydı. ABD’de bu hizmetin ücretsiz olduğu da verilen bilgiler arasındaydı.²⁰⁷

İkinci Dünya Savaşı sonrasında iki kutba ayrılmış olan dünya, ABD ile Sovyetler Birliği’nin güç gösterilerine şahit olmuştur. ABD’nin temel dış politikasını komünizm ile mücadele oluşturmuştur. ABD Başkanı Harry S. Truman, “Sovyetler Birliği’nin Çevreleme Politikası” kapsamında atacağı adımların önüne geçerek etkinliğini kırmak amacıyla Türkiye ve Yunanistan’a askeri yardımda bulunma kararı almıştır. Başkan Truman, Kongre’de yaptığı konuşmasında Sovyetler Birliği’ne karşı özgür dünyanın

²⁰⁶ Yeşil Antalya Gazetesi, 9 Nisan 1949, s.1.

²⁰⁷ Yeşil Antalya Gazetesi, 16 Temmuz 1949, s.1.

korunmasının gerekliliğini vurgulayarak yapılacak yardımların meşruiyetini ortaya koymuştur. Truman'ın gerçekleştirdiği konuşmada talep edilen yardımlar 22 Mayıs 1947'de kabul edilerek doktrin haline gelmiştir. Doktrin kapsamında gerçekleştirilen yardımların ABD'nin izni olmadan kullanılmayacağı, başka ülkelere gönderilemeyeceği Amerikalı yetkililerin Türkiye'ye giriş çıkışlarında kolaylık sağlanacağı gibi koşulların kabulü neticesinde yardımlar Türkiye'ye ulaşmıştır.²⁰⁸

Truman Doktrini uyarınca 30 Haziran 1948 tarihi itibarıyla Türkiye'ye 100 milyon dolarlık yardım gerçekleşmiştir. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Truman Doktrini'nin ABD Kongresi'nden geçmesi ve Türkiye'ye yapılacak yardımların kabul edilmesi nedeniyle şöyle bir mesaj yayımladı:²⁰⁹

*“İkinci Cihan Harbi esnasında ve harbin fiilen sona ermesinden sonra milletimizin ispat ettiği yüksek meziyet ve ideallerin dünya efkârı umumiyesi muvacehesinde takdir edildiğini belirten bu yardım, Türkiye'ye zaruri ve normal müdafaa malzemesinin bir kısmını temin suretiyle, harp neticesinde düşmüş bulunduğumuz iktisadi güçlükler kısmen telâfisinde ferahlatıcı bir âmil olacaktır... Reis Truman'a büyük Amerikan Milletine Türk Milletinin sarsılmaz dostluk hislerini iblağ ile bahtiyarım”*²¹⁰

Askeri yardımların 1949'a kadar devam edeceğini ifade eden ABD'li yetkiler yardım kapsamında, Türkiye ve Yunanistan'a 225 milyon dolarlık dış yardımın yapılacağını bildirmişlerdir.²¹¹

İkinci Dünya Savaşı sonrasında savaştan büyük zarar gören Avrupa ülkelerinin dış ticaret sistemine entegrasyonunu sağlamak amacıyla ABD Dış İlişkiler Bakanı George Marshall'ın 5 Haziran 1947'de Harvard Üniversitesi'nde gerçekleştirmiş olduğu konuşmasında Avrupalı ülkelerinin ekonomilerini ayağa kaldırmaları için yardımda bulunacağını ifade etmiştir.²¹²

Marshall Planı olarak ifade edilen paket kapsamında gerçekleştirilecek yardım için şart olarak, Avrupalı devletlerin ortak bir program hazırlamaları öne sürülmüştür. Türkiye'nin de aralarında olduğu programdan faydalanmak isteyen 16 ülke 11-13 Temmuz 1947 tarihleri arasında Paris Konferansı'nda bir araya gelmiştir. Gerçekleştirilen

²⁰⁸ Levent Kalyon, “Truman Doktrini Üzerine Bir Analiz”, **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, VII/11, (Nisan-2010), s.11.

²⁰⁹ B. Aydemir, “II. Dünya Savaşı Sonrasında (1945-1950) Türkiye'nin İktisadi Durumu Ve Sosyal Hayatta Yaşanan Gelişmeler”, s.65

²¹⁰ İlhan Turan, **İsmet İnönü: Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj Ve Söyleşiler 1944-1950**, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2003, s.55

²¹¹ Eminalp Malkoç, “Türk Basınında Truman Doktrini Ve Türkiye'ye Amerikan Yardımları (1947-1950)”, **Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları**, 9, (2006), s.99

²¹² Oral Sander, **Siyasi tarih 1918- 1994**, İmge Kitabevi, Ankara, 2003, s.100

görüşmeler neticesinde ortaya çıkan plan programı ABD Kongresi'nde görüşülmüş ve 11 Eylül 1947'de onaylanmıştır.²¹³

Türkiye, Paris Konferansı'nda yardıma neden ihtiyaç duyduğunu gösteren bir rapor hazırlayarak yetkililere sunmuş ve 615 milyon dolar yardım talebinde bulunmuştur. Amerikalı uzmanlar Marshall Planı'nın savaşa katılan ve ekonomileri büyük zarar görmüş Avrupalı ülkelere uygulanacağı gerekçesiyle yardım talebini reddetmişlerdir. Ayrıca uzmanlar, Türkiye'nin dış ticaret dengesi, döviz ve altın stoklarının diğer 15 ülkeden daha iyi durumda olduğunu iddia etmişlerdir.²¹⁴

Marshall Planı'na dahil olunmaması CHP'nin, Demokrat Parti tarafından ağır şekilde eleştirilmesine ve kamuoyunda tepki görmesine neden olmuştur. Konferansta Türkiye'nin doğru şekilde temsil edilmediği iddia edilmiştir.²¹⁵ Türkiye, Marshall Planı'na dahil olmak için başvurusunu doğrudan ABD yönetimine gerçekleştirmiştir. ABD Ankara Büyükelçisi de yardımlara ilişkin değerlendirmenin yeniden yapılmasını içeren bir raporu Washington'a göndermiştir. Raporda Türkiye'nin yardımlardan yararlanmasının gerekliliği önemle vurgulanmıştır. Türkiye'ye daha önce yapılan yardımların askeri mahiyette olduğu ve bu yardımların iktisadi noktada gerekli katkıyı sağlamadığı kanaatine varılmış olup, Türk ekonomisinin hızla gelişen bir yapıya sahip olduğu vurgulanarak yardım talebi kabul edilmiş ve program kapsamına alınmıştır. Türkiye 4 Temmuz 1948'de yardımdan faydalanmak üzere ABD ile Ekonomik İş birliği Antlaşması'nı imzalamıştır.²¹⁶

Türkiye, Marshall Planı kapsamında geri ödemesiz şekilde 1948-1951 yılları arasında 62.376.000 dolar hibe almıştır. Türkiye, ödünç olarak ABD'den 72.840.000 dolar borç almıştır. ABD, İktisadi İş birliği Teşkilatı'na üye olan ülkelere kendisi ile gerçekleştirilen ticareti düzenlemek üzere “*tiraj hakkı*” olarak bilinen yardımlarda bulunmuştur. Bu kapsamda ABD, Avrupa ülkelerinin birbirlerinden aldıkları malların bedelini ödemiş ve satın alan ülke “*Karşılık Fonu*” kapsamında ilgili malların bedelini kendi para birimi cinsinden bankaya yatırmıştır. Karşılık Fonu kapsamında yatırılan paranın %95'i İktisadi İş birliği Teşkilatı'nın onayıyla ülke içindeki iktisadi kalkınma

²¹³ Hulusi Köse, **II. Dünya Savaşı sonrası Türkiye Amerika İlişkileri (1945-1950)**, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. H. Cevahir Kayam) İstanbul, 2010, s.64

²¹⁴ Barış Ertem, “*Türkiye-ABD İlişkilerinde Truman Doktrini Ve Marshall Planı*”, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, XII/21, (2009), s.391.

²¹⁵ Yusuf Çınar, “*Modernleşme Ve Bağımlılık Teorisi Ekseninde Marshall Yardımı Ve Türkiye*”, **Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, XVI/2, (2018), s.88

²¹⁶ B. Ertem, “*Türkiye-ABD İlişkilerinde Truman Doktrini Ve Marshall Planı*”, s.392.

amacıyla kullanılacak ya da ödünç para kapsamında ABD'ye geri ödeneceğinden bu yardımlara “*tiraj hakkı*” denilmiştir. Bu yardımlar ya hibe ya da borç niteliğini kazanmakta olup, 1948–1951 yılları arasında bu yardım türü noktasında 71.522.000 dolar hibe, 55.000.000 dolar ödünç olmak üzere 126.522.000 dolar destek sağlanmıştır. Teknik yardım ise, ABD'den ülkelere gelen uzman, teknisyen, mühendis vs. gibi destekler için masrafların karşılanması noktasında gerçekleştirilen yardım türüdür. Hibe ya da “*tiraj hakkı*” türünde 3.000.000 dolar yardım yapılmıştır.²¹⁷

1945 ve 1950 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde birincil kaynak kapsamında süreli yayınlar, gazeteler, incelendiğinde savaş sonrasında sosyo-ekonomik noktada ortaya çıkan en önemli sorunlarından biri istifçilik ve istifçiliğin yol açtığı karaborsa faaliyetleridir. Karaborsa faaliyetleri neticesinde halk ihtiyaç duyduğu temel gıda maddelerine dahi ulaşamamış ya da fahiş fiyatlar ile tedarik etmek zorunda kalmıştır. Bu durum hayat pahalılığını da beraberinde getirmiştir. Karaborsacılık ve hayat pahalılığı sadece perakende fiyatlar üzerinde değil toptan fiyatları da etkilemiştir. Sosyoekonomik noktada yaşanan sorunlardan biri de mesken buhranıdır. Savaş sonrasında fırsatçılık, çarpık yapılaşma vb. nedenlerden dolayı büyük şehirlerde mesken buhranı yaşanmıştır.²¹⁸

Konuyla ilgili olarak “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nde iktisadi ve sosyal konuların yer aldığı haberler de dikkate değerdi. Gazetenin 10 Nisan 1946 tarihli nüshasında “*Cumhuriyetimizin kudretli, başarılı Millî Eğitim Bakanı Hasan- Ali Yücel Bugün Şehrimizi Şerefledirdiler*” başlıklı haberde Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in bu sabah Erzurum vapuruyla Antalya'ya geldiği bilgisi paylaşılıyordu.²¹⁹ Yine 5 Mart tarihli nüshasında ise “*Yüce Millî Şefimizin Kızları Özden İnönü Ve Ankara Kız Lisesinin seçkin öğrencileri Üç gündenberi şehrimizde bulunuyorlar*” başlıklı haber yazısında gazete gelenleri “*Cumhuriyetin öz çocukları*” olarak nitelendiriyordu.²²⁰

Gazetede eğitim dışında ekonomi ile ilgili haberlere de yer verilmekteydi. “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin 5 Aralık 1947 tarihli nüshasında “*Yeni Bütçe son şeklini aldı*” başlıklı yazı ile ekonomik durum şu şekilde dile getirilmiştir: “*Büyük Millet Meclisi Bütçe Komisyonu dünkü toplantısında 1948 Devlet Bütçesi gelir ve giderlerinin yekûnunu bağlamıştır. Hükümet tasarısında gider yekûnu 1.242.172.488 lira idi. Komisyon bu*

²¹⁷ B. Ertem, “*Türkiye-ABD İlişkilerinde Truman Doktrini Ve Marshall Planı*”, s.392.

²¹⁸ B. Aydemir, “*II. Dünya Savaşı Sonrasında (1945-1950) Türkiye'nin İktisadi Durumu Ve Sosyal Hayatta Yaşanan Gelişmeler*”, s.80

²¹⁹ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 10 Nisan 1946, s.1

²²⁰ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 5 Mart 1946, s.1

yekûnu 1.393.209 lira fazlasiyle 1.245.565.697 liraya çıkarılmıştır”.²²¹ Konu ile ilgili olarak diğer bir haberde ise Adapazarı’nda bir lokomotif fabrikası kurulacağı belirtilmekteydi. Fabrika ile ilgili ayrıntılar şöyle paylaşılyordu: “Bu fabrika muhtemel olarak Konya’da kurulacaktır. Ulaştırma Bakanlığı, yabancı firmalarla gereken temaslara başlamıştır”.²²²

Gazetede Hükümet’in Belediyeleri kalkındırma adına hazırladığı program hakkında da gerekli bilgilendirmeler yapılyordu. “Belediyeler için yeni bir kalkınma fırsatı” başlıklı haber yazısında bu gelişme şöyle ifade edilmekteydi: “B.M.Meclisi yaz tatiline gireceği gün kabul ettiği bir kanûnla belediyelerimize yeni bir kalkınma imkânı hazırladı. 18 Haziranda çıkan bu kanunla Belediye gelirleri şu iki yoldan kuvvetlendirildi: 1- Yol vergisinin belediye sınırları içinde yüzde elliye kadar artırılması ve Özel idarelerce tahsil edilecek bu miktarın belediye işlerine ayrılması. 2- Asker ailelerine yardım için İçişleri Bakanlığı emrinde biriken paranın belediyelerin harita, imar plânı, su, elektrik, mezbaha, kanalizasyon gibi işlerinde kullanılması”.²²³ Yine ekonomi alanında verilen diğer bir haberde ise ABD’den alınacak Marshall Yardımı ile ilgili ayrıntılar okuyucularla paylaşılyordu. “Yeşil Antalya Gazetesi”nde “Marşal Planı İktisadi İşbirliği Başkanı Russell H. Dorr’un çok alâkalı bir demecini neşre devam ediyoruz” başlıklı yazıda da dönemin en önemli iktisadi meselesi hakkında halk yeterince güncel tutulmaya çalışılmıştır.²²⁴ Marshall Yardımı ile ilgili bir başka haberde de “Çiftçilerimize Makina Tevziine Başlandı” başlıklı yazı paylaşılyordu. Haberde; Marshall Yardımı gereği Antalya’ya yardımın ilk bölümü olarak 27 adet traktörün gönderileceği belirtilmekteydi.²²⁵

Eğitim ve ekonomi haberlerine ek olarak kültürel faaliyetlerle ilgili haberlerde “Yeşil Antalya Gazetesi”nde revaçtaydı. Özellikle de Halkevleri konusu gündemi işgal ediyordu. 5 Kasım 1947 tarihli gazete konu ile ilgili olarak şu bilgiler okuyucu ile paylaşılyordu: “Halkevleri Komisyonu Doktor Fahrettin Kerim Gökay’ın başkanlığında toplanarak uzun tartışmalardan sonra Halkevleri tüzüğünün birinci maddesini aşağıdaki şekilde değiştirmiştir. Halkevleri, Cumhuriyet Halk Partisinin Cumhuriyetçilik,

²²¹ Yeşil Antalya Gazetesi, 5 Aralık 1947, s.1

²²² Yeşil Antalya Gazetesi, 8 Ekim 1947, s.1

²²³ Yeşil Antalya Gazetesi, 10 Temmuz 1947, s.1

²²⁴ Yeşil Antalya Gazetesi, 1 Nisan 1948, s.1

²²⁵ Yeşil Antalya Gazetesi, 5 Haziran 1949, s.1

Milliyetçilik, Halkçılık, İnkılâpçılık, Devletçilik ve Lâiklik prensipleri içinde çalışan bir kurumdur. Halkevlerinin kapıları bütün vatandaşların faydalanmalarına açıktır".²²⁶

Ulaşımla ilgili gelişmeler de 3 Mayıs 1947 tarihli "*Yeşil Antalya Gazetesi*"nde "*Uçak Seferleri Başlıyor*" başlığıyla paylaşılıyordu. Habere göre 5 Mayıs'tan itibaren yurdun her tarafına uçak seferleri yapılmaya başlanacak ve buna Antalya da dahil edilecekti. Uçak bileti fiyatlarının yüksek oluşu da verilen bilgiler arasındaydı.²²⁷

"*Yeşil Antalya Gazetesi*"nde dış ilişkilerle ilgili haberlere de yer veriliyordu. Gazetenin 5 Mart 1948 tarihli nüshasında "*Türkiye'ye Verilen Amerikan Uçakları*" başlıklı haber yazısında; Türkiye'ye 12 adet ABD uçağının verildiği şöyle izah edilmekteydi: "*Memleketimize verilen ve bu sabah Atina'dan hareket eden 12 Amerikan uçağından müteşekkil ilk filo saat 11.40'da Yeşilköy hava alanı ve şehir üzerinde bir tur yaptıktan sonra Ankara'ya müteveccihen yoluna devam etmiştir*".²²⁸

Sosyo-kültürel alanda yaşanan gelişmelere de yer veren "*Yeşil Antalya Gazetesi*" bu haberlerle ilgili ayrıntılı bilgileri günü gününe okuyucu ile paylaşmaktaydı. Bunlar içerisinde Türkiye'nin demografisi ve din ile ilgili konular da işlenen haberler arasındaydı. 10 Kasım 1948 tarihli gazetede "*Yurtta Yapılmaya başlanan köy sayımı ve faydaları*" başlıklı haberde; 1950'den itibaren her ilde genel bir sayım yapılacağı belirtilmekte ve yapılacak sayımda özellikle kırsal kesimdeki köylü nüfus hakkında bilgi edinileceği vurgulanmaktaydı.²²⁹ Gazete işlenen diğer bir konu da din idi. DP Hükümeti'nin bu konudaki hassasiyeti "*Yeşil Antalya Gazetesi*"ne de yansımaktaydı. Hükümet tarafından din dersleri konusu ile ilgili ilk adım atılmış ve "*İlimiz Merkezinde İmam Hatip Kursu Açılıyor*" başlığıyla konu manşet edilmişti.²³⁰

Antalya'da eğitim, bayındırlık ve tarım alanında yaşanan gelişmelere dair haberler de yine "*Yeşil Antalya Gazetesi*"nde paylaşılmıştır. Gazetenin 3 Aralık 1949 tarihli nüshasında okuyucu ile paylaşılan "*Antalya Yükseköğretim derneğinin İstanbul'daki senelik Kongresi*" başlıklı haberde şu ayrıntılara yer veriliyordu: "*Antalya Yüksek Öğretim Derneği Genel Kongresi 11-12-1949 pazar günü saat 14'te Eminönü Halkevinde toplanmıştır. Başkanlık divanına Başkan Behlül Dal, sekreterliklere Salahattin Özbek,*

²²⁶ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 5 Kasım 1947, s.1

²²⁷ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 3 Mayıs 1947, s.1

²²⁸ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 5 Mart 1948, s.1

²²⁹ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 10 Kasım 1948, s.1

²³⁰ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 2 Mart 1948, s.1

Aydemir Günday seçilmişler ve Sabık İdare Heyeti'nin murakabe raporu okunmuş, münakaşa edilerek kabul edilmiştir.”²³¹

Bu dönemde Antalya’da bayındırlık alanında da birçok yenilik yapılmaktaydı. Bununla ilgili olarak aynı adlı gazetenin 11 Temmuz 1949 tarihli nüshasında “*Korkuteli Köprüsü Yapılıyor*” başlıklı haber yazısında adı geçen köprünün yerel halk için tehlike teşkil ettiği ve yeniden yapımına başlandığı bilgisi verilmekte, onarım masraflarının toplamda 64.144 lira olduğu ifade edilmekteydi.²³²

Antalya’da bayındırlık faaliyetleri dışında belediyeçilik alanında yerel halkın daha temiz suya ulaşımı da önemliydi. Çünkü kirli su problemi özellikle de salgın hastalıkların yaygınlaşması ile paralellik gösteriyordu. Bu konuyu da okuyucu ile paylaşan “*Yeşil Antalya Gazetesi*” 29 Nisan ve 9 Mayıs 1947 tarihli nüshalarında bu konuya ağırlık vermişti. 29 Nisan tarihli gazetede temiz suyun salgın hastalıklar konusundaki önemi şu ifadelerle belirtilmekteydi: “*Su için hayatın temelidir derler, hayat sudan doğmuştur. Fakat Antalya’muz için su, başlı başına önemli bir mevzudur. Antalya’nın felaketi sudan gelmektedir. Sıtma, Tifo, Dizanteri, Kdibasillos gibi hastalıklar Antalya’da felaket halinde ortaya çıkmış. Yıllarca bu hastalıklarla kıvrandıktan sonra Vali Sadri Aka suyu Antalyalılara kazandırmıştır. Bu iş bir devlet işidir, üç Bakanlığımızın bu yurda yapacakları bir tek ve önemle üzerinde durulması lazım gelen bir davadır. Yirmi beş ırmağın Akdeniz’e aktığı bir şehir Antalya’dır, bu ırmaklar kışın en feyizli topraklarımızı su altında bırakır, yazın taklarına çekilir. Bu çekilmeden kalan topraklar kuraklıktan işlenemez, ikinci bir Nil Havzası, bir Mısır arazisi kadar verimli, iklim olarak uygun olan bu toprakları çöl manzarası hâkim olacaktır.”²³³*

Aynı adlı gazetenin 9 Mayıs tarihli nüshasında ise bu konu “*Su nedir?*” başlıklı yazı ile gündeme getirilmekteydi. Antalya’da temiz suya ulaşım sorunu ve halkın bu durumdan olumsuz etkilendiği belirtilirken, aynı zamanda içme sularının kireçli olmasının da suyun tadını bozduğu şöyle vurgulanmaktaydı: “*Halkı derinden etkileyen en önemli kanayan bir yaradır su. Yayla sularını tercih edebilirdik. Suyun çok kireçli olması, yayla suyunun tadını bozmaktadır. Konyaaltı suyu kirlidir, mikrop temizleyici*

²³¹ **Yeşil Antalya Gazetesi**, 3 Aralık 1949, s.1; Tarımla ilgili gelişmeler 1950’lerden sonra da devam etti. Gazetenin 2 Eylül 1950 tarihli nüshasında “*Ziraat Sayımı*” başlıklı haberde bu sayımın Başbakanlık İstatistik genel müdürlüğü tarafından yapılacağı bilgisi verilmekteydi. Ayrıca sayımın Kasım ayı içerisinde ve Birleşmiş Milletlere dâhil bütün ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de aynı esaslara göre yapılacak ifade edilmekteydi. Bu yazı sayesinde insanlar yapılan sayımın ne olduğu ve ne işe yaradığını yine bu gazete yayını sayesinde öğrenmişlerdir. (**Yeşil Antalya Gazetesi**, 2 Eylül 1950, s.1)

²³² **Yeşil Antalya Gazetesi**, 11 Temmuz 1949, s.1

²³³ **Yeşil Antalya Gazetesi**, 29 Nisan 1947, s.1

aletler kullansak da yine de net olmayacak bir sonuç ve külfete neden olacaktır. Yeni vali Sadri Aka su işine yeni baştan el attı. Hurma Suyu Projesi'ni ortaya koydu, varılan neticeye göre suda kireç 15, mikrop yok".²³⁴ Temiz suya ulaşım konusu yeni projelerle desteklenirken Alanya'da tarım arazilerinin sulanması problemi de gündeme getirildi. Bu doğrultuda burada bulunan Dim Çayı açılan kanallar aracılığıyla yeni ekilen bahçelere ulaştırıldı. Belediye bu proje için toplamda 12.000 lira borçlanırken kanalın bahçelere bağlanmasıyla ilgili yapılan işlemler gazetenin 9 Haziran 1947 tarihli nüshasında okuyucu ile şöyle paylaşıldı: "Bir regülatör, 6 büyük devirli kanal, 4 büyük 18 küçük su kanalı, 1 büyük kemerli köprü, 2 büyük şifon, istinaf duvarı bu kanalı açmak Vali Sadri Aka'ya nasip oldu. Kurdeleyi kesmiş, suyu akıtmıştır. Bahçelere giren ilk suyu 30 kurban keserek şereflendirdiler".²³⁵

Ekonomi alanında yaşanan diğer önemli gelişme de Antalya'da bir pamuk sanayii fabrikasının kurulacağı ile ilgiliydi. Devlet destekli olarak kurulacak bu fabrika ile ilgili ayrıntılar "Yeşil Antalya Gazetesi"'nin 1 Ocak 1950 tarihli nüshasında "Şehrimizde kurulacak Pamuk Sanayi Fabrikasını Devlet Destekleyecek" başlıklı haber yazısıyla okuyucu ile de paylaşılıyordu: "Şehrimizde teşkiline karar verilen (Pamuk ve yağ sanayii Türk Anonim Şirketi) için zahire Borsasında tekrar bir toplantı daha yapılmıştır. Bu toplantıda da sayın ziraat Bank Müdürü Mustafa Barcın Antalya'nın zirai, iktisadi ve ticari ehemmiyeti üzerinde ilmi esaslara dayanarak izahatlarda bulunmuş ve her taraftan yardım imkânı mevcut olan önümüzdeki yıl içinde tasavvur edilen fabrika kurulamazsa terakkiye her vechile müsait olan Antalya'ya yazık olacağını ve bütün tabiat zenginliklerimizin boşa gideceğini çok veciz bir ifade ile belirtmiştir".²³⁶

1947 yılından itibaren "Donanma Haftası Günü" kutlanmaya başlandı. Dışarıdan alınacak askeri yardımlar kapsamında İngiltere'den on yedi parçadan oluşan donanma Koramiral Mehmet Ali Ülgen komutasında Eylül 1947'de Antalya limanına getirilecekti. Bu gelişme öncesinde "Yeşil Antalya Gazetesi"'nde halk bilgilendirilmeye çalışıldı. 27 Eylül 1947 tarihli gazetede "Şanlı filomuz Antalya'ya geliyor" başlıklı haber yazısıyla okuyucu şöyle bilgilendiriliyordu: "Donanma Başkomutanı Koramiral Mehmet Ali Ülgen'in komutasında (17) parçadan mürekkep olan Türk donanması Eylül ayı içinde Antalya limanına şan verecek. Gelecek gemilerimiz şunlardır; Yavuz Muharebe Kruvazörü, Gayret, Demir Hisar, Zafer, Tinastepe ve Muhripleri. Antalya, Ayvalık,

²³⁴ Yeşil Antalya Gazetesi, 9 Mayıs 1947, s.1

²³⁵ Yeşil Antalya Gazetesi, 9 Haziran 1947, s.1

²³⁶ Yeşil Antalya Gazetesi, 1 Ocak 1950, s.1

Amasra, Alanya, Çandarlı, Çarşamba, Edremit, Erdemli arama ve tarama kuvvetleri. Dumlupınar, Yıldırım, Murat Reis, Burak Reis Deniz altılarıdır. Şanlı gemilerimiz büyük bir merasimle karşılanacaktır. Bütün şehir şimdiden heyecan içinde Salı gününü beklemektedir".²³⁷ 30 Eylül'de Antalya limanına gelen donanma gemileri burada üç gün boyunca sergilenenecekti. 1 Ekim 1947 tarihli "*Yeşil Antalya Gazetesi*"'nde konuyla ilgili ayrıntılar okuyucu ile paylaşılyordu: "*Şanlı donanmamız Antalya Denizi'nde dün saat 18.00'da başta Yavuz olmak üzere Türk Donanması Antalya denizini doldurdular ve halkın coşkun tezahüratına ile karşılandılar... Dün erken saatlerden itibaren kadın-erkek-çoluk-çocuk bütün Antalyalılar sahile, parka doluştular. Bütün sokaklar bayrakla süslenmiş, esnaf dükkânları kapatış, sahile gitmişlerdi. Önde Yavuz onun arkasında üç muhrip geride Korvetler, Denizaltıları Antalya Körfezi'ne indiler. Saat 18'de Vizite Subayı Yavuz'a girerek selam resmini ifa etti. Vaktin geç olmasından dolayı merasim bugüne bırakıldı. Saat 09.00'da Filo Komutanı Amiral Mehmet Ali Ülgen Valiyi makamında ziyaret etti. Askeri Gazino 'da 200 kişilik bir ziyafet verilecek. Donanmamız üç gün Antalya sularının misafiri olacak*".²³⁸

Antalya limanında üç gün boyunca halka açık bir durumda sergilenen donanma gemi ve denizaltıları üç günün sonunda limandan ayrıldı. Aynı adlı gazetede bu haber "*Donanmamız Dün Sabah Limanımızdan Ayrıldı*" başlığıyla verilmekte ve okuyucu şöyle bilgilendirilmekteydi: "*Üç günden beri ülkemizde neşe ve şen veren donanmamız dün sabah denizimizi terk etti. Şehir de bulundukları bu sürede bir bahar havası yaratan kıymetli bahriyelilere almışlardı. Oysa iki gün içinde bütün Antalya, kadın, erkek, çoluk, çocuk gemileri doldurdular, bizi koruyan bu deniz ejderhası yakından gördüler. Biz onlara her güzelliğimizi gösterdik, portakal bahçelerimizi gezdirdik, işte dün sabah kalpleri dolduran hüznü bir ayrılış, bizi çok etkiledi*".²³⁹

"*Yeşil Antalya Gazetesi*"'ne yansıyan diğer önemli haber ise Marshall Yardımı kapsamında Türkiye'ye gönderilen askeri malzemeler ile ilgiliydi. ABD'den gönderilen malzemeler hızlı bir şekilde Antalya'ya nakledilecek ve herhangi bir savaş tehlikesi halinde Türkiye bu yardımlar sayesinde güçlü bir konumda olacaktı. Bu süreçte ABD Askeri Yardım Heyeti Başkanı General Mac Brayd da Antalya'ya gelmiş ve 31 Mart 1948'de ABD yardım binasında bir toplantı düzenlemişti. General Mac Brayd'ın konu ile ilgili görüşleri "*Yeşil Antalya Gazetesi*"'nde şöyle paylaşılmaktaydı: "*Amerika'da 7*

²³⁷ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 27 Eylül 1947, s.1

²³⁸ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 1 Ekim 1947, s.1

²³⁹ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 4 Ekim 1947, s.1

hafta kaldım. Türkiye ve Yunanistan'a yapılacak yardı 275 milyon dolardır. Ama bu miktarın ne kadarını Türkiye'ye ne kadarını da Yunanistan'a verileceği henüz tespit edilmemiştir. Önümüzdeki ay Türkiye'ye malzeme dolu 5 gemi gelecektir. 3 gün sonra 10 bin ton malzeme yüklü gemi gelecektir. Fakat bu 5 geminin gelişiyle malzeme nakli işi tam suretle başlamıştır diyebiliriz. Gelen mallar depolanacak, ilk gelen malzeme eğitim malzemesidir. Mayısın 1. gününe kadar bütün uçaklar Türkiye'ye varmış olacaktır. Gelen malzemenin miktarı belli değildir. Amerikan Ayan Meclisi tarafından kabul gören 275 milyon dolarlık kredi 16 Mart Salı günü kabul edildi. Ayanlar muhalefet olmamışlar. Fakat Marshall planıyla Türkiye, Yunanistan ve Çin'e yapılacak olan yardımın aynı programa dâhil olması meselesi yüzünden tartışma olmuştur. Krediye muhalefet olmamıştır".²⁴⁰

Yine ABD yardımları kapsamında Antalya'ya 1948'de bir filo gönderildi. Bununla ilgili ayrıntılar 5 Haziran 1948 tarihli "Yeşil Antalya Gazetesi"nde okuyucu ile şöyle paylaşıldı: "Bir Amerikan Filosu Akdeniz'e geliyor. Dün gece Bahriye Bakanlığı'ndan bildirildiğine göre Amerika Donanmasına mensup 12 parçalık bir harp filosu Akdeniz sularına hareket edecek. Filo, Kersarge uçak gemisiyle Hantington, Fargo, Jukou kruvazörleri ve Putman Henley Owers, Zellerç Keeth ve Passey muhriplerinden oluşuyor. Filoya Marguetta isimli bir şilep eşlik ediyor. Filo Akdeniz'de bulunuyordu. Piyadeye yakın deniz subayı bulunmaktaydı. Filo Hareket Etti. Akdeniz'i ziyaret edecek olan, 12 gemilik Amerikan Filosu, bugün saat 21.30'da hareket etmiştir".²⁴¹

20 Haziran'da Antalya'ya ulaşan donanma zırhlısı ile ilgili haberler kısa sürede basında da yer edindi. Aynı adlı gazetede "Şanlı Donanmamız Limanımızda" başlıklı haber yazısında iki denizaltı ve üç adet de harp gemisinden oluşan Yavuz Zırhlısı Antalya limanına demirlemiş Kadın-erkek yüzlerce halk sahilleri doldurmuş ve gururla seyretmişlerdi. Zırhlı Antalya sahilinde üç gün kalacaktı.²⁴²

Bu yardımlar sayesinde Türkiye özellikle de Sovyetler tehdidine karşı daha güçlü bir devlet olacaktı. "Yeşil Antalya Gazetesi" bu konuyla ilgili de haber ve köşe yazıları paylaşarak Antalyalı okurları bilgilendirmiştir. 21 Ekim 1950 tarihli gazetede "Kore'den Sonra" başlığıyla verilen haber yazısında Sovyetlerin Asya'daki amaçları doğrudan okuyucu ile şöyle paylaşıyordu: "Sovyetlerin şimali Korelileri öne sürerek Asya'daki hâkimiyetlerini genişletmek ve kuvvetlendirmek amacıyla tahrik ettikleri harp şimdiki

²⁴⁰ Yeşil Antalya Gazetesi, 16 Mart 1948, s.1

²⁴¹ Yeşil Antalya Gazetesi, 5 Haziran 1948, s.1

²⁴² Yeşil Antalya Gazetesi, 21 Haziran 1950, s.1

halde büyük bir muvaffakiyetsizliğe uğradı gibi görünüyor. Medeniyet dünyası bir taraftan Kore taarruzuna karşı koymaya uğraştığı sırada, bir taraftan da burada bastırılacak yangının nerede tekrar başlayacağını keşif için tahminlere girişmişti”. Asya ve Balkanlardaki Türklere yönelik sınır dışı etme politikalarının arkasında Sovyetlerin olduğu da verilen bilgiler arasındaydı: “İki Sovyet taarruzu siyaset sahasında son zamanlarda kendisini göstermeye başladı. Birisi Tibet’te, diğeri memleketimizde, Kızıl Çinliler Tibet’e giriyorlar ve Bulgarlar Türk aslından olan yüz binlerce kişiyi Türkiye’ye tehcir etmek bahanesiyle bir çibanbaşı koparmaya kalkıyorlar. Bu iki hareketin üzerinde resmi Bolşevik işareti yoktur. Fakat tertibatın Moskova’da yapıldığına ve emirlerin oradan geldiğine de kimsenin şüphesi yoktur”.²⁴³

D- EĞİTİM VE DEMOGRAFİK ALANDAKİ GELİŞMELER VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİNE YANSIYANLAR

Cumhuriyetin ilanını müteakip Antalya’da eğitim alanında yapısal reformlar ivme kazanmış, eğitimsel farklılıkların ortadan kaldırılması ve eğitimde homojen bir yapı oluşturulması yönünde önemli adımlar atılmıştır. Bu bağlamda, “Yeşil Antalya Gazetesi”nin 21 Haziran 1946 tarihli sayısında yer alan “Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel’in Şehrimize Teşrifleri” başlıklı makalede şu ifadeler yer verilmiştir: “Milli Eğitim Bakanımız, Sayın Hasan Ali Yücel bu sabah Erzurum vapuruyla şehrimizi şereflendirmiş bulunuyordu. Dün öğleye doğru şehirde yayılan bu müjde, memleket kültürüne uzak, yakın ilgi duyan bütün Antalyalılar candan bir sevinçle harekete getirdi. Bu sabahın erken saatlerinde şehrin içinde ve iskeleye giden yollar da hareketli bir kaynaşma ve büyük bir kalabalık göze çarpıyordu. Saat yedide hazırlıklar tamamlanmış, sabırsızlık artmıştır. Gözeler ufukta. Değerli misafir bekleniyor. Erzurum vapurunun suları yaran ucu görüldü. Rıhtımda; vali, hükümet, belediye erkânı sıralanmış, birkaç dakika sonra Hasan Ali Yücel ve beraberindekiler Antalya limanına çıktılar. Sayın bakan her zamanki gibi sevimli, vakur, enerjik, yüzünde ışıltı saçan, gönülleri ferah eden gülümsemesiyle selamlıyor, ellerini sıkıyor. Beş yılı aşan uzun bir ayrılıktan sonra Antalya ona kavuşmanın sevinci içindedir. Son sekiz yılı ‘Cumhuriyet Maarifinin yücelme devri’ demek kimse tereddüt etmez. Hasan Ali Yücel MEB olduğu gündenberi yurdun kültür alanında ileri adımlar atıldığı gözden kaçmamıştır. Köy Enstitüleri, Kız ve Erkek Sanat Enstitüleri, Devlet Konservatuarları, Devlet Tiyatrosu gibi büyük başarılar yanında, Aziz

²⁴³ Yeşil Antalya Gazetesi, 21 Ekim 1950, s.1

*Milli Şefimizim yüksek direktifleriyle daima hızla ilerleyen, ‘‘ilköğretim davası’’nın büyük hamleleri, Hasan Ali Yücel’in adını Türkiye Milli Eğitim tarihinin sayfalarına altın harflerle yazdıracaktır ve onun kudretli şahsiyeti her Türkün hafızasında bir başarı örneği olarak kalacaktır. Sayın ve değerli Milli Eğitim Bakanımıza Antalyalılar adına hoş geldin deriz’’.*²⁴⁴

1950 yılının başlarında, Antalya’daki Halkevi, toplumsal hizmetlerin ve eğitim reformlarının bir araya geldiği bir merkez olarak öne çıkmıştır. 1 Şubat 1950 tarihinden itibaren, Halkevi’nin fakir vatandaşlara yönelik sağlık hizmetleri sunmaya başladığı kaydedilmiştir. 25 Ocak tarihli aynı gazetede “*Halkevinde Meccani Muayene*” başlıklı haber yazısında 1 Şubat 1950 tarihinden itibaren Halkevinde fakir vatandaşların muayene ve tedavi edildiği bilgisi okuyucu ile paylaşılmaktaydı. Doktorların isimleri şunlardı: Vasfi Cankalan, Melahat Uslu, Hamza Gözen, Nurettin Adıson, Esat Selekler, Sadettin Yücel, Esna Uluban, Hamit Yazgan, Şakiye Düz, Cevat Aksoy.²⁴⁵

Bu hizmetler, dönemin sosyal politikalarının ve eğitim reformlarının pratikteki uygulamalarını temsil etmektedir. Halkevi, her vatandaşın serbestçe girebildiği, modern Türkiye’nin Atatürk’ün ilke ve inkılâplarını yaşattığı, kültürel etkinliklerin merkezi olarak tanımlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, farklı ideolojilere yönelen toplumların yaşadığı sıkıntılar karşısında, Atatürk’ün benimsediği prensiplerin insanlık için sunduğu çözümler ve barışçıl yolun önemi vurgulanmıştır. Türkiye’nin her köşesinde olduğu gibi Antalya’da da kurulan Halkevleri, her ilçede ve büyük köylerde kültürel ve eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü önemli mekânlar olarak işlev görmüştür. 18 yıl önce kurulan bu “*irfan ocakları*”, toplumsal ilerlemenin ve eğitimdeki reformların somut örnekleri olarak 18. yıl dönümlerini kutlamaya hazırlanmaktadır.²⁴⁶

“*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin 17 Nisan 1950 tarihli sayısında “*Köy Enstitülerinin 10. Yıldönümü*” başlığı altında yer alan haberde Aksu Köy Enstitüsü’nün köy enstitülerinin açılışının onuncu yılını anma törenine ev sahipliği yaptığı şöyle ifade edilmiştir: “...Baharın tatl ve ılık havası eşliğinde, Antalya merkezinden ve çevre köylerden gelen köylüler, bu anlamlı kutlamaya katılım göstermişlerdir. Tören, ilgiyle ve coşkuyla izlenmiş, katılımcılar arasında birlik ve dayanışma ruhu hissedilmiştir.” Törenin açılışı, Sayın Vali İsmail Hakkı Baykal’ın etkileyici ve anlamlı konuşmasıyla

²⁴⁴ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 21 Haziran 1946, s.1

²⁴⁵ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 25 Ocak 1950, s.1

²⁴⁶ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 25 Ocak 1950, s.1

gerçekleşmiştir. Bu tören, Köy Enstitülerinin Türkiye'nin eğitim tarihindeki önemini ve toplumsal gelişmedeki etkisini vurgulamaktadır. On yıl önce başlatılan bu eğitim hareketi, kırsal kesimde yaşayan nüfusun eğitim seviyesini yükseltme ve modern Türkiye'nin temellerini sağlamlaştırma amacını taşımaktadır. Köy Enstitüleri, eğitimde fırsat eşitliğini ve toplumsal adaleti destekleyen, Atatürk'ün eğitim reformlarına dayanan birer kurumdur.²⁴⁷

Antalya, zengin doğal, kültürel, tarihi ve çevresel değerleriyle Türkiye'nin önde gelen kıyı kentlerinden biridir. Kentin silüetini oluşturan dağlar, tarım alanları, ormanlar, kıyı şeritleri, vadiler ve akarsular, biyo-çeşitliliği ve ekolojik dengesiyle çevresel ekosistemin temel yapı taşlarını oluşturur. Bu doğal yapı elemanları, Antalya'nın ulusal ve uluslararası alanda tanınmasına ve imajının güçlenmesine katkıda bulunmuştur.²⁴⁸

Cumhuriyet döneminin ilk nüfus sayımı, 28 Ekim 1927 tarihinde gerçekleştirilmiş ve bu sayım, modern Türkiye'nin demografik yapısını belgelemek açısından önemli bir adım olmuştur. Sayımda, ilke olarak sayım günü belirli bir bölgede bulunan nüfus kaydedilmiştir. Ancak, sayım günü geçici sebeplerle bulunmayan kişiler de 'nüfus-i mukime' olarak kayıtlara alınmıştır. İkametgâh bilgilerinin yetersizliği nedeniyle, sınıflandırmada esas olarak 'nüfus-i hazira' dikkate alınmıştır. Sayım sürecinde, kaymakamlar ve valiler tarafından atanan sayım memurları görev almıştır. Bu memurlar, önceden hazırlanan sayım cetvelleri ve isim listeleri aracılığıyla kendi bölgelerindeki nüfusu kayıt altına almışlardır. Sayım bölgelerinin belirlenmesinden önce, veri toplama kolaylığı sağlamak amacıyla binalar numaralandırılmıştır.²⁴⁹ Bu tarihsel süreç, Antalya'nın sosyal ve kültürel yapısının yanı sıra, demografik gelişimini de yansıtmaktadır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren Antalya'nın nüfus yapısı, farklı tarihsel dönemlere özgü değişken gelişim hızları sergilemiş, ancak genel bir çerçevede sürekli bir artış trendi göstermiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği zorlukların etkisi altında, 1940-1945 yılları arasında Antalya'da yıllık ortalama binde 20 düzeyinde bir nüfus artışı kaydedilmiştir. Bu dönem, savaşın doğurduğu olumsuz koşulların yanı sıra, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sırasında yaşanan doğum oranlarının düşüklüğü ve ölüm oranlarının yüksekliği nedeniyle, üreme çağındaki nüfusun azalmasına tanık

²⁴⁷ Yeşil Antalya Gazetesi, 17 Nisan 1950, s.1

²⁴⁸ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Muvakkat Neticeler-I (Mıntıklar İtibariyle Türkiye Nüfusu), TC. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, Ankara, 1928, s.3.

²⁴⁹ 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Muvakkat Neticeler-I (Mıntıklar İtibariyle Türkiye Nüfusu), s.3-4.

olmuştur. Bu faktörlerin birleşimi, Antalya’da nüfus artış hızının önemli ölçüde azalarak binde 11’e düşmesine yol açmıştır. Bu demografik değişimler, Antalya’nın sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını şekillendiren temel faktörler arasında yer almaktadır.²⁵⁰

Tablo 2. Antalya Kent ve Köy Nüfusu, Yıllık Artış Oranı

Sayım Yılı	Toplam	Kent Nüfusu	Bucak ve Köy	Yıllık Artış Oranı (Binde)		
				Genel	Kent	Köy
1945	278.178	48.714	229.464	22.59	20.50	23.03
1950	311.442	53.972	257.470	27.62	44.67	23.86

Cumhuriyet’in ilk yıllarında Antalya’nın nüfus dağılımı, ülke genelindeki eğilimlere paralel olarak, şehir merkezlerine kıyasla daha çok kırsal alanlarda yoğunlaşmıştır. Kent merkezinde yaşamak ve ekonomik faaliyetlerde bulunmak için esnaf, zanaatkarlık, ticaret gibi meslek dallarının öne çıkması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda, Osmanlı döneminden itibaren süregelen ekonomik yapı içerisinde Türk-İslam toplumunun bu tür faaliyetlere yönelik eğiliminin sınırlı olması, zirai faaliyetlerin öne çıkmasına neden olmuştur. Bu durum, Antalya halkının büyük bir kısmının kent merkezlerinden ziyade kırsal kesimlerde yaşamayı sürdürmesine ve geçimini tarım ile hayvancılık üzerinden sağlamasına yol açmıştır.²⁵¹ Bu demografik ve ekonomik yapı, Antalya’nın sosyal ve kültürel dinamiklerini şekillendiren temel unsurlardan biri olmuştur.

Tablo 3. Antalya’da 1945 Yılında 7 Yaşından Büyük Olan Nüfusta Okuma-Yazma Oranı

İlçeler	Okuma Yazma Bilen			Okuma Yazma Bilmeyen			Toplam		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Merkez	7.70	4,347	11,417	3,540	6,517	10,057	10,610	10,864	21,474

²⁵⁰ S. Cemali- H. Demirkaya, **Dünden Bugüne Antalya**, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Antalya, 2012, s.80

²⁵¹ Güven Dinç, “Cumhuriyet’in İlk Nüfus Sayımına Göre Antalya’nın Demografik Yapısı”, **Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları**, 12 (2012), s.65-87: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9850> Erişim Tarihi: 11/11/2023.

Diğer İlçeler	36,60 5	11,73 7	48,342	57,68 1	92,60 5	150,28 6	94,286	104,34 2	198,62 8
Topla m	43,67 5	16,08 4	59,759	61,22 1	99,12 2	160,34 3	104,89 6	115,20 6	220,10 2

Bu tabloya göre; Antalya genelinde erkeklerin %41,6'sı okuma-yazma biliyorken, %58,4'ünün okuma-yazma bilmediği, kadınların ise %14'ü okuma yazma biliyorken %86'sının okuma yazma bilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca, Antalya genelinde okuma-yazma bilenlerin oranı %27,15'tir. Merkez ilçeye bakıldığında ise; erkeklerin %66,7'sinin okuma-yazma bilirken, %33,3'ünün okuma-yazma bilmediği ve kadınların %40'ının okuma-yazma bildiği ve %60'ının okuma-yazma bilmediği görülmektedir. Merkez ilçe dışındaki ilçelerde ise; erkeklerin %38,8'i okuma yazma bilirken, %61,2'sinin okuma yazma bilmediği ve kadınların ise %11,2'inin okuma-yazma bilirken %88,8'inin okuma yazma bilmediği anlaşılmaktadır. Cumhuriyet Döneminin önemli eğitim atılımları; Harf Devrimi, Millet Mektepleri ve Köy Enstitüleri'nin kuruluşu olmuştur. 1927-1950 döneminde gerçekleştirilen eğitim politikaları sayesinde okuma yazma oranı giderek artmış, Antalya'da 1927 yılında %5,38 oranındaki okuma-yazma bilen nüfusun oranı, 1945'te %27,15'e yükselmiştir.²⁵²

I- Kentsel Planlama

Antalya'da imar hareketleri İkinci Dünya Savaşı'nın sıkıntılarına rağmen 1940-1945 yılları arasında devam etmiştir. Bu dönemde, eski adı Yenikapı Caddesi olan Atatürk Caddesi genişletilip, sur kenarından akan su, yolun ortasına yapılan ark içine alınmıştır. Cadde'ye palmye ağaçları dikilerek karakteristik bir Akdeniz Caddesi yaratılmıştır. Aynı dönem de Ali Çetinkaya Caddesi açtırılarak İnönü İlkokulu, Kız Enstitüsü, Doğumevi Hastanesi ve günümüzde Merkez Bankası'nın bulunduğu yerde tek katlı bir Kent Kütüphanesi inşa ettirilmiştir.²⁵³ Eski adı İnönü Parkı olan Karaalioğlu Parkı'nın bulunduğu alan ıslah edilerek denize uzanan, dönemin modernist anlayışındaki park inşa edilmiştir.²⁵⁴

²⁵² Esin Yüzbaşı, "1927-1950 Yılları Arasında Antalya'nın Nüfusu Ve Demografik Yapısı", **Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi**, IV/2, (2020), s.88

²⁵³Hüseyin Çimrin, **Bir Zamanlar Antalya Tarih, Gözlem Ve Anılar**, I, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Kültür Yayını, Antalya, 2007, s.50

²⁵⁴ H. Çimrin, **Bir Zamanlar Antalya Tarih, Gözlem Ve Anılar**, s.51

Yenikapı semtinde günümüzde (2008) Öğretmen Evi olarak kullanılan konut, Vali Haşim İşcan döneminden başlayarak 1976 yılına kadar Vali Konağı olarak kullanılmıştır.²⁵⁵ Halkevi, Karaalioğlu Parkı, El hamra sineması, Vatan kıraathanesi gibi önemli yapıların toplandığı Yenikapı semtine Vali Konağı'nın da taşınmasıyla, semt seçkin bir cazibe merkezine dönüşmüştür. Ayrıca şu anda Kapalı Spor Salonu'nun bulunduğu alan çocuk parkı olarak düzenlenmiş, bugünkü stadyumun bulunduğu alanda, ilk stadyum tesis edilmiştir. 1942 yılında Antalya'da dönemin ilk planlı yerleşim bölgesi olan Bahçelievler semti kurulmuştur. Semt, 1940'lı yılların ortalarına doğru Konyaaltı pati kasının üstünde her biri bahçeli yaklaşık 100 adet iki tip konuttan ve sosyal donatı alanlarından oluşuyordu.²⁵⁶

İncelenen bu dönemde, Antalya'nın şehirleşme süreci, batıda Bahçelievler semti, doğuda Ali Çetinkaya Caddesi ile Meydankavağı bölgesi ve güneyde Haşim İşcan Mahallesi yönünde genişleme göstermiştir. Şehrin tarihi merkezi Kaleiçi'nden Meydankavağı'na uzanan Recep Peker Caddesi, modern alışveriş bölgesi 'Yeni Çarşı' ve Karaalioğlu Parkı'nı birbirine bağlayan Atatürk Caddesi, Kaleiçi'nden Vilayet binasına ulaşan Hükümet Caddesi ve Muratpaşa Mahallesi'ne doğru genişleyen Şarampol yolu, kentin ana arterleri olarak işlev görmüştür. Yenikapı Mahallesi, kent merkezindeki prestijli yerleşim alanlarından biri olarak gelişimini sürdürmekteyken, Kalekapısı ise şehrin ticaret merkezi olarak önemini korumuştur. Bu kentsel gelişim eksenleri, Antalya'nın demografik yapısını, ekonomik aktivitelerini ve sosyal yaşamını şekillendiren temel unsurlar olarak belirlenmiştir..²⁵⁷

E- ÖNEMLİ GÜNLERİN KUTLAMALARI VE YEŞİL ANTALYA GAZETESİNE YANSIMALARI

Tarih boyunca milletler, kendi kaderlerini dönüştüren, geleceklerini şekillendiren ve yeni sosyal yapılar ile kurumlar oluşturulmasına öncülük eden dönüm noktalarına tanıklık etmişlerdir. Bu tür olaylar ve tarihler, büyük bir devrimin ya da parlak bir geleceğin başlangıcı olarak kabul edildiğinde, zamanla artan bir öneme sahip olmuş ve ulusal bayramlar olarak kutlanmaya başlanmıştır. Milli gelenek ve göreneklerin bir

²⁵⁵ H. Çimrin, **Bir Zamanlar Antalya Tarih, Gözlem Ve Anılar**, s.51-52

²⁵⁶ H. Çimrin, **Bir Zamanlar Antalya Tarih, Gözlem Ve Anılar**, s.53

²⁵⁷ Elif Ö. Aydın, "*Cumhuriyetin Kentteki Etkileri*", Cumhuriyet Dönemi Antalya III. Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2010, s.55

parçası olarak, topluluklar tarafından ortaklaşa kutlanan bayramlar, toplumsal birlikteliğin ve kimliğin pekiştirilmesinde öncelikli bir yere sahiptir.²⁵⁸

Türk toplumunda bayram kutlamalarının kökeni, İslamiyet öncesi döneme dayanmaktadır. Bu anlayış, Fransız İhtilali sonrasında Avrupa’da yayılan milliyetçilik akımının etkisiyle yeni bir boyut kazanmıştır. Türklerin kültürel özellikleri, idari yapıları ve İslam kültürünün etkisi altında şekillenen bayramlar, toplumsal birlikteliğin ve kimlik oluşturmaının önemli unsurları haline gelmiştir. Osmanlı Devleti’nin modernleşme sürecinde, devlet düzenindeki yeniliklerin ötesine geçen bir değişim arzusu, toplumsal alanda da yeni bir değerler sistemi oluşturulmasını teşvik etmiştir. Bu bağlamda, dini bayramların yanı sıra milli bayramlar, milli marşlar ve milli günler gibi ulusal kimliği pekiştiren unsurlar hayata geçirilmiştir.²⁵⁹

Osmanlı Devleti’nin milli bayram kavramının ilk tezahürleri, II. Meşrutiyet döneminde ortaya çıkmıştır. Başlangıçta, Osmanlı Devleti’nin kuruluş tarihi olan 27 Ocak 1299, “*İstiklâl-i Osmanî Günü*” olarak milli bayram niteliğinde kutlanması önerilmiştir. Ancak bu öneri, Meclis-i Mebusan’a sunulduğunda, İstanbul mebusu Hüseyin Cahit Yalçın tarafından II. Meşrutiyet’in ilan edildiği 10 Temmuz (23 Temmuz Miladi takvim) tarihinin milli bayram olarak kutlanması teklif edilmiştir. Meclis’te yapılan müzakereler sonucunda, 23 Temmuz 1908 tarihinin milli bayram olarak kutlanmasına karar verilmiştir. Bu karar, milli kimlik ve bağımsızlık anlayışının pekiştirilmesinde önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir ve dönemin siyasi dinamiklerini yansıtan bir gelişme olarak tarihsel kayıtlarda yerini almıştır.²⁶⁰

İttihat ve Terakki dönemi, Osmanlı Devleti’nin modernleşme sürecinde milli bir bilincin oluşturulması yönünde önemli adımların atıldığı bir dönem olarak kayıtlara geçmiştir. Bu dönemde, milli coğrafya, milli kütüphane ve milli arşiv gibi kavramlar etrafında şekillenen modernleşme çabaları, ulusal kimliğin pekiştirilmesi amacını taşımaktaydı. Başlangıçta “*Hürriyet Bayramı*” olarak adlandırılan ulusal bayramlar, geniş katılımlarla kutlanırken, Birinci Dünya Savaşı’nın getirdiği zorluklar ve Milli Mücadele Dönemi’nde ülkenin işgal altında olması sebebiyle 1919-1920 yıllarında kutlamalar yasaklanmıştır. 1921-1922 yıllarında da işgal koşulları nedeniyle bayramlar

²⁵⁸ Yaşar Özüçetin, “*Milli Mücadele İçerisinde 19 Mayıs 1919*”, **Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi**, V/2, (2004), s.66

²⁵⁹ Yasemin Doğaner, “*Cumhuriyet’in Onuncu Yıl Kutlamaları*”, **Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi**, V/9, (Şubat-2007), s.119.

²⁶⁰ Erdem Çanak, “*Adana’da Cumhuriyet’in Onuncu Yılı Kutlamaları*”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, XXIX/86, (Temmuz 2013), s.3; Hasan Akbayrak, “*Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Millî Bayramlar*”, **Tarih ve Toplum**, VIII/43, (1987), s. 31.

kutlanamamıştır. Milli Mücadele'nin ruhunu yansıtan Erzurum Kongresi, II. Meşrutiyet'in ilanının yıldönümü olan 23 Temmuz ile örtüşecek şekilde planlanmıştır. “10 Temmuz Bayramı”, 27 Mayıs 1935 tarihine kadar kutlanmış ve milli egemenlik anlayışının toplumda kökleşmesinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. Bu tarihsel süreçler, ulusal tarih anlayışının ve toplumsal hafızanın oluşumunda belirleyici olmuştur.²⁶¹

Milli Mücadele Dönemi'nde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) açılışının yıldönümü olan 23 Nisan'ın milli bayram olarak kutlanması fikri TBMM tarafından benimsenmiştir. 1929 yılından itibaren bu tarih, “*Hâkimiyeti Milliye ve Çocuk Bayramı*” adı altında resmi olarak kutlanmaya başlanmıştır. Ayrıca, 30 Ağustos 1927'de “*Zafer Bayramı*” ve 19 Mayıs 1935'ten itibaren “*Gençlik ve Spor Bayramı*” olarak kutlanmaları gerçekleştirilmiş ve sonraki yıllarda milli bayram statüsü kazanmıştır. Cumhuriyet'in ilanının ardından iki yıl geçtikten sonra, 29 Ekim tarihinin milli bayram olarak kutlanmasına dair bir kanun 19 Nisan 1925'te kabul edilmiş ve bu tarih, “*Türkiye dâhil ve haricinde devlet namına yapılacak milli bayram merasimi*” olarak belirlenerek kutlanmaya başlamıştır. Bu gelişmeler, ulusal kimliğin ve bağımsızlığın simgesi olarak kabul edilmiş ve Türkiye'nin milli bayramlarının oluşum sürecinde önemli dönüm noktaları oluşturmuştur.²⁶²

I- 23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı Kutlamaları

23 Nisan 1920 tarihinde, Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde Ankara'da toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Türk milletinin egemen iradesiyle kendi kaderini tayin etme ve yeni bir devlet yapısını inşa etme kararlılığının en somut ifadesiydi. 1921 yılında kabul edilen ve “*23 Nisan'ın millî bayram addine dair kanun*” ile Türkiye'nin ilk milli bayramı resmileştirildi. Bu kanun, TBMM'nin açılış günü olan 23 Nisan'ı milli bayram olarak ilan etti. Ancak, kanun metninde “*Milli Hâkimiyet*” ifadesine yer verilmediği dikkat çekicidir. Saltanatın kaldırıldığı 1 Kasım 1922 tarihinden sonra, bu gün “*Millî Hâkimiyet Bayramı*” olarak anılmaya başlandı. Her ne kadar 1 Kasım “*Hâkimiyet-i Milliye Bayramı*” olarak belirlenmiş olsa da, 23 Nisan tarihi TBMM'nin açılışının yıldönümü olarak “*Milli Hâkimiyet Bayramı*” adıyla kutlanmaya devam

²⁶¹ Y. Doğaner, “Cumhuriyet'in Onuncu Yıl Kutlamaları”, s.119-120.

²⁶² Fevzi Çakmak, “Bursa'da On Beşinci Yıl Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları”, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, XIX/18, (2010), s.89.

etmiştir. Bu tarihler, Türkiye'nin milli egemenliğini ve çocuklara atfedilen önemi vurgulayan, ulusal tarihindeki dönüm noktalarından bazıları olarak kabul edilmektedir.²⁶³

1935 yılında yapılan kanun değişikliği ile “23 Nisan Milli Bayramı”, “*Milli Hâkimiyet Bayramı*” olarak yeniden adlandırıldı. Bu dönemde, Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin Milli Hâkimiyet Bayramı'nda gerçekleştirdiği yardım toplama faaliyetleri, 23 Nisan'ın çocuklarla özdeşleşmesine öncülük etti. Cemiyet, 23 Nisan 1927'de bu günü resmi olarak “*Çocuk Bayramı*” olarak ilan etti ve böylece Türkiye'de çocukların sosyal ve kültürel hayatta önemli bir yer edinmesine katkıda bulundu.²⁶⁴

Himaye-i Etfal Cemiyeti, 6 Mart 1917'de İstanbul'da kuruldu ve Birinci Dünya Savaşı sırasında şehit çocuklarına ve kimsesiz çocuklara önemli yardımlar sağladı. Milli Mücadele döneminde, TBMM üyelerinin girişimiyle 30 Haziran 1921'de Ankara'da faaliyetlerine devam etti. Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal devlet anlayışının bir göstergesi olan bu cemiyet, devletin sosyal hizmetler alanındaki hedeflerini ve faaliyetlerini yerine getiren bir yapıya sahipti. Kuruluşundan itibaren TBMM Başkanı ve Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk'ün desteğini alan cemiyet, 1922 yılında Ankara'da yapılan ilk Hâkimiyet-i Milliye Bayramı kutlamalarına öğrencilerin katılımıyla bayrama farklı bir atmosfer kazandırdı. 1927 yılı itibarıyla 23 Nisan, tüm ülkede “*Çocuk Bayramı*” olarak kabul edilir ve coşkuyla kutlanır hale geldi. 1929'da ise “*Çocuk Haftası*” olarak yedi güne yayılan kutlamalar, Maarif Teşkilatı'nın da desteğiyle okulların tatil edilmesi ve tüm öğrencilerin etkinliklere katılımının sağlanmasıyla daha da genişledi. Bu geniş çaplı kutlamaların organizasyonu, cemiyetin tek başına üstlenemeyeceği bir boyuta ulaştığı için Türk Ocakları'na devredildi.²⁶⁵

“*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin 23 Nisan 1946 tarihli sayısında yer alan “*Milli Egemenlik ve Çocuk Haftası*” başlıklı haber, Türkiye'nin milli egemenlik anlayışının ve çocuklara atfedilen değerin somut bir yansıması olarak görülebilir. Haberde, TBMM'nin açılışının 26. yıldönümünün Antalya'da nasıl coşkuyla kutlandığını detaylı bir şekilde aktarılmıştır. İlkokul öğrencilerinin sabahın erken saatlerinde Halkevi önünde toplanmaları, İstiklal Marşı'nın coşkuyla söylenmesi ve çeşitli devlet yetkililerinin çocukları selamlamaları, milli bayramların toplumsal ve kültürel hayattaki yerini pekiştiren geleneksel unsurlardır.²⁶⁶

²⁶³ Veysi Akın, “23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramının Tarihçesi”, **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, III/3, (Ocal-1997), s.92.

²⁶⁴ V. Akın, “23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramının Tarihçesi”, s.92-93.

²⁶⁵ V. Akın, “23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramının Tarihçesi”, s.93.

²⁶⁶ **Yeşil Antalya Gazetesi**, 23 Nisan 1946, s.1.

Haberde ayrıca, çocukların bayram kutlamalarındaki aktif rolü ve İstiklal Okulu tarafından düzenlenen çocuk balosunun büyük ilgi görmesi, Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin çocuklara yönelik sosyal faaliyetlerinin bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. 1927 yılında “Çocuk Bayramı” olarak ilan edilen bu gün, zamanla “*Milli Hâkimiyet ve Çocuk Haftası*”na dönüşmüş ve çocukların milli bayram kutlamalarındaki yerini daha da güçlendirmiştir. Gazetenin bu haberle, milli egemenlik ve çocukların eğitim ve sosyal yaşamdaki önemine dikkat çektiği ve bu kutlamaların toplumun kolektif hafızasına kazındığı da söylenebilir.²⁶⁷

“*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin haberleri, milli bayramların ve çocukların toplumsal yaşamdaki yerini belgeleyen ve kutlamaların geniş katılımlı bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan önemli bir kaynak olarak kabul edilebilir. Gazete, bu tür haberlerle, milli egemenlik bilincinin ve çocukların toplum içindeki değerinin artırılmasına katkıda bulunmuş ve Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren bu değerlerin korunup geliştirilmesinde etkili bir rol oynamıştır.

23 Nisan 1947 tarihinde aynı gazetede yer alan “23 Nisan Bayramın Kutlu Olsun Aziz Türk Milleti” başlıklı diğer haber ise Türkiye'nin milli egemenlik anlayışını ve çocuklara atfedilen özel önemi vurgulayan bir kutlama atmosferini yansıtmaktadır. Haberde, 23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılışıyla başlayan milli egemenliğin 26. yıldönümünün, Antalya'da büyük bir coşku ve katılımla kutlandığı belirtilmiştir. Sabahın erken saatlerinde Halkevi'nde toplanan kalabalık, İstiklal Marşı'nın seslendirilmesiyle başlayan tören ve renkli geçit töreni, milli bayramların toplumsal ve kültürel hayattaki yerini pekiştirmiştir.²⁶⁸

Haberde ayrıca, çocukların bayram kutlamalarındaki aktif rolü ve elbise müsabakası gibi etkinliklerin düzenlenmesi, Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin çocuklara yönelik sosyal faaliyetlerinin bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. “*Milli Hâkimiyet ve Çocuk Haftası*” olarak adlandırılan bu kutlamalar, çocukların milli bayram kutlamalarındaki yerini daha da güçlendirmekte ve Türkiye'de çocukların eğitim ve sosyal yaşamdaki önemine dikkat çekmektedir.²⁶⁹ Gazete, bu tür haberlerle, milli egemenlik bilincinin ve çocukların toplum içindeki değerinin artırılmasına katkıda bulunmuş ve Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren bu değerlerin korunup

²⁶⁷ Yeşil Antalya Gazetesi, 23 Nisan 1946, s.1.

²⁶⁸ Yeşil Antalya Gazetesi, 23 Nisan 1947, s.1.

²⁶⁹ Yeşil Antalya Gazetesi, 23 Nisan 1947, s.1.

geliştirilmesinde etkili bir rol oynamıştır. “*Ne mutlu Türküm diyene!*” sloganıyla yankılanan bu kutlamalar, milli birlik ve beraberliğin yanı sıra, geleceğin teminatı olan çocuklara verilen önemin altını çizmektedir.²⁷⁰

“*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin 23 Nisan 1948 tarihli nüshasında “*23 Nisan Büyük Bayramımız Asil Milletimize Kutlu Olsun*” başlığı altında yayımlanan haber ile milli egemenlik ve çocuklara verilen değerin, toplumsal yaşamımızda nasıl köklü bir yer edindiği ve bu özel günün, tüm milletimiz için ne denli anlamlı olduğu gösterilmektedir: “*28 sene evvel bugün 23Nisan 1920 tarihinde Büyük Millet Meclisi’nin ilk defa açılmasıyla hâkimiyetini eline alan Aziz Milletimiz, egemenliği yarın ellerinde tutacak olan sevgili yavrucaklarımıza bu büyük bayramı teşmil ederek, 23 Nisan bayramımız, aynı zamanda çocuklarımızın bayramı ve haftası olmuştur. 22 Nisan Perşembe günü caddeler ve Cumhuriyet Meydanı bayraklarla süslendi, erkenden halk meydana koştu. Saat 09.30’da Hükümet Meydanı’nda kendilerine gösterilen yerlerini aldılar. Tam 10’da İstiklal Marşı başladı. Marştan sonra Sayın Valimiz, Komutanımız, Milli Eğiti Müdürü ve Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanı, çocukların bayramını kutladılar. Çocuklar şarkılar söyleyerek Belediyenin önüne geldiler. Kendilerine Belediye tarafında şeker ikram edildi. Esnaf çocuklara şeker ikram etti. Öğleden sonra saat 14’te birinci sınıf öğrencileri öğretmenleriyle birlikte İnönü Okul bahçesinde toplanarak, belediye tarafından temin edilen otobüslere binip şehri gezdiler, Bugün çocuklarımıza Belediye tarafından eğlenceler yapılacak, Çocuk haftasının devam edeceği 25-30 Nisan günlerinde ilkokullarda kır gezisi yapacaklar*”.²⁷¹

Aynı adlı gazetenin 23 Nisan 1949 tarihli nüshasında, “*23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Büyük Milletimize Kutlu Olsun*” başlığı altında yer alan haber, Türkiye’nin milli egemenlik anlayışını ve çocuklara atfedilen özel önemi vurgulayan bir kutlama atmosferini yansıtmaktadır. Haberde, 23 Nisan 1920’de TBMM’nin açılışıyla başlayan milli egemenliğin 29. yıldönümünün, Antalya’da büyük bir coşku ve katılımla kutlandığı belirtilmiştir. “*Çocuk bir cihandır*” ifadesiyle, çocukların sadece ailelerinin değil, aynı zamanda ulusumuzun da geleceği olduğu vurgulanmaktadır.²⁷² Haberde bu özel günün hem “*Hâkimiyeti Milliye*”nin hem de “*Çocuk Bayramı*”nın coşkuyla kutlandığı bir gün olduğu vurgulanmış, geçmişin zorluklarından alınan derslerle,

²⁷⁰ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 23 Nisan 1947, s.1.

²⁷¹ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 23 Nisan 1948,s.1.

²⁷² *Yeşil Antalya Gazetesi*, 23 Nisan 1949, s.1.

geleceğe umutla bakmanın ve milli egemenliğimizin kıymetini bilmek adına çocuklarımıza daha güzel bir dünya bırakmanın önemi hatırlatılmıştır.²⁷³

“*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin 26 Nisan 1950 tarihli sayısında yer alan “23 Nisan Çocuk ve Milli Egemenlik Bayramı” başlıklı haber, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nın Antalya’da nasıl kutlandığını detaylı bir şekilde okuyucuya aktarmaktadır. Haberde; dönemin Valisi İsmail Hakkı Baykal tarafından genişletilmiş ve iyileştirilmiş Cumhuriyet alanında gerçekleştirilen kutlamaların büyük bir coşku içinde geçtiği belirtilmiştir. Sabahın erken saatlerinden itibaren şehrin yollarını ve caddelerini dolduran halkın, kutlama alanına doğru yürüyüşe geçtiği ve saat 10’a kadar meydanın tamamen dolup taşıdığı ifade edilmiştir. Resmi tören, saat 10’da başlamış ve Vali Baykal’ın açılış konuşmasıyla devam etmiştir. Tören sırasında, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk için dualar edilmiş ve böylece milli egemenlik bilincinin yanı sıra, ulusal birlik ve beraberlik duyguları da pekiştirilmiştir. Bu haber, 23 Nisan’ın sadece bir bayram olarak değil, aynı zamanda ulusal tarih ve kimlik anlayışımızın bir yansıması olarak kutlandığının altını çizmektedir.²⁷⁴

II- 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı

Atatürk’ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı ilk defa 1926 yılında “*Gazi Günü*” adı altında Samsun’da kutlanmış, 24 Mayıs 1935’te “*Atatürk Günü*” adı altında resmiyet kazanmıştır. Beşiktaş’ın girişimleriyle Fenerbahçe Stadı’nda kutlanan bu ilk 19 Mayıs, Galatasaray ve Fenerbahçeli yüzlerce sporcunun da katılımıyla bir spor günü hâline gelmiştir. Bu organizasyondan bir süre sonra gerçekleşen Spor Kongresi’nde söz alan Beşiktaş Kurucu Üyesi Ahmet Fetgeri Aşeni, kutlanan “*Atatürk Günü*”nün tüm gençliğe mal edilebilmesi için “*19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı*” adı altında her yıl yapılmasını teklif etmiştir. Kongrede oylanan bu öneri kabul edilmiş ve Atatürk’ün de onayıyla yasalaşmıştır. 19 Mayıs, 20 Haziran 1938 tarihli kanunla “*Gençlik ve Spor Bayramı*” adını almıştır. 12 Eylül Darbesi ile yönetime gelen Kenan Evren başkanlığındaki Millî Güvenlik Konseyi, Atatürk’ün doğumunun yüzüncü yılı olan 1981 yılını kanun çıkararak Atatürk Yılı kabul ve ilan etti. Kutlamalar kapsamında “*Gençlik ve Spor Bayramı*”nın adı da “*Atatürk’ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı*” olarak değiştirilmiştir.²⁷⁵ Konuyla ilgili

²⁷³ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 23 Nisan 1949, s.1.

²⁷⁴ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 26 Nisan 1950, s.1.

²⁷⁵ Dursun Ali Akbulut, “*Samsun’un Gazi Günü Ya da 19 Mayıs Bayramı*”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XI/33, (Kasım-1995), s.779.

olarak 19 Mayıs 1946 tarihli “*Yeşil Antalya Gazetesi*”’nde Türkiye’nin milli mücadele ruhunu ve gençliğe atfedilen önemi vurgulayan bir haber yayımlanmıştır. “19 Mayıs” başlıklı haberde savaş yıllarının zorluklarına rağmen ulusal iradeyle her zorluğun üstesinden gelme kararlılığıyla 19 Mayıs’ın yıl dönümünün kutlandığı belirtilmiştir. Bu tarih, Türk milletinin refahı ve mutluluğu için fedakarlık gösteren ve ülkenin bağımsızlığı için zorlu koşullarda dahi mücadele eden Mustafa Kemal Atatürk’ün Anadolu’ya geçişinin yıldönümü olarak anılmaktadır. 19 Mayıs, Atatürk’ün Samsun’a çıkışını simgeleyen ve Türk milletinin bağımsızlık mücadelesinin başlangıcı olarak kabul edilen tarihi bir gündür. Bu gün, Türk gençliğine emanet edilen ve nesilden nesile aktarılan bir bayram olarak kutlanmaktadır. Haberde, Türk milletinin, dünya savaşları sırasında bile güçlü düşmanlarına karşı gösterdiği direncin ve zaferlerin, ulusal tarihimizdeki yerinin altını çizen bir örnek olarak sunulmuştur. Gençler, bu kutlamalarla, Atatürk’ün izinden giderek, onun eserlerini ve ideallerini yaşatma sorumluluğunu üstlenmişlerdir. “*Türk Gençleri Bayramınız Kutlu Olsun*” ifadesiyle, gençliğin bu önemli günü coşkuyla kutlamasının ve Atatürk’ün mirasını gelecek kuşaklara taşıyacaklarına olan inancın ifade edildiği vurgulanmıştır.²⁷⁶

Yine “*Yeşil Antalya Gazetesi*”’nin 20 Mayıs 1947 tarihli sayısında “*Gençlik Bayramın Kutlu Olsun*” başlığı altında yayımlanan haber, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı’nın Türkiye genelinde nasıl bir coşkuyla kutlandığını ve bu kutlamaların tarihsel ve kültürel önemini vurgulamaktadır. Haberde; dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün Ankara’daki gençlerle bayramı kutladığı ve Antalya’da hafif yağmur altında bile meydanların dolup taşıdığı belirtilmiştir. Genç neslin heyecanının ve coşkusunun, bayramın ruhunu yansıttığı ifade edilmiştir.²⁷⁷

Haber ayrıca, Mustafa Kemal Atatürk’ün 19 Mayıs 1919’da Samsun’a çıkışını ve bu tarihin Türk milletinin bağımsızlık mücadelesindeki dönüm noktası olduğunu anlatmaktadır. Atatürk’ün, Osmanlı Devleti’nin zorlu dönemlerinden geçen ve çeşitli savaşlarda mücadele eden gençlerin yanına güvenle koştuğu ve onların liderliğinde bir ulusun kaderinin değiştiği vurgulanmıştır. Haber, Atatürk’ün gençlere olan inancını ve gençliğin ulusal kurtuluşa oynadığı rolü öne çıkarmaktadır.²⁷⁸

²⁷⁶ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 19 Mayıs 1946, s.1.

²⁷⁷ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 20 Mayıs 1947, s.1.

²⁷⁸ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 20 Mayıs 1947, s.1.

Haberin sonunda yer alan şiirsel ifadeler, 19 Mayıs'ın sadece bir bayram olmadığını, aynı zamanda Türk milletinin özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinin sembolü olduğunu ve bu ruhun genç nesiller tarafından yaşatıldığını simgelemektedir. “*Dağ başını duman almış, Gümüş dere durmaz akar, Güneş ufuktan şimdi doğar, Yürüyelim arkadaşlar...*” dizeleri, gençliğin bu tarihi günü, geçmişin zaferleriyle ve geleceğe yönelik umutlarıyla kutladığını göstermektedir.²⁷⁹ Gazetede bu haberi milli tarih anlayışımızın ve gençliğe verilen değerin bir yansıması olarak, gençlerin bayramını ve Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesini anlamak için önemli bir kaynak olarak değerlendirmek mümkündür. 19 Mayıs 1949 tarihli diğer bir nüshada ise yine 19 Mayıs'ın önemine vurgu yapılarak vatanın “*hain düşmanlardan kurtarmakla da nihayetlenen bu başlangıcın*” bayram ilan edildiği ifade edilmekteydi.²⁸⁰

III- 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilan edilişi tüm yurttta yüz bir pare top atışı yapılarak duyuruldu ve haber bazı istisnalar dışında büyük bir sevinçle karşılandı. Resmi olarak bayram ilan edilmeden önce 1924 yılı 29 Ekiminde yapılacak merasim devlet tarafından organize edildi ve buna ilişkin bir de kararname yayınlandı. Bu ilk tören, büyük bir özenle yapıldı. Resmi tatil olması nedeniyle geniş bir katılım gerçekleşti. Darülfünun öğrencileri de kendi hazırladıkları bir programla Cumhuriyet'i kutladı. Cumhuriyet Bayramı'nın kabulü ise Meclisin 19 Nisan 1925 tarihli oturumunda gerçekleştirildi. Başvekil Ali Fethi Bey tarafından verilen kanun layihasında: “*Her milletin kendisi için milli bayram olarak tek bir gün kabul ettiği, o günün memleket içinde ve dışında yabancı elçiliklerde kutlandığı, bu günün Fransa'da 14 Temmuz, Amerika'da 24 Temmuz olduğu, Türkiye Cumhuriyeti için de bu günün Cumhuriyet'in ilan edildiği gün olan 29 Ekim olarak kabul edilmesi gerektiği, 23 Nisanın benzer bir gün olarak kabulü ifade edildiği takdirde o günün Türk inkılâp tarihinde bir merhaleyi ifade ettiği ancak Cumhuriyet'in ilanının tamamlanmış bir süreci ortaya koyduğu için 29 Ekim'in bayram olarak ilan edilmesi gerektiği*” belirtildi.²⁸¹

Dört maddeden oluşan kanun teklifi ciddi bir itiraz olmaksızın kabul edildi. Bundan sonra Cumhuriyet Bayramları, yeni kurulan cumhuriyet rejiminin değerlerini

²⁷⁹ Yeşil Antalya Gazetesi, 20 Mayıs 1947, s.1.

²⁸⁰ Yeşil Antalya Gazetesi, 19 Mayıs 1949, s.1.

²⁸¹ Y. Doğaner, “Cumhuriyet'in Onuncu Yıl Kutlamaları”, s.120-121.

ortaya koyma ve halka benimsetme yolunda önemli bir işlev gördü ve her yıl şenliklerle kutlandı. Cumhuriyet idaresi, 27 Mayıs 1935'te kabul ettiği bir kanunla birlikte ülke içinde kutlanan bayramları düzenleme yoluna gitti. Cumhuriyet'in ilan edildiği gün ulusal bayram olarak ilan edildi ve devlet adına yalnız o gün tören yapılması kararına bağlandı.²⁸²

Yapılan değişiklik basına da yansıdı. “*Yeşil Antalya Gazetesi*”’nde yayımlanan “29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları” başlıklı haberde okuyucu da bilgilendirilmiştir. Haberde; TBMM’nin o günkü oturumunda Matbuat Kanunu ve ceza kanunu tasarıları üzerinde yapılan ikinci müzakereler ve bu müzakereler sonucunda gerçekleştirilen değişiklikler hakkında bilgi verilmiştir. Oturum, saat 10.00’da Kazım Karabekir’in başkanlığında başlamış ve tasarılar, metinlerin yazımı ve anlaşılabilirliği açısından daha fazla açıklık sağlayacak şekilde bazı küçük değişikliklerle kabul edilmiştir.²⁸³

Matbuat Kanunu tasarısının 27. maddesi üzerinde yapılan tartışmalar sırasında, Ali Rıza Türel, basın suçları kapsamında muhabir, muharrir ve yazı işleri müdürlerinin yanı sıra diğer suçluların da ceza kanunu hükümlerine göre cezalandırılmasını öngören yeni bir fıkranın eklenmesini önermiştir. Ancak, komisyon sözcüsü Hasan Şükrü Adalı, bu önerinin maddeye eklenmesine gerek olmadığını belirtmiş ve öneri reddedilmiştir. Ayrıca, 34. madde üzerinde yapılan müzakereler sırasında Adnan Adıvar, halkın huzurunu kasıtlı olarak bozan haberlerde “*bilerek*” kelimesinin eklenmesini önermiş, Kemal Turan ise “*bozacak*” yerine “*sarsacak*” kelimesinin kullanılmasını teklif etmiştir. Turan’ın önerisi kabul edilmiş ve kanun bu şekilde onaylanarak yasalaşmıştır. Bu oturumun ardından TBMM, 1 Kasım’a kadar tatile girmiştir.²⁸⁴ Bu haber, dönemin basın yasalarındaki değişikliklerin ve TBMM’nin yasama süreçlerinin detaylı bir kaydını sunmakta ve basın özgürlüğü ile ilgili yasal düzenlemelerin evrimini belgelemektedir.

“*Yeşil Antalya Gazetesi*”’nin 29 Ekim 1948 ve 2 Kasım 1949 tarihli sayılarında, Cumhuriyet’in ilanının yıldönümleriyle ilgili haberlere yer verilmiştir. Bu haberlerde, Cumhuriyet’in kuruluşunun 25. ve 26. yıldönümlerinin, Türk milleti için bir onur ve mutluluk kaynağı olduğu şöyle vurgulanmaktadır: “...25 Ekim Cuma günü çok erken saatlerde şehirde hareket başladı. Milli bayramı içten gelen sevinçle kutlamak için atlı ve yaya şuurlu yurttaşlar sokakları doldurdu. Herkes bu milli bayramın önemini

²⁸² F. Çakmak, “*Bursa’da On Beşinci Yıl Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları*”, s.89.

²⁸³ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 29 Ekim 1946, s.1.

²⁸⁴ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 29 Ekim 1946, s.1.

anlıyordu. Herkes tören alanına koştu. Partiler, Askerler, Okullar... Saat 10'da on beş binden fazla yurttaş kutlamalara katıldı. İlkokul öğretmenlerinden Ali Manavuşağın Cumhuriyetin feyizlerini ve faziletlerini anlatan kısa ve çok canlı hitabesi, onu takip eden lise öğrencilerinden bir gencin Aziz kurucu Atamızın gençliğe inanarak emanet ettiği rejmi muhafazayı kutsal bir ödev ve milli bir borç tanıdıklarını belirten hitabeleri 15 bin kişinin içinden gelen heyecanlı alkışlarla karşılandı. Bunu Jandarma birliğinin muntazam geçişi takip etti, irfan ordusunun geçişi başladı. Önde yarının kültür öncülüğünü yapacak Antalya Lisesi, kendine yakışan bir olgunlukla ilerledi. Bunu Aksu Köy Enstitüsü takip etti".²⁸⁵

Yine "26. Yıla Girerken "Yeşil Antalya Gazetesi"" başlıklı haberde de "Cumhuriyeti bundan 26 yıl önce bugün 29 Ekim 1923 yılında saat 21.00'da ilan olunmuştu. İnsafsız ölüm, bütün faniler gibi onun yakasına yapıştı. Aziz Antalyalılar istibdadın acı hatıralarını bilenler hala aramızdadır. O günleri yaşayanlardan duyduklarımız ile çocukluğumuzu o günlere mukayese ediyoruz. İnkılap Türkiye'si, Cumhuriyet idaresini kurdu. Memleketi cehaletten kurtardı. Düniün vücut kavgasını bugünkü fikir mücadelesi yenmiştir. Memlekette münevver zümre çoğalmakta, cehalet son saltanatını sürmektedir. Düniün kale içinde boğulmuş, gizlenmiş, saklanmış Antalya'sı bugün zümrüt ovalara yayılıyor...Törensiz olduğu halde çok neşeli geçti. Geceleri büyük eğlenceler tertip edildi. Bu yıl Cumhuriyet Bayramı tören yapılmadığı halde halkımız neşesinden hiçbir şey kaybetmedi. Halkevinin önünde binlerce kişi davul zurna çalıyordu. İki gece üst üste dükkânlar ve evler bayraklarla donatılmıştı".²⁸⁶

IV- 30 Ağustos Zafer Bayramı Kutlamaları

Kurtuluş Savaşı'nın dönüm noktası olan Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi, yok edilmek ve vatanından kovulmak istenen bir halkın millet olmasında, ülkesini işgalcilerden elbirliği ile kurtarmasının ve bağımsız yaşama isteğinin bir tezahürüydü. Büyük taarruz, işgalciler tarafından beklenilmeyen ve dolayısıyla kamuoyu dikkatinin başka konularla meşgul edildiği bir zamanda gerçekleştirildi. Bu yönüyle de dünyada büyük bir şaşkınlıkla karşılandı. Büyük Zafer'den iki yıl sonra 30 Ağustos 1924 cumartesi günü Dumlupınar'da Çal Köyü yakınlarında Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın da katılımıyla Büyük Zafer için ilk kutlama töreni yapıldı. Zaferi

²⁸⁵ Yeşil Antalya Gazetesi, 29 Ekim 1948, s.1.

²⁸⁶ Yeşil Antalya Gazetesi, 2 Kasım 1949, s.1.

kutlamak için iki yıl beklemenin en önemli nedeni 1923 yılının yeni Türkiye açısından hem ulusal hem de uluslararası alanda yoğunluğun had safhada olmasıydı.²⁸⁷

1926 yılında çıkarılan bir kanunla kazanılan zafer Türk ordusunun bayramı olarak ilan edildi. Ancak 1930'ların ortalarına kadar 30 Ağustos Zafer Bayramı görkemli kutlama ve anmalardan uzak bir şekilde törenlerle kutlandı. Özellikle 1960'lardan itibaren daha kapsamlı ve katılımlı bir şekilde kutlamalar yapılmaya başlandı. Bu bağlamda 1926'da Büyük Zaferin Türk kara, deniz ve hava kuvvetleri için bayram ilan edildiğine dair bir kanun çıkarıldı. Ardından da dönemin Milli Savunma Bakanı Recep (Peker) Bey imzasıyla yayımlanan genelge ile bu bayramın nasıl kutlanacağı ve ne tür düzen alınacağına dair ayrıntılı bir genelge yayımlandı. 1926'dan itibaren 30 Ağustos Zafer Bayramı olarak Büyük Zafer anmaları ve kutlamaları yapıldı. Bu kutlama ve anma törenleri kimi zaman çok dar kapsamlı olmuş, kimi zaman da daha katılımlı ve daha geniş kitlesel hal almıştı.²⁸⁸

"*Yeşil Antalya Gazetesi*"nde 30 Ağustos "*En Büyük Bayramımız*" başlıklı haberle okuyucu ile paylaşılmıştır. Haberde; Türkiye'nin milli mücadele tarihindeki dönüm noktası olan 30 Ağustos Zaferi'nin 24. yıldönümü anlatılmaktadır. Haber, bu zaferin Türk milletinin bağımsızlık ve egemenlik mücadelesindeki kararlılığını ve azmini simgelediğini vurgulamaktadır. 30 Ağustos, Türk istiklal mücadelesinin en parlak günlerinden biri olarak nitelendirilmekte ve Dumlupınar'da gerçekleşen Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nde elde edilen zaferin, Türk milletinin hak ve hürriyetini nasıl savunduğunun bir göstergesi olduğu belirtilmektedir. Haberde, sürekli savaşların yorgunluğuna ve yıkımına rağmen, bağımsızlık söz konusu olduğunda Türk milletinin nasıl birleşerek mücadele ettiği ve bu mücadelede nasıl zafer kazandığı anlatılmaktadır. Büyük Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk'ün, 30 Ağustos'taki durumu ve zaferin nasıl kazanıldığını kendi sözleriyle ifade ettiği aktarılmaktadır. Düşmanın hareket kabiliyetinin kısıtlandığı, Murat Dağı'nın kuzeyindeki Kızıldağ deresinin son çekilme noktası olduğu ve burada yapılan hareketlerin zorluklarına değinilmektedir. Atatürk'ün, bizzat sahada bulunarak ve sevk ve idare ederek zaferin kazanılmasında etkin rol oynadığı vurgulanmaktadır.²⁸⁹ "*Yeşil Antalya Gazetesi*"nin 30 Ağustos 1947 tarihli nüshasında "*Aziz Vatandaş Büyük Bayramın Kutlu Olsun*" başlıklı diğer bir haberde; 30 Ağustos

²⁸⁷ Burhan Sayılır, "30 Ağustos Zafer Bayramı Kanunu, İlk Zafer Kutlaması ve Büyük Taarruz ile İlgili Bazı Bilgiler", Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı, S.16, (Bahar-2014), s.91

²⁸⁸ B. Sayılır, "30 Ağustos Zafer Bayramı Kanunu, İlk Zafer Kutlaması ve Büyük Taarruz ile İlgili Bazı Bilgiler", s.100.

²⁸⁹ *Yeşil Antalya Gazetesi*, 30 Ağustos 1946, s.1.

1922'nin Türk Milleti'nin uluslararası arenada güçlü ve kararlı bir varlık olarak konumunu pekiştirdiği bir dönüm noktası olduğu anlatılmaktadır. Yine haberde, bu tarihin Türk Ordusu'nun düşman güçleri yenilgiye uğrattığı, düşman komutanlarının Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün karşısında teslimiyetlerini ifade ettikleri ve Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı bir gün olarak kaydedildiği okuyucu ile paylaşılmaktadır. Ayrıca, altı yüzyıllık bir imparatorluğun sona erişini ve yeni bir cumhuriyetin doğuşunu simgelediği vurgulanmaktadır.²⁹⁰

31 Ağustos 1949 tarihli nüshada ise konu şu şekilde değerlendirilmektedir: *“...Dün 30 Ağustos Zafer Bayramı idi. Şehir sabahın erken saatlerinde süslenmiş, herkes Cumhuriyet meydanına koşmuştu. Sabah sekizde Garnizon Komutanı'na askeri Mahfel'de yapılan tebrik mesaisi saat 08.30'da sona erdi. 08.30'da Cumhuriyet meydanına gidildi. Halk bu mutlu günün neşe ve gururuyla tertiplenen eğlencelerle gece geç vakte kadar eğlenmiş ve gece askeriyede tertiplenen baloya iştirak eden seçkin davetliler gecenin geç saatlerine kadar bu günü kutladılar. Gazetemiz bu büyük günü Aziz Türk Milleti'ne ve onun kahraman ordusuna kutlu olsun demekle şerefli bir ödevi yerine getirmiş sayar”*.²⁹¹

Aynı gazetenin 30 Ağustos 1950 tarihli nüshasında ise bu bayramın Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün eseri olduğu vurgulanırken, 30 Ağustos'un resmi bayram olarak kutlanmasının amacı şu cümlelerle ifade edilmekteydi: *“...Bu vesile ile bayramını sen Aziz Türk Milleti'ne kutlarken Aziz Atanın ruhunu şad etmeyi ve İnönü'yü önderliğinde ki bu eserden dolayı tebrik etmeyi fazilet borcu sayarız”*.²⁹²

²⁹⁰ Yeşil Antalya Gazetesi, 30 Ağustos 1947, s.1.

²⁹¹ Yeşil Antalya Gazetesi, 31 Ağustos 1949, s.1.

²⁹² Yeşil Antalya Gazetesi, 30 Ağustos 1950, s.1.

SONUÇ

Geniş anlamda basın; her çeşit haberi ve fikri, belirli periyotlarda basarak, topluma ulaştıran tüm yayın ürünleridir. Günlük basın ürünlerine gazete, haftalık, on beş günlük, aylık vb. basın ürünlerine de dergi denir. Tarihin kaydettiği dönemlere kadar uzanabilen bilgimiz, bize insanların toplum içinde yaşadıklarını, insan hayatının toplum hayatıyla birlikte süregeldiğini göstermektedir. En ilkel toplumlardan en ileri toplumlara kadar her zaman ve her yerde insanlar aileleri ve çevreleri ile iletişim halinde olmuştur. Toplumun bireyi olan insan, daima çevresinde olup bitenleri öğrenmek, kendi başına gelenleri başkalarına duyurmak, bunlar üzerinde düşünmek ve düşündüklerini de başkalarına iletme ihtiyacını duymuştur. İşte bu ihtiyaç; yani yaşanan anda olup bitenleri öğrenme merakı haberleşme eylemini yaratmıştır. Biri alıcı, diğeri verici olarak nitelendirilen iki kişi, iki taraf arasında, herhangi bir aracı olmadan yapılan bu tür haberleşmeye, doğrudan doğruya haberleşme denir. Bu tür haberleşmenin başlıca özelliği sözlü oluşudur. İki taraf arasında ani ve karşılıklı bir diyalog kurulmakta, haberin yayılma alanı gerek zaman, gerekse mekân yönünden çok sınırlı olmaktadır. Bir haberlerin diğeri kişilere; yani üçüncü şahıslara da aktarılması mümkündür. İşte bu haberleşme eyleminin en eski, en etkin ve en yaygın aracı, özellikle yazının icadından günümüze kadar çeşitli aşamalar geçiren ve yirminci yüzyıl dünyasında dördüncü kuvvet olarak nitelendirilen basındır. Konuya bu açıdan bakınca basının ilk insan topluluklarıyla yaşıt olduğunu görmekteyiz. İnsanlar birbirleriyle haberleşme ihtiyacındadır ve insanlar arasındaki ilk haberleşme işaretleşme ile başlamıştır.

Basının başlıca hammadde kâğıttır. Kâğıt, üzerine yazı yazmak, resim, işaret ve şekiller yapmak amacıyla, türlü bitkisel maddelerden imal edilen ince bir yüzeydir. Kâğıdın kullanıldığı alanlar sayılamayacak kadar çoktur. Ancak en önemli kullanım alanı basındır. Kâğıt, düşünceleri yazı haline kaymakla başlayan uygarlıkların yeryüzündeki yayılışında en önemli etken olmuştur. 10 Kağıdın ilkel şekli Papirüs'tür. Eski Mısırlılar MÖ 2000 yılından itibaren "*Cyperus Papyrus*" denen kamış cinsi bitkiden, üzerine resim-yazı yazılan ince tabakalar yapmışlardır.

Matbaanın icadı, basın ve yayın tarihi yönünden olduğu kadar, uygarlık tarihi yönünden de çok önemli bir olaydır. Bu sayede insanlık "*derin bir uykudan*" uyanmış, siyasal ve sosyal alanda yeni bir dönem başlamıştır. Tüm insanlığın uyanıp aydınlanması, bilim ve sanat eserlerinin tüm dünyaya yayılması, matbaa sayesinde olmuş, insanlar cehaletin korkunç ağırlığından sıyrılarak daha aydın hedeflere yönelmişlerdir.

Türkiye’de basın tarihinin kökenleri, Osmanlı Devleti dönemine dayanmaktadır. Bu dönemde, gazete, dergi ve matbaa gibi basın yayın araçlarının kurulması ve yaygınlaştırılması, çeşitli evrelerden geçerek gelişmiştir. Ancak, Osmanlı’da basın hayatının başlangıcı, diğer bazı devletlere kıyasla nispeten geç olmuştur. Modern anlamda matbaacılık faaliyetlerinin Osmanlı Devleti’nde 1727 yılında başlamasına rağmen, gazetecilik faaliyetleri yaklaşık bir yüzyıl sonra ivme kazanmıştır. Osmanlı Devleti’nin, kendisini dönemin güçlü devletleri arasında konumlandırması ve dış gelişmelere karşı gösterdiği ilgisizlik, padişahlık sisteminin eleştiriye açık hale gelmesi ve bunun yaratabileceği olumsuz etkiler nedeniyle basın hayatının gelişiminde bir gecikmeye yol açmıştır.

Osmanlı Devleti’nin, Batı’daki gelişmeleri ve yenilikleri ancak 19. yüzyılın ilk çeyreğinde, Lale Devri reformlarıyla dikkate almaya başlamıştır. Özellikle savaş meydanlarında yaşanan başarısızlıkların ardından, devletin yeniden canlandırılması amacıyla görevlendirilen ıslahat meclisi, basın ve gazeteciliğin toplumsal ve siyasi önemini anlamıştır. Sultan II. Mahmud’un ikna edilmesiyle birlikte, Osmanlı’da basın tarihi resmi olarak 1831 yılında “*Takvim-i Vekâyi*” gazetesinin yayınlanmasıyla başlamıştır. Bu gazete, Osmanlı Devleti tarafından yayınlanan ilk resmi gazete olma özelliğini taşımaktadır. “*Takvim-i Vekâyi*”den önce, yerel ölçekte ve yabancı dillerde yayınlanan çeşitli gazeteler bulunmaktaydı. Bunlardan bazıları, Fransız Büyükelçiliği gibi yabancı misyonlar tarafından yayınlanan ve genellikle diplomatik ve ticari bilgiler içeren gazetelerdi.

1864 yılında Sultan Abdulaziz’in vilayet nizamnamesini ilan etmesiyle, Osmanlı Devleti’nde yerel gazeteciliğin temelleri atılmış ve vilayetlerde matbaaların kurulmasıyla bu alanda ilk adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu süreçte, merkezi hükümetin çıkarları dikkate alınarak, yerel basının gelişimi üzerinde kontrol sağlanmıştır. Osmanlı döneminde filizlenen yerel gazetecilik anlayışı, Cumhuriyet’in ilanı sonrasında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından da benimsenmiş ve ülkenin büyük şehirlerinde “*Vilayet Gazeteleri*” adı altında yerel gazetelerin yayın hayatına başlaması teşvik edilmiştir.

Bu dönemin öne çıkan örneklerinden biri de “*Yeşil Antalya Gazetesi*” olmuştur. 15 Şubat 1946 tarihinde Antalya’da yayın hayatına başlayan bu gazete, Yusuf Ziya Öner’in sahipliği ve yayın yönetmenliği altında, toplumun sesini duyuran bir platform olarak hizmet vermiştir. Gazete, “*Salı, Cuma günleri çıkar. Memleket gazetesi*”

sloganıyla, yerel halkın ihtiyaç ve beklentilerine yönelik haberler sunmuş, Antalya Matbaası'nda basılarak bölgesel basının gelişimine katkıda bulunmuştur.

Antalya'nın tarihi boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması, bu bölgenin zengin kültürel ve tarihi mirasını yansıtmaktadır. Akdeniz'in sıcak sularına kıyısı olan bu bereketli topraklar, stratejik konumu ve elverişli iklimi sayesinde tarih boyunca önemli bir yerleşim alanı olmuştur. Antalya'nın yazılı basınının gelişimi, bölgenin sosyal ve kültürel yapısını şekillendiren önemli bir unsurdur. İlk basımı yapılan gazetelerden “*Yeşil Antalya Gazetesi*”ne kadar, Antalya'da basının evrimi, bölgenin idari ve siyasi değişimleriyle paralellik göstermiştir. “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin çıkarılması ve özellikleri, Antalya'nın modernleşme sürecindeki dönüşümünü ve toplumsal dinamiklerini yansıtan bir örnek teşkil etmektedir. Sonuç olarak, bu tezde ele alınan Antalya'nın coğrafi, idari ve siyasi durumu ile yazılı basının gelişimi, bölgenin tarihsel ve güncel önemini ortaya koymakta ve Antalya'nın kültürel zenginliğini ve toplumsal yapısını anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Türk basınının tarihsel sürecini ve Yeşil Antalya Gazetesi'nin bu süreçteki yansımalarını ele almaktadır. Türk basınında demokrasiye geçişin etkileri, savaş yılları, ekonomik krizler ve toplumsal dönüşümler, “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin içeriğinde ve tutumunda belirgin bir şekilde görülmektedir. Gazete, Türkiye'de basının siyaset karşısındaki durumunu ve çok partili döneme geçişte basın özgürlüğünün önemini vurgulayan bir platform olarak hizmet etmiştir. Türk basınında demokrasiye geçişin etkileri, “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nde siyasi haberlerin ve yorumların artışıyla kendini göstermiştir. Gazete, 1946-1948 yılları arasında Türkiye'deki siyasi gelişmeleri ve halkın sesini yansıtan bir araç olmuştur. Çiftçiye Topraklandırma Kanunu gibi önemli reformların yanı sıra, savaş yıllarının getirdiği ekonomik zorluklar ve muhalefetin doğuşu, gazetenin sayfalarında ele alınan konular arasında yer almıştır. Türkiye'de basının siyaset karşısındaki durumu, “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin siyasi haberler bölümünde özellikle dikkat çekicidir. Çok partili döneme geçişte basın hürriyeti ve Matbuat Kanunu'nda yapılan reformlar, gazetenin özgür bir basın anlayışını benimsemesine ve demokratik değerleri savunmasına olanak tanımıştır. Ahmet Emin Yalman ve İsmet İnönü'nün perspektifleri, gazetenin siyasi analizlerinde ve yorumlarında önemli bir yer tutmuştur. Türkiye'de demokratikleşme çabaları ve Antalya'da gerçekleşen 1946 ve 1950 seçimleri, “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin toplumsal ve siyasi olaylara yaklaşımını şekillendiren temel etmenler olmuştur. Bu bölüm, “*Yeşil Antalya*

Gazetesi”nin Türk basınındaki rolünü ve Türkiye’nin demokratikleşme sürecine katkısını derinlemesine incelemektedir. Gazetenin tarihsel süreci ve siyasi yansımaları, Türkiye’nin modern tarihindeki önemli dönüm noktalarını aydınlatmaktadır.

Antalya’da sağlık, spor, ekonomi, eğitim, demografi ve sosyal alanlarda yaşanan gelişmelerin “*Yeşil Antalya Gazetesi*”ne nasıl yansıdığını incelemektedir. Sağlık alanında, uygulanan politikalar ve Birinci On Yıllık Milli Sağlık Planı’nın etkileri, gazetenin sağlık haberlerinde ve toplumun bilinçlendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Salgın hastalıklarla ilgili yapılan çalışmalar, gazetenin toplumsal sorumluluk bilincini gösteren haberler aracılığıyla kamuoyuna duyurulmuştur. Spor alanında, “*Yeşil Antalya Gazetesi*”, bölgedeki spor etkinliklerini ve başarıları geniş bir okuyucu kitlesine ulaştırmış, böylece sporun toplumdaki önemini ve etkisini artırmıştır. Ekonomi ve sosyal alanda yaşanan gelişmeler, gazetenin ekonomik analizleri ve sosyal haberleri ile okuyucularına aktarılmış, bölgenin ekonomik ve sosyal dönüşümüne ışık tutmuştur. Eğitim ve demografik alandaki gelişmeler, kentsel planlama ve eğitim politikalarının yanı sıra, gazetenin eğitim haberleri ve özel dosyaları aracılığıyla ele alınmıştır. Önemli günlerin kutlamaları ise, “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin milli bayramlar ve özel günlerle ilgili haberleriyle, toplumsal birlik ve beraberliğin pekiştirilmesine katkıda bulunmuştur.

Bu çalışma, “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin 1946-1950 yılları arasındaki yayın hayatını ve bu dönemin basım tarihindeki önemini ele almaktadır. Gazete, Antalya’nın sosyo-kültürel, eğitim, sağlık ve spor gibi çeşitli alanlardaki gelişmeleri entegre ederek okuyucularına sunmuştur. II. Dünya Savaşı’nın etkilerinin hissedildiği bu dönemde, eğitim sektörüne yapılan yatırımlarla halk evleri ve okullar açılmış, Antalya halkı devletin bu girişimlerini büyük bir ilgiyle karşılamıştır. Toplum, okulların inşasına maddi katkıda bulunarak, okuma yazma bilmeyen bireylerin halk evlerinde eğitim almasını desteklemiştir. “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nde yer alan eğitim haberleri incelendiğinde, şehir yöneticilerinin ve halkın eğitime olan bağlılığı ve ilgisi açıkça görülmektedir. Kültürel çeşitliliğiyle zengin Antalya’da, şehir planlamasına özel bir önem verilmiş ve tarihi çarşılar koruma altına alınmıştır. Tiyatro, müzik, oyun ve geleneksel kıyafetler gibi kültürel unsurların belgelenmesiyle halkın sanata olan ilgisi pekiştirilmiştir. Gazetede yer alan haberler, Antalya’nın kültürel ve sanatsal faaliyetler bakımından canlı bir şehir olduğunu göstermektedir. Tarım için elverişli topraklara sahip olan Antalya’da, tarımın geliştirilmesine yönelik çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu haberler, toplumda farkındalık yaratma ve teşvik etme amacı gütmüştür.

Ekonomideki önemli engellerden biri olan ulaşım sorunu, demiryolu yapım çalışmalarının zorlu coğrafi koşullar ve yüksek ekonomik maliyetler nedeniyle yavaş ilerlediğini göstermektedir. Sağlık alanında, gazetede yer alan haberler, sıtma, tifo, verem gibi bulaşıcı hastalıklara karşı yürütülen faaliyetleri vurgulamaktadır. Kısıtlı imkanlar dahilinde, hastalıklarla mücadelede uzman yetiştirilmiş ve halka bu konuda eğitimler verilmiştir. Gazetede sıkça yer alan bulaşıcı hastalıklarla ilgili doktor makaleleri, dönemin en büyük sağlık sorunlarına ışık tutmaktadır. Spor haberlerinin sıklığı, Antalya halkının spora, özellikle güreş gibi alanlarda, gösterdiği ilgiyi yansıtmaktadır. Gazete, uluslararası haberlere daha az yer vererek, çoğunlukla Türkiye'nin iç meselelerine odaklanmıştır. 1946-1950 yılları arasındaki seçimlerle ilgili bilgiler, basının demokrasi yanlısı tutumunu ve iktidarın baskıcı yaklaşımına karşı cesur duruşunu ortaya koymaktadır. Basın özgürlüğünün kısıtlanması ve iktidarın dayatmacı zihniyeti, dönemin basın-yayın ortamının temel sorunları olarak ele alınmıştır.

Gazetenin, dönemin toplumsal dinamiklerini şekillendirmede ve kamuoyunu bilgilendirmede oynadığı rol, incelenen dönemdeki etkisinin derinliğini göstermektedir. Görsel medyanın sınırlı olduğu bu dönemde, gazete, bilgiye erişimi kolaylaştırarak toplumun güncel kalmasına katkı sağlamıştır. “*Yeşil Antalya Gazetesi*”, bu bilgi eksikliğini gidermede öncü bir rol üstlenmiştir. Çalışmada doğrudan ele alınmasa da, ölüm ilanları, düğün haberleri, şenlik duyuruları ve reklamların bolluğu, gazetenin yerel halkın günlük yaşamındaki önemli olayları da kapsadığını göstermektedir. Bu tez, gazetelerin, dönemin sosyal atmosferini yansıtmaya ve tarihsel kayıt olarak önemini vurgulamaktadır.

Marshall Yardımları, II. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'nın ekonomik olarak yeniden yapılandırılmasını sağlamak amacıyla ABD tarafından başlatılan finansal ve teknik destek programı olarak tarihe geçmiştir. 1948 ile 1952 yılları arasında gerçekleştirilen bu yardımlar, toplamda yaklaşık 13 milyar dolarlık bir mali destek sağlamıştır. Bu program, yıkılan altyapının yeniden inşası, sanayinin canlandırılması ve tarım sektörünün desteklenmesi gibi kritik alanlarda uygulanmıştır. Aynı zamanda, Marshall Planı Soğuk Savaş döneminde Batı Avrupa'nın Sovyetler Birliği'nin etki alanına girmesini önlemek amacıyla stratejik bir araç olarak da kullanılmıştır. Sonuç olarak, bu yardımlar Avrupa'nın hızlı ekonomik toparlanmasına katkı sağlamış ve 1950'lerin sonuna doğru kıtada gözle görülür bir ekonomik büyüme yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Bu

süreç, Avrupa ve Amerika arasındaki ilişkilerin güçlenmesine ve transatlantik işbirliğinin artmasına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.

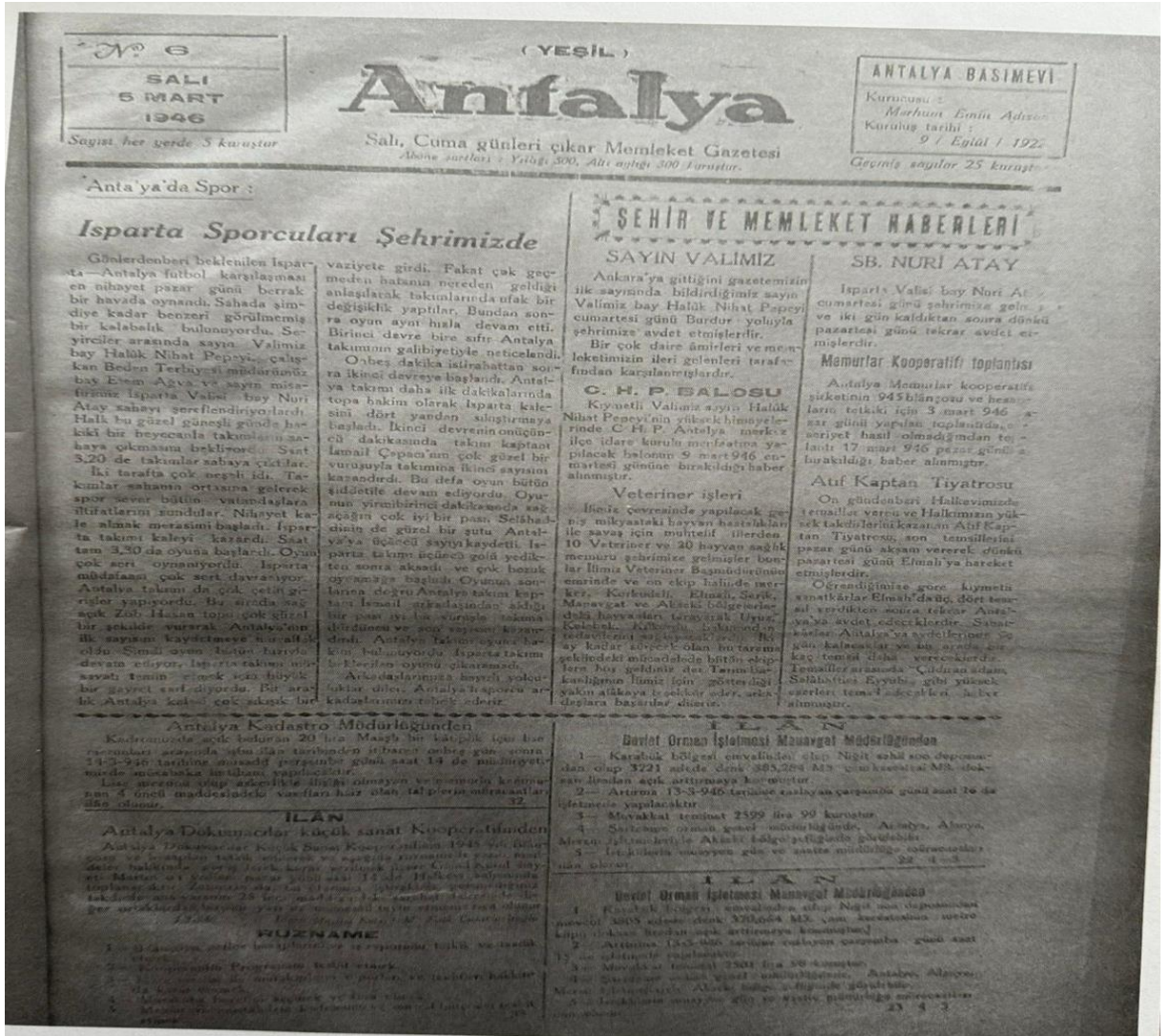

EKLER

Ek 1: “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin 22 Şubat 1946 tarihli nüshası

Ek 2: “*Yeşil Antalya Gazetesi*”nin 5 Mart 1946 tarihli nüshası

Ek. 3 : “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 12 Mart 1946 tarihli nüshası
Ek 4: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 19 Mart 1946 tarihli nüshası
Ek 5 : “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 9 Nisan 1946 tarihli nüshası
Ek 6: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 26 Mayıs 1946 tarihli nüshası
Ek 7: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 2 Mayıs 1947 tarihli nüshası
Ek.8: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 13 Mayıs 1947 tarihli nüshası
Ek.9: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 27 Eylül 1947 tarihli nüshası
Ek.10: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 6 Ekim 1947 tarihli nüshası
Ek.11: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 18 Ekim 1947 tarihli nüshası
Ek .12: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 24 Aralık 1947 tarihli nüshası
Ek.13 : “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 19 Şubat 1948 tarihli nüshası
Ek.14: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 27 Mart 1948 tarihli nüshası
Ek. 15 : “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 26 Mayıs 1948 tarihli nüshası
Ek. 16: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 11 Eylül 1948 tarihli nüshası
Ek. 17: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 26 Ocak 1949 tarihli nüshası
Ek.18 : “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 9 Nisan 1949 tarihli nüshası
Ek.19 : “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 5 Haziran 1949 tarihli nüshası
Ek.20: “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 7 Ocak 1950 tarihli nüshası
Ek.21 : “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 26 Temmuz 1950 tarihli nüshası
Ek.22 : “ <i>Yeşil Antalya Gazetesi</i> ”nin 30 Eylül 1950 tarihli nüshası

Ek. 2: "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 5 Mart 1946 tarihli nüshası

№ 2073-10

SALI
19 MART
1946

Sayısı her yerde 5 kuruştur

(YEŞİL)

Antalya

Salı, Cuma günleri çıkar Memleket Gazetesi
Abone şartları : Yıllık 800, Altı aylık 300 kuruştur.

ANTALYA BASIMEVİ

Kurucusu :
Merhum Emin Adısoy
Kuruluş tarihi :
9 / Eylül / 1922

Geçmiş sayılar 25 kuruştur

YÜCE MİLLÎ ŞEFİMİZİN KIZLARI ÖZDEN İNÖNÜ Ve Ankara Kız Lisesinin seçkin öğrencileri Üç gündenberi şehrimizde bulunuyorlar. Cumhuriyetin öz çocukları hoş geldiniz !

Üç gündenberi Antalya'mız mutlu bir olayın sevinci ve heyecanı içindedir.

Başlangıçta öğretmenleri olduğu halde Ankara Kız Lisesinin seçkin çocuklarından 60 öğrenci cumartesi günü Antalya'ya geldiler. Bize Ankara'nın kırvet ve iman verici sağlam havasını da beraberlerinde getiren bu sevinli konuklar, Antalya'mızın baharını tamamlayan neğeli zenginleştiriltiler arasında bulunuyorlar.

Anahatında Büyük Millî Şefimizin cidden değerli, erdemli kızı Özden İnönü'de bulunan bu gençlik kuşağının her bir üyesi müddetli gündenberi her tarafta çalkınmakta idi. Onlara iliyik oldukları konukseverliği göstermek için herkes payına düşeni yapmaya cabalıyordu.

Cumartesi günü Antalya'nın bütün taşınma araçları, yüzlerce Antalya'lı ve Antalya öğrencilerini Kırkçöze taşıdı. Genç konukların yolunu bekleyen gözler, yeşil yamaçların arasından kıvrılarak gelen yola dikilmisti. Saahler ilerledikçe sabırsızlık artıyordu. Gün çektiği Kırkçöz karakoluna telefonu sık sık izliyor ve değerli yolcuları takip ediyordu. Sular kararınca başladığı sırada uzaktan korne sesleri ve otobüs ışıkları görüldü. Başta sayın Vali ile Belediye başkanını olduğu halde, karşılayıcılar ypl üstüne çıktılar. Candan bir karşılaştı.

Otomobillerle, otobüsler yola koyuldu. Geceyi karanlığı içinde Kepez başından Antalya, Akdenizin bu paha bilmeyiz tocsı, parıldayan ışıklarıyla gözümüze serildi.

Bir an önce şehre kavuşmak, konuklarımızı bekleyenlere ulaştırmak için otomobiller ve otobüs-

ler koşuyor, koşuyorlardı.

Saat 19.30 da şehre girildi. Sevinli konuklarımız, İsmet İnönü Kır Enstitüsünde kendileri için hazırlanan daireletine yerleştirildi.

Tamamı sey daha çok sevilir. İnsanlar tanıdığı şeylere karşı olan ilgisi daha fazla olur. Memleket çocuklarını, güzel yurdumuzu sevdirmek için memleketin bir bir güzelliklerle dolu köşelerine onları götürmek, tanıtmaları için kâin vermek gerektir. Son yıllarda Millî Eğitim Bakanlığımız, bu önemli konuya yer verdiğini görmekte sevinç duyuyoruz. Kısa veya uzun tatile günde öğrenci ve ince grupların yurd gezilerine çıkışlarını haber almaktayız. İşte bu dinlenme tatile de Antalya'mız bu mutlu ve faydalı gezilerden birinin konusu olmuş bulunuyor.

Yukarıda da yazdığımız gibi, yavrularımız arasında aziz Millî Şefimizin yavrusunda bulunması bu geziye bir kat daha manâ kazandırmış oluyor. Onun, arkadaşlarından ayrılmayı kendini onlardan ayırmayı; asil, nezih hareketlerle memleket çocuklarına kusursuz bir örnek olması, hepimiz üzerinde utulamaz hoş bir tesir, derin bir saygı duygusu uyandırmaktadır. Demokrat bir devletin işi, her türlü enil familye mükemmel bir aile reisi olan Büyük Millî Şefimiz bu vesile ile bize yeni bir ders daha vermiş oluyor. Ezaen bu millet ondan neher öğrenmeli ki ?

Sevinli konuklarımızı candan üç günden beri hoş geldiniz, derin

Y ANTALYA

ŞEHİR VE MEMLEKET HABERLERİ

Milletvekillerimiz

ŞEHİRİMİZDE

Kıymetli Milletvekilimiz bay Noman Aksoy, Maraş Milletvekili sayın hezretimiz bay Rasih Kaplan ve Zonguldak Milletvekili bay Rebi Barkın bir tetik gezi yapmak ve hallen istek ve dileklerini dinlemek üzere cumartesi günü Burdur yoluyla Ankara'dan Şehrimize gelmişlerdir. Sayın Milletvekillerimize hoş geldiniz, deriz.

Emniyet Kadrusunun Su Derneğine Yardımı

Emniyet Kadrusu mensupları şehrimize gelececek Yayla Suyuna ilk maaşlarından para yardımında bulunacakları sevinçle haber alınmıştır.

Gece gündüz halkın huzur ve rahatını temin eden kıymetli Emniyet memurlarımızın bu hayırlı işe gösterdikleri derin alâkayı sevinçle kaydederiz.

Memurlar İstihlak Kooperatifi Toplantısı

Ekseriyet hâal olmadıktan 17 Mart 946 pazar gününe toplanan Antalya memurlar istihlak Kooperatifi toplantısı pazar günü namazı toplantısı yapıldı ve idare Heyetini seçmiştir.

Dokumacılık Küçük Sanatlar Kooperatifi Toplantısı

Öğrenciğimiz gure şehrimizde kurulmuş olan dokumacılık küçük sanatlar kooperatifi senelik toplantısını geçen 17 Mart 946 pazar günü Halkvî salonunda ortakların gürekle müzakeresini yaptım ve idare Heyetini seçmiştir.

Yayla-Suyu Derneği Toplantısı

Yayla suyu derneğinin kurucu üyeleri dün Sayın Valimiz Haluk Nihat Pepry'nin yüksek huzurlarıyla belediye salonunda bir toplantı yapmışlardır. Bu toplantıya daha önceden çağrılan mahalle muhtarlarının hemen hepsi gelmiş ve kendileriyle Yayla suyu derneğine yapılacak yardımlar hakkında uzun görüşmelerde bulunmuşlardır.

Bundan sonra kurucu üyelerle derneğin muhtelif işleri görüşülmüş ve cemiyetin on aylık bütçe tasarını tetkik ve müzakere edilerek bütçe aynen kabul olunmuştur. Gelecek sayılarımızda etrafıca bilgi vereceğimizi umduğumuz bu bütçe, en küçük masraflardan ilahi kaçınılarak hazırlanmış bulunmaktadır. Derneğin çalışabilmesi için yapılması zaruri masraflardan başka hiç bir masraf kabul edilmemiş ve dernek tüccüyle kabul edilen genel esaslara riayet olunacağı kararlaştırıldıktan sonra toplantıya son verilmiştir.

Atril Kaptan Tiyatrosu

Elmalı'dan içtihatçı avdet ettikleri geçen sayımızda bildirdiğimiz Atril Kaptan Tiyatrosu, hafta içinde Halkvî salonunda sevgiye eserlerden birkaç temsil daha vererek, bugün Finikeye hareket edecekleri öğrenildi.

Antalya'da kışkılları müddet içinde halkınca sevgi ve yüksek takdirlere karanan kıymetli sanatkarlara candan teşekkür eder, kendilerine hayırlı yolculuklar dileriz.

Ek .4: "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 19 Mart 1946 tarihli nüshası

2087-16
SALI
9 NISAN
1946

Sevici her yerde 5 ka-ya-ya

(YEŞİL)

Antalya

Sah. Cuma günleri çıkar Memleket Gazetesi
Abonelikleri : Yılı 300, Altı ayı 150, Üç ayı 75 kuruş.

ANTALYA BASIMEVİ

Kurucusu :
Merham. Emin Adıson
Kuruluş tarihi :
9 / Eylül / 1922

Geçmiş sayılar 25 kuruştur

Cumhuriyetimizin kudretli, başarılı Millî Eğitim Bakanı

Hasan - Âli Yücel Bugün Şehrimizi Şereflendirdiler.

BOYUK MISAFİRİMİZ

Millî Eğitim Bakanımız, sayın Hasan - Âli Yücel bu sabah Erzurum vapuruyla şehrimizi şereflendirmiş bulunuyorlar.

Dün öğleye doğru şehide yarılan bu müjde, memleket kütüphanesine urak, yakın ilgi duyan bütün Antalyalıları candan bir sevinçle harekete getirdi.

Bu sabahın erken saatlerinde şehrin içinde ve iskeleye gelen yollarla hararetili bir kaynaşma ve büyük bir kalabalık göze çarpıyordu.

Saat yedide hazırlıklar tamamlandı, sabırsızlık arttı. Gözler ulukdu... Değerli misafiri bekliyor... (Erenküs) burundan Erzurum vapurunun suları yaran deni göründü... "geliyor... vapur göründü, tezeleri. Rahatında Vali, Hükümet ve belediye Erkânı sıralanmış. Millî Eğitim Bakanımız gemiden alacak motor hareket ediyor.

Az sonra Hasan - Âli Yücel ve beraberilerindekiler Antalya limanına çıktılar.

Sayın Bakan her zaman ki sevimli, vakur, enerjik yüzünde kalplere ılık sağan, gövüllere ferah veren gülümseyişle karşılayıcıları selamlıyor... Ellerini sıkıyor.

Otomobiller yokluğu çıkarken okul müessesilerinin ve öğretmenlerin sevgi ve saygı gösterileriyle selamlıyor.

Biz yıl aşan uzun bir ayrışktan sonra Antalya ona kavuşmanın sevinci içindedir.

Son sekiz yıl "Cumhuriyet mezarlığı"na yüceme devri, demek ki kimsa tereddüt etmez.

Hasan - Âli Yücel Millî Eğitim Bakanı olduğu gündenberi yurdun kültür alanında ne ileri adımlar attığı, ne kısa gören bir gözden bile kaçmamıştır. İhtiyat Enstitüleri, Kız ve Erkek Sanat Enstitüleri, Devlet konservatuarı,

ÇOCUK

Nasıl bakılır?

- 1 -

Kadın hastalıkları müfettişi
Dr. Nurettin Adıson

Bir çocuğu yaratan tabiat, onu doğuştan yine tabiatlıdır. Çocuğun nasıl olmasında ve doğuşunda hiç kimsenin ilmine ihtiyacı yoktur. Kainatta bütün mahlukat geber kalır, doğurur. Ondan sonradır ki kimsi çocuğunu (LEYLEKLER GIBI) yuvadan alar, kimsi (KEDI GIBI) yer, kimsi (YENGEÇ, KANGURU GIBI) karnındaki tepede taşıyacak kadar gıcık gösterir, kimsi (KUSLAR GIBI) ağzında gıda taşıyarak besler, onu hayata yetiştirir. Bir maymunun meme yavrusuna istediğince kadar anasından gızi yiyecek veriniz, aane maymun derhal bunu elinden kapmakta ve hatta ağzına almışsa bile parmaklarını sokarak onu gıziğinden çıkarmaktadır.

Fakat bütün bu hayvanlara tabiatın bahşettiği (SEVKİ TABİDEN) insan denen mahlûkun hiç nasibi olmamıştır. Dağ başında, bir kulübede ilk çocuğunu, tek başına doğuran bir genç kadını tasavvur ediniz ve yine düşününüz ki bu kadına hiç bir tecrübeli kimsa, hiç bir şey söylememiş ve yol göstermemiş

Devlet tiyatrosu-gibi büyük başarılar yanında, Aziz Millî Şerim zio yüksek direktifleriyle daima daha fazla ilerleyen "ilköğretim davası"nın büyük hamleleri Hasan - Âli Yücel'in adını Türkiye Millî Eğitim tarihinin sayfalarına altın harflerle yazdıracak ve onun kudretli şahıyetti her Türkün hafızasında bir başarı ve şerefi örneği olarak kalacaktır.

Sayın ve değerli Millî Eğitim Bakanımız Antalya'ya adına hoş gelin deniz.

Y. ANTALYA

olsun. Bu kadının (ÇOCUK) bakında hiç bir malûmatı ve fikri yoktur. İşte bu kadın memesiyle bile çocuğun ağzına vermeyi akıl etmez. Göbek kesmesini, hatta bir beze sarımasını bile düşünmez. Bir hayvan, doğurunca ilk iş onu yalayarak temizler, göbeğini yer ve temizlenen yavru kendiliğinden derhal memeye koyar.

Öğretilmemiş bir kadın kadar insan yavrusu da dünyanın en aptal, en bilgisiz mahlûkudur. Allah ve tabiat ona bu yolda hiç bir sevgi tabii bahşetmemiştir. Onun içindir ki - Bilgi ve hekim yardımı olmaksızın mellelerde çocuk ölümü ile doğumu hemen hemen at başı gitmektedir. Çok acı bir hakikattir ki, biz de bu milletler arasında, sayılabiliriz. İki nufus sayımımız arasındaki artışa azlığı bunun en su götürmez delilidir. Harpte nüfusumuzmu kırıldı? Bir taaunu geçirdik? Hayır, o halde doğan çocuklarımız ne oldu?

Kendi etrafınıza bir göz atıp bu beş seneyi bir sinema şeridi gibi gözünüzün önünden geçiriniz, mahalle ve semtinizde doğuran kadınları ve doğan çocukları sayınız, ondan sonra bugün hayatta kalanlarla mukayese ediniz seniz tüyleriniz ürperir.

Çocuğunu doğması tabii bir hadistir demistik. Fakat aileye yüklenen yazık bundan sonra başlamaktadır. Çocuğunu çok sevme ve istemek demek her (YAYAK) dedikçe ağzına memeyi dayatmak, salıncakda, beşikde sarsarak iletinceye kadar sallamak, ara sıra tütsülemek demek değildir.

Denen adını

SB. KAHRAMAN

Bir müddettenberi şehrimizde bulunan sayın Milletvekili'miz ve kıymetli hemşehrîmiz, Bay[?] Dr. Galib Kahraman dünkü pazartesi günü Burdur yoluyla Ankara'ya dönmüşlerdir.

Kendisine hayırlı yolculuklar dileriz.

Gösteri Uçuşları yapılacak

Gençlerimiz arasında Havacılık sevgisini arttırmak ve Türk Hava Kurumunun Türk milletine şükran duygularını sunmak gayesiyle mayıs ayı içinde fabrikalarımızda imkân edildikçe uçaklardan 15-20 daneli bir yurt gezisine çıkılacaktır. Bu gezide "Antalya meydanında ve ilçelerimizde de uçuşlar yapılacağı ve Parasüde allama tecrübeleri gösterileceği öğrenilmiştir.

Sayın 'Antalya'nın bu uçuşları gösterilerini tavaeye ederiz.

Yayla suyu derneğine yardım

Dokumacılık Küçük Sanatlar Kooperatifini ilk olarak 250 lira yardım etmiştir.

946 yılı bütçesinde de ayrıca yardımda bulunacağın öğrenildiğimiz Küçük Sanatlar Kooperatifini müesseslerine Gazetemiz teşekkür eder.

Ayrıca öğrendiğimize göre Ticaret Odası ve Borsa dairelerinde bu hafta içinde Yayla suyu derneğine yardımlarda bulunacaklardır.

Sayın Antalya'lılar

Antalya Halkevi salonlarında yapılacak Fanteziiler toplantısına şimdiden hazırlanınız.

Sürpriz - eğlence - neşe öğesi sizinle beraber olacaktır.

Tertip Heyeti

Ek .5: "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 9 Nisan 1946 tarihli nüshası

Antalya

Salı, Cuma günleri çıkar Memleket Gazetesi
SAYISI 5 KURUŞTUR

CUMA
2 MAYIS 947

Sahip ve Yayıncıların İfles
İdare eden
Dr. NURETTİN ADİSON
Basıldığı yer: Antalya Basım ve
Yayıncılık İşleri

YILI 2 SAYI 124

Park nedir, neye yarar ?

Şehle refahımızın son sa-
yanında (Halkı değitiriyor ?)
diye bir yazı vardı. Top-
hane parkından şikâyet edi-
yor, halkın istirahat yorında
tiyatro nasıl olur ? deniliyor-
du. Şöyle olarak da al-
kadar makamların buna bir
şey vermesi isteniyordu.

Acaba bir parkdan ti-
yatroya men etmeye kalka-
cak (sükadur makam) var-
madır ve buna yapmaya
müddet, görgüsü, bil-
gisi müsade eder mi ? Bu ya-
nı yazan arkadaş parkla-
rı : "Halkın bedii zevkini
almın etmek ve nihayet
günün bir bir üşşale ve
eddağaları içinde yurulan
müvlerini diolendirmek mak-
sadile meydara geçirilmiş
ammi istirahat yerleridir." di-
ye tanımlıyor. Her dü-
şünceye hürmet borçtur,
böyle fare ettiğinden dol-
ay kimseyi tenkid ve mu-
abeze edemeyiz fakat bu
tarile uygun yer bizim kar-
natomıza göre evimizin hal-
rısı veya balkonudur. Hal-
buki parklar hiç bir zaman
hür tenbeihane değildir.
Dünyanın kabul ettiğine
göre park iki türlü olur,
birisi mahalle aralarında,
o mahalle halkına mahsus
bahçelerdir ki etrafı evlerle
çevrilidir ve bu yerlere ya-
lız o mahalle halkı biraz
sürünmek, güne çıkmak için
çıkartlar (fakat çok defa
halklara bile küçük tiyatro
konuşmaları veya sat be-

yeti güttilerle mahalleyi
sevince boğarlar.)

Diğeride -ki asıl park de-
nen yerlerdir evlerden uzak
yerlere ve devlet elile kur-
rular ve hedefi memleketle
ayık eğlence yerleri temin-
dir. bu parklara yaz me-
siminde Tiyatro, Canbaz,
Hokkabaz, Saz, Söz sanat-
kârları alın eder ve bütün
yaz boyunca türlü türlü
eğlencelere sühne olur. hat-
ta çocuk bahçeleri bile bu
maksatla parkların içindedir.
Misalini istiyorsunuz. işte
İzmir Fuarı (Senenin ön
iki ayı açıktır ve her zaman
her türlü eğlence yeri var-
dır.) işte Güllhane parkı,
işte Küçük çiftlik parkı,
işte Ankara parkları...

Tophane parkına -ta ilk
teatis zamanındanberi her
yaz Tiyatro, saz, gelir ve
bu böyle olagelmıştır, şim-
di yine Tiyatro geldiğini
ışittığımız zaman sevindik
ve neye öteki urunada
bir söz garbu gelmedi diye
üzüldük ve düşünce ki Ne
olur bir kampanyada (bunu
Parkların yamın-laki gazino-
ya gelsede o taraf halkları
biraz eğlense. Diye...

Parklar bir memleketin
eğlence yeri, panayır ma-
ladır, her cins sanatkar
hünerlerini orada gösterir,
günün yorgunluğunu insan-
lar uyuklayarak değü. r-
lenerek, gülerle unutulur,
bu uyuklayıcı adet edim-
de...

Şehir Haberleri

BİR HÜKAT GARİBESİ

Sinan mahallesi Taşık
sokak No : 30 da oturan
Marangoz Alanyalı Ahmet
Özelimin kuluçka tavuğu
garip bir civciv çıkmış-
tır, matbaamıza kadar geti-
rip gösterdiği bu civcivin
dört ayağı ve koyun gibi
bir kuyruğu vardır, her dört
ayakda tam teşekkül tırnağıdır.
Civciv sıhhiyetli ve kuvvetlidir.

UÇAK SEFERLERİ BAŞLIYOR

5 Mayıs pazarı günü-
den itibaren Yurdun her
tarafında uçak seferlerine
başlanıyor, bu meyanda An-
talyan'da da haftada beş
gün muhtelif semtlere sefer-
ler vardır yalnız bu sene
fiatlar biraz yükselmiştir,
sayın hemşehrilerimize müj-
deleriz.

GELENLER

Aksu Ziraat Bankası
müdürlüğü, aziz hemşehrilerimize
İbrahim Sorguç bu kaç
gündür aramızda bulunuyor.
Kenidilime hoş geldin de-
di.

İKİ TAVİN

Antalya Ziraat Mücadele
Sittajverliğine genç ziraat-
çılarımızdan İhsan Tuccay
ve Ahmet Vahi tayin edil-
miştir. Kenidilime hoş gel-
diklerini bayındır duer,
yalnız çalışmaktan kurtulan
kıymetli yazı arkadaşlarımız
Mücadele Baskınlarıyeri Ra-
gıp Tuncer'i sevinçle teb-
rik ederiz.

İstiklal Okulu Müsameresi

30 Nisan Çarşamba gün-
ü İstiklal Okulu Halkı
salonunda çok ilgi toplayan
bir müsamereye vermiştir,
öğretmenlerinin takdir değer
çalışmaları sayesinde müs-
amirlerimiz bize üç saat tam
fızla süren bir zaman geç-
ti gösteriler vermişlerdir.
Danslar, Valsler, Polkalar
yarmışlar, parkalar, yürer
söylemişler, (Eski devir ya-
ni devir) temsil etmişler,
kahkahalı bir komedi oynar-
mışlardır. Toplu halde oy-
nayan Çin dansı rebiseleri,
saç tuvaletleri, makyajları
ve bilhassa tam ihtizama
hareketleriyle büyük bir sü-
se yapmışlardır.

Program harici Alev ir-
mindeki yedi sekiz yaşında-
ki yavruunun gayani hayret
rubbasi sürekli alkışlarla
salonu gınlattı ve üç defa
tekrar ettirilmiştir, her defa-
sında taffi tebessümü ve iş-
veli hareketleriyle bu yavru
bizim göremeye ve ruhuna-
rı doyuramaz bir gövdele-
rinin bu yüce kabiliyetini
her an göz önünde tutma-
ları ve onu ilmi etme-
meleleri, ana babasına tar-
siye ve rica ederiz.

Bize bu güzel ikadın yaz-
an Başöğretmen Şehit Akın-
er ve kıymetli öğretmen ar-
kadasına Antalyalılar edna-
candan teşekkür ederiz.

Ek. 7 : "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 2 Mayıs 1947 tarihli nüshası

Ek. 8 : "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 13 Mayıs 1947 tarihli nüshası

Ek 9 : "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 27 Eylül 1947 tarihli nüshası

Ek. 11 : “Yeşil Antalya Gazetesi”nin 18 Ekim 1947 tarihli nüshası

ÇARŞAMBA
24 ARALIK 1947

Eksp. ve yazı işletimi için
idare edilecek
Avukat A. Haydar Nigun
Baskı yeri: Antalya Darımevi

Antalya

Çarşamba Cumartesi günleri çıkar Memleket Gazetesi
SAYISI 5 KURUŞTUR

YIL : 2 SAYI : 129

Abone şartları :

Yıllık : 5 Lira
Altı aylık : 3 Lira
Gündeş sayılar 25 kuruştur.
Yıllık 12 sayıdan ibaret 30 kuruştur.
Gündeşler postasız gönderilir.

Yeni Bütçe son şeklini aldı

Gider : 1.243.565.697

Gelir : 1.115.600.000

Lira olarak tespit edildi

Büyük Millet Meclisi Bütçe Komisyonu önki toplantısında 1948 Devlet Bütçesi gelir ve giderlerini yekûnunu bağlamıştır. Hükümet tasarrufları gider yekûnunu 1.242.172.488 lira ile Komisyon bu yekûnu 1.293.289 lira fazlasıyla 1.243.565.697 liraya çıkarmıştır.

Geçtiğimiz yıl hükümet projesinde 1.114.180.000 lira iken 1.420.000 lira fazlasıyla 1.115.600.000 olarak tespit edilmiştir. Komisyonun tespit ettiği gider ve gelir miktarlarına göre istikrarlı kapanacak açık 127.965.697 liradır. Açık miktarı tasarrufların ilk çekilinde 26.991 lira fazlasıyla 127.992.488 lira idi.

Bu rakamlara göre komisyon, hem giderleri artırmış hem de gelirleri verimini daha fazla tahmin etmiş bulunuyor. Muhtelif Bakanlıklar bütçelerinde komisyonca yapılan tenzil ve zamların mahsubu ve gelir fazlası karşılaştırılması sırasında ayrıca şu tertiplere de komisyonca aşağıda gösterdiğimiz şekilde zamlar içeren cihetleri gördük:

Lira : 278.680 Hayrat hademesinden aylığı 50 liradan aşağı olanların aylığının 50 liraya çıkarılması için

71.120 Milli abidelerin tamiri için

61.268 Danıştay kadrosunun ikmali için

200.000 Özel idarelere zati hastanelere yardım ödeneğine ilave.

100.000 Dağumevi için.

80.000 Trşhom mücadele ödeneğine ilave.

10.000 Memurlara girilenden sonra yabancısı dil

öğrenenlere kanun gereğince verilecek ikramiyeler için. Bilindiği gibi Vakıflar bütçesinin Kamutayca görüşülmesi sırasında hayrat hademesi aylıklarının azlığından dolayı tıpolara im-

Balo biletinde denmi Karaborsa ?

Matbaamıza kadar gelen, yahut mektup gönderen bazı okuyucularımız "Kızılay Derneği tarafından hazırlanan Yılbaşı balosu hakkında bize derd yanmakla, alâkalıların dikkat nazamını çekmemizi istemektedirler."

Davetiye alamadıklarından, davetiyeleri nereden tedarik etmek icap ettiğini bile anlayamadıklarından bahseden bu okuyucular diyorlarki : (Antalyamız için müstesna bir sürpriz teşkil edeceğini öğrendiğimiz bu balodan biz seden mahrum kalamız ? Neden Kızılay Derneği bu vesile ile bizlerin de yapabileceği yardımlardan mahrum bırakılsın ?).

Bu arkadaşlardan birisi evvelce davetiye alan bir zattan 250 kuruş fark vererek davetiyesini 5 liraya satın almış, diğer bir arkadaş için dahi aradığı halde böyle Karaborsa fiyatla bile bulamamış.

Bu okuyucularımızın irtteklerini yerine getirmek için dernekle temas ettik. Aldığımız malumatı kendilerine veriyoruz.

Eldi kez her tipten

Devranı 6 ilmi ayfada

kân n-shetinde bir zam yapılması teklif edilmiş ve bu teklif komisyonca havale olunmuştur. Komisyon, eldeki imkânlarla göre hayrat hademesinden 50 liraya kar-

dar aylıklı olanlara zam yapabilmış ve daha yukarı aylıklı olanlara da zam yapılmak üzere gelecek se-ne için imkânlar araştırması temennisinde bulunmuştur.

BİR TAYİN

On sekiz aydanberi Defterdarlık Muhasebe Müdür-lüğünü idare etmekte bulunan muhasebe müdürümüz İbra-

him Hakkı Öğüt Samsun muhasebe müdürlüğüne nakil ve tayin edilmiştir. Görevinde başarılar dileriz.

BİR SİLÂH KAZASI Kendi Kendini Yaralayan Tahsildar

23-12-947 günü Akşamı bernyi tahsilât Özel Saymanlık suvarı tahsildarların dan Tevlik Paşabaşı karakoluna bağlı Bıyıklı köyüne iki arkadaşla gitmekte iken yolun fazla çamur ve botuk olması yüründen arabadan inmişler, tahsildar Tevlik anıktan atlamak istediği sırada ayağı kayarak

kayış kopmuş omuzunda iki gözü saçma dolu çifte tüfeğinin iki gözü birden boşanarak sağ ayağının kaval kemigi kırılmıştır.

Öğrendiğimize göre için içinde bir kasit olmadığı ve yaralananın bir kaza neticesi meydana geldiği anlaşılmıştır.

Tahkikata devam olunmaktadır.

Beklemek

—H. Güler İlah—

Beklemek, yaşanan güllerle bakıp
Yıldızlar sıralayan aşk yarısıyla
Beklemek, medrese kütüphaneye akıp
Masamün en bu kütüphaneye

0000

Beklemek, her şeyi hıvılla alıp
İzaz bir kâğıda yazdırarak
Beklemek, aldatan bir sözün kâğıp
Mâh u inkârı her şeyden

Nuri DAĞTEKİN

ZARİTA

HABERLERİ

Arkadaş Kavga
Meydan mahallesinden Mehmet oğlu Veli Kuran ile Sinan mahallesinden Ali oğlu Muharrem iybir, alarak meclisinden birbirlerini dövüşler, kanlılar yakanarak haklarında kanuni mesele yapılmıştır.

Ayakkabı Hırsızı

Kılla mahallesinde bakçeliler semtinde bulunan Askeri Hastanede sanat okuluna ait deponun camı kırılmak suretile içeri girilmiş ve beş çift lastik ayakkabı çaldığı anlaşılmış, okul müdürünün valî şikâyeti üzerine tahkikata geçilerek hırsızın, aslen konuya ili karakayış mahallesinden olup Antalya Askerlik şubesinde Askerlik vazifesini gören ve Askeri hastanede bekçilik yapan Hasan oğlu Mustafa Güllü tarafından geceleyin pencereyi sökerek içeriye girmiş ve beş çift lastik ayakkabı ağızıp gittiği ve üç çift ayakkabı elde edilerek sanık hakkında kanuni mesele yapılmıştır.

Bu seneki şeker istihsalimiz bir rekor teşkil ediyor

Türkiye şeker Fabrikaları Anonim Ortağlığının bir müddettenberi devam eden 1947 kampanyası, Uşak Şeker Fabrikasının da çabılarıyla bu sene erdirmesi üzerine sona kapamıştır.

Boylece bu vil elde olunan şeker mahsulü dördüncü defa olarak bir rekor teşkil etmektedir. Alınan rekorteye göre, bu yılki mahsul 96.600 tondan biraz fazladır. Geçen yılki mahsulü ise 96.267 tondur.

Ek. 12: "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 24 Aralık 1947 tarihli nüshası

Ek. 13 : “Yeşil Antalya Gazetesi”nin 19 Şubat 1948 tarihli nüshası

CUMARTESİ
27 MART 1948

Sahibi: MURAT GÜLER
Yazı İşleri: Fikri İsmet Özdemir
Avukat: A. Haydar Uğur
Baskı Yeri: Antalya Basın Evi

YEŞİL

Antalya

Çarşamba Cumartesi günleri çıkar Memleket Gazetesi
SAYISI 6 KURUŞTUR

YIL : 2 SAYI : 216

Abone şartları :

Yıllık : 5 Lira
Altı aylık : 3
Ödeme aylık 25 kuruştur
Resmi idarelerin her 30 kuruştur
Ünvanlılar için her 30 kuruştur

Akdeniz'de Güvenlik Tedbirleri

Akdeniz'de barış ve güvenin korunması, her şeyden önce bu bölgeye barışatı menfaatlerle bağlı bulunan bir milletlerin devamlı işbirliğiyle mümkündür. Sovyet Rusya ve psikolojik istedikleri, işte bu na engel olmaktadır. Dünya hakimiyeti için Akdeniz'in ulaştırma ve strateji bakımından büyük önemi, önemini gözönünde tutan solcu totalitarizmin gayretleri, son mukavemet kuvvetlerini yıkarak bu açık denize ulaşma hedefine yönelmiş bulunmaktadır.

Yunanistan üzerindeki baskının eksilmeden devam etmesi, bundan ileri gelmemektedir. Şimdi de çetelerin yeni yardımcı kuvvetlerle yakında Selânik'e ve Arnavutluk'tan, Epir'e hücumlarında bulunmak için hazırladıkları haber veriliyor. Diğer yandan Yugoslavların Trieste dolaylarında asla meşru sayılmayacak metodlarla bir sabotaj ve tecavüz planı hazırladıkları meydana çıkmıştır. Bütün bu faaliyetlerin hedefi, Akdenizde barış ve güvenin, halk iradesine dayanan Demokratik ve müstakil bir statünün kurulup yerleşmesine mani olmaktır.

Bu olaylar gözönünde tutulunca, uç batı devletinin komünizmin Trieste üzerinden Akdenize nüfuz emellerine set çekmek için tam vaktinde harekete geçtikleri anlaşılır. Serbest Trieste topraklarının İtalyaya geri verilmesi hakkında Fransız, İngiliz ve Amerika'nın Rusyaya yaptıkları teklif, sebepsiz yere bir siyasi bomba tesiri uyandırmamıştır. Bu karar, bir yandan komünizmin yeni bir tecavüz planını başlangıçta akım bırakmış, diğer yandan İtalyan seçimleri için tasarlanan manevraları suya düşürmüştür.

Dün bu sütunlarda belirttiğimiz gibi şimdi Moskova iki günden birini seçme zorundadır. Ya üç devletin

teklifine uyarak psikolojik istedikleri, işte bu na engel olmaktadır. Dünya hakimiyeti için Akdeniz'in ulaştırma ve strateji bakımından büyük önemi, önemini gözönünde tutan solcu totalitarizmin gayretleri, son mukavemet kuvvetlerini yıkarak bu açık denize ulaşma hedefine yönelmiş bulunmaktadır.

İtalyan seçimleri neticesinin, Akdeniz barış ve güvenliğine büyük ölçüde zarar edeceği şüphe ve tereddüt götürmez. Üç batı devletinin son teklifi, İtalyan Milletinin büyük çoğunluğuyla, hürriyet ve Demokrasi lehinde karar vermesini kolaylaştırmıştır. Bununla beraber İtalya'da asırı solcuların kazanması ihtimalin den doğacak büyük tehlikeleri hesaba katarak şimdiden mukabil tedbirler almayı ihmal etmemek gerektir. Nitekim Amerikan siyasi ve askeri mahfillerinin Akdenizde nahoş bir sürpriz ihtimaline karşı tedbirsiz bulunmadıklarını belirten emareler eksik değildir.

Çaldaris tarafından açıklanan Yunan - İtalyan görüşmeleri de Akdenizin güvenliği davasında yeni bir merhale sayılmak gerektir. Yunan Dışişleri Bakanı, iki Akdeniz devleti arasında müşterek bir siyasete doğru yeni bir adım atıldığını yakında bildirilebileceği ümidini belirtmiştir.

Türkiye'nin Akdeniz güvenliğini sağlayacak gelişme ve anlaşmaları büyük bir umutla ile karşılanacağına asla şüphe yoktur. Yalnız Akdenizdeki hayatı menfaatlerimiz değil, müşterek barış ve güvenlik davasına bağlılığımız da siyasi ve millî kaderimizi bu yolda yürüyecek milletlerle birleştirmektedir. Dışişleri Bakanımızın İtalya ile Balkanlarda ve doğu

Ödemiş D.P. den İstifalar

Ödemişin Kaymakçı ilçesinde Demokrat partiye mensup 293 kişilik büyük bir vatandaş grubu topyekün istifa etmiş ve C.H.

P. ye kaydedilmişlerdir. Hadise Ödemiş'te büyük okullar, uyandırılmıştır. Yeniden geniş mekânda istifalar beklenmektedir.

0000

NEREYE ?

Artık herkes görmeğe başlamıştır ki, D.P. de başlayan anlaşmazlık ve açılan çatlağ geniş ve zümme bir mahiyet almaya başlamıştır. Dine kadar ayrılık, geyiklik, sadete bu partiyi kurmuş, idare eden ve onun mebusu olarak seçilen zeynel arasında da, Hatta buharakarak ilk günlerde, partiyi aarsan müedelenin şahıslar arasındaki itirakp sandalye kavgası, söhret ve mevki kıskançlığı olduğunu zannedenler de bulunmuştur.

Şimdi ise ihtilâf doğrudan doğruya partiün teşkilatına ve parti üflerine intikal etmiş, ilk olarak da Afyon toplantısı şiddetle patlak vermiştir.

Burada yapılacak toplantıda, Celâli Bayar grupunun başhoca emelanları bulunacak, konuşacak ve partilerine izahat vereceklerdir. Başta Adnan Menderes olduğu halde bir heyet Afyona varınca ne görsün :

Sadık Aldoğan ve partiden matruat batı Milletvekilleri orada.

Bunu görünce, prensip meselesi yaparak toplantıyı terk edip gitmişler. Arkasından da Sadık Aldoğan yaptığı bir konuşmada :

—Meşum bir tesadüfle kurucu olan bu adamların fazileti yoktur.

Avrupada "sebebi anlaşılması güç zincirleme anlaşmalar karşısında, beşli batı paketi gibi Akdeniz'de iyilik ve hürriyet kuvvetlerinin işbirliğini de hayır habane ve tezyik edici bir dikkatle takip etmemiz tabiidir.

ULUSDAN

Mevsimin En Güzel ve Kibar Balosu

C. H. P. Antalya Merkez İlçe İdare Kurulu tarafından tertip olunan mevsimin en güzel ve kibar balosu 3 Nisan 1948 tarihinde müasir cumartesi günü saat 20:30 da parti salonunda yapılmıştır.

Bu balo için hazırlanmakta olan bir çok yeniliklerle beraber ferahatle Müzik ve muhtelif eğlencelerde gözle çarpacaktır.

Bu fırsattan istifade ederek güzel ve neşeli bir gece geçirmek üzere şimdiden biletlerinizi Antalya ve Turan Matbaasıyla Hasan Şuman Matbaasından tedarik etmeniz tavsiye olunur.

ANTALYA HALKINA

Süret mahsusada gider getirildiğin böcek tohumları gelmiştir. Senelerdenberi halkımızın verim itibarıla canıyetini kazandırmızdan bu emniyeti bir daha kazanmak emelini bavalanın mahalefeti nazari itibara alınarak tam mevsiminde kışkırtan çıkarılmış ve tohumlar müddet maynesi zarfında alıştırarak getirdim bir an evvel tedarik etmeleti rica olunur.

Bir an evvel böcek tohumu almak için Hamit Abuzele'e müracaat ediniz.

62 3-1

Zevkle Okunan Faydalı Bir Kitap

Avukat Mahir Erkmen'in kısa zamanda Ankara İstanbul ve İzmir gibi şehirlerimizde binden fazla nüshası satılmış olan **ÇALIŞMA HAYATIMIZ** adlı kitabı çalışan ve iş gören her adamı, öğrenen ve öğrenen bavaları alakedar edecek yazıları havidir. Çalışmanın ve rimini artıran; hatayı, yorgunluğu ve masraflı arızaları birli vahita bağlıklı kamu özel olarak tavsiyeye değer. 150 kuruş lialla yurdun muhtelif bölgelerinde bir çok kitapçılarda satılan bu eser İstanbulda üniversite, Çihan, Hazine ve İzmirde Balen kitapverlerinde de satılmakta olup tevzi merkezi İstanbul Ankara caddesi Çalgılışık yakınında 44 numaralı Kültür kitapveridir.

Ek. 14: "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 27 Mart 1948 tarihli nüshası

CUMARTESİ
20 MART 1948

Sahibi : MURAT GÖLER
Yazı işlerini fiilen idare eden
Avukat A. Haydar Uçgun
Baskı yeri : Antalya Basın-ve
Yayınları

YEŞİL

Antalya

Çarşamba Cumartesi günleri çıkar Memleket Gazetesi
BAYISI 5 KURUŞTUR

YIL : 2 SAYI : 214

Abone şartları :

Yıllığı : 5 Lira
Altı aylığı : 3 Lira
Geçmiş sayılar 25 kuruştur
Resmî idarelerin satışı 30 kuruştur
Güncellenen fiyatlar gıda ve diğer

D. Partinin tasfiye ettiği Demokrasi

Demokrat Partinin totaliterer gidişatı ile dava
ettirgi yapmanın imkânsızlığını kavrayan
lar günden güne çoğalıyor

YAZAN :
Turan Tınay

Muhalefet Partisindeki çor-
ap sükûtu cidden endişe
uyandırmaya başladı. Sak-
lanacak hiçbir tarafı kalmı-
yan bu çözümce, Parti ka-
lemporiklerini ve tarafsız-
lığı elden bırakmayan san-
ceklarıma iddia ettikleri
gibi bir (tesanüf ve zin-
deliğe) kavuşmadan ziyade
bir yarılmaya benziyor.

Daha geçen gün, (bay
Celâl Bayar İzmirde iken)
yine bu gazete sütunların-
da ihvas ettirilmek istenen
çözümceyi, parti mahfilleri
mühterem bir lisanla tektip
etmişlerdi ve bir de bu in-
kârı kalbe, insaallah de-
miştik.

Aradan geçen şu kısa
zaman, Demokrat Partisi
bünyesindeki anlaşılmazlık,
insanlar, mağallahla, müs-
terek tektip veya inkârla
ürünce edilemeyeceğini açığa
vurdu.

Parti haysiyet diva-
sının şimdilik beş millet-
vekilinin İpartiden ihracı
hakkında verdiği karar aka-
binde genel kuraldan istifa
eden altı üyenin, istifala-
rında İleri sürdükleri se-
bepler, partideki anlaşmaz-
lığın hakikî veğhesini mey-
dana koydu.

Partinin en mümtaz rük-
sünden ve yüksek kademe-
lerinden olan bu altı üye,
başkanlığa verdikleri istifa-
larında :

1- Partililer arasında
sevgi ve saygıya mü-
tenit kuvvetli bir tesanüf-
edüs meydana gelmesi,

2- Her partiliye ge-
niş bir tenkit hakkının ta-
minması,
Lâzımgeldiği, halbuki ku-
rul ekseriyetinin (son ay-
larda) takip etmekte olduk-

ları siyasetin bu iki temel
yıkacak, yani sevgi ve say-
gı ve tenkit hakkını tama-
miyle ortadan kaldıracak
mahiyette, olduğu aşikâr
bulundugundan millete ve
tarife karşı mes'ul olma-
mak için istifa ettiklerini
bildirmektedirler.

Partinin iç telâkkisini açık-
lama bakımından bu vesika
cidden ehemmiyetlidir.
Partiden istifa eden veya
ihracı edilen kimsenin ihra-
cında, tesir, tahrik, asa-
biyet hatıra gelebilir. Fak-
kat parti saflarından ayrıl-
mayıp yalnızca Umumi İda-
re heyetinden istifa eden-
lerin partide, Demokratik
hava için baskı telâkkisi
edilerek zihniyetin mevcut
olduğunu iddia etmeleri,
tenkit hakkının tanınmadı-
ğını, yani söz ve fikir hür-
riyetine yer verilmediğini
ileri sürmeleri muhalefet
partisinin içi ile dışın bir
olmadığını teyit etmektedir.

Memlekette önemli rol-
leri olması tabii olan mu-
halefetin bir cemiyet ola-
rak, bir dava güdücüsü ola-
rak ve nihayet bir siyasi
blok olarak berrak ve sa-
rih olması demokrasi dave-
miz için bir lüzumdur.

Demokrat bir cemiyette
tenkit münakaşa edilemiye-
cek bir haktır. Tenkide ce-
vaz vermemek tasvibi iste-
mektir.

Cemiyet hayatında, her
olaya (evet efendim) in (sa-
bet buyruldu efendim) in
yeri diktatörlük sandalye-
sidir. Kurucuların yalnız
kendisi ses ve sözlerinin ge-
çer akça olmasını isteme-
leri, parti saflarını doldu-
ran vatansever, enerjik va-
tandaşların tenkit veya itir-
azı hemil mütâlaa hakla-

rı tanımatmaları, gütmeye
halkıştıkları davanın bir
maske olduğunu belirtmek-
tedir.

Olaylar şunu isbat edi-
yor ki, Demokrat Partinin-
de girilen tasfiye, parti
mevduiyetini, manevî du-
rumunu sarmaya yeltenen-
lerin tasfiyesi değil, bizzat
demokrasinin, yani demok-
rat ruhunun tasfiyesidir.

Muhalefet partisi tenkit
hakkı, dolayısıyla fikir hür-
riyeti, mütâlaa serbestisi
istiyen hürriyet severlerin
bu meşru haklarını, mane-

C. H. P. Antalya Merkez İlçe İdare Kurulu Başkanlığından

20 Mart 1948 tarihine te-
hir edilen C.H.P. Balıkesir
hazırlıkları henüz tamamlan-
madığı için 3 Nisan 1948

cumartesi gününe talik olu-
şulduğuna aziz Antalyalı-
lara bildirilir.

Güreş

Değerli Valimiz Sayın
Salim Özdemir Gündüz'in
yüksek himayelerinde T.H.K.
menfaatına 25-4-1948 pazar-
günü Spor alanında yağlı
Pehlivan güreşleri yapılaca-

ğı öğrenilmiştir. Türkün
ezeli sporu olan Pehlivan
güreşlerine Sayın Halkın-
ızın rağbet göstereceklerini
umarız.

Türkiye'ye Verilen Amerikan Uçakları

Memleketimize verilen ve
bu sabah Atınadan hareket
eden 12 Amerikan uçağın-
dan müteşkil ilk filo saat
11.40 da Yeşilköy hava
alanı ve şehir üzerinde bir
tur yaptıktan sonra Anka-
raya müteveccihen yoluna
devam etmiştir.

Amerikan yardım planı
gereğince memleketimize
teslim edilecek olan Ame-
rikan uçaklarından A 26
tipindeki hafif bombardıman
uçaklarından mürekkep ilk

grup, 17 Mart Çarşamba
günü saat 12.45 de Anka-
raya gelmiştir.

Uçaklar, şehir üzerinde
bir tur yaptıktan sonra
hava alanına inmish-
lerdir. Alanda Amerikan
Türkiye yardım heyetinin
havacılık grup başkanı Ge-
neral Hogg, hava garni-
zon Komutanı ile hava su-
bayları, Ajans ve basın
mühessilleri tarafından kar-
şılanan filo komutanı ve mü-
rettebatı, büfede izaz edil-
mişlerdir.

vi durumu sarmaya telâkki
ederek ihracı eder veya
müstenkil li duruma so-
karsa (Demokrat) olması
gereken bu partinin idare
şekli bütün vatandaşları su-
kutu hayale uğraltı.

Kendi muhitine istiklâli
(her sedace) çok gören
bu parti yazın (Allah ko-
rusun) iktidarı fele alırsa
hürriyet kelimesinin mana-
sını ve kutsal kuyumunu
her hâlde süra indirir.

Demokrat partisindeki
çözümce artık mevâlî sayı-
lıdır.

Antalya Sporuna Umumi
Bir Bakış

Antalya Sporuna Umumi Bir Bakış

YAZAN : Hilmi Çetinkaya

Bundan evvelki yazında
Sayın As Başkannından
Gençlik namına bir ricada
bulunmuştum. Kıymetli bü-
yüğümüzün ve spor sever
As Başkanımıza memleket
sporunun ilerlemesi için her
tür türlü fedakârlığı yapmaya
hazır olduğuna belirtti. Bu
Antalyalılar için büyük bir
fırsat ve kazançtır.

Antalya şimdiye kadar
gelişip geçen As Başkanlar
içerisinde en faalini teşkil
eden Sayın Emniyet müd-
rü sayesinde spor sahane-
da tarakkiye doğru ilk adı-
mını atmış bulunmaktadır.
Yıllar evvel bir kaç kulübü
ile komşu Vilâyetlere anas-
dedisten Antalya son sen-
ler tarihinde gün geçtikçe
gerilemekteydi. Artık buna
nihayet verilmiş nazariyle
bakabiliriz.

Bir taraftan
Türbütü yapıyor bir taraf-
tan yeni kulüp kuruyor
bir taraftan en büyük ek-
simiz olan Antranır getir-
tilmeye çalışıyor. Hülâsa
sporumuzun ilerlemesi için
her türlü çaraya baş vur-
luyor.

Saygı değer büyüklerr-
miz türlü vesilelerle ortaya
kupalı koyarak Gençliği
spora teşvik ediyorlar. Bu
hafta As Başkanımız Sayın
Emniyet Müdürlüğünde Gençlik
İşleri kulüpleri arasında bir
Bölge Kupası koyacağını
haber aldık. Bütün varlığı
ile memleket sporunun iler-
lemesi için çalışan kıymetli
Diğ Doktora ve gençliğin
ağabeyi olan Sayın Ethem

agabeyi olan Sayın Ethem
ağva da gelecek haftaya
Halkevi kupası namıyla bir
kupa koyacaktır.

Ağabeyimiz Ethem Ağ-
vanın başkanlığında kurul-
makta olan Etnaf sporu
Sayın müdürümüzde de-
teklileyeceği muhakkaktır.
Gerek sayın Müdürlük
ve gerekse ağabeyimiz Et-
hem Ağva bu vesile ile
sonuz teşekkütlerimizi bil-
dirmeyi bir borç addederiz.
Bu vesile ile her iki kulübe
ve yeni açılacak olan Et-
naf spora bu yolda başa-
rılar dilerim.

Şehirler Arası Telefon

Uzun senelerin arzu ve istediği zamanlarda husul buldu. Buldu. Amma, istihaf ettiği bakiki gayeye vasil olma-
dığını acı olarak söylerssek, bizi mazur görürler. Al-
yandan Burdur üzerinden Antalya'ya (şehirler arası) konuşmayı temine yarayan hat temin olundu. Fakat, ancak Burdur-İsparta-Af-
yon'a oda posta mekizir-
ne gitmek şartıyla konuş-
mak imkânını temin ede-
bildi. Halbuki bu hattın temin ve tesisindeki mak-
sat husul bulunmadı. Zira Afyon santrahna "müsed-
dide" denilen alat, cihaz koanmadığı için büyük mer-
kezlerle konuşmak imkânı yok. Şu halde tesisdeki bü-
yük gaye ve istek kaybol-
du demektir.

Telefon seri temas vası-
tasıdır. Telefon sebekesi bilhassa ticari mahiyeti ta-
şıyan bir işletme olduğuna göre hem kendisinden beklenen vazifeyi görmek ve hemde umumi bütçeden yapılan vazife sedakârlığın karşılığını kısa zamanda ödemesi icap eden bir tesis olması lâzım gelirdi. Bu hattın biran evvel tesis ve istifadeye amade kılın-
masını isteyen bir Antalya-
lılar, senelerce parti kana-
liyle ıshar ettikimiz bu di-
leğin böyle "ölü" olarak doğmasını istememek değildi. Antalya'nın ticari münase-
beti bilhassa İstanbul, İzmir dedir. Bu şehirlerle telefoni-
la temasa gelmek kabil değil. Çünkü konuşmayı temin edecek olan ara ci-
hazlar tamam değildir. Bu gün saatla bin kilometre sürat yapan makinelerin prova gösterisi memleket pemelalarında kendini gösterdiği bir devirde ne kadar acıdır ki; Antalya bir tüccar vatandaş için süratle konuşmak için kurulmuş olan bu tesisden istifade edemiyor. Şu halde bütçeden ayrılan paranın bir cür'i bu mülkade israf edilmiş demektir. Antalya'nın şehirler arası telefonu bugün bu durumdadır. Olunması da yoktur.

Çok şükür, bugün bu iş-
letmeleri, bütçeye 191 tab-
sil görmeyi bir devatçı Ula-

turma Bakanı bulunmakta-
dır. Bu genç ve gayur bakan Yeşilköy, Karaköy gibi bur-
cukların otomatik telefo-
nunu normal işletme-
diğini, Karaköydeki pej-
mürde telefon rehberini tet-
kik ve kontrola vakit bu-
lacak kadar zaman ayıra-
bilen genç devlet adamı-
mızı, ne kadar alkışlasak
azdır. Bu gayret ve ener-
jideki bakandan Antalya ilinin de iztirap ve ihtiyaç-
larını yakından görmek üze-
re bu taraflara da bir tet-
kik gezisine çıksalar ne ka-
dar iyi olur. Genç Baka-
nımızın uçak sporunu sev-
diğini biliyoruz. Fakat bu
vasıtayı bu tarafa kullan-
mıyarak, Afyon üzerinden trenle Burdura, Burdurdan da 125 Km. lik oldukça rahat bir yosadan Antalya'ya kadar tesrif buyurular-
sa güzergahla bilhassa (Ka-
raköy) da marasız ve lüz-
umsuz saatlerce beklemek ve müteakip istasyonlarda da fuzuli zaman öldürme-
nin fecatını bizzat görmek suretiyle bu minkas hal-
kın senelerden beri çek-
mekte olduğu iztirabı, sı-
kıntıyı görmek için sürat-
le istah edileceğine katti-
yen kamı bulunmaktayız. Evet; Ulaştırma Bakanlığın-
ın, sahai salâhiyetine da-
hil daha bir çok işlerimiz vardır ki ancak görmeleri-
le halledilebileceğini knv-
setle ümit etmekteyiz. 3-
Antalya iskelesinin bu gün-
kü yüklem- boşaltma du-
rumunun ıptidailiği ve yüz kızartıcı hali, 4-Bu şehirde yaşayan ve hayatının kıy-
metini takdir eden, münev-
ver bir kalabalık vatandaş vardır. Bu vatandaşlar di-
yorlar ki; hiç olmazsa 15 gün de bir Burdura kadar bir yataklı vagon ve resto-
rana; acaba bu minkasın çocuklara hak kışbetine-
midir? Bilhassa komşu Adana vilâyetinin yetistire-
diği çok kıymetli ve gıvrur duyduğumuz genç Bakara'nın zamanında bu dileklerimiz husul bulmazsa ne vakit bulur diyorlar.

Benden bu güzel ve asil sevgi arzularını bu autunlar-
dan ulaştırmak başkası zevki
bir vasiide saydım ve yaptım.

D. P. nin Cevabı Münasbetile

YAZAN : Avukat Haydar Uçgun

Birinci sayıdan kalan

lerinin düzenliği veya bo-
zukluğunun gerek sevabı
gerek günahı size aittir
değildir. Ve siz bu işlerin
düzenlenmesini hem parti-
niz bakımından ve hem An-
talyalı olmak, hayır yalınız
Antalyalı olmak bakımından
değil bir insan olmak ba-
kiminden istiyormusunuz is-
temiyormusunuz. Partide bu
un işi için bir şey konuşul-
mamış diyorlar. Ben diyo-
rum ki konuşulmuşdur ve bu
bizzat belediye başkanı
bir kaç yerde, makamda ve
zata söylemiştir unutmış
olabilir hatırlasın dün dedi-
ğim gibi bu isimleri neza-
keten şimdi yazıyacağım.

Yine size soruyorum. Be-
lediyenin bozukluğu bu gün-
mü olmuş yoksa başdan be-
rim böyle. Her halde siz-
dede viedan var. İtan var
insaf var görgü var sizde-
de benim gibi başdan böy-
le diyeceksiniz o halde ger-
çi benim, sizin partinizin
iç işlerine karışmaya hiç
hakkım yok amma sorarım
siz toplantılarınızda bu mev-
zuları hiç konuşmazmısınız?
konuşuyorsanız niye inkâr
ediyorsunuz eğer konuş-
mıyorsanız kusura bakmayın
amma bu ne biçim partililik?

Şu halde belediye baş-
kanı partinizin malı olunca
ve onun çahışma tarzı bu
olunca bu iş partinin ge-
lecekteki işleri hesabına
hayırmehr yoksa zarar mıdır.
Bunda siz sathimi olarak
ikaz etmek kabiliyatını olmayor
yoksa zülfiyaramı dokunuyor.

Belediye başkanını siz
nâmitet gösterdiniz ve aç-
dıldınız. Eyidirdediniz, al-
lık kabul ettik. Güzekir
dediniz, başınıza koyduk.
Doğrudur dediniz. Kıyıcı
Morat paşa camıne müte-
veli olsun dededik yardım
ettik hatta gözüme sar-
dığınız parke işinde şah-
sen ben kendime yardım
ettim. Eyü bün inkâr
ederse ayıp yapar.

Evet canbazı ipte oynar.

tan seyircinin mağalladur
derler bizde dokuz aydır
ingallah, maşallah demekten
diliğimiz tüy bitti, bitti
amma netice randaman
ne aldık bilirsiniz üç gün
evveline kadar yediğimiz
ekmeklerin randamanının tam
aynı ve benzeri.

İnsaf edin bunlar yalan mı?
Belediye Başkanı dün ke-
ndi imzasıyla dedi ki: Bu-
day Hacı Mustafa ile ortak
değildir oğnu ile ortak
ve bu buğdayı borsa kay-
dile babası Hacı Mustafa'ya
satım dedi budamı yalan.
Bakın size bir şey söyle-
yeyim akılsız dostdan akılsız
düşman nasıl ayı imiş gör-
ün. Hacı Mustafa terki ticari
edeli ihtiyarlığı sebebiyle
seneler oldu şimdi borsa
haksız olarak ve göya ken-
dini müdafaa kasdla söy-
leyince veya işi bu kalba
dökünce şimdi haydi baki-
lim Hacı Mustafadan kaza
vergisi

Dün toprak ofis sefini
tesadüfen bükümde gör-
düm kendisine ekmek nar-
hında mütealean alınıyor
dedim doğrumu. Bana ce-
vap verdi katiyen yalandır
bana böyle yazacağız dedim
yazmayın yalanlarını dedim
dedi hangisi doğru bilmez.
Ofis Sefini bana yalan söy-
ledi. Başkalarını atalarak
bu yalanlar size söylettiler
bilmez.

Agustos ayı içinde An-
talya borsasında dokuz yıl
bin kilodan fazla mal al-
mış yani buğday. Bunların
vasatı fiatı yirmi be katmış
imış buna göre Agustos
ayında bir ekmeği 21-22
kuruşa yetmez. İsmak
bir müddet 26 kuruş ye-
dik ve bu göre katında
25 kuruşa yiyoruz belki
kışkırmış bunlar de-
tindiyormu bunlar. Üremiş
alışkanlıklar bu işleri
huyfı demeyi niye de-
miyorsunuz ve maaşlar bu
kadar düşmüyormuş oldu

Ek. 16 : "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 11 Eylül 1948 tarihli nüshası

YEŞİL Antalya

Çarşamba Cumartesi günleri çıkar Memleket Gazetesi
SAYISI 5 KURUŞTUR

YIL : 4 SAYI : 301

Sahipler ve Yazarlar için İhtisasa MURAT GÜLER
Basıldığı yer : Antalya Basım
Abone Şartları
Yılı : 3 Lira
Altı aylık : 3
Geçmiş sayılar 25 kuruştur
Resmî ilanların satışı 30 kuruştur.

26 Ocak 1949 ÇARŞAMBA

Yeni Kabinenin Programı

Dünya Milletvekillerinin ikinci cihan harbinin sarımsıtları arasında bocaladıkları bir devirde Milletimizinde bu sarımsıtlardan kendisini kurtarmaması ve bu sarımsıtların yarattığı tehlikeleri önlemek zorunda kalması kaçınılmaz bir akıbetir. İkinci dünya harbinin başladığı gündənberi ayakta tuttuğumuz ve bu gün de daha kuvvetli bulundurmamız zorunda kaldığımız Savunma işlerimizin yüklettiği masrafları karşılamak için çekmemiz bütçe zorluklarıyla karşılaşmamamız nasıl mümkün olur?

Bana göre kabine bühranları yaratan amillerin başında bu tesirler vardır. Eski bir tabir Yama küçük deşik büyük bu bühranlarda yama ile deliği kapatmaya çalışırken inceciklerden dışarı çıkıyor. Bu parça geç geçerseniz vay başınıza gelecek parti furtunlarına. Bu yalnız bizim memlekette değil bütün dünyada böyledir Şemsittin Güneş kabinesini yaratan sebepler arasında bu saydığımız tesirler başta gelir. Hasan Saka kabinesi kendi işleriyle yerini Parti arkadaşlarından başkalarına terk etmekle iktidar ricaline yakışan bir tesireti göstermiş olduğu cihetle tebliğe layıktır.

Yeni kabineyi teşkil eden Milletvekillerimiz tasınıması bilmemiş sevat olmasın gibi aynı partide mecliste. Zaten kabinesinin olduğu programda. Halk partisi yazanını çıkardığı ana hatları belirtmek ve bunları sadakata teyit ederek icrasete rehber olmaktadır. Videdan Hürriyet, Söa Hürriyet, yazı hürriyetini daha çok saflaması vatan-dışları esit muamele yapan kanunların tebliğine itina. Dahili siyasette iyi niyetli demokrasinin yortmasına ve yurtdışında yardım ve

parti münaşşalarının kardeşlik duygularına mani olmamasına dikkat ve Savunma çalışmalarını arttırmak harici siyasetteki politika-mızdan ayrılmamak kabine programının ana hattını teşkil ediyor.

Bundan başka Cumhuriyet Hükümetinin Lâyikliğinden ve Milliyetçiliğinden şüphe edenlere veya bunu saarsmak niyetinde bulunanlara eski ilâhiyat fakültesi profesörümüz ve (Zülmatten nura) eserinin müellidi olan sayın Başbakan Şemsittin Güneş'tay sarı iltaratta bulunuyor. Kanunlarımızın tecmin ettiği sorbestiğinin vicdanı bürriyetine hiç bir zaman Mürteçilerin, turaftacıların, solcuların zehirli lafı yaymalarına sebep olamaz parti münaşşalarının artmasından faydalanmaya yeltenen maktûl milletçiler haklarımızı dindarlık ve ahlak hâsîlerinden itilaf etmeye çalıştıkları dünya iktisadiyatının sarımsıtlarından uzak kalmasını memleketimizde görülmesi zaruri iktisadi zorlukların yarattığı geçim bühranının solculara ümit verdiği inkâr edilemez.

Sayın kabine Reisimizinde sarımsıtlı söylediği vecdile kanun ve vatan parhasına yarattığımız lükûbârmızın ana hatlarına yan bakana. Türk Milletinin Milli varlık ve birliğini bozmaya çalışmaları bu memlekette dünde yerleri yoktu bu gün de yoktur ve yarıda olma-yacaktır.

Yeni kabineyi hürmetle selâmlar ve başarılar dilerken Türk Milletinin saygı-sızın câhlerini ve vatan-dışlarını yortma getirilmesini görmek ihtiyacımızdır. Kuvvetli bir Zümme suyu beklemeyi ve kuvvatası kadar işleri olduğunu kayt etmek isteriz.

Kandemir

Spor Haberleri

Evvelce geldiklerini haber verdiğimiz Afyonlu Sporcularla şehrimiz gençleri arasında çeşitli spor temaları yapılmıştır. Cuma günü saat 15 de yapılan Voleybol karşılaşmasını misafirlerimiz kazanmışlardır.

Cumartesi günü yapılan Afyon-Esnaflar Spor maçı da oldukça heyecanlı bir şekilde geçmiştir. Maça Esnaf takımı şu kadro ile çıkmıştır :

Muammer, Yusuf, Turhan, Neşeli, 3 Hasan, Ekrem, Mehmet Fehmi, İsmail, Çelik Hasan.

Maç büyük bir süratle başlamış ve Afyonlular güzel oyunlari ile Esnaf kalemini sıkırtmaya başlamışlar ve bundan neficesi olarak üç gol kaydetmişlerdir. Devrenin son dakikasında Çelik Hasan da bir gol kaydederek devre 2-1 Esnaf Sporuna mağlubiyeti ile nihayeleştirmiştir. İkinci devreye takımımızda tadilat yapan Esnaf Spor aktörleri ile başlamış ve bu suretle üç gol yapan Esnaf Spor bu maçta 4-2 kazanmıştır. Bu maçta Afyon takımı teknik oyunu ile nazarı dikkati çekmiş Esnaf Spordan ise Turhan ve Fehmi çok güzel oynamışlardır.

Pazar günü yapılan maçlar ise daha zevkli ve daha heyecanlı geçmiştir. Günün ilk maçını Antalya B Muhtelisi ile Sandıklı takım yapmış havanın çok rüzgârli olmasına rağmen çok güzel oynayan Antalya B muhtelisi maçı 5-0 gibi açık farkla kazanmıştır.

Haftanın en uzun maçı ise saat 15 de Hakem Atilla komüğün idaresinde başlamıştır. Takımlar sakarya ya kadro ile çıkmıştır.

Antalya Kazmaç Mesut-Turhan-Hüsnü-3 Hasan-Fehmi-Zop, Çapa 31 Hasan Hâmi Mehmet Rüzgârı da ekolarına

alarak oyuna başlayan Afyon takımı bir hakimiyet tesis etmeye çalışmışsa da Antalya Karmasının güzel oyunu Afyonlulara gol fırsatı vermemiştir.

Bu devrede Antalya karması kalecisi Mes'utun fevkalâde bir kurtarışına şahit oluyoruz. Devrenin sonlarına doğru Baskını artıran Antalya Karması 21 Hasanin köşeyi bulan sıkı bir çubuk ile ilk golu attı ve biraz sonra da devre bu şekilde sona erdi. İkinci devrede rüzgârı da arkalarına alan Antalya Karması deplasmanlı bir oyun çıkartarak Çapa ve Mehtmedin attığı gollerle 3-0 galip duruma geçtiler. Bu arada atılan iki golü de hakem ofsayt addederek kabul etmedi. Devrenin sonlarında Afyon Karması penaltıdan bir gol kaydederek maçı 3-1 Antalya Karmasına galibiyeti ile sona erdi.

Hakem Atilla kendine has idaresiyle Şehirler arasında bir hakem olduğunu her zamanki gibi ispat etti.

Antalya Karmasında her oyuncu üzerine düşen vazifeyi yaptı.

Spor Muhabiri

Afyon ve Sandıklı Sporcuları Gittiler

Şehrimiz Maçlar yapılmak üzere gelen Afyon ve Sandıklı Sporcular pazartesi sabahı buradan hareket etmişlerdir.

Kendilerini Paşal Spor Başkanı ve ibri gelenleri ve Sporcular uğurlamışlardır. Hayırlı yolculuklar dileriz.

7 Vatandaş Yandı

Şerik kazasının Kızıören köyünde Ali Şan isimli vatandaşın samanlığı tutuşmuş karla söndürülmüş ve söndürülmüş kamaş getirilerek yuymuştur. Gece yarısı ateş bütün deşşile başlamış ve evin her tarafını birden sarımsıtlar, esasen sarı olan damın içinde yatan on kişiden üçü kurtulmuş ve yedisi feci şekilde yarmıştır. Ateş oyununda bu kadar kayıtsızlık olurmu.

Bir Haydutluk

Yine Şerik Belpınar köyü civarında kara göl içerisinde tek bir evde oturan Bayram ve eşi Ayşenin evi akşam karışığında üç mehtmedin çubuk tarafından basılarak Ayşenin zinet ve paraları ahemş vâcudunun bazı yerlerinde yakılmıştır vak'adan habar alan alan Hükümet derhal harekete geçerek suçluları aramaya başlamış ve bazı şüpheli şahıslarda sorguya çekmiştir.

Açık Memuriyet Emniyet Müdürlüğünden

Müdürlüğümüz emriyle ayda 80 lira ücretli bir bekeci tahsislerhi mübahattir. En az ilk tahsil görmüş olanlar arasında mütasabaka ile seçilecektir. İsteklilerin bu dilekçe ile Vilâyet makamına mütasabakları ilân olundur. 36

Bu günkü

Borsa Fıatları

Cinai	Kr.	Kr.
Bılgay	35	36,3
Arapa	25	
Ak dâri	21	
Yulaf	16	
İhtar	23	
Susam	93	
Nakut	27	29

Ek. 17 : "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 26 Ocak 1949 tarihli nüshası

Rahatını seven hoş sohbet hemşehrilerinizi ANKARADA YENİŞEHİR Palas Otelinde bulabilirsiniz

İLAN

Devlet Orman İşletmesi Alanya Müdürlüğünden

1— İşletmemizin Dim bölgesinin Oba Alacami or. içi istil yerinde mevcut 1643 adede denk 107.472 Metre Küp Çam Ambalajlık tonuruk 2 parti halinde 31-3-949 tarihinden itibaren 13 gün müddetle açık artırma suretile satış konmuşdur.

2— Açık artırma 12-4-949 Salı günü saat 15 de İşletmemiz binasında toplanacak komisyon önünde yapılacaktır. Beher Metre küpünün tahmini bedeli 25.50 kuruştur. Her Parti için % 7.5 hesabı ile geçici teminat alınır.

3— Bu işe ait şartname Ankara Orman Genel Müdürlüğü Antalya, Manavgat, Finike Orman İşletme müdürlüklerinde görülebilir.

4— İsteklilerin belli gün ve saatta müsbit evrak ve ilk teminatları ile komisyona müracaatları, 98 2-2

İLAN

Antalya Memurlar İstihlak Kooperatifinden

Evvelce ilân edilen ruzaamenin müzakeresi için 27 Mart 949 tarihinde Halkevi salonunda yapılan toplantıda müzakere mevzuları ikmal edilememiş bulunduğundan toplantı 17 Nisan 949 Pazar günü saat 15 e talik edilmiştir.

İçtima yine Halkevi salonunda yapılacaktır. Sayın ortakların bu son toplantıda behemahal hazır bulunmaları keyfiyeti ilân olunur. 97 2-2

İdare Heyeti

Sahip ve yazı işlerini süren idare eden

Murat GÜLER

Baskı yeri: Antalya Basımevi

Ahane Şartları

Yıllığı : 5 Lira

Altı aylığı : 3

Geçmiş sayılar 25 kuruştur.

Resmî ilanların satırı 30 Kr.

Gazeteye Gönderilen yazılar geri verilmez

İlan Münderecatından mesuliyet kabul edilmez

Zabıta Haberleri

Aslan Burdurun Gravgas köyünden olup ilimizde amelelik yapan Edhem Arıkan karakola müracaatla yatmakta oldukları bir kapılı handa ve aynı odada yatan arkadaş Mustafa Uğurun bir çift lakar-pinini ve Burdurlu Hüseyin Özerin bir adet ketan çuvalını çaldığı iddi'a ve şikâyet edilmiş sanık yakalanarak hakkında kanunî muamele yapılmıştır.

Marsal Planı İktisadi İşbirliği Başkanı RUSSELL H. DORR'un çok alakalı bir Demerci neşre devam ediyoruz.

Gözen enjiden devam

gerekli mübaya müsaadesini vermiş bulunmaktadır. Marsal Planı müzakeresinin Türkiye'ye bol miktarda sermaye hususunda çok önemli bir başlangıç olan ve Aralık 1948 tarihinden beri aşağı yukarı cema'an 10,075, dolar tutan bu mübaya müsaadeleri halen, Türk hükümetince İktisadi İşbirliği İdaresinin tasdikine, sorulan projeler münacehesinde zamanında gölgede kalmaktadır.

Takriben 41,000,000 dolar tutan bu talep meydanında Zonguldak kömür madenlerini modernleşmiş bir hale koymak istihlal edilen kömürün miktarını artırmak ve kalitesini düzeltmek maksadıyla yıkama havuzları yapmak ve Zonguldak limanının (Kömürlerin her türlü hava şartları altında mahfuz bir limanda yüklenebilmesi için) istihlal işleri başda gelmektedir. Hükümet bu işleri tatbik sahalarına koyabilmek için, derhal sarfedilmek üzere 30 haziran tarihine kadar Marsal planı fonundan takriben 11,000,000 dolar tahsisini istemektedir. olağan üstü şiddetteki bu kırsal mevsimi ortasında memleketin kömür istihsalının artırılması hususundaki acil ihtiyacı ve istihlal edilen kömürün madenlerden elektrik fabrikalarına, fırınlara ve sanayi merkezlerine serkinde kullanılan vasıtaların zecri bir istihla mühtaç olduğunu farketmemiş herhangibir Türk vatandaş yoktur sanırım. Bu yıl zarfında bir çok defalar gemiler tena hava yüzünden Zonguldak'ta kömür yükleyememiştir. Son zamanlarda İzmir'de belediye elektrik santrali gemilerin geçikmesi yüzün-

den kaptırmak tehlike uğrımıştır. Zonguldak'ta halen işletilen madenlerin verimliliği azalmıştır. Bu beklenden istihsalı idame etmek güçtükçe güçleşmekte ve daha palalıya mal olmaktadır.

Marsal planı tahsisatı marifetile sağlanması istenilen modernleşme, istihsalı takriben yüzde kırk nisbetinde artıracak ve yapılan tahminlere göre masrafları ton başına aşağı üç lira kadar indirebilecektir. Öyle sanıyorumki bu projenin mahiyetini açıklamak bile, Marsal Planının Türkiye'nin hayatında ne müazzam bir değişiklik yapabileceğinin ikna edici bir delildir.

"Zonguldak maden ocaklarının istihsalını desteklemek üzere memleketin batı iliyet ocaklarının inkişafına tahsis için hükümet İktisadi İşbirliği İdaresi tahsisatından aşağı iki buçuk milyon dolar talep etmektedir. Bu inkişaf sadece istihsal masraflarını düşümekle kalmayıp aynı zamanda bu yakıtın memlekette taammünü artırarak suretile en üstün kalite Zonguldak kömürlerinin Türkiye'nin mühtaç olduğu diğer mallarla mübadelesini mümkün kılacaktır.

"Memleket yol geçekesine dahil 6,295 kilometre yola modernleştirilerek inkişaf ettirilmesinde mütalaka teçhizatın satın alınması için Hükümetin İktisadi İşbirliği İdaresinden talep ettiği 18 milyon dolarlık yardım, yakıt istihsalının artırılmasına matuf projelerden daha az ehemmiyetli değildir. Bu 18 milyon doların 5 milyonu 30

Ek. 18: "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 9 Nisan 1949 tarihli nüshası

Ek 19 : “Yeşil Antalya Gazetesi”nin 5 Haziran 1949 tarihli

General Marshall'ın
"Demokrasi,"
Hakkındaki Düşünceleri

947 yıl çok büyük bir başarılar arzeden meşhur Moskova konferansında Amerika'nın temsil eden o vakitki dışişleri bakanı general Marshall Ruslara verdiği vaadî bir muahharasında "demokrasi hakkında Amerika'nın görüş ve anlayışlarını şöyle etmiştir. "Bu ilâyve etmek. "Bizim için Ruslarda Demokratiğin bir ilâyve etmek bulundukları ilâde etmektedirler. Fakat bu ilâzinin anlayış ve ilâyve edilmektedir. Fakat bu ilâyve edilmektedir."

Amerikan askerleri haka-
rı Mısır'da demokrasi hak-
kındaki izahını birazda Rus
Dünyası'nda yayımladı.

Şehrimizde kurulacak Pamuk sanayi Fabrikasını Devlet Destekleyecek

Son gelen haberlere göre vilâyetlerde halkın yardımla kurulacak fabrikaları Devlet parası dışı-kıyacaktır. Yapılacak yardımlar arasında bilhassa Antalya'da ada geçmektedir.

Şirketinde teskiline karar verilen (Pamuk ve yağ sanayi Türk Anonim Şirketi) için zaire Borusan'da tekrar bir toplantı daha yapılmıştır.

Bu toplanmada sayı ziraat Bak. Millî Müst. Atatürk Antalya'nın ziraat, ticaret ve turizm münafı deşirad: İlim esasına dayananlar izahlarında bulunmas ve her tarafları yardım inşaatı mevzuat olan Gümüşdeki yıl içinde teşvış ederken fabrika kurulumuza terakkiye her vebile müsait olan Antalya'ya yarıncı acağız ve bürün tesvış zenginliklerine boya

gideceğin, fakat veciz bir laf-
de ile belirlenmiştir. Başın
üzerine aşağıda isimlerini
yazdığımız zevce aklan
deftere derhal müensis kay-
dolunmuşlardır.

Müessislik için asgari
istihak miktarı 5000 liradır.
Lira . . . Müessis adı

15000	Aklar
10000	Konuk kardeşler
10000	Ahmet Zaman
5000	Ahmet Bileydi

D. nana İkinci sayfa

Çiftçilerimize müjde

Vilâyet makamından gazetemize bildirilen
Tarım Bakanlığının

5-12-849 tarih ve 5 N. lu Sirküleri ile aynen yazıyoruz.

[illegible]

*) Marshalli plâmları (hama-
larca idbat cennetizantıdır
ve inskân-ların takat mî-
nâsıdır. Buların

altısında pram olan birinci
taksi % 20 ve geri kalan
her taksi ise nispetleri sırası
yla % 20, % 15, % 15,
% 15, % 15 dir.

[illegible]

c) Yüastmenligia yürür-
luşe : girmesinden önce ve
iş sayılı protokol gereğie-
ne 10-5-1949 tarihli ve bir
yıl sürelerinde tesbit edildi.
Devamı 3 ücü sayfa da

İl Genel Meclisi Çalışmaları sona erdi

li Gagel moelir caligmalari
3-12-949 ghuil soa emaiar.

Bo dönemi için çalışmalar
ilkimin bir çok ihtiyacın-
ı karşılamak bakımından
çok faydalı olmaktadır.

Bu münasebetle aynı Vatandaş İsmail Hakkı Bayraktar verdiği şemsiye ile genel meclisimiz bu devrede baskardığı yile hastaneleri meşmumiyetleri şeker etmiş ve böylece teşekkülünü sunmuşlar.

ii Genel Meclisi Daimi
Komisyon seçildi

Di Ginel mekanta, sa-
gungu ssa toplaastinda
Alanya delegasi Tahun Sa-
ser Antalya delegasi Hain
Suman Matavast delegasi
Ibrahim Isak Ertan delegasi
si Rami Cengiz delegasi
Melayom delegasi ssa
ferdie. Tebak nter maval-
fakivette dileti.

Antalya Şehir Kulubu

1950 Yılı Ziraat Sayayımı

İlimiz ve yurtdışın dikkatini celbeden hali kalmıştır.

Be zai durumun son ay-larda nedense giddetleşmesi bazı vatan ve vatandeş se-vre nâsın yokun alâkasını herine çekerek. Amma müdâricesi olan C. Saver-ghina medeni kanun gere-ğince yetki-işin kullanılması zamanın geldiği hatırla-tarak sarıyığı barekete geçirmiş ve bazı deliller toplamaya sevkettirmiştir. Savcılık delilleri toplamış ve ehli vukufada tetkikle rapor alarak işi zayıf gör-müş ve ademi takip kararı vermişse de bu kararın ilgi-ler tarafından itirazı üze-rine yetkili makam tahki-katın bazı noktalardan ta-makine lüzum görmüş ve bu tamak yani inceleme er-zasında bazı kim-elerin de malumat ve şهادetlerine mürcaat edilmiştir. İşte bizzat vazife bundan sonra tevrecüh etmiştir. Çünkü bu ifadelerle mürcaatıtan sonra memlekette pek tur-kat bir söz şaiia halinde dolaymaya ve kulakdan ku-lafa girmekde bulunmuştu-r. Bu havadiste göya şهادe-tine mürcaat olunanlara kulup yaranı tarafından ni-kayet ifadeleriniz sorğu ha-kimliğinde alınsak kimse duymayacak onun için ma-lumatını ve meşhuratını de-rialetmeyenki kulubun kar-pasmasına sebep olmayın demiş ve bunlardan bir kısmı bu telkin altında ademi malumat beyan et-diklerini yine kendileri ilân ve itgan etmişlermiş.

Bunlar bizzat karahlık lekat bilinen bir hakikat varsa bu hâlların akıntı ho-lünde zabasını genişletme-yedir.

Bir müddet evvel kulüp-tün nedense alakası kesil-miş olan ve kulup nizam-namesi gereğince tekrar kuluba alınabilmesi bu ter-kin kararnası memnuniyetle

[kaldırılmasına bağlı olan bir vatandaş o günlerde eda-dından miras kalan bir gay-i mevkulu on binlerce li-raya satıldığı haber alan kuvvetli radara sahipler tarafından telrar kulübe alınarak bu servet deve edil-miş ve bu devenin ötenesi için bir lrmic ve istanbul sevhahatda tertin edilmiş imiş. Evet denilebilir ki giden servet cnebi bir dir-yara gümeliya nihayet bir vatandaşın diğer temiz bir vatandaşın inkısal etmiş bu-dan ne çıkar? Bu da bir-nevi marthıdır bunada bir-sev denemez, denemez amma imhinalı yollarla elden ge-katılan servet de alakalı, ona ümidini istikbalını ma-işetini hayatını bağlamış bir hayli zavallı var bunların ızdırabı ee olacak.

Bu ve emsali şaiisalarla memleket ahlakı zaibitain-dada rapor halinde kayit-ları olmak istizdir.

Yine geçen yazımızda izah ettiğimiz makam sa-bihleri olan kafes hikâye-lerinde benzerlerinde benzerlerinin yine Antalya şehir kulubunda olduğu kuv-vetli şaiia halinde deveren edince asil bir düğünce ile vazil kararun koyduğu me-deni kararun cemiyetler hak-kiedaki hükümün tatbik zamanının geldiği ve belki geçdiği camiası bir kaç bakımdan fena yola götür-mek istidatını gösteren bu müessase üzerinde durulm-ya deyer mevzular bulun-doğu ve bunların adalet kuzurunda ve aleni celse-lerde her vatandaşın duya-bileceği bir şekilde incele-nerek eğer vakii ise mem-leket istinadları için vaki-değilse kulup mudavimle-rinin ve müstafesinin ge-riği namına neticelenerek kulubun şerefleriyle hakuz oynamalarının korunması ve nihayet verilmesi her halde larım ve faydalı ol-doğuna kana bulunmaktayız.

Bu yıl Kasım ayında yar-dımında Başbakanlık İste-tistik genel müdürüğü ta-rafından Ziraat sayımı ya-pılacaktır.

Birleşmiş milletlere da-hil bütün memleketlerde olduğu gibi Türkiye'de de aynı esaslara göre yapıla-cak olan bu sayımdan al-de edilecek sayıları büt-tün çiftçilerimize anlatmayı uygun görüyoruz.

Bilindiği gibi 1949 yılı bütün köylerde deneme ma-hiyetinde olmak üzere bir ziraat sayımı yapılmıştı. Ge-rek bu sayımdan elde e-dilen sonuçlar ve gerekce o günden bu güne kadar birçok köylerimizde yapı-lan etüdler bize daha mü-kemmel bir sayım yapılma-sı imkânlarını hazırlamış-tır.

Genel Ziraat sayımı dor-ki başanımız, Türkiye zira-atının diğer medeni millet-lerden daha çok bir iler-leme gösterdiğini, Türk köylüsünün bilgili olduğur-nu, çiftçilerimizin bütün çalışmalarının iktisadi rana-lara uygun bir şekilde dü-zenlerdigini ve sayımın on-ların üstün kabiliyetleri sa-yesinde tam bir mükem-meliyle yapıldığını bütün dünyaya gösterecektir.

Türkiye ümrastinin bünye-sini olduğu gibi tesbit et-mek mümkün olduktan son-ra Türkiye'nin Marshall yardım plârından dış har-za faydalanması sağlana-caktır.

En küçük bir ziraat sig-letmesinin iktisadi şekilde düzenlenmesi için evvelâ onun varlığını ve çalışma tarzını öğrenmek lâzımdır.

Türkiye ziraatının geli-mesi ve Türk köylüsünün kalkınması için ziraat var-lığının ve ziraat usulleri-mizin ilminceye ihtiyac- vardır. Bunu da ancak 1950 Ziraat sayımı ile ög-renebiliriz.

Genel Ziraat sayımından e-de edilecek sonuçlara gö-

re çiftçimizin kalkınması için gerekli tedbirler alın-naacaktır.

Sayımın başarı ile ya-pılması ancak muhtarlara-rın ve örnek çiftçi aileleri-nin bu davayı benimseye-rek verecekleri cevaplarda samimi olmaları ile müm-kündür. Bu husus sayım amur arı tarafından çift-çilere uzun uzun anlatıla-caktır.

Köylümize bir çok vasit-lerde bu vasitelerle onu üm-itlendirmek yersiz bir hare-kettir. Sayım memurları çift-çiye bu hususta gerekli bil-gi verirken ziraat kalkınma-nın bütün memleket çapı-da büyük bir dava olduğur-nu ziraatın gelişmesi için Türk çiftçisinin bilgisinin artırılması, arazi-i olma-yaların topraklandırılması

arazi islahı, sulama işlerinin düzenlenmesi, köy yollarının yapılması, iyi cinsî tohum-luk ve damızlık hayvan temini çiftçinin modern zira-at alet ve makineleri ile donatılması, ziraat mahsul-lerimizin değerlendirilmesi için ibrac imkânlarının araç-tırılması, imlâthaseler ve fabrikalar kurulması gibi konuların esaslı şekilde ele alınılacağı ve bu çalışma-lardan tabii olarak kendi-lerinin de faydalanacakla-rını anlatacağı. Ortada kalkınmaya muhtaç koca bir memleket varken hük-umet memurlarının köylüme-giderek yalınz onlara iş-teklelerini yerine getirmesinin mümkün olamayacağını kon-dülerinin de takdir ettikle-rini söyleyecektir.

Bazı çiftçilerimiz fazla vergi yazılarak korkusu ile veyahut fazla yardımda bu-lunulması için sorulan so-cuzlara hakikatten az veya çok olarak kusuruk verebi-lir. Bunun önlenmesi için sayım memurları çiftçiye hakiketen en yakın olarak veri en cevapların kendile-

Devamı 4. ve 5. Sayılarda

Ek. 22: "Yeşil Antalya Gazetesi"nin 30 Eylül 1950 tarihli nüshası